



जगदुल्ला गाउँपालिका

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना  
२०७९

जगदुल्ला गाउँपालिका  
डोल्पा, कर्णाली प्रदेश

सर्वाधिकार © जगदुल्ला गाउँपालिका, डोल्पा  
योजनाको नाम: स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना  
तयार गरिएको वर्ष: २०७९  
तयार गर्ने: जगदुल्ला गाउँपालिका, डोल्पा

आर्थिक सहयोग:

मट म्याक डोनाल्ड, नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम २ (NCCSP2)

सहजिकरण:

माउण्टेन रिसर्च एण्ड डेभलपमेन्ट फाउण्डेशन प्रा.लि.

Mounatin Research and Development Foundation Pvt. Ltd. (MRDF)

काठमाण्डौ-२, बालुवाटार



# जगदुल्ला गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

माझगाउँ, डोल्पा

कर्णाली प्रदेश, नेपाल

आ.व.२०७८/७९

च.न.

जलवायु परिवर्तनको असर विश्वभर देखिएको छ । जलवायु परिवर्तनका कारण हुने प्रतिकूल प्रभावहरु नेपालमा देखिसकेको छ र जसकारण नेपाल संवेदनशील अवस्थामा छ । जलवायु परिवर्तन र जलवायु जन्य प्राकृतिक विपद्का असरहरुबाट यस जगदुल्ला गाउँपालिका पनि प्रभावित भइरहेको छ । यस गाउँपालिकाका बासिन्दाका मुख्य पेशा कृषि र पशुपालन संगसंगै जडिबुटि संकलन र यसको व्यापार पनि हो । विभिन्न राष्ट्रिय र अन्तराष्ट्रिय अध्ययनले हिमाली क्षेत्र विशेषत संवेदनशील अवस्थामा भने जस्तै यस गाउँपालिकाका जडिबुटि संकलक बासिन्दाहरुले पनि हालका वर्षहरुमा यासांगुम्बा संकलनको समय २ महिनाले अगाडि सरेको र संकलनमा पनि ह्रास आएको महशुस गरेका छन् । त्यस्तै व्यक्तिगत म आफै र यहाँका स्थानियले समेत महशुस गरेको हिउँ पर्ने समय र मात्रा घट्नु र अनियमित र अत्याधिक वर्षा हुने समय बढ्नुले पनि जलवायु परिवर्तनको अवस्थालाई प्रष्ट देखाउँद छ । स्थानियस्तरमा देखिएका जैविक विविधता तथा कृषि प्रणालीमा परिवर्तन संगै खडेरी, बाढी, पहिरो, रोगकिरा, आगलागी, हावाहुरी र महामारी जस्ता प्रकोपहरु पनि हालका वर्षहरुमा बढ्दो क्रममा रहेको छ । जसकारण भौगोलिक रुपमा विकट र सामाजिक र आर्थिक रुपमा विपन्न यस गाउँपालिकाका सम्पूर्ण बासिन्दालाई नै जीविकोपार्जनमा असर पारिरहेको छ । परिवर्तित जलवायुले ल्याएको असरहरुले विकासका कार्यक्रमहरुलाई समेत प्रत्यक्ष रुपमा असर पारेको अनुभव गरिएको छ ।

यहाँका सम्पूर्ण घरधुरीहरु विपद् जोखीम तथा जलवायु परिवर्तनको असरबाट दिन प्रतिदिन प्रभावित भईरहेको सन्दर्भलाई मध्य नजर गरि नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम २ को आर्थिक सहयोगमा माउन्टेन रिसेर्च एन्ड डेभलपमेन्ट फाउन्डेसन प्रा.लि. को प्राविधिक सहयोग र सहजीकरणमा जगदुल्ला गाउँपालिकाले स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना २०७९ तयार गरेको छ । यो कार्ययोजना स्थानीय अनुकूलन योजनाको राष्ट्रिय संरचना २०७६ तथा जलवायु परिवर्तन नीति २०७६ अनुरूप तयार गरिएको छ । यस योजनामा विपद् तथा जलवायु जोखिमहरुलाई पहिचान गरी व्यवस्थापन गर्नको लागि आगामी ५ वर्षको विस्तृत कार्ययोजना तर्जुमा गरिएको छ । यस योजनालाई गाउँपालिकाको नियमित योजना तर्जुमा प्रक्रियामा समायोजन गरी सम्बन्धित सबै सरोकारवालाहरुको सहयोग, समन्वय तथा सहकार्यमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।

यस योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन प्रक्रियामा स्थानीय श्रोत साधन परिचालन गर्न गाउँपालिका सदैव सक्रिय रहने प्रतिबद्धताका साथै आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित सबै सरोकारवालाहरुको विभिन्न श्रोतहरुको उपलब्धतासँगै अभि स्रिय सहयोग तथा सहकार्यको अपेक्षा गर्दछौं । साथै यो योजना निर्माण गर्न सहयोग गर्नु हुने सबै प्रति हार्दिक कृतज्ञताका साथ धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

.....  
नारासिं रोकाया

गाउँपालिका प्रमुख

## स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको सारांश

### पृष्ठभूमि

जलवायु परिवर्तन र यसका प्रतिकुल प्रभावहरू समग्र विश्वकै लागि साभ्ना चुनौतीको रूपमा अगाडि आइरहेको वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा नेपाल सरकारले यसबाट श्रृजित तथा भविष्यमा श्रृजना हुन सक्ने प्रतिकुल प्रभावहरूसँग अनुकूलित हुन जलवायु परिवर्तन नीति २०७६, जलवायु परिवर्तन राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (NAPA)२०६७ एवं परीमार्जीत स्थानीय अनुकूलन योजनाको राष्ट्रिय संरचना २०७६, राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम २०७८ तयार गरी राष्ट्रिय र स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यहरूलाई प्राथमिकता दिदै आइरहेको छ ।

वन तथा वातावरण मन्त्रालयको पछिल्लो प्रतिवेदन (Vulnerability and Risk Assessment and Identifying Adaptation Options, MoFE,2021) अनुसार जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता स्तरीकरणमा डोल्पा जिल्ला अति उच्च संकटासन्न स्तरमा रहेको छ । प्रतिवेदन अनुसार डोल्पा जिल्लालाई पहिरोजन्य जोखिमको अति उच्च संकटासन्न जिल्लाको रूपमा पहिचान गरिएको छ भने खडेरीको समेत अति उच्च जोखिममा रहेको छ । डोल्पा जिल्ला जलवायु परिवर्तनको असरबाट अनुकूलित हुन कम क्षमता भएको जिल्लामा रहेको देखिन्छ । बाढिको अति न्यून जोखिम रहेको डोल्पा जिल्लामा समग्रम जलवायुजन्य प्रकोप तथा विपदका घटनाहरू धेरै कम छन् ।

यसै सन्दर्भमा नेपाल सरकार, वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गतको नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम२ (Nepal Climate Change Support Programme-2) ले स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यहरूलाई योजनाबद्ध रूपले अगाडि बढाउन स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्न सहजीकरण गरीरहेको छ । समुदायको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गर्न र उत्थानशील विकासका लागि जगदुल्ला गाउँपालिकाको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ । स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीको लागि नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भएको परीमार्जीत स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना २०७६ (लापा फ्रेमवर्क) अनुसारका विधि तथा प्रक्रियाहरूको अवलम्बन गरिएको छ ।

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीका क्रममा यस गाउँपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधी, शिक्षक, समाजसेवी, राजनैतिक दलहरूका प्रतिनिधी, गाउँपालिकाका कर्मचारी, गरिब, महिला, दलित, जनजाति तथा पछाडी परेका वर्ग र अन्य बुद्धिजीविहरूको प्रत्यक्ष एवं सक्रिय सहभागिता रहेको थियो । पाँच वर्षका लागि तयार गरिएको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनामा गाउँपालिकाको विद्यमान सामाजिक, मानविय, आर्थिक, प्राकृतिक, भौतिक तथा सामुदायिक श्रोतहरू र जलवायु परिवर्तनबाट श्रृजित प्रतिकुल प्रभावहरूप्रकोपहरूको पहिचान तथा लेखाजोखा गर्दै गाउँपालिका र वडाहरूको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता तथा अनुकूलन क्षमता मुल्यांकन गरिएको थियो । सोही मुल्यांकनको

आधारमा उच्च अनुकूलन क्षमताको परिकल्पना गर्दै प्रभावकारी अनुकूलन कार्यहरूको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गरी यो कार्ययोजना तयार भएको छ ।

### गाउँपालिकाको सामान्य जानकारी

वडा संख्या	६				
चारकिल्ला	गाउँपालिकाको पूर्वमा शे-फोक्सुण्डो गाउँपालिका, उत्तरमा मुगु जिल्लाको मुगुमकार्मारोग गाउँपालिका, पश्चिममा जुम्ला जिल्लाको गुठीचौर गाउँपालिका र दक्षिणमा मुडुकेचुला गाउँपालिकाको साथै त्रिपुरासुन्दरी नगरपालिका रहेको छ,				
साविकका गाविस	काईगाउँ र रिमी				
क्षेत्रफल	७७७.५९ वर्ग किलोमिटर				
कुल जनसंख्या	घरधुरी संख्या	परिवार संख्या	जम्मा जनसंख्या	पुरुष	महिला
	५११	६००	२५८१	१२८९	१२९२
श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को प्रारम्भिक नतिजा, केन्द्रीय तथ्यांक विभाग					
समुन्द्र सतह देखि उचाई	२,१७० मिटर देखि ६,८८३ मिटर सम्म				
हावापानी	शितोष्ण तथा अल्पाइन हावापानी				
समुदाय र जातजाती	क्षेत्री, ठकुरी ब्राम्हण, दमाई / नेपाली, वि.क., सार्की, कामी हिन्दु (५७.६८ %) र बौद्ध (४२.३२ %) नेपाली (६९.५९ %) र खाम (३०.४१ %)				
मुख्य पेशा	कृषि, पशुपालन र जडिबुटी संकलन				

### जलवायुको परिवर्तनका असर तथा प्रभावहरू

#### जलवायु संवेदनशिलता

- माटोको धेरै सुख्खा भई कृषि उत्पादन घटेको
- बाढी, पहिरो र खडेरी जस्ता जलवायुजन्य प्रकोपबाट जनधनको क्षति र कृषि उत्पादनमा कमि आएको
- कृषीबाली, पशुपंक्षी तथा मानवमा नया रोगको प्रकोप बढेको
- नयाँ मिचाहा प्रजातीहरू देखिएको साथै स्थानीय रैथाने जडीबुटी उत्पादन घटेको (यासार्गुम्बा, कटुकी, बोजो, सतुवा, पदमचाल, पाँच औले)
- खानेपानीको उपलब्धतामा कमी आउनुका साथै मुहानहरू सुकेको

#### जलवायु सम्मुखता

- हिउँ पर्ने समय अवधि र मात्रा घटेको र अनियमित पानि पर्ने समयको अवधि बढेको
- गुराँसको फूल एक महिना अगाडी नै फूलन थालेको
- बेमौसमी बाढी तथा पहिरोका प्रकोपहरू बढेको
- गर्मीको समय दुई महिनाले बढेको
- जाडोको समय समग्रमा दुई महिनाले घटेको
- यासार्गुम्बा टिप्ने समय दुई महिनाले अगाडि सरेको

## प्रकोप तथा संकटासन्नताको अवस्था



### मुख्य प्रकोप

कमश पहिरो, बाढी खडेरी, बालिनालिमा लाग्ने किरा, आगालागि, महामारी, असिना, हावाहुरी र चट्याङ्ग



### संकटासन्न वर्ग

बालबालिका, महिला, बूढ, अतिविपन्न परिवार, दलित समुदाय, एकल महिला तथा फरक क्षमता भएका



### वडा संकटासन्नता स्तर विश्लेषण

अति उच्च संकटासन्न वडा नं ४ र २  
उच्च संकटासन्न वडा नं ५ र ६  
मध्यम संकटासन्न वडा नं १ र ३

## स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना समायोजन, मुलप्रवाहीकरण तथा अनुगमन तथा मूल्यांकन

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनालाई नेपाल सरकारको स्थानीय तहको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा प्रक्रियाका ७ चरणहरु अन्तर्गत वडास्तरीय योजना प्राथमिकिकरण बैठक, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति, एकिकृत योजना तर्जुमा प्रणालीबाट नगर कार्यपालिकाको बैठक हुँदै नगर सभाको बैठकबाट अनुमोदन गरिनेछ। त्यसैगरी सम्बद्ध सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरुको वार्षिक तथा आवधिक योजनाहरुमा यस कार्ययोजना कार्यान्वयनको लागि समायोजन गरी मुलप्रवाहीकरण गरिनेछ। क्रियाकलाप छनौट, कार्यान्वयन प्रक्रिया, प्रगति, नतिजा तथा उपलब्धीहरुको विभिन्न तहमा समिक्षा तथा फिल्ड अनुगमन तथा मूल्यांकनको सुनिश्चितता गरिएको छ।

## कार्ययोजना कार्यान्वयनको लागि अनुमानित बजेट

यस कार्ययोजनाको कार्यान्वयनबाट जगदुल्ला गाउँपालिकाको सम्पूर्ण वडाको बासिन्दा खासगरी लक्षित विपन्न, महिला तथा दलितवर्गहरुको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गरी उक्त परिकल्पनाहरु पूरा गर्नको लागि जम्मा रु. ५३,१०,८९,०००/- (त्रिपन्न करोड दश लाख उन्नानम्बे हजार) बराबरको विस्तृत स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ।

विषयगत क्षेत्र	आर्थिक वर्ष(बजेट रु. हजारमा)					
	२०७१/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३	२०८३/८४	कुल जम्मा
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	२५४०३५	३०३५४५	२०२७७	१९०७२	११४१७	१०६५२४
वन, जलाधार तथा जैविक विविधता	४९२०	२४१०	२८५०	३५१०	१९१०	१५६००
खानेपानीका स्रोत तथा उर्जा	५४४०	१२१५०	१०७०	८०००	५०००	३९६६०
ग्रामिण तथा शहरी बसोबास	१२३००	२२६२५	३३००	३३००	६८००	४८३२५
उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार	४७०००	२२५००	१२०००	५०००	५०००	९१५००
पर्यटन एवमं प्राकृतिक तथा सास्कृतिक सम्पदा	०	०	६०००	९०००	८०००	२३०००
स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई	२६४८०	१७२९०	५५००	१०७००	६५००	६६४७०
विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा	३६३८०	३४४८०	२९३८०	१७१००	१५३००	१३२६४०

व्यवस्थापन						
जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि सचेतना, लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण तथा सुशासन	३५२०	४८६०	२२८०	१९३०	२७८०	१५३७०
<b>कुल जम्मा</b>	<b>१६१४४३।५</b>	<b>१४६६६९।५</b>	<b>८२६५७</b>	<b>७७६१२</b>	<b>६२७०७</b>	<b>५३१०८९</b>

### पालिका स्तरका मुख्य अनुकूलनका क्रियाकलापहरु

- ✓ सिंचाई पाइप विस्तार, थोपा सिंचाई प्रविधि प्रवर्द्धन, प्लाष्टिक घरमा बेमौसमी तरकारी खेती, रिचार्ज पोखरी निर्माण, पानीका मुहान संरक्षण, खानेपानी निर्माण, सिंचाई पोखरी निर्माण
- ✓ नदि कटान तथा पहिरो नियन्त्रणका लागि वृक्षारोपण, तटबन्ध निर्माण, ग्याबिन पर्खाल निर्माण तथा बायो (इन्जिनियरिंग)
- ✓ सुख्खा सहने तथा रोग किरा प्रतिरोधी बाली प्रजातिहरुको प्रवर्द्धन, बाली उपचार शिविर, माटो परिक्षण शिविर
- ✓ वन व्यवस्थापन, वृक्षारोपण तथा अग्नि नियन्त्रण तालिम तथा उपकरण प्रदान
- ✓ फोहोरमैला व्यवस्थापन, सरसफाई तथा पोषण सम्बन्धि तालिम, स्वास्थ्य चौकीको सबलिकरण, स्वास्थ्य सामग्री व्यवस्थापन, ढल व्यवस्थापन
- ✓ जीविकोपार्जन तथा महिला लक्षित वर्गलाई तालिम सिलाईकटाई, बायो बिकेट निर्माण तालिम सहित सामाग्री वितरण
- ✓ विपद तथा जलवायु अनुकूलन कोष, जलवायु सचेतना केन्द्र स्थापना तथा अभिमुखीकरण

## विषय सूची

चित्रहरुको सुचि .....	ix
तालिकाहरुको सुचि .....	x
परिच्छेद १ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको औचित्य तथा मान्यता .....	1
१.१ स्थानीय अनुकूलन योजनाको औचित्य र मान्यता .....	1
१.२ स्थानीय अनुकूलन कार्य योजनाको मान्यता एवं निर्देशक सिद्धान्तहरु .....	2
१.३ स्थानीय अनुकूलन योजना र विपद् जोखिम व्यवस्थापन/उत्थानशील योजना बीच अर्न्तसम्बन्ध .....	4
परिच्छेद २ : जगदुल्ला गाउँपालिकाको परिचय .....	6
२.१ अवस्थिति र भौगोलिक अवस्था .....	6
२.२ सामाजिक, आर्थिक तथा मानविय अवस्था .....	7
२.२.१ जातिगत अवस्था .....	7
२.२.२ आर्थिक क्रियाकलापहरुको अवस्था .....	7
२.३ प्राकृतिक श्रोतको अवस्था (वन, जलस्रोत, जमिन) .....	8
२.३.१ वन सम्बन्धि विवरण: .....	8
२.३.२ भु उपयोगको विवरण : .....	8
२.३.३ जलश्रोत विवरण : .....	9
२.४ भौतिक पुर्वाधारको अवस्था .....	11
२.५ गाउँपालिकामा कार्यरत संघसंस्थाहरुको अवस्था तथा उपलब्ध सेवाहरु .....	11
२.६ गाउँपालिकाको सुशासनको अवस्था .....	12
परिच्छेद ३ : अनुकूलन कार्ययोजनाको विधि र प्रक्रिया .....	13
३.१ अनुकूलन कार्ययोजनाको तर्जमा विधि र प्रक्रिया .....	13
परिच्छेद ४ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जमाका चरणहरु .....	15
४.१ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि .....	15
४.२ संकटासन्नता, जोखिम विश्लेषण तथा वस्तुगत विवरणको तयारी .....	15
४.२.१ प्रकोपको ऐतिहासिक घटनाक्रम .....	15
४.२.२ परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो .....	22
४.२.३ तापक्रम र वर्षाका तथ्यांकहरुको विश्लेषण (climate profile) .....	25
४.२.४ सामाजिक स्रोत तथा संकटासन्नता नक्सांकन .....	28
४.२.६ संकटासन्न वर्ग तथा समुदाय पहिचान (Differnetial impact) .....	35
४.२.७ प्रकोपको प्राथमिकिकरण .....	37
४.२.८ वडा जोखिम स्तरीकरण .....	38
४.२.९ प्रकोप तथा जोखिम विश्लेषण .....	39



४.२.१० जोखिमको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयास विश्लेषण .....	41
४.२.११ जीविकोपार्जनका स्रोतहरु माथिको प्रभाव विश्लेषण .....	45
४.२.१२ विषयगत क्षेत्रमा परेको प्रभाव .....	48
४.२.१३ पारिस्थितिकीय प्रणालीको संकटासन्नता चित्रण तथा विश्लेषण .....	55
४.२.१३.१ वन जङ्गल पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण .....	55
४.२.१३.२ कृषि पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण .....	56
४.२.१३.३ जल (खोला, ताल, नदी) पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण .....	56
४.२.१३.४ पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको तुलनात्मक रूपमा जोखिम विश्लेषण .....	57
४.३ जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका रणनीतिहरुको पहिचान .....	58
४.३.१ अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना .....	58
४.३.२ अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरुको प्राथमिकीकरण .....	61
४.३.३ अनुकूलन कार्ययोजनाको निर्माण .....	68
परिच्छेद ५: जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण मूलप्रवाहिकरण .....	98
५.१ आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरुमा मूलप्रवाहिकरण .....	98
५.२ स्थानीय तहको वार्षिक योजना, बजेट तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रक्रियामा मूलप्रवाहिकरण .....	99
परिच्छेद ६: अनुगमन तथा मुल्याङ्कन योजना .....	101
परिच्छेद ७ : अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनका कार्यहरुको तर्जुमा र कार्यान्वयन .....	102
अनुसुचि २ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माणका फोटाहरु .....	104
अनुसुचि ३ जगदुल्ला गाउँपालिकाको घरधुरी संकटासन्नताको स्तरीकरण .....	106
सन्दर्भ सामग्री .....	125

## चित्रहरूको सुचि

चित्र नं.१: जलवायु परिवर्तन र विपद् जोखिम व्यवस्थापन विच अर्न्तसम्बन्ध .....	५
चित्र नं २: जगदुल्ला गाउँपालिकाको अवस्थित नक्सा .....	६
चित्र नं ३: जगदुल्ला गाउँपालिकाको समुन्द्र सतह देखिको उचाई नक्सा (मिटर) .....	६
चित्र नं ४ : गाउँपालिकाको भू-उपयोग नक्सा .....	९
चित्र नं ५: अनुकूलन कार्ययोजनाको तर्जमा विधि र प्रक्रिया .....	१३
चित्र नं ६: स्थानीय अजुकुलन कार्ययोजना निर्माणमा अवलम्बन गरिएका चरण तथा प्रक्रियाहरु .....	१४
चित्र नं ७ : जगदुल्ला गाउँपालिकाको औसत न्यूनतम तापक्रम र अधिकतम तापक्रमको विश्लेषण .....	२५
चित्र नं ८ : जगदुल्ला गाउँपालिकाको ऋतुहरुको औसत अधिकतम तापक्रमको विश्लेषण .....	२६
चित्र नं ९ : ऋतुहरुको औसत न्यूनतम तापक्रमको विश्लेषण .....	२७
चित्र नं १० : जगदुल्ला गाउँपालिकाको वर्षाका तथ्यांकहरुको विश्लेषण .....	२८
चित्र नं ११ : जगदुल्ला गाउँपालिकाको सामाजिक स्रोत तथा संकटासन्नता नक्सांकन .....	२९
चित्र नं १२ : जगदुल्ला गाउँपालिकामा रहेका पहिराहरुको नक्सा .....	३०
चित्र नं १३ : गाउँपालिकाको पहिरो जोखिम नक्सा .....	३१
चित्र नं १४ : जगदुल्ला गाउँपालिकाको बाढी जोखिम नक्सा .....	३२
चित्र नं १५ : जगदुल्ला गाउँपालिकाको संकटासन्नता स्तरीकरण .....	३८
चित्र नं १६ : गाउँपालिकाको जोखिको अवस्था तथा अनुकूलनको प्रयासको विश्लेषण .....	४५
चित्र नं १७ : जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण मुलप्रवाहिकरण .....	९८

## तालिकाहरूको सुचि

तालिका नं १: गाउँपालिकाको वडा अनुसारको वस्ति विवरण .....	७
तालिका नं २: गाउँपालिकामा रहेको जातिगत विवरण .....	७
तालिका नं ३: गाउँपालिकामा मुख्य पेशाका आधारमा घरपरिवार सम्बन्धी विवरण .....	७
तालिका नं ४: गाउँपालिकाको भू-उपयोगको विवरण .....	८
तालिका नं ५: जगदुल्ला गाउँपालिकामा रहेको नदि, खोलाहरू र तालहरूको विवरण .....	९
तालिका नं ६: जगदुल्ला गाउँपालिकामा रहेका सडक सञ्जाल सम्बन्धी विवरण .....	११
तालिका नं ७: जगदुल्ला गाउँपालिकामा रहेका संघ संस्थाहरूको विवरण .....	१२
तालिका नं ८: जगदुल्ला गाउँपालिकाको ऐतिहासिक समय रेखा .....	१६
तालिका नं ९: परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो .....	२३
तालिका नं १०: नगर क्षेत्रमा भएका मुख्य पहिरो तथा प्रभावित समुदाय र घरधुरीको विवरण .....	३१
तालिका नं ११: जगदुल्ला गाउँपालिकाको जोखिमको रूपरेखा .....	३३
तालिका नं १२: संकटासन्न वर्ग तथा सामाजिक समुहहरूको पहिचान .....	३६
तालिका नं १३: प्रकोपको जोडागत स्तरीकरण .....	३७
तालिका नं १४: जगदुल्ला गाउँपालिकाका वडामा रहेका प्रकोपहरूको विवरण .....	३७
तालिका नं १५: प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण .....	३९
तालिका नं १६: जोखिमको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयास विश्लेषण .....	४२
तालिका नं १७: जीविकोपार्जनका स्रोतहरूमा प्रभाव विश्लेषण .....	४५
तालिका नं १८: विषयगत क्षेत्रमा पारेको प्रभाव .....	४९
तालिका नं १९: वन जंगल पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिमहरूको विश्लेषण .....	५६
तालिका नं २०: कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिमहरूको विश्लेषण .....	५६
तालिका नं २१: जल (खोला, ताल, नदी) पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिमहरूको विश्लेषण .....	५७
तालिका नं २२: पारिस्थितिकिय प्रणालीहरूको तुलनात्मक जोखिम विश्लेषण .....	५७
तालिका नं २३: अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना .....	५८
तालिका नं २४: अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्युनीकरणका कार्यहरूको प्राथमिकीकरण .....	६१
तालिका नं २५: अनुकूलन कार्ययोजनाहरूको विस्तृत विवरण .....	७०
तालिका नं २६: योजना तर्जुमा प्रक्रियाको समयमा समायोजन गर्नुपर्ने .....	९९

तालिका नं २७ : अनूगमन तथा मुल्याङ्कन योजना ..... १०१

## परिच्छेद १ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको औचित्य तथा मान्यता

### १.१ स्थानीय अनुकूलन योजनाको औचित्य र मान्यता

जलवायु परिवर्तन प्राकृतिक प्रक्रिया भए तापनि मानव विकास, विलासिनयुक्त जीवन, वन विनास र बहदो औद्योगिकीकरणका कारण यसको प्रक्रियामा तीव्रता आएको तथ्य अकाट्य छ। जलवायु परिवर्तन र यसले श्रृजना गरेका प्रभावहरू विश्वव्यापी चुनौती बनेका छन्। जलवायु परिवर्तनको प्रत्यक्ष असर वायुमण्डलीय तापक्रममा वृद्धि र वर्षाको समय तथा मात्रामा विषमता आदिमा देख्न सकिन्छ। जलवायु परिवर्तनको असर मानव जाति मात्र सिमित छैन, यसले कृषि, वन, पानी, उर्जा, भूउपयोग जस्ता क्षेत्रमा असर गरिरहेको छ। मानवजन्य क्रियाकलापको कारणले हरितगृह ग्याँसको उत्सर्जन भएर जलवायुमा परिवर्तन भई विभिन्न जलवायुजन्य प्रकोप देखिन थालेको कुरा प्रमाणित भइसकेको छ। जलवायु परिवर्तनको मुख्य कारक तत्व रहेको हरित गृह ग्याँस उत्सर्जनको ठुलो हिस्सा विकसित देशहरूले उत्सर्जन गर्ने भएपनि यसको असर तथा प्रभाव नेपाल जस्तो अल्प विकसित र विकासोन्मुख देशहरूमा बढी पर्ने गरेको छ। सन् १७५० मा वायुमण्डलमा २७८ पि पि एम<sup>१</sup> रहेको कार्बन डाईआक्साईड सन् २०२२ को अप्रिल महिनामा ४१८ पि पि एमपुगेको छ भने मिथेन, नाइट्रस अक्साइड जस्ता अन्य हरित गृह ग्याँसहरूको मात्रामा समेत उल्लेखनिय वृद्धि भएको छ। त्यस्तै सन् १८५० देखि १९०० र २००३ देखि २०१२ सम्म पृथ्वीको औषत तापक्रम ०.७८ डिग्री सेल्सियसले बढेको छ<sup>२</sup>। जलवायु परिवर्तनको असर नेपालमा पनि तिब्र रूपमा देखिन थालेको छ। जलवायु परिवर्तनले नेपाल जस्ता हिमाली र भूपरिवेष्ठित राष्ट्रहरू अझ बढी जोखिममा रहेका छन्। कमजोर भौगोलिक वनावट, संवेदनशील पारिस्थितिकीय प्रणालीहरू, धरातलीय विविधता, उचाइ र मोहडाहरू, विविध प्रकारको जलवायु तथा शुष्म जलवायु क्षेत्रहरूका कारण नेपाल जलवायु परिवर्तनको असरप्रति अति संवेदनशील छ। बाढी, पहिरो, खडेरी जस्ता मौसम तथा जलवायुजन्य प्रकोपहरूमा तीव्रता आएको कारणबाट नेपालमा अत्यधिक मात्रामा धनजनको क्षति हुनुको साथै जिविकोपार्जनमा प्रतिकूल असर परेको देखिन्छ। जलवायु परिवर्तनको कारण कृषि तथा खाद्यान्न, जलस्रोत, वन तथा जैविक विविधता, मानव स्वास्थ्य, पर्यटन, उर्जा, जल, सिंचाई, बसोवास तथा पूर्वाधार विकासका क्षेत्रहरूमा प्रतिकूल प्रभाव पर्न थालेको छ। सन् २०१६ को जल तथा मौसम विज्ञान विभागको प्रतिवेदन अनुसार नेपालको प्रति वर्ष अधिकतम औषत तापक्रम ०.०५६ डिग्री सेल्सियसले बढेको छ भने न्युनतम तापक्रम ०.००२ बढेको छ। सोहि प्रतिवेदन अनुसार सन् १९७१ देखि २०१४ सम्ममा नेपालको औषत वर्षा १.३३ मि.मि घटेको देखिन्छ। जर्मनवाच द्वारा प्रकाशीत 'ग्लोकल क्लाइमेट रिस्क इन्डेक्स-२०२१' को १६ औं संस्करणका अनुसार, सन् २०००-२०१९ को अवधिमा जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित प्रमुख देशहरूको सूचीमा नेपाल दशौं नम्बरमा परेको छ।

जलवायु परिवर्तनले गर्दा तापक्रममा वृद्धि हुने, वर्षामा परिवर्तन हुने र समग्र पृथ्वीको प्राकृतिक सन्तुलनमा फरक पर्न थालेको महशुस हुन थालेको छ। हिमालका हिँउ तिब्र रूपमा पगलने (हिमगलन), हिमतालहरू फुट्ने, अनियमित तथा अधिक वर्षा हुने, समुन्द्री सतह बढ्ने, बाढी, पहिरोको जोखिम तथा आवृत्ति बढ्ने, खडेरी लम्बिने तथा कृषि उत्पादनमा ह्रास आउने जस्ता समस्याहरू विकाराल रूपमा देखिदै आएका छन्। जिविकोपार्जनका लागि प्राकृतिक स्रोतहरू र वर्षे पानीमा अधिक निर्भर रहने हाम्रो देशमा यसको असर र पार्न सक्ने प्रभावहरू आउने दिनमा अभै बढोत्तर हुने देखिन्छ। विश्वका १९८ मलुक मध्ये नेपाल भू-कम्पीय जोखिमको हिसाबले ११ औं (यु.एन वि.सि.पि.आर २००४), पानीजन्य प्रकोपबाट हुने क्षतिका हिसाबले ३० औं (मानव विकास प्रतिवेदन २००९), बहुप्रकोपको हिसाबले २० औं स्थानमा रहेको छ। जलवायु परिवर्तनका कारण जीविकोपार्जन, प्राकृतिक स्रोत, कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, जलस्रोत तथा उर्जा, वन तथा जैविक विविधता, मानव स्वास्थ्य, ग्रामीण बसोवास तथा भौतिक पूर्वाधारमा धेरै नकारात्मक असर परेको विवरण राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) २०६७ ले जनाएको छ। जलवायु परिवर्तनका कारण सामाजिक, आर्थिक, पर्यावरणीय र विकासका संरचनाहरूमा नकारात्मक असर पुगिरहेको र यसको असरबाट गरिब, विपन्न, महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धाहरू, साधन स्रोतमा कम पहुँच भएका घरधुरी साथै प्राकृतिक स्रोतमा आश्रीत समुदायहरू बढी प्रभावित भइरहेका छन्।

<sup>१</sup> Parts per million. Source: <https://climate.nasa.gov/vital-signs/carbon-dioxide/>

<sup>२</sup> IPCC Fifth Assessment Report 2021

यसै सन्दर्भमा जलवायु परिवर्तनको कारणबाट श्रृजित समस्याहरूको सामना गर्न नेपाल सरकारले नीतिगत रूपमा राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (NAPA) २०६७, जलवायु परिवर्तन नीति २०७६ र स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना (National Framework on LAPA) २०७६ तर्जुमा गर्नुका साथै स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाहरू (LAPA) तयार गरी सफलतापूर्वक कार्यान्वयन गरिदै आएका छन् । जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धी आवश्यकताहरू पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गर्ने र सोही आधारमा मध्यकालीन (सन् २०३० सम्म) र दीर्घकालीन (सन् २०५० सम्म) समयका लागि बन तथा वातावरण मन्त्रालयको समन्वयमा राष्ट्रिय अनुकूलन योजना (National Adaptation Plan-NAP) तयार गरिएको छ । विगतका अनुभव, अन्तराष्ट्रिय सन्दर्भ र नेपालमा भएको राज्य पूर्णसंरचना अनुकूल हुने गरी नेपाल सरकारले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४, वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ र जलवायु नीति २०७६ जारी गरेको छ । स्थानीय स्तरमा विकास निर्माणको समग्र प्रक्रियामा जलवायु अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनलाई मूलप्रवाहीकरण गर्नुपर्दछ भन्ने सैद्धान्तिक अवधारणामा आधारित रही परीमार्जित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना (Revised LAPA Framework) २०७६ पारीत भइ कार्यान्वयनको चरणमा रहेको छ । परिमार्जित खाकाले स्थानीय सरकारहरूलाई स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तनका असरहरू व्यवस्थापन गर्न र दीर्घकालिन जलवायुमैत्री विकासका योजनाहरू पहिचान तथा कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्नेछ । यसले स्थानीय स्तरमा विभिन्न सरोकारवालाहरूबीच नियमित सहकार्य तथा सम्वाद मार्फत् स्थानीय क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयनमा सहमति निर्माण गरी जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र दिगो विकाससँग सम्बन्धित अन्तरराष्ट्रिय प्रतिवद्धताहरूको कार्यान्वयन गर्न समेत मद्दत गर्नेछ ।

यसै सन्दर्भमा स्थानीय समुदायलाई जलवायु परिवर्तनले विभिन्न क्षेत्रमा पारेको असरहरूसँग सामना गर्न सक्ने क्षमताको अभिवृद्धि गर्न स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने उद्देश्यका साथ डोल्पा जिल्लाको जगदुल्ला गाउँपालिकाको संकटासन्नता, सम्मुखता र अनुकूलन क्षमताको विश्लेषणको आधारमा जोखिम मुल्यांकन तयार पारिएको, संकटासन्न नक्शामा आधारित भई स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचनाले निर्दिष्ट गरेका विधि, प्रक्रिया र चरणहरूलाई अवलम्बन गरी बहुसरोकारवाला निकायहरू गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधि, विषयगत शाखा प्रमुख, स्थानीय गैरसरकारी संघसंस्थाहरूको प्रतिनिधि, जलवायु परिवर्तन क्षेत्रमा कार्यरत संघसंस्थाहरू, महिला तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरूको सक्रिय सहभागीतामा वडा स्तरबाट पहिचान भएको प्रकोप तथा अनुकूलनका प्रयासहरूलाई समेत समावेश गरी स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ । यो कार्ययोजना मिति २०७९ असार ०५ देखि २०७९ असार २० गते सम्म जगदुल्ला गाउँपालिकाको विभिन्न तह (समुदाय, वडा तथा गाउँपालिका) मा संचालित अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा विधि परिक्षण गोष्ठीबाट तयार गरिएको हो ।

## १.२ स्थानीय अनुकूलन कार्य योजनाको मान्यता एवं निर्देशक सिद्धान्तहरू

### १.२.१ स्थानीय अनुकूलन योजनाको लक्ष्य तथा मान्यता

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाका निर्दिष्ट सिद्धान्तहरूलाई आधार विन्दु मानिने छ, भने जगदुल्ला गाउँपालिकामा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्दा तपशिल अनुसारका विषय वस्तुहरूलाई समेत आधार मानि तयार गरिएको छ ।

**एकिकृत जोखिम व्यवस्थापन:** जगदुल्ला गाउँपालिका पहिरो, बाढी, खडेरी, महामारी, आगलागी, हावाहुरी, चट्याङ्ग, असिनाको उच्च जोखिममा रहेको गाउँपालिका हो । जलवायु परिवर्तनका कारण पर्ने प्रतिकूल प्रभावबाट यस गाउँपालिका संवेदनशील अवस्थामा रहेको छ । यस सन्दर्भमा स्थानीय स्तरमा हुने जोखिम न्युनिकरणका कार्य संचालन गर्दा एकिकृत रूपमा संचालन गर्ने मान्यता रहेको छ ।

**असमान संकटासन्नता तथा जोखिमको उचित पहिचान र सम्बोधन:** गाउँपालिकाका विभिन्न क्षेत्र, जात/जाती, लिङ्ग तथा सामाजिक समूहहरूमा पर्ने जलवायु परिवर्तनको प्रभाव, संकटासन्नता र जोखिमको असमान अवस्थालाई पहिचान र आत्मसात् गर्दै यसलाई जगदुल्ला गाउँपालिकाद्वारा जलवायु उत्थानशिल विकासका कार्यहरूमा उचित संबोधन गर्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

**जनसहभागिता:** जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरण कार्यक्रमहरूलाई प्रभावकारी बनाउन स्थानीय स्तरमा सबै निर्णय प्रक्रियाहरूमा व्यापक जनसहभागिता सुनिश्चित गर्ने अपेक्षा गरिएको छ । प्रत्येक वडामा कम्तिमा १ जना जलवायु परिवर्तन स्रोत व्यक्ति विकास गरी योजना प्रकृत्यामा जलवायु परिवर्तन उत्थानशील योजनाहरू छनौट तथा प्राथमिकिकरण गर्न सहजीकरण गरिने छ ।

**लचकता:** अनुकूलन क्रियाकलाप प्रभावकारी ढंगले कार्यान्वयन गर्न लापा संरचनाले प्रशासनिक, वित्तीय, प्राविधिक, नीतिगत तथा संस्थागत चुस्तता सुनिश्चित गर्ने हुँदा यसलाई लचिलो भनिएको छ र लचकताले अनुकूलनको लागि अवसर प्रदान गर्दछ । जलवायु परिवर्तनको असरबाट सृजित समस्या समय तथा स्थान विशेषले फरक हुन्छ र त्यस अनुरूप प्रविधिको प्रयोग र स्थानीय साधन, स्रोत, ज्ञान र सिपको उच्चतम उपयोग गर्न लचकताको सिद्धान्त अवलम्बन गरिने छ ।

**तत्परता:** जोखिममा परेका समुदाय वा परिवारले प्राप्त गर्ने अनुकूलन सेवा छिटो, चुस्त तथा प्रभावकारी गराउन स्थानीय सरकार सदा तत्पर हुनु पर्दछ र त्यसका लागि लापा संरचनाको उपयोग प्रभावकारी मानिएको छ । स्थानीय सरकारले न्यूनतम साधन स्रोतको अधिकतम र प्रभावकारी परिचालन मार्फत अति उत्तम नतिजा हासिल गर्ने, जनहित कायम गरी लापा क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिने छ ।

**सुशासन :** गाउँ स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरण क्रियाकलापहरू तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्दा पारदर्शी, सहभागितामूलक, जबाफदेही र उत्तरदायी निर्णय प्रक्रिया अनुसरण गरिने छ ।

## १.२.२ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको लक्ष्य

जलवायु उत्थानशील समाजको निर्माण गर्न जगदुल्ला गाउँपालिकामा कार्यान्वयन गरिने विकास निर्माण र स्रोत व्यवस्थापनको समग्र प्रक्रियामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद्जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने यस योजनाको लक्ष्य रहेको छ ।

## १.२.३ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको उद्देश्य

जगदुल्ला गाउँपालिकामा विकास निर्माण र स्रोत व्यवस्थापनको समग्र प्रक्रियामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनलाई मूलप्रवाहीकरण गर्न गाउँपालिका तथा अन्य सरोकारवालाहरूलाई दिशानिर्देश गर्नु यस योजनाको मुख्य उद्देश्य रहेको छ । जगदुल्ला गाउँपालिकामा निर्मित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाले सम्पूर्ण वडा, वस्ती र टोलमा तथा समुदायको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि भई जिविकोपार्जनमा सुधार ल्याएको हुनेछ । यसका विशिष्ट उद्देश्यहरू निम्न बमोजिम रहेका छन्:

- गाउँपालिकामा जलवायु परिवर्तनबाट सृजित जोखिम र संकटासन्नताको पहिचान, अभिलेखीकरण र प्राथमिकीकरण गर्न सहयोग गर्ने
- जोखिममा रहेका तथा संकटासन्न व्यक्ति, घरधुरी, समूह र समुदायको अनुकूलन क्षमतामा बढोत्तरी गर्न र जलवायु उत्थानशील क्रियाकलापहरू पहिचान गरी कार्यान्वयन गर्न सहजीकरण गर्ने
- गाउँपालिकाको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनको विषयलाई एकीकृत गर्दै जलवायु उत्थानशील योजनाहरूको कार्यान्वयनमा लगानी अभिवृद्धि गर्ने
- गाउँपालिकामा निर्माण गरिने विकासका पूर्वाधारहरूका साथै शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी र स्थानीय प्रविधिलाई जलवायु उत्थानशील बनाउन सहयोग गर्ने
- कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्दै कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने, र
- स्थानीय तथा राष्ट्रिय योजनालाई लागतको आधारमा अनुकूलनका प्रभावकारी विकल्प पहिचान गर्ने ।

## १.२.४ मान्यता

- स्थानीय जलवायु अनुकूलन कार्ययोजना स्थान विशेष अनुसार फरक फरक हुन्छ ।
- स्थानीय समुदाय तथा सरोकारवालाहरूको प्रत्यक्ष सहभागितामा लक्षित क्षेत्र, वर्ग तथा समुदायको पहिचान गरी

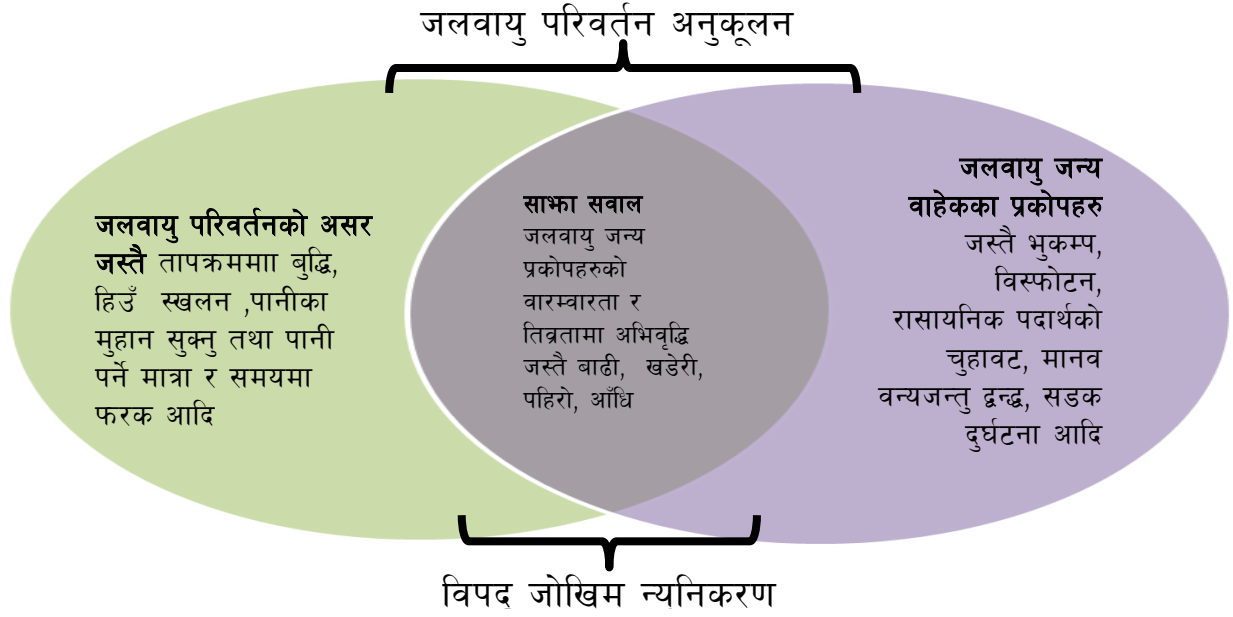
जलवायु परिवर्तनको असर सामना गर्न अनुकूलनका उपायहरूको प्राथमिकिकरण गरी स्थानीय अनुकूलन योजना तयार गरिएको छ ।

- पालिका स्तरीय अनुकूलन योजनाले लक्षित क्षेत्र, वर्ग तथा समुदायलाई समेटि जोखिम क्षेत्रको पहिचान गरी कार्यक्रमहरूको तय गरेको हुँदा यो कार्ययोजना प्रभावकारी रूपले सञ्चालन गर्न सकिन्छ ।
- स्थानीय निकायमा निर्वाचित जनप्रतिनिधि भएको हुँदा कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागी अनुकूल वातावरणको श्रृजना हुनेछ ।
- स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माण गर्दा गाउँपालिकामा रहेको सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूलाई समावेश गरिएकाले योजनालाई प्राथमिकताका साथ कार्य गर्न उपयुक्त वातावरण श्रृजना हुनेछ ।
- स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचनाको निर्देशित सिद्धान्त एकिकृत जोखिम व्यवस्थापन, असमान संकटासन्नता तथा जोखिमको उचित पहिचान र सम्बोधन, जनसहभागिता, शुसासन, तत्परता र लचिलोमा आधारित भई स्थानीय अनुकूलन योजना तयार गरिएको छ ।
- राष्ट्रिय अनुकूलन योजनाले पहिचान गरेका क्षेत्रमा आधारित भई जलवायु परिवर्तनले असर गर्ने सबै विषयगत क्षेत्र समेटि विभिन्न सरकोकारवाला निकायहरूको सहभागितामा योजना तयार गरिएको छ ।
- स्थानीय अनुकूलन योजना तयार गर्दा स्थानीय विपद व्यवस्थापनका पक्षहरूलाई पनि विशेष ध्यान दिईएको छ ।

### १.३ स्थानीय अनुकूलन योजना र विपद् जोखिम व्यवस्थापन/उत्थानशील योजना बीच अर्न्तसम्बन्ध

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीको लागि वन तथा वातावरण मन्त्रालयले स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना तयार गरी लागु गरेको छ भने स्थानीय विपद व्यवस्थापन योजना तयारीको लागि संघीय मामीला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयबाट मार्गदर्शन तयार गरी लागु गरिएको छ । दुवै दस्तावेजको लागि छुट्टाछुट्टै मन्त्रालयबाट मार्गदर्शन लागु गरिएको भएता पनि यसको उद्देश्य, आसय, योजना तर्जुमा, प्रक्रिया र विधिमा खासै भिन्नता देखिँदैन । दुवै योजनाको मुख्य उद्देश्य नेपालले भोगिरहेको र दोहोरीरहने खडेरी, बाढी, पहिरो, माहामारी, आगलागी जस्ता विनासकारी समस्या तथा जोखिमहरूसँग जुध्न उत्थानसिल समुदायको निर्माण गर्नु रहेको छ । स्थानीय अनुकूलन योजनाले जलवायु परिवर्तनबाट सिर्जित जलवायुजन्य प्रकोपहरूमा केन्द्रित भई संकटासन्न समुदायको अनुकूलीत क्षमतामा अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यका साथ योजना तयार गरेको र स्थानीय विपद व्यवस्थापन योजनाले जलवायुजन्यका साथसाथै अन्य प्रकोपहरूलाई समेटि विपद व्यवस्थापनका पक्षलाई केन्द्रित गर्ने तथा योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने भएकाले स्थानीय अनुकूलन योजना र स्थानीय विपद जोखिम व्यवस्थापन योजना समायोजन गर्नु पर्ने आवश्यक देखिएकोले विपद व्यवस्थापन योजनामा समावेश भए गरेका विपद व्यवस्थापन सम्बन्धि योजनाहरू पनि स्थानीय अनुकूलन योजनामा समावेश गरी कार्यान्वय गर्दा अझ बढी प्रभावकारी हुने देखिएकोले यस योजनामा दुवै योजनाका समान रहेका पक्षहरूलाई समावेश गर्ने प्रयास गरिएको छ ।



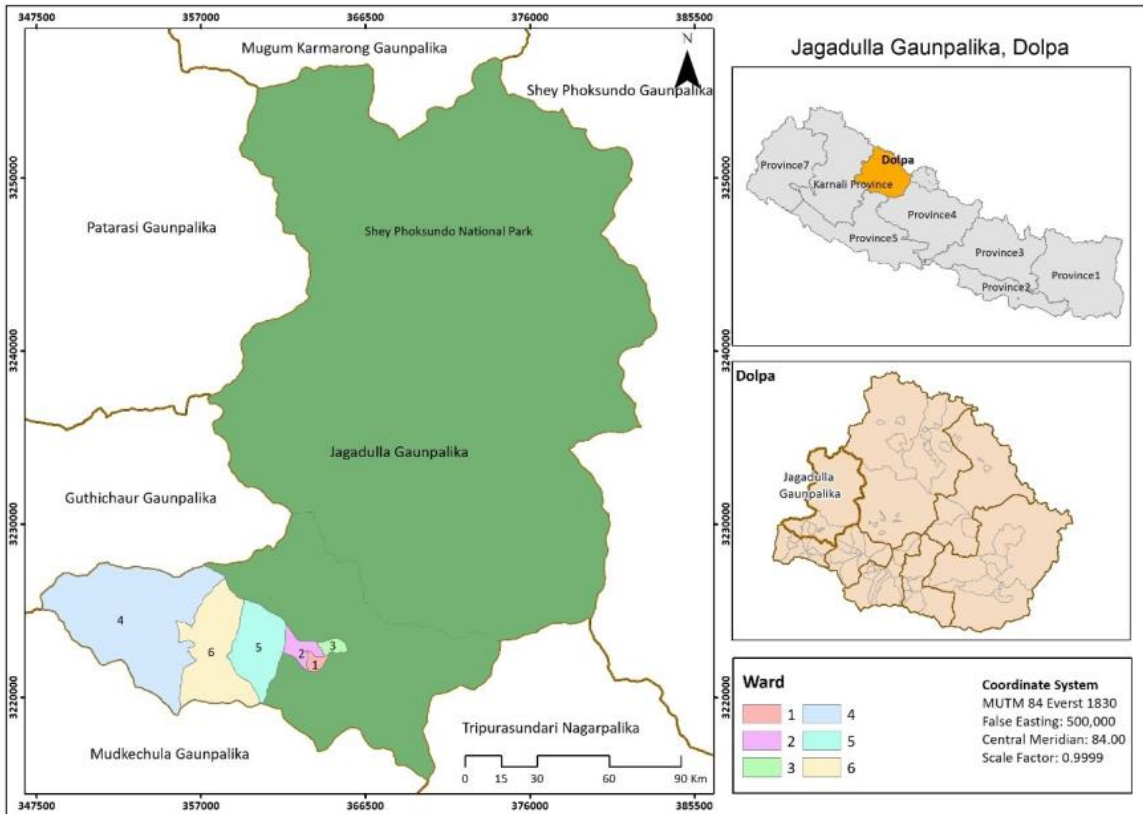


चित्र नं.१: जलवायु परिवर्तन र विपद् जोखिम व्यवस्थापन बिच अर्न्तसम्बन्ध

## परिच्छेद २ : जगदुल्ला गाउँपालिकाको परिचय

### २.१ अवस्थिति र भौगोलिक अवस्था

डोल्पा जिल्लाको सदरमुकाम दुनै देखि दक्षिण भेगमा रहेको यो गाउँपालिकाको नामाकरण यसै क्षेत्रको पर्यटकीय स्थल जगदुल्ला तालको नामबाट जगदुल्ला रहन गएको हो । साविकका रिमि र काईगाउँ गाविस मिलेर जगदुल्ला गाउँपालिका बनेको छ । जगदुल्ला गाउँपालिका ६ वडामा विभाजन गरिएको छ । यस गाउँपालिकाको जम्मा क्षेत्रफल ७७७.५९ वर्ग कि मि (डोल्पा जिल्लाको ९.८५ प्रतिशत) रहेकोमा शे फोक्सुन्डो राष्ट्रिय निकुञ्जले ६९४.२९ वर्ग कि मि (८९.२८ प्रतिशत कुल गाउँपालिकाको भूभागको) ओगटेको छ । यस गाउँपालिकामा प्राकृतिक रूपमा सुन्दर रमणीय रहेका विभिन्न सम्पदाहरु पाइन्छन् । मुख्य रूपमा सुन्दर जगदुल्ला ताल, प्रेम ताल, राक्षेश ताल, तुडतुड पाटन, चौरी कोट, हुरीकोट जस्ता रमणीय स्थानहरु पर्यटकीय स्थलका रूपमा रहेका छन् । यस गाउँपालिकाको केन्द्र जगदुल्ला गाउँपालिकाको वडा न.५ माभगाउँमा रहेको छ । यस गाउँपालिकाको पूर्वमा शे फोक्सुन्डो गाउँपालिका, उत्तरमा मुगु जिल्ला, पश्चिममा जुम्ला जिल्ला र दक्षिणमा मुड्केचुला गाउँपालिका र त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका रहेको छ ।



स्रोत: नापि विभाग २०७६

चित्र नं २: जगदुल्ला गाउँपालिकाको अवस्थित नक्सा

Need to insert map

चित्र नं ३: जगदुल्ला गाउँपालिकाको समुन्द्र सतह देखिको उचाई नक्सा (मिटर)

## २.२ सामाजिक, आर्थिक तथा मानविय अवस्था

जगदुल्ला गाउँपालिकामा कुल ५११ घरधुरी र २५८१ जनसंख्या रहेको छ । कुल जनसंख्याको ४९.९४% अर्थात १२८९ पुरुष रहेका छन् भने ५०.०६% अर्थात १२९२ महिला रहेका छन् । (राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को प्रारम्भिक नतिजा) यहाँ हिन्दु धर्मावलम्बीहरूको बाहुल्यता रहेको यस गाउँपालिकामा क्षेत्री समुदायको बाहुल्यता पाइन्छ भने क्रमशः ठकुरी, बाह्रमण, दलित पनि रहेका छन् । गाउँपालिकाका मुख्य वस्तिहरू काईगाउँ, हुरीकोट, थापागाउँ, माभगाउँ, छाँचु र भ्याकोट हुन् ।

तालिका नं १: गाउँपालिकाको वडा अनुसारको वस्ति विवरण

वडा नं.	मुख्य बस्तीहरू
१	काईगाउँ
२	हुरीकोट
३	थापागाउँ, महारुद्र गाउँ
४	छाँचु, चौरीकोट
५	माभगाउँ
६	भ्याकोट

### २.२.१ जातिगत अवस्था

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार यस गाउँपालिकामा क्षेत्री ब्रम्हण ५५.७८%, दमाई/नेपाली २५.७३%, र जनजाती १८.४७% रहेका छन् ।

तालिका नं २ : गाउँपालिकामा रहेको जातिगत विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार, जातिगत जनसंख्या			
साविकको गा.वि.स	क्षत्री	जनजाति	दलित
काईगाउँ	४७६	२०९	१९४
रिमी	७९२	२११	३९१

### २.२.२ आर्थिक क्रियाकलापहरूको अवस्था

यस गाउँपालिकाका अधिकांश घरधुरीहरूको मुख्य पेशा कृषि तथा पशुपालन हो । कृषि तथा पशुपालन मुख्य पेशा मान्ने यहाँका स्थानियको मुख्य अर्थ उपाजन हुने क्षेत्र चाही जडीबुटि संकलन र यसको व्यापार हो । यस गाउँपालिकाको प्रोफाइल २०७६ अनुसार २८९ घरधुरी कृषि, १७५ घरधुरी पशुपालन, २७ घरधुरी उद्योग, ५० घरधुरी व्यापार तथा होटल व्यवसाय गर्ने र ४८ जना कर्मचारी रहेका छन् । यस गाउँपालिकाको माभगाउँ र काईगाउँ मुख्य बजार क्षेत्रहरू हुन् । आर्थिक क्रियाकलापको अवस्था तपशिलको तालिका अनुसार रहेको छ ।

तालिका नं ३ : गाउँपालिकामा मुख्य पेशाका आधारमा घरपरिवार सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	मुख्य पेशाको आधारमा घरपरिवार					
	कृषि	पशुपालन	उद्योग व्यवसाय	व्यापार	होटेल	नोकरी तथा जागिर
१	२	५२	५	७	१	४
२	४५	७	३	३	६	८
३	६४	१०	१०	५	१	४
४	३५	६२	२	१२	३	१०

५	९०	८	३	२	०	११
६	५३	३६	४	५	५	११
<b>जम्मा</b>	<b>२८९</b>	<b>१७५</b>	<b>२७</b>	<b>३४</b>	<b>१६</b>	<b>४८</b>

स्रोत:- नगर प्रोफाईल, २०७६

## २.३ प्राकृतिक श्रोतको अवस्था (वन, जलस्रोत, जमिन)

### २.३.१ वन सम्बन्धि विवरण:

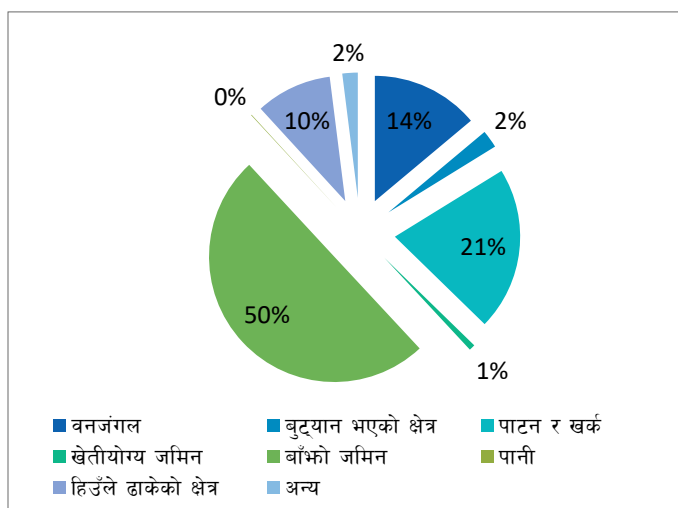
यस गाउँपालिका भित्र ५ वटा सामुदायिक वन र ३ वटा मध्यवर्ति क्षेत्र उपभोक्ता समिति रहेका छन् (नगर प्रोफाईल २०७६)। वन क्षेत्रमा डांफे, कालिज, बदेल्, घोरल, भारल, हिमचिचुवक र रतुवा जस्ता दुर्लभ बन्धु जन्तुहरु पाइन्छन्। वनमा सल्ला, गुंरास, धुपी, र देवदार जस्ता काष्ठजन्य बोटबिरुवाहरु पाइन्छन्। वन क्षेत्रमा यासा, पाचऔंले, कटुकी, बोजो, सतुवा, पदमचाल जस्ता बहुमुल्य जडिबुटिहरु पाइन्छन् तर हालका वर्षहरुमा जडिबुटिहरुको उत्पादनमा कमि आएको छ।

### २.३.२ भु उपयोगको विवरण :

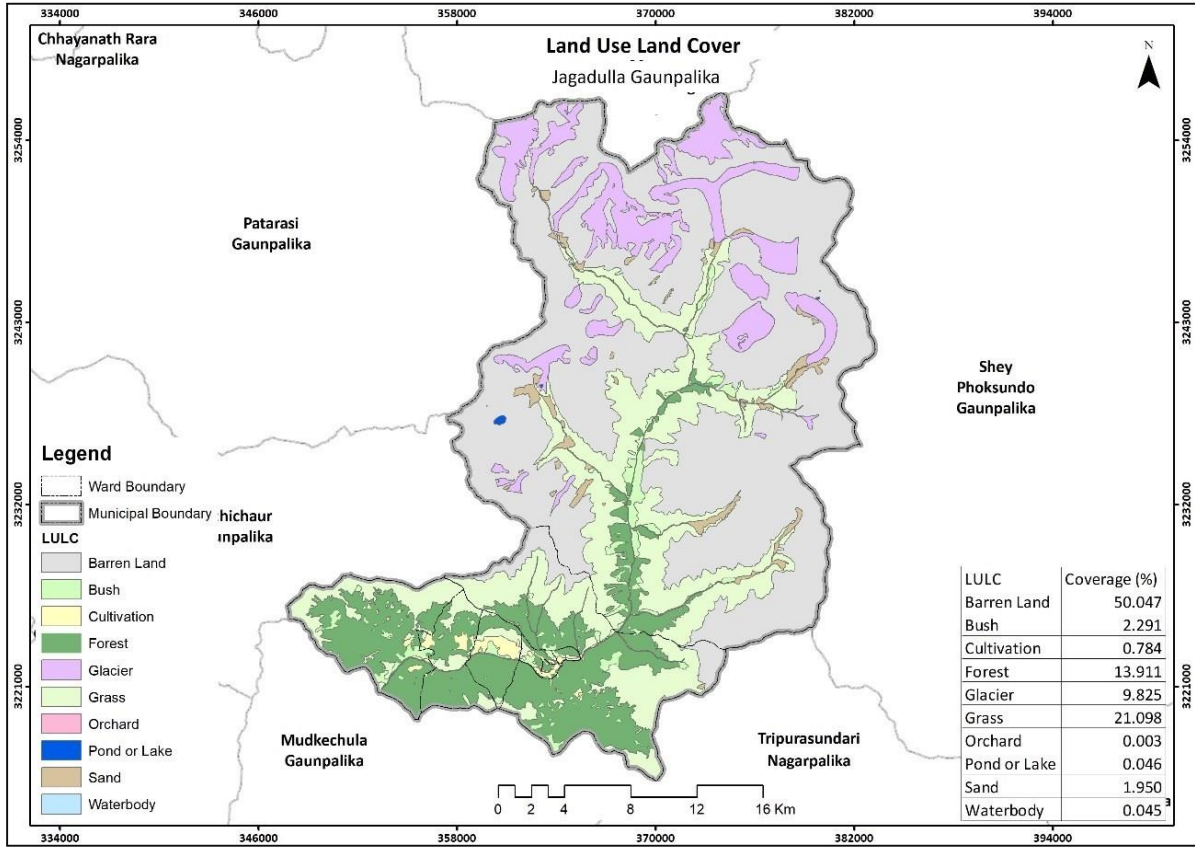
यस गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल ७७७.५९ बर्ग वर्गकिलोमिटर रहेको छ। गाउँपालिकाको भूउपयोग तथा भूबनोटका आधारमा ५० प्रतिशत भूभाग बाँझो जमिन, २३ प्रतिशत घाँस बुट्यान भएको क्षेत्र, १४ प्रतिशत वनजंगल, ९.८ प्रतिशत हिउँले ढाकेको क्षेत्र र ०.७८ प्रतिशत मात्र खेतीयोग्य जमिन रहेको छ।

तालिका नं ४ : गाउँपालिकाको भू-उपयोगको विवरण

बाँझो जमिन	३८९.११
पाटन र खर्क	१६३.९९
वनजंगल	१०८.१६
हिउँले ढाकेको क्षेत्र	७६.३६
बुट्यान भएको क्षेत्र	१७.८१
अन्य	१५.४७
खेतीयोग्य जमिन	६.०७
पानी	०.६२
<b>जम्मा</b>	<b>७७७.५९</b>



श्रोत:-Survey Department, 2019



श्रोत:-Survey Department, 2019

चित्र नं ४ : गाउँपालिकाको भू-उपयोग नक्सा

### २.३.३ जलश्रोत विवरण :

यस गाउँपालिकामा अवस्थित मुख्य नदीनालाहरुमा जगदुल्ला नदी, डुमर, पाइले, लातुड, धावा, भित्तो, दाँते, कुच्चे, बाँभागाड, घट्टे, छेपारे, भुँमे, सिमदुङ्गा, छिलछिले खोला रहेका छन् । साथै तालतलैयाका रुपमा जगदुल्ला ताल, लाताड ताल, सुक दह ताल, दुधकुण्डली ताल रहेको छन् । खोलाको पानी मुख्य रुपमा खानेपानी र सिंचाइको लागि प्रयोग गरिन्छ ।

तालिका नं ५ : जगदुल्ला गाउँपालिकामा रहेको नदि, खोलाहरु र तालहरुको विवरण

क्र.सं.	खोलाको नाम	वडा नं.
१	जगदुल्ला नदी	वडा नं. १, २, ४, ५ र ६
२	डुमर खोला	वडा नं. १
३	भोक पानी खोला	
४	पाइले खोला	
५	कागमारा खोला	
६	जस्पुवा खोला	

७	रिखे खोला	
८	चौके खोला	
९	लातुड खोला	
१०	कान्जिरोवा खोला	
११	कासिरोल्वा खोला	
१२	जगदुल्ला ताल	
१३	कासीराल्वा ताल	
१४	वहिर पुदुवा ताल	
१५	लाताड ताल	
१६	धावा खोला	
१७	भित्तो खोला	वडा नं. ३
१८	धनिल चौर खोला	
१९	दाँते खोला	
२०	खरड खोला	
२१	सुक दह ताल	वडा नं. ४
२२	कुच्चे खोला	
२३	बाँभागाँड खोला	
२४	घट्टे खोला	
२५	उना खोला	
२६	छेपारे खोला	वडा नं. ५
२७	भुँमे खोला	
२८	ठाँटी खोला (भल खोला)	
२९	बज्जे खोला	
३०	दुधकुण्डली ताल	
३१	सिमदुङ्गा खोला	वडा नं. ६
३२	छिलछिले खोला	

## २.४ भौतिक पुर्वाधारको अवस्था

जुम्ला जिल्लासँग सिमाना जोडिएको यस गाउँपालिकामा जुम्ला हुँदै सडक आएको भएतापनि कच्ची र साघुरो सडक, सडक नाला नहुनु र वर्षामा हिलो र हिउँदमा हिउँका कारण कुनै पनि समय सहज यातायात हुन सकेको छैन । सीमित मात्रामा दुई पाङ्ग्रे साधन र ट्र्याक्टर मात्रा चल्ने यस गाउँपालिकामा ५७ किलोमिटर कच्ची सडक निर्माण गरिएको छ । यस गाउँपालिकामा ६ वटा प्राथमिक विद्यालय, १ वटा निम्न मा.वि, र २ वटा माध्यामिक विद्यालयहरू रहेका छन् । त्यस्तै यस गाउँपालिकामा १ वटा स्वास्थ्य चौकी, २ वटा उप स्वास्थ्य चौकी र २ वटा सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्र रहेका छन् । गाउँपालिका प्रोफाइल २०७६ अनुसार कुल ५८९ घरधुरी मध्य वडा १,२ र ३ का २३७ घरधुरीमा मात्र विद्युतको सुविधा पुगेको छ । बाकी घरधुरीले सौर्य शक्तिबाट विद्युत र विद्युतिय साधनको प्रयोग गर्दछन् । त्यस्तै यस गाउँपालिकामा १ वटा क वर्ग बैंक नेपाल बैंक लिमिटेड र ३ वटा विभिन्न सहकारी रहेका छन् ।

तालिका नं ६ : जगदुल्ला गाउँपालिकामा रहेका सडक सञ्जाल सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	सडकको नाम	लम्बाई	जोडीने वस्तीहरू	सडकको प्रकार
१.	मौरे-चौरीकोट-माभगाउँ-काइगाउँ सडक	२२.५ कि.मि.	चौरीकोट, भयाँकोट, माभगाउँ, काइगाउँ	कच्ची
२.	रिड रोड	२६.४ कि.मि.	छाँचु, चौरीकोट, भयाँकोट, माभगाउँ, काइगाउँ, हुरीकोट	
३.	मौरे-भालु-खिटिला-जाजरकोट रोड	१०.५ कि.मि.		
४.	चुखियाना कृषि सडक	२.५ कि.मि.		
५.	महुने खोला रोड	२.४ कि.मि.		
६.	थापागाउँ-काइगाउँ सहायक सडक	२.५ कि.मि.	थपागाउँ, काइगाउँ	
जम्मा सडकको लम्बाई	५६.३ कि.मि (१०.५ कि.मि. रिड रोड मौरे-चौरीकोट-माभगाउँ-काइगाउँ सडक खण्डमा पर्ने हुनाले)			

(स्रोत: जगदुल्ला गाउँपालिकाको प्रोफाइल, २०७६)

## २.५ गाउँपालिकामा कार्यरत संघसंस्थाहरूको अबस्था तथा उपलब्ध सेवाहरू

यस गाउँपालिकामा स्वास्थ्य चौकी, प्रहरी चौकी, कृषि तथा पशु सेवा केन्द्र जस्ता सरकारी कार्यालयहरूले सेवा प्रवाह गरिरहेका छन् । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका नं ७ : जगदुल्ला गाउँपालिकामा रहेका संघ संस्थाहरुको विवरण

क्र.सं.	सरकारी कार्यालयको नाम	स्थान	वडा नं.	कार्य क्षेत्र
१.	गाउँ कार्यपालिका कार्यालय	माझगाउँ	५	गाउँपालिका
२.	वडा नं. ५ को कार्यालय	माझगाउँ	५	वडा
३.	खाद्य संस्थान कार्यालय	काइगाउँ	२	गाउँपालिका
४.	नेपाल बैंक लिमिटेड	काइगाउँ	२	गाउँपालिका
५.	इलाका प्रहरी कार्यालय	काइगाउँ	२	गाउँपालिका
६.	स्वास्थ्य केन्द्र	काइगाउँ	२	गाउँपालिका
७.	कृषि सेवा केन्द्र	काइगाउँ	२	गाउँपालिका
८.	पशु सेवा केन्द्र	माझगाउँ	५	गाउँपालिका
९.	हुलाक कार्यालय	काइगाउँ	२	गाउँपालिका

(स्रोत: जगदुल्ला गाउँपालिकाको कार्यालय, डोल्पा, २०७६)

### २.६ गाउँपालिकाको सुशासनको अवस्था

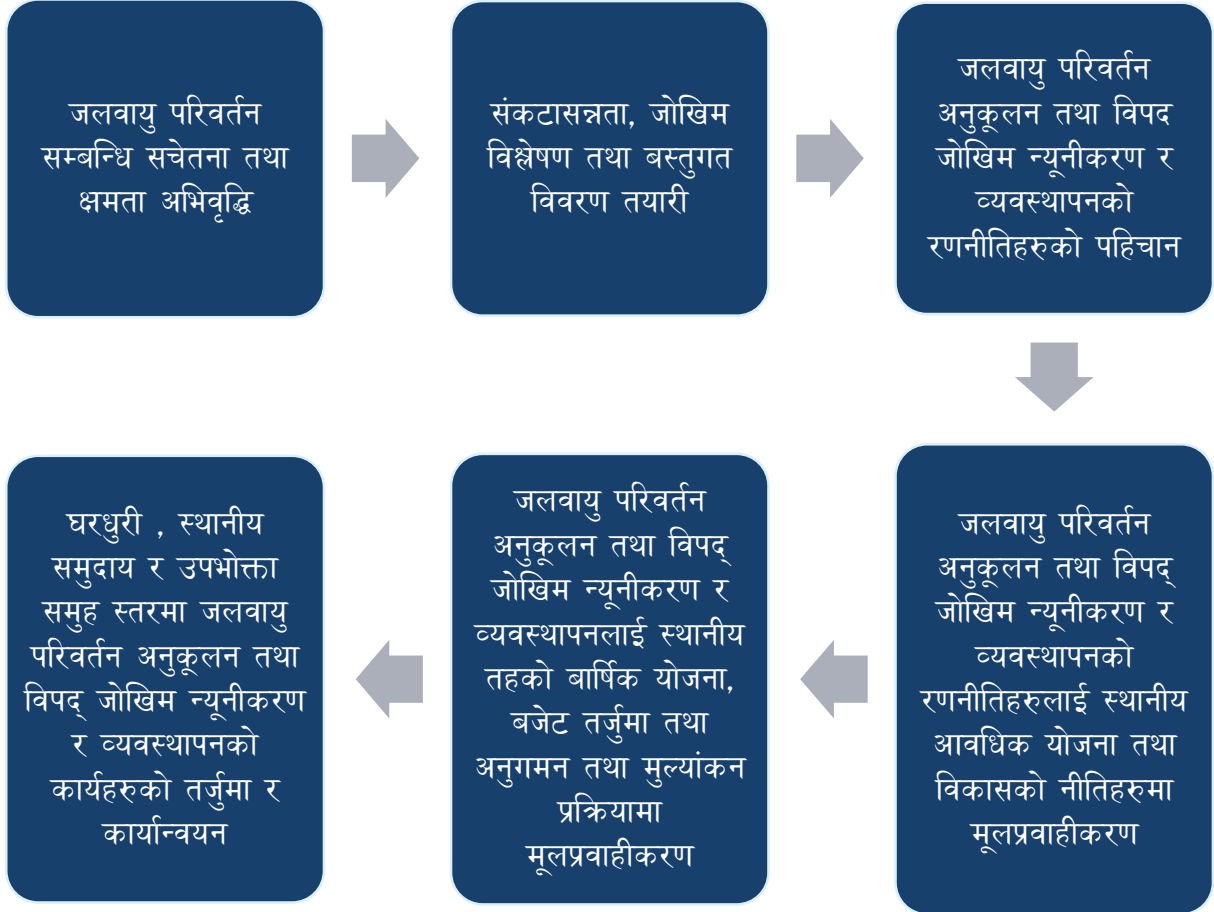
नेपाल सरकारको राष्ट्रिय नीति अनुसार सन् २०२० सम्म विद्युतीय सुशासन प्रणालीमा प्रवेश गरी सक्ने मूल मन्त्रका साथ यस जगदुल्ला गाउँपालिकाले Sub National Treasury Regulatory Application (SuTRA) प्रणालीबाट लेखा श्रेष्ठा राख्ने सुरुवात भएको छ। सूचना प्रविधिले सबैलाई सहज सेवा पुर्याउन वेभसाइट मार्फत सूचना उपलब्ध गराउने र अद्यावधिक गर्ने गरीएको छ। गाउँपालिका भित्र इन्टरनेट मार्फत सूचना तथा संचारको कार्यहरु अघि बढाउने लक्ष्य राखिएको छ। आर्थिक प्रशासनको पारदर्शिता र जवाफदेहिताका लागि हरेक योजनाहरुमा नगरले सार्वजनिक सुनुवाईलाई प्राथमिकतामा राखेको छ।



## परिच्छेद ३ : अनुकूलन कार्ययोजनाको बिधि र प्रक्रिया

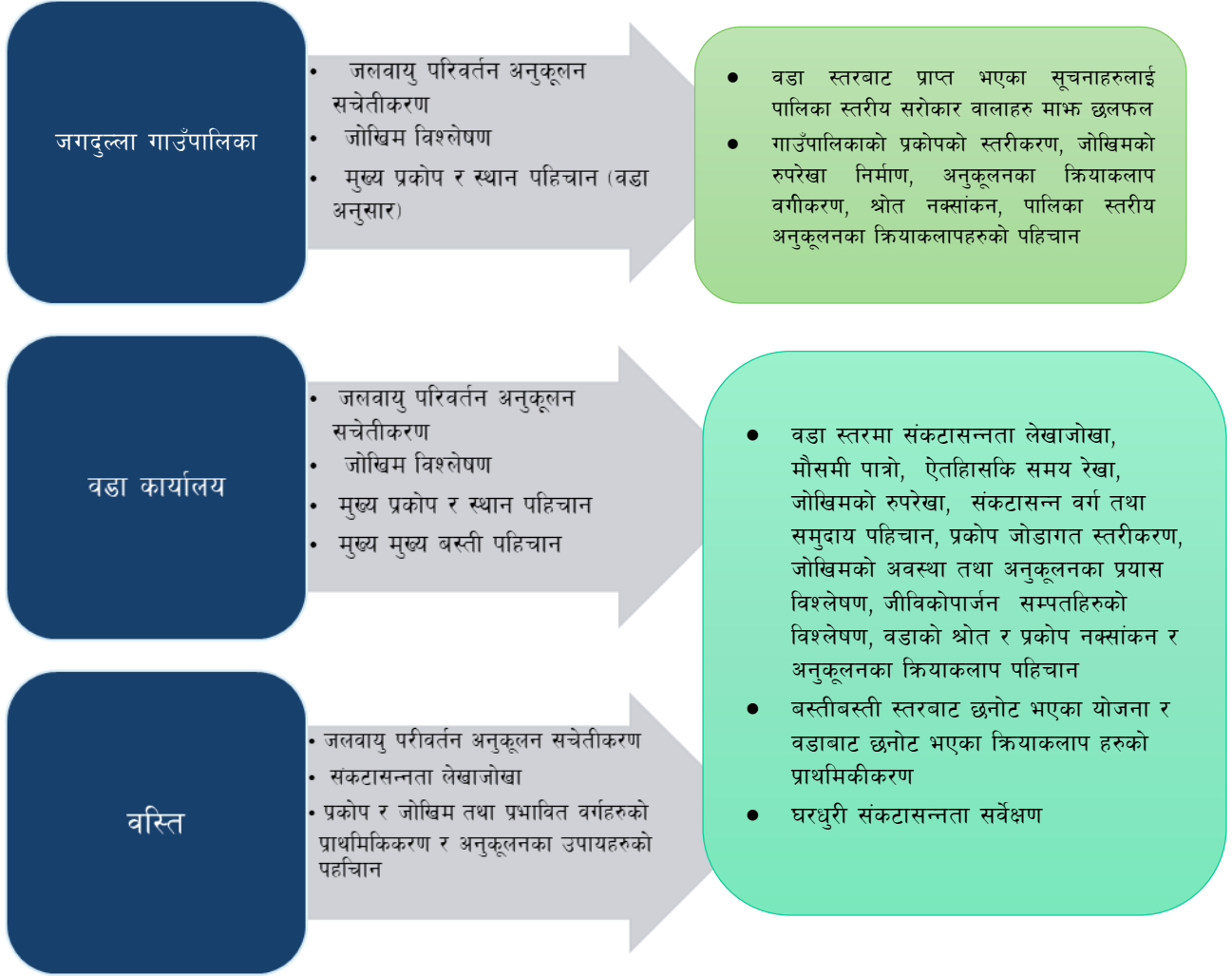
### ३.१ अनुकूलन कार्ययोजनाको तर्जुमा बिधि र प्रक्रिया

अनुकूलन योजना तयार गर्दा जलवायु परिवर्तन नीति २०७६, राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम २०६७, परीमार्जीत स्थानीय अनुकूलन कार्य योजनाको राष्ट्रिय संरचना २०७६, स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका २०७४ र वातावरण निति २०७६ लाई आधार मानिएको छ । स्थानीय जलवायु परिवर्तन अनुकूलनकार्ययोजना (लापा) को राष्ट्रिय संरचनाका ढ्चरण अन्तर्गत विभिन्न सहभागितामूलक विधि तथा औजारहरुको प्रयोग गरी यो कार्ययोजना तर्जुमा गरिएको छ ।



### चित्र नं ५: अनुकूलन कार्ययोजनाको तर्जुमा बिधि र प्रक्रिया

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा विधि गोष्ठी जगदुल्ला गाउँपालिकामा जनप्रतिनिधीहरु र पालिका स्तरिय सरोकारवालाहरुलाई जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सचेतिकरण गरेर शुरुवात गरिएको थियो । सो गोष्ठीमा गाउँपालिका क्षेत्रमा मुख्य मुख्य प्रकोपहरुको पहिचान साथै जोखिमहरुको विश्लेषण गरिएको थियो । त्यसैगरी वडा स्तरमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतिकरण, प्रकोपको पहिचान र बस्तिहरु छनौट पश्चात् बस्तिहरुमा संकटासन्नता लेखाजोखा र अनुकूलनका क्रियाकलापहरुको पहिचान गरिएको थियो । वडामा संकटासन्नता लेखाजोखा, प्रकोप श्रोत नक्सांकन समेत तय गरी अनुकूलनका क्रियाकलापहरु पहिचान गरिएको थियो । प्रत्येक क्रियाकलापहरुलाई विभिन्न सुचकको आधारमा प्राथमिकिकरण गरिएको थियो । प्रत्येक वडा बाट आएका सुचनाहरुलाई पुन गाउँपालिकामा प्रस्तुत गरिएको थियो । वडाहरुको स्तरीकरण, श्रोत नक्सांकन, गाउँपालिकाको जोखिम विश्लेषण, गाउँपालिका स्तरिय अनुकूलनका क्रियाकलापहरु पहिचान साथै वर्गिकरण गरिएको थियो ।



चित्र नं ६: स्थानीय अजुकुलन कार्ययोजना निर्माणमा अवलम्बन गरिएका चरण तथा प्रक्रियाहरू

## परिच्छेद ४ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमाका चरणहरु

### ४.१ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि

जलवायु परिवर्तन नविनतम विषयवस्तु भएकाले जलवायु परिवर्तनले पार्ने असर तथा प्रभावलाई सम्बोधन गर्नका लागि प्रभावकारी स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्न जलवायुले के कस्तो असर पारेको छ, के कस्तो प्रभाव पार्न सक्दछ, अनुकूलनका विद्यमान अवसर वा चुनौती के के छन् र त्यसको सामना गर्नका लागि आवश्यक स्रोत र साधन कसरी जुटाउने आदि सूचना स्थानीय स्तरमा जानकारी गराउन गाउँपालिका स्तरमा २ वटा र वडा स्तरमा एक एक वटा सचेतना तथा अभिमुखीकरण क्रियाकलाप संचालन गरिएको थियो । सचेतना कार्यक्रममा सङ्घटान समुदाय, स्थानीय निकाय, राजनीतिक दल, शैक्षिक एवं सेवा प्रदायक संघ-संस्था, विज्ञ, दलित, जनजाति, किसान, युवा र सर्वसाधारणलाई सहभागी गरिएको थियो । सचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रमको लागि जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी प्रस्तुति, फ्लेक्स चार्ट, सामुहिक छलफल, सामुहिक कार्य आदि प्रयोग गरिएको थियो ।

### ४.२ संकटासन्नता, जोखिम विश्लेषण तथा वस्तुगत विवरणको तयारी

यस प्रकृया मार्फत संकटासन्न व्यक्ति तथा समुदायहरु र जीविकोपार्जन तथा पर्यावरणीय प्रणालीको विवरण तयार गरी सो बमोजिम अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका कार्यक्रमहरु तयार गर्न मद्दत पुगेको छ । संकटासन्नता तथा अनुकूलन मूल्याङ्कन तथा लेखाजोखाका लागि मौसमी पात्रो, बाली पात्रो, ऐतिहासिक समय रेखा, संकटासन्नता नक्सांकन, जलवायु परिवर्तनको क्षेत्रगत प्रभाव, पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेका प्रभाव, जीविकोपार्जनका स्रोत र प्रकोप विच अन्तर सम्बन्ध, जोखिम तथा अनुकूलनको विश्लेषण, अनुकूलनका उपायहरुको प्राथमिकिकरण र सेवा प्रदायक/संस्थागत विश्लेषण जस्ता सहभागितामूलक अभ्यास तथा विश्लेषण गरि सो बाट आएका नतिजाहरु तल उल्लेख गरिएको छ ।

#### ४.२.१ प्रकोपको ऐतिहासिक घटनाक्रम

यस जगदुल्ला गाउँपालिका, डोल्पामा विगतमा भएका विभिन्न जलवायुजन्य प्रकोपका घटनाक्रमहरुको प्रकृति र प्रभाव विश्लेषण गर्न विगत ३० वर्ष देखि हालसम्मको जलवायुजन्य प्रकोप, प्रभाव, प्रभावीत समुदाय र त्यससँग जुध्न समुहले गरेका प्रयासहरुका साथै सो प्रकोपको असरहरुको भविष्यको परिदृष्यको बारेमा जगदुल्ला गाउँपालिकाको बस्तिहरु, वडा र पालिका स्तरमा जनप्रतिनिधिहरु, जेष्ठ नागरिक, बुद्धिजिवी तथा जानिफकारहरुको उपस्थितीमा समग्र विश्लेषण गरी संकटासन्नताको समग्र अवस्था निम्न तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं ८ : जगदुल्ला गाउँपालिकाको ऐतिहासिक समय रेखा

क्र.सं.	प्रकोप	वर्ष	बारम्बरता (पटक)	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरु	प्रभावित समुदाय वा वर्ग	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरु	बचाउका प्रयास रसंस्थागत सहयोग	
१	पहिरो	वडा नं १						
		२०६७	१	<ul style="list-style-type: none"> <li>गम्बुखोलामा पहिरोले १ घर पुरेको साथै घरमा भएका सबै सामानहरु नष्ट गरेको, खेतियोग्य जमिनमा क्षति गरेको</li> </ul>	वडा नं १ को हुरीकोटका दश घरधुरी	गम्बुखोला क्षेत्रको पहिरोको जोखिम एक्कासि तथा अनियमित वर्षाले जोखिम बढने		
		वडा नं २						
		२०४०	१	<ul style="list-style-type: none"> <li>घट्टे खोलामा पहिरोका कारण ३० रोपनी खेती जग्गा पुरेको, वनमा पहिरो गएको र पानीको मुहान बिगारेको र धाराहरुमा क्षति गरेको</li> </ul>	काईगाउँका सम्पूर्ण बासिन्दा, खेत र खेती बाली, वन, पानीको धारा र मुल	२०४० पछाडि घट्टे खोलामा ठुला पहिरो नगएको भएपनि निरन्तर साना बाढि आइरहने भएकोले भविष्यमा ठुलो पहिरो आएमा १० घर र ५० रोपनि जग्गा जोखिममा रहेका		
		वडा नं ३						
		२०५५	१	<ul style="list-style-type: none"> <li>दाते खोलामा आएको बाढि पछिको पहिरोका कारण विद्यालयको भवन आम्शिक रूपमा क्षति गरेको, २ घर र २२ रोपनी जति खेत क्षति गरेको तथा पुरेका</li> </ul>	वडा ३ का ४५ घरधुरी	बाढि नियन्त्रण नभए पहिरोको सम्भावना रहेको		
		वडा नं ४						
		२०६५ २०७६	२	<ul style="list-style-type: none"> <li>छोचुको माथिल्लो वस्तिवाट पहिरो आएर २ वटा गोरु बगाएको तथा पुरेको, घरहरुमा सामान्य क्षति गरेको तथा खेतियोग्य पाखो जमिनमा क्षति गरेको</li> <li>दलित वस्तिको माथिवाट पहिरो आएर ३ वटा घर भत्किएको तथा घरमा भएका सबै सामानहरु नष्ट भएको, खेतियोग्य जमिन १० रोपनीमा क्षति भएको, कम्तीमा ५,००,००० वरावरको क्षति भएको</li> </ul>	वडा नं ४ का वस्ति तथा समुदाय	पहिरो तथा घटनाहरुको आवृत्ति बढन सक्ने र क्षति पनि बढने		
वडा नं ५								
२०७५	१	<ul style="list-style-type: none"> <li>डुप्लुकमा पहिरोले खेतियोग्य पाखो वारी पुरे जमिनमा क्षति गरेको, गोरेटोवाटोमा क्षति गरेका</li> </ul>	वडा नं ५ घरधुरी तथा वस्तिहरु	पहिरोको आवृत्तिहरु बढन सक्ने				
वडा नं ६								

क्र.सं.	प्रकोप	वर्ष	बारम्बरता (पटक)	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरु	प्रभावित समुदाय वा वर्ग	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरु	बचाउका प्रयास रसंस्थागत सहयोग	
		२०७० २०७८	२	<ul style="list-style-type: none"> <li>वस्तिको पोवारी देखि घोरेचा, चस्केला, डाडा, पाल्ता, माझपाखा, नदीढिक सम्म पहिरोल खेतियोग्य जमिन २० रोपनी वढीमा क्षति गरेको</li> <li>चिउरीभिट्टा मुनि वाट पहिरोले आएर खेतियोग्य जमिनमा क्षति गरेको, छेपारीखोलाले वर्षेणी खेतियोग्य जमिन कटान गरि क्षति गरेको</li> </ul>	वडा न ६ को सम्पूर्ण वडा तथा वस्तिहरु	पहिरोका घटनाहरुको आवृत्ति बढन सक्ने		
	बाढी	वडा न १						
		२०४० २०६३ २०७०	३	<ul style="list-style-type: none"> <li>पनेरीखोलाको बाढीले १५ रोपनी खेतियोग्य जमिन वगाएको, वस्तिमा घरहरु वगाएको, खेतियोग्य जमिन जोखिममा रहेको साथै पशुचौपायाहरु वगाएर क्षति गरेको</li> <li>दमखोलाको बाढीले २० रोपनी खेतियोग्य जमिनमा क्षति गरि वाली नाली नोक्सान पारेको, केही जमिन वगरमा परिणत भएको, ५ वटा पानी घट्ट वगाएको, २ वटा काठेपुल वगाएका</li> <li>भक्वाने खोलाको बाढीले प्रत्येक वर्ष खेतियोग्य जमिनहरु वगाएर क्षति गर्ने गरेको साथै काठेपुल वर्षेणी वगाउने गरेको</li> </ul>	वडा १ का सम्पूर्ण घरधुरी	बाढीको आवृत्ति बढन सक्ने तथा क्षति पनि बडने		
		● वडा न २						
		२०४० २०७५ २०७८	३	<ul style="list-style-type: none"> <li>घट्टे खोलामा बाढिका कारण ३ वटा घट्ट वगाएको</li> <li>राउडे खोलामा गएको बाढिका कारण २५ रोपनी खेती जग्गा वगाएको /पुरेको</li> <li>जगदुल्ला खोलाका कारण हरेक वर्ष नदि किनार कटान, विद्यालयको चौर कटानी र खेती जग्गा वगाइरहेको</li> </ul>	काईगाउँका सम्पूर्ण वासिन्दा, खेत र खेती वाली, वन, पानीकको धारा र मुल	<ul style="list-style-type: none"> <li>२०४० पछाडि घट्टे खोलामा ठुला बाढि नगएको भएपनि निरन्तर साना बाढि आइरहने भएकोले भविष्यमा ठुलो बाढि आएमा १० घर र ५० रोपनि जग्गा जोखिममा रहेको</li> <li>राउडे खोलाले ८० रोपनी खेती जग्गा जोखिममा रहेको</li> <li>जगदुल्ला खोलाका कारण हरेक वर्ष नदि किनार कटान, विद्यालयको चौर कटानी र खेती जग्गा वगाइरहने</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>पालिका तथा वडाबाट जगदुल्ला नदिको कटान रोक्न तार जालिका केहि प्रयास भएको,</li> <li>घट्टे खोलामा पनि ठाउ ठाउमा तार जालि गरेको</li> </ul>	
वडा न ३								
२०५५	३	<ul style="list-style-type: none"> <li>दाते खोलामा आएको बाढि/पहिरोका कारण विद्यालयको भवन आम्शिक रूपमा क्षति गरेको, २ घर र ८ रोपनी खेत वगाएको साथै ३ वटा गाई र २ बाच्छा पनि</li> </ul>	वडा ३ का सम्पूर्ण घरधुरी	बाढीको आवृत्ति बढन सक्ने तथा क्षति पनि बडने	●पालिकाबाट थोर थोरै भएपनि			

		२०६९ २०६९		<ul style="list-style-type: none"> <li>बगाएको</li> <li>दह देखि देपाल खोला बाढि/पहिरोका कारण ३० रोपनी खेती जग्गामा क्षति र वनमा पहिरो गएर वनको क्षति गरेको</li> <li>जगदुल्ला नदिको बाढिले हरेक वर्ष खेति जग्गा तथा नदि किनार कटान भइरहेको छ तर २०६९ को बाढिले काठे पुल बगाएको र धेरै मात्रामा खेति जग्गा कटान गरेको</li> </ul>			<ul style="list-style-type: none"> <li>तार जालि गरी बाढि/ पहिरो नियन्त्रण गर्ने प्रयास भइरहेको</li> <li>स्थानिय आफैले पनि आफ्नो खेत जोगाउन जनस्तरबाट नै प्रयास भइरहेको</li> </ul>
		वडा नं ४					
		२०६८ २०७०	२	<ul style="list-style-type: none"> <li>कुम्भी ओडार देखि छात्रु मा वर्षेनी वर्षातको समयमा भल आएर खेतियोग्य जमिनमा क्षति गर्ने गरेको तथा घरहरुमा पनि क्षति गर्ने गरेको</li> <li>ओखेनी देखि छात्रु सम्मको सानो खोलाले वर्षेनी खेतियोग्य पाखो जमिनमा क्षति गरि कटान गर्ने गरेको</li> </ul>	वडा नं ४ का घरधुरीहरु	बाढीको आवृति बढन सक्ने तथा क्षति पनि बडने	
		वडा नं ५					
		२०५३ २०६० २०६८ २०७३ २०७६	५	<ul style="list-style-type: none"> <li>२०५३ मा जगदुल्ला नदीले ४ जना व्यक्तिको बगाएर मृत्यु भएको</li> <li>जगदुल्ला नदीले वर्षेनी वन क्षेत्र कटान गरि क्षति गर्ने गरेको</li> <li>२०६८ मा देपाली खोलाले २० रोपनी वढी खेतियोग्य जमिन वगाएर क्षति गरेको, कुलदेवको खहरे खोलाले घरहरु चिरा पारेको, खेतियोग्य जमिन वगाएको तथा क्षति गरेको, १ वटा घर वगाएको, पशुचौपायहरु वगाएको</li> <li>२०७३ मा धुनखोलाको बाढीले २० रोपनी खेतियोग्य जमिन कटान गरि क्षति गरेको, काठेपुल वगाएको, गोरेटो वाटो वगाएको</li> <li>२०७६ मा धाराखोलाको बाढीले पशुचौपायाहरु वगाएको, शौचालय वगाएको, भाडाकूडाहरु वगाएको तथा खेतियोग्य जमिनमा क्षति गरेको</li> </ul>	वडा नं ५ का सम्पूर्ण घरधुरी	वैमोसमि बाढीको आवृति बढन सक्ने तथा क्षति पनि बडने	
		वडा नं ६					
		२०६८ २०७० २०७५	३	<ul style="list-style-type: none"> <li>२०६८ मा गरुल खोलमा बाढी आएर २० वढी गाई, भेडा र वाखा वगाएर मृत्यु भएको, १० रोपनी खेतियोग्य जमिनमा क्षति</li> <li>पकाना खोला देखि पदमी खोल्सा सम्मको बाढीले ४ रोपनी खेतियोग्य जमिनमा क्षति गरेको, कटान गरेको, वस्तिमा पानी पसेर वस्तिलाई असर गरेको</li> <li>२०७५ मा जगदुल्ला नदीले वर्षेनी खेतियोग्य जमिन चुकेना वाट मुने सम्म कटान गरि क्षति गरेको</li> </ul>	वडा नं ६ का सम्पूर्ण घरधुरी तथा वस्तिहरु	बाढी तथा एक्कासी आउने बाढीको आवृति बढन सक्ने तथा क्षति पनि बडने	
३	खडेरी	२०७७ २०६० २०७५ २०७८	५	<ul style="list-style-type: none"> <li>वडा नं ३ मा पछिल्ला केही वर्षहरुमा सुख्खा समयको अवधि बढ्दै गएको र खडेरी जस्तो समस्या आएको जसकारण २०७७ मा गुम्बा चौरको तीनमुले पानीको मुहान सुकेको</li> <li>आकाशे पानिको भरमा हुने खेती प्रणालीका कारण वर्षाको मात्रा र समयमा आएको परिवर्तनका कारण आलु, मकै, सीमी जस्ता प्रमुख बालिको उत्पादन घटेको</li> </ul>	नगर क्षेत्रका सम्पूर्ण वस्ति तथा घरधुरीहरु	आकाशे पानिको भरमा हुने खेती प्रणालीका कारण वर्षाको मात्रा र समयमा आएको परिवर्तनका कारण खडेरी र सुख्खा समयको	<ul style="list-style-type: none"> <li>नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम मार्फत खानेपानी</li> </ul>

		२०७०		<ul style="list-style-type: none"> <li>● पालिका भरी खडेरी भएका कारण पालिकाका सम्पूर्ण वडाहरूमा मकै, गहुँ, उवा, आलु, सीमि उत्पादन राम्रो नभएको</li> <li>● वडा न ४ लामो समयसम्म पानी नपर्नाले लगाएको वाली वोट सुकेको तथा उत्पादनमा कमी आएको साथै पानीका मुहानहरूमा पानीको मात्रामा कमी आएको, वनमा भएको वोटविरुवाहरू सुकेको</li> <li>● वडा न ५ लामो समयसम्म पानी नपर्नाले वारीमा छरेको वाली सुकेर उत्पादनमा कमी भएको, खानेपानीको ससाना मुहानहरूमा पानीको मात्रामा कमी आएको, तरकारी वालीहरू सुक्ने गरेको</li> <li>● वडा न ६ प्रत्येक वर्ष लामो समयसम्म पानी नपर्नाले असारमा वाली सुक्ने गरेको र उत्पादनमा कमी आएको साथै पानीका मुहानहरूमा पानीको मात्रामा कमी आएको</li> </ul>		<p>अवधि बढ्दै गएको जस्ता घटना/असरका कारण भविष्यमा खडेरीले ठूलो प्रकोप लिन सक्ने र कृषि प्रणालीलाई नै असर गर्न सक्ने, पानिका मुहान सुक्दै जान सक्ने र वन डहेलोका घटना वृद्धि हुन सक्ने</p>	<p>आयोजना तथा मुहान संरक्षणका कार्यहरू भएका</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● खास कृषि दिगो प्रयास सुरु भएको छैन तर व्यक्ति आफैले खानेपानिको पाइप लाइनबाट नै सिचाई सुरु गरेको तर सिचाई पानि अपुग भएको</li> </ul>
४	असिना	२०७५ २०७७ २०७२ २०७८ २०७३	१२	<ul style="list-style-type: none"> <li>● वडा न १, ३ र ४ मा २०७५ र २०७७ मा असिनापानीले स्याउ, ओखरका फुलहरू झारेर क्षति गरेको तथा तरकारी वालीहरूमा पनि क्षति गरेको</li> <li>● वडा न २ र ५ मा २०७८ मा मकै बालि बिगारेको, स्याउको फुल झारेको र स्याउ उत्पादन घटेको, ओखरको दाना बिगारेको</li> <li>● वडा न ६ मा २०७३ चैत्र महिनामा आएको असिनाले स्याउको फुल झारेको र स्याउ उत्पादन घटेको</li> <li>● त्यस्तै वडा न ६ मा २०७७ को असिनाले मकै, कोदो, चिनो बिगारेको</li> </ul>	सबै वर्ग समुदाय, कृषक समुह	<ul style="list-style-type: none"> <li>● वर्षाको प्रणालीमा परिवर्तनका कारण असिना पर्ने मात्रा बढ्न सक्ने भएकोले सिमित समयमा हुने खेती कृषि तथा स्याउ र ओखर उत्पादनमा ह्रास आउने</li> <li>● अल्पवृष्टि अनावृष्टि, अतिवृष्टि जस्ता जलवायुजन्य परिवर्तन र असिना पानीको बारम्बारतालाई हेर्दा भविष्यमा असिना पानीको समस्या बढ्दै जाने देखिन्छ ।</li> </ul>	
५	हावाहुरी	२०६५ २०७६ २०७५ २०६५ २०७४ २०७७ २०६२	७	<ul style="list-style-type: none"> <li>● वडा न १ हावाहुरीका कारण मकैवाली ढालेर पुर्ण रुपमा क्षति गर्ने गरेको जसका कारण मकै उत्पादनमा कमी आएको साथै फलफुलहरू झार्ने गरेको र वनमा भएका वोटविरुवाहरू ढालेर क्षति गरेको</li> <li>● वडा न २ र ४ मा २०७६ मा हावाहुरीका कारण मकैवाली ढालेर पुर्ण रुपमा क्षति गर्ने गरेको</li> <li>● वडा न ३ मा २०६५ मा मन्दिर र विद्यालयको छाना जस्तापाता उडाएको</li> <li>● वडा न ५ मा २०७४ मा मकैवाली ढालेर क्षति गरेको र ५ वटा घरको छानो उडाएको</li> <li>● वडा न ६ मा २०६२ मा विद्यालयको छाना जस्तापाता उडाएको</li> </ul>	पालिकाका सम्पूर्ण घरधुरी	भविष्यमा हावाहुरीका घटनाक्रमहरू बढ्ने तथा क्षति पनि बढ्ने	
६	चट्याङ्ग	२०७०	१	<ul style="list-style-type: none"> <li>● वडा नं ३ मा ७ वटा पशु चौपायको मृत्यु र तीखेसल्लाको वनमा क्षति भएको</li> </ul>	वडा नं ३	भविष्यमा चट्याङ्गका घटनाक्रमहरू बढ्ने तथा	

७	कृषिमा किराको प्रकोप	२०७४ २०७७ /७८ २०७८ २०७९ देखि प्रत्येक वर्ष		<ul style="list-style-type: none"> <li>वडा १, ४ र ६ मा मकैमा पात खाने किरा, मकैको गुबोम गएर मकै नष्ट गर्ने खालको किराले मकै वालीमा क्षति गरेको, सिमीमा पात टासिने र कृहिने, फेदमा किरा लाग्ने जस्तो रोगको कारण सिमी उत्पादनमा कमी आएको, काउली तथा तोरीमा लाही किराले उत्पादनमा असर गरेको, विभिन्न नया नया रोगका कारण फाफर, चिनु लोप हुदै गएका</li> <li>२०७७/७८ मा सलह किराले मकै, सीमि, आलु, वाली बिगारेको</li> <li>२०७९ मा मले (अमेरिकन फौजी किराले मकै, सीमि, काउली, बण्डालाई असर गरेको</li> <li>मकैवालीमा खुम्चे किरा, जरा काटने किरा, फौजी किराले गर्दा मकैवाली पुर्णरूपमा नष्ट गर्ने गरेको, तरकारीवालीमा भुसुलेकिराले तरकारी उत्पादनमा कमी आएको, स्याउमा लाही किरा, गवारो जस्ता रोगका कारण स्याउ उत्पादनमा कमी आएको</li> <li>नगरपालिका भरी २०६५ सालबाट धानको जरा कृइने, मकैको पात खाने, आलुमा रातो कमिला लाग्ने, गहुँमा समेत किराको प्रकोप बढेको साथै उत्पादनमा समेत कमि आएको , २०७६मा सलहको प्रकोप भएको साथै मकै खेतिमा क्षति पुगेको</li> <li>२०७८ वडा ४ मा मकै तथा गहुँमा फौजी किराको प्रकोप बढेको जसका कारण उत्पादन नै नभएको</li> </ul>	नगर क्षेत्रका सम्पूर्ण वस्ति तथा समुदायहरू	क्षति पनि बढ्ने भविष्यमा कृषिमा रोगहरू बढ्दै जाने तथा उत्पादन पनि घटने किराको प्रकोप अझै बढ्न सक्ने, बालिहरूलाई पूर्ण क्षति गर्न सक्ने जसकारण उत्पादन घटन सक्ने र वर्षे बालिको भरमा १२ महिना खाद्यान्न पुऱ्याउनु पर्ने यस पलिकामा यदि यसरी उत्पादन कमी हुँदै गए खाद्य अभाव हुने	स्थानीय बजार र एग्रोभेट बाट विषादी लिएर प्रयोग गरेपनि नियन्त्रण गर्न नसकिएको
८	मानव मा महामारी	२०६३ २०६६ २०७५	२	<ul style="list-style-type: none"> <li>२०७५ यता बढ्दो गर्भिका कारण मानिसहरूमा दम, प्यारालाईसिस, प्रेशर सम्बन्धिका विरामीहरूको संख्यामा वृद्धि हुदै गएको, महिलामा पाठेघर सम्बन्धि समस्या वढी देखा परेको</li> <li>वडा नं ४ २०६३ मा भाडापखालाले महामारीको रूप लिएर २ जनाको मृत्यु भएको</li> <li>वडा नं ५ २०६६ मा भाडापखालाले महामारीको रूप लिएर गाउँभरिमा १२ जना बालबच्चाहरू मरेको</li> </ul>	नगर क्षेत्रका सम्पूर्ण वस्ति तथा घरघुरीहरू	नयाँ नयाँ भाइरस तथा रोगहरूको विकास हुने तथा स्वास्थ्य क्षेत्रमा खर्च बढ्ने	गाउँपालिका मार्फत कोरोना प्रभावित घरघुरीलाई राहत रकम तथा सामाग्रिहरू वितरण गरिएको, एकान्तवासको व्यवस्था गरिएको
९	आगला गी	२०६० २०७८ २०६१ २०६९ २०७८ २०७७ २०५५ २०५० २०६७ २०७०	१०	<ul style="list-style-type: none"> <li>वडा न १मा २०६० र २०७८ मा हिमाली सामुदायिक वनमा आगलागि भई वनमा भएका बोटविरुवाहरू जलेर नष्ट भएको, आगो निभाउने क्रममा माथिबाट आएको ढुंगाले लागेर १ जना मानिसको मृत्यु भएको</li> <li>वडा न ३ मा गाई गोठ हुँदै तिखेसल्लाको वनमा डढेलो २०६९ मा , करीब ५० हेक्टर जति वनमा भएको डढेलोले हजारौं रूख बोट विरूवा जलेको, वन्यजन्तु मरेको र बासस्थानको विनाश भएको</li> <li>वडा न ३ मा २०६१ मा महारूद्र गाउँमा भएको आगलागीले ३ घर जलि १० लाख जतिको क्षति भएको</li> <li>वडा न ३ २०७८ मा थापागाउँमा भएको आगलागीले १ घर जलि ५ लाख जतिको क्षति भएको</li> <li>२०७७ मा वडा नं ४ मा आगलागिका कारण वनमा भएका बोटविरुवाहरू जलेर नष्ट भएको</li> </ul>	सामुदायिक वन तथा वडा ३ को बस्ती	<ul style="list-style-type: none"> <li>खरको लागी वन पाखामा आगो लगाउने चलन रहेकोले खडेरी र सुख्खा समय अवधि बढ्दै गएमा वन डढेलोको घटना वृद्धि हुन सक्ने</li> <li>विद्युत तार र कनेक्सन व्यवस्थित नभएमा बस्ती र घरमा आगलागीका घटना वृद्धि हुन सक्ने</li> <li>हाल खडेरीको प्रकोप बढ्दै गएकोले गर्दा आगलागीको घटना पनि बढ्ने देखिन्छ,</li> </ul>	समुदाय स्वयमले आगो नियन्त्रणको प्रयास गरेको



				<ul style="list-style-type: none"> <li>पटक पटक दुधकुण्डली सामुदायिक वनमा आगलागी भएको र आगलागीमा वनमा भएका बोटविरुवा, घासपात जलेर नष्ट भएको, वन्यजन्तुमा पनि क्षति तथा असर गरेको</li> </ul>		<ul style="list-style-type: none"> <li>र आगामी दिनमा भन्नु बढ्नेछ।</li> <li>खरको छाना क्रमश विस्थापित भई जस्तापाताको छानाका कारण आगलागीको जोखिम कम हुनेछ।</li> </ul>	
१०	पशु महामारी	२०७६ २०७३ २०७७	३	<ul style="list-style-type: none"> <li>वडा १ मा २०७६ मा स्थानिय कुखुराहरुमा नया नया रोगहरु देखा पर्ने र गाउभरिका धेरै कुखुराहरु मरेको, वाखाहरुमा सिगान छाने, कलेजोमा फोका उठने, पानी भरिने, मुख सुनिने, पखाला लाग्ने, लुतो, खोरेत जस्ता रोगका कारण वाखा तथा भेडाहरु मर्ने गरेको</li> <li>२०७६ मा वडा ३ मा पटके रोगका कारण मुखवाट फिज आउने, बौलाउने र पशु चौपायको मृत्यु हुने र २० पशु चौपाय मरेको</li> <li>वडा नं ४ मा स्थानिय कुखुराहरुमा नया नया रोगहरु देखा पर्ने र गाउभरिका सबै कुखुराहरु मरेको, वाखाहरुमा सिगान छाने, कलेजोमा फोका उठने, पानी भरिने, मुख सुनिने, पखाला लाग्ने, लुतो, खोरेत जस्ता रोगका कारण वाखा तथा भेडाहरु मर्ने गरेको जसका कारण २०७३ सालमा ५०० वढी भेडाहरु मरेका</li> <li>वडा नं ५ मा कुखुराले हरियो छेर्ने, मुखवाट पानी फाल्ने, आखा पाक्ने जस्ता रोगको लक्षणका कारण गाउभरिका कुखुराहरु मरेका, वाखामा र्याल छोडने, खुट्टा वटारिने जस्ता रोगले १०० वढी वाखाहरु मरेका</li> <li>कुखुरा, भेडा, वाखाहरुमा नया नया खालका अज्ञात रोगहरुले वर्षेनी मर्ने गरेको</li> </ul>	पालिका क्षेत्र तथा समुदाय	<ul style="list-style-type: none"> <li>भविष्यमा पशुमा रोग बढ्दै जाने देखिन्छ, पशुपालनमा मानिसको चाहना हराउन सक्ने, यो सँगसँगै पशु स्वास्थ्य सेवाको पनि विस्तार हुनेछ, पशु स्वास्थ्य सेवामा मानिसहरुको पहुँच बृद्धि हुनेछ</li> </ul>	स्थानियरूपमा उपलब्ध औषधि प्रयोग गरेको
११	हिमपात	२०५३ २०६६ २०४०	३	<ul style="list-style-type: none"> <li>वडा २ मा २०४० तिर ६ जना मान्छे पुर्ने गरी हिम पहिरो आएको, अत्याधिक हिमपातका कारण रूख ढलेको र घरका छानाहरुलाई असर गरेको</li> <li>२०५३ मा वडा नं ४ मा हिउपहिरोमा परि ६ जना विद्यार्थिहरु पुरिएको, चौरीहरु वगाएको तथा मरेका</li> <li>२०६६ मा वडा नं ४ मा हिउपहिरोमा परि १ जना मानिसको मृत्यु भएको</li> </ul>			
१२	मिचाहा प्रजाती	२०६५ २०७२		<ul style="list-style-type: none"> <li>वडा १ मा २०६५ मा वारीमा कुच्चे कुरो, हनुमाने फार जस्ता नया नया प्रजातिहरु आएर उत्पादनमा कमी आएको</li> <li>वडा ६ मा २०७२ रूखमा अर्को नया विरुवा (जोक्कर) उम्रेर रूखलाई सुकाउदै गएको</li> </ul>			

**निष्कर्ष :** जगदुल्ला गाउँपालिकामा सबैभन्दा बढि पहिरोका घटना रहेका छन भने त्यस पछि क्रमश खडेरी, आगलागी, कृषिमा किराको प्रकोप, पशु चौपायमा महामारी, असिना, हावाहुरी, हिमपात रहेका छन् । स्थानीय सहभागिता र अनुभवका आधारमा बनाइएकाले घटनाक्रमहरुको परिमाण यति नै हो भन्न नसक्ने स्थानीयहरुको भनाई थियो । सबैभन्दा बढि आवृत्ति बाढी पहिरोका घटनाहरु भएपनि खडेरी र किराको प्रकोपहरु सँगै आगलागी र हावाहुरीका घटनाहरु पनि निरन्तर बढेको देखिन्छ ।

#### ४.२.२ परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो

स्थानीय मौसम र मौसमी अवस्था, बाली तथा प्रकोपमा आएको परिवर्तन बारे जानकारी हासिल गर्न परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो विधिको प्रयोग गरिएको थियो । समुदायका ज्येष्ठ नागरीक, बुद्धिजीवीसंगको छलफलबाट भएको जलवायु सम्बन्धी जानकारी तथा विवरणका आधारमा तापक्रम, वर्षाको स्वरूप, बिरुवाको व्यवहार, प्रकोपको स्वरूप आदिमा आधारित रही पात्रो तयार गरिएको थियो । मौसमी पात्रो सम्बन्धि जानकारी हासिल गर्न बिगतको करिब ३० वर्ष पहिले र हालको बारे तुलनात्मक अध्ययन गरी प्रकोप, तापक्रम, बाली आदि हुने समयमा परिवर्तन आएको वा नआएको प्रस्ट समुदायमा देखिएको थियो । जगदुल्ला गाउँपालिकामा तयार पारिएको परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं ९ : परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो

सम्मुखताक क्षेत्र	सूचकहरू	समय	वैशाख	ज्येष्ठ	असार	श्रावण	भाद्र	अमाशिवन	कर्मातिक	मसिर	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र	समयमा देखिएको परिवर्तन (घटबढ)
विरुवाको व्यवहार	गुरास फूल फूलने	पहिले	■												गुरासको फुल एक महिना अगाडिनै फुल्न थालेको
		अहिले												■	
	यासा टिप्ने	पहिले			■										यासा टिप्ने समय दुई महिनाले अगाडि सरेको
		अहिले	■												
प्रकोपको स्वरुप	बाढी पहिरोको घटना	पहिले			■	■									पहिले बाढीका घटना असार र श्रावणमा हुने गरेपनि हालका वर्षहरूमा असार देखि आश्विन सम्म हुने गरेको साथै बेमौसमि बाढीका प्रकोपहरू बढेको
		अहिले			■	■	■	■							
जीविकोपार्जनका क्रियाकलापहरू पाखे धान	स्थानीय मकै छर्ने	पहिले	■												स्थानीय मकै छर्ने समयमा वैशाख नै भएतापनि पहिले अन्तिम हप्तातिर छर्ने मकै हाल पहिलो हप्तातिर छर्ने ३ हप्ताले मकै छर्ने समय अगाडि सरेको
		अहिले	■												
	स्थानीय मकै भाच्ने	पहिले						■	■						पहिले असोजको अन्तिम र कार्तिकको सुरुतिर भाच्ने मकै हाल असोजको सुरुतिर भाच्ने ३ हप्ताले मकै भाच्ने समय अगाडि सरेको
		अहिले						■							
वर्षा तथा यसको स्वरुप	हिउँ पर्ने	पहिले	■						■	■	■	■	■	■	हिउँ पर्ने समय करिव करिव उस्तै भएपनि हिउँ पर्ने मात्रामा धेरै कमी आएको र छिट्टै पगलन कारण दुई महिनाले घटेको देखिन्छ, पहिले वर्षेनी एकनासले आउने हिउँ हालका वर्षहरूमा एकरूपता नभएको
		अहिले								■	■	■	■	■	पहिले हिउँ पर्ने महिनामा अहिले पानी पर्ने थालेको र हिउँ पर्ने अवधि घटे सँगै पानी पर्ने दिन बढदै गएको
	वर्षा	पहिले			■	■									पहिले हिउँ पर्ने महिनामा अहिले पानी पर्ने थालेको र हिउँ पर्ने अवधि घटे सँगै पानी पर्ने दिन बढदै गएको
		अहिले			■	■	■								
	गर्मी	पहिले		■	■										गर्मी २ महिनाले बढेको छ
		अहिले	■	■	■	■									
	जाडो	पहिले	■						■	■	■	■	■	■	जाडो २ महिनाले घटेको छ
		अहिले								■	■	■	■	■	

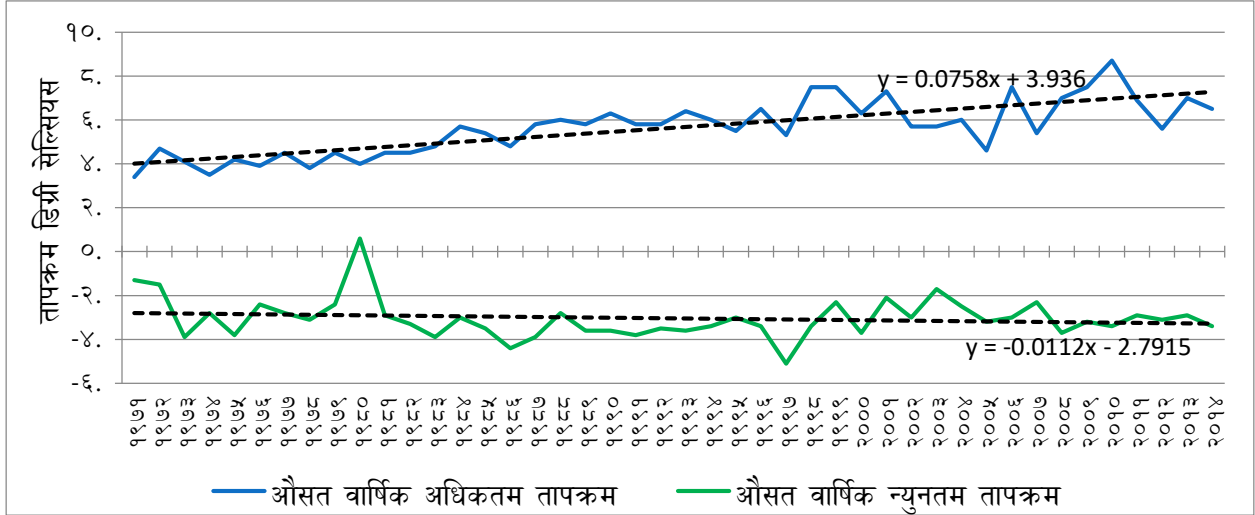
नोट : पहिले भन्नाले ३० वर्ष भन्दा माथि र अहिले भन्नाले विगत ५ देखि यताको समय सम्भन्नु पर्छ ।

मौसमी तथा बाली पात्रोको विश्लेषण गर्दा स्थानीय स्तरमा जाडोको समयावधि घटदै गएको, गर्मीका दिनहरू लम्बिएको र तुलनात्मक रूपमा तातोपना बढेको पाइएको छ । हिउँ पर्ने र वर्षाको समयावधि, मात्रा र तौरतरिकामा फेरबदल आएको देखिन्छ । पहिलेको तुलनामा मौसमी वर्षातको अवधि बढेको तर वर्षा हुँदा एक्कासि हुने र एकै पटक ठूलो मात्रामा वर्षा हुने गरेको देखिन्छ । अनियमित प्रकृतिको वर्षाले आकाशे खेतीमा निर्भर यहाँका किसानलाई खेती गर्न समस्या उत्पन्न हुनुका साथै एक्कासी पर्ने ठूलो पानीले भेल बाढी आइ भूक्षय, बाढी र पहिरो जस्ता प्रकोपका घटना निम्त्याउने गरेको पाइयो । त्यसैगरी गर्मीका दिनहरू बढेको र पानी पर्ने समयमा फेरबदल भएको कारणले गर्दा खेतीपाती गर्ने समयमा पनि हेरफेर भएको देखिन्छ । यहाँका प्रमुख बालीहरू मकै, गहुँ र आलु लगाउने समयावधिमा पहिलेको तुलनामा परिवर्तन आएको छ । वनजंगलमा तथा पाटन क्षेत्रमा फुल्ने गुराँस तुलनात्मक रूपमा छिटो फुल्न थालेको पाइएको छ । अर्थ आर्जनको मुख्य पेशा यार्सा संकलन दुई महिनाले अघि सरेको छ । यसरी जलवायुमा आएको परिवर्तनको प्रत्यक्ष असर कृषिमा मात्र नभई मानव स्वास्थ्य लगायत पानीका मुहानहरू, वन तथा जैविक विविधतामा समेत परेको देखिन्छ । यस प्रकारका परिवर्तनहरूले स्थानीय बासिन्दाहरूको जीविकोपार्जनमा प्रत्यक्ष असर पार्नुका साथै उनीहरूको दैनिकीलाई थप चुनौतीपूर्ण बनाएका देखिन्छ ।

### ४.२.३ तापक्रम र वर्षाका तथ्यांकहरुको विश्लेषण (climate profile )

#### ४.२.३.१ औसत न्युनतम तापक्रम र अधिकतम तापक्रमको विश्लेषण

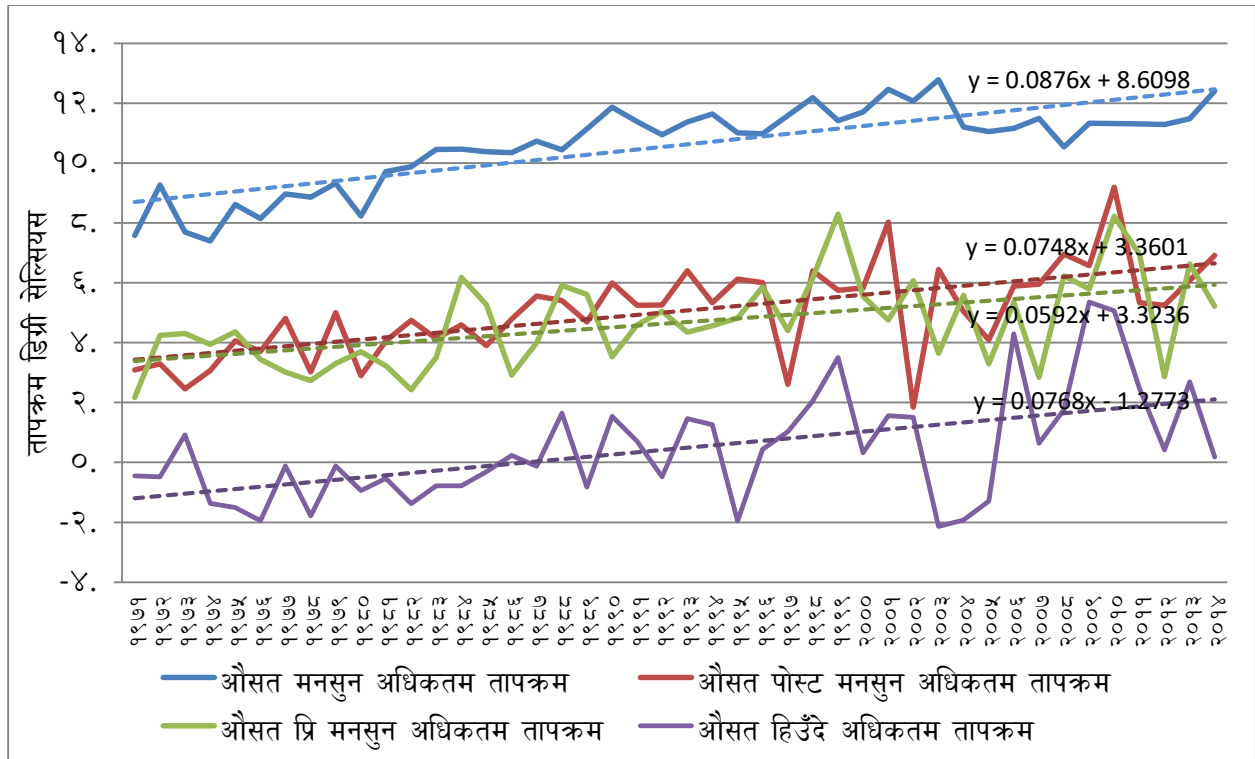
डोल्पा जिल्लाको सबैभन्दा नजिकैको तापक्रम तथा वर्षाको मापन केन्द्रको सन् १९७१ देखिको २०१४ सम्मको वार्षिक अधिकतम तापक्रम र वार्षिक न्युनतम तापक्रमको तथ्यांकहरुको विश्लेषण गर्दा हालका दिनहरुको औसत अधिकतम तापक्रम ०.०७५ डिग्री सेल्सियसले बढ्दो क्रममा छ र औसत न्युनतम तापक्रम ०.०११ डिग्री सेल्सियसले घट्दो क्रममा छ । (श्रोत :-जल तथा मौसम विज्ञान विभाग)



चित्र नं ७ : जगदुल्ला गाउँपालिकाको औसत न्युनतम तापक्रम र अधिकतम तापक्रमको विश्लेषण

#### ४.२.३.२ ऋतुहरुको औसत अधिकतम तापक्रमको विश्लेषण

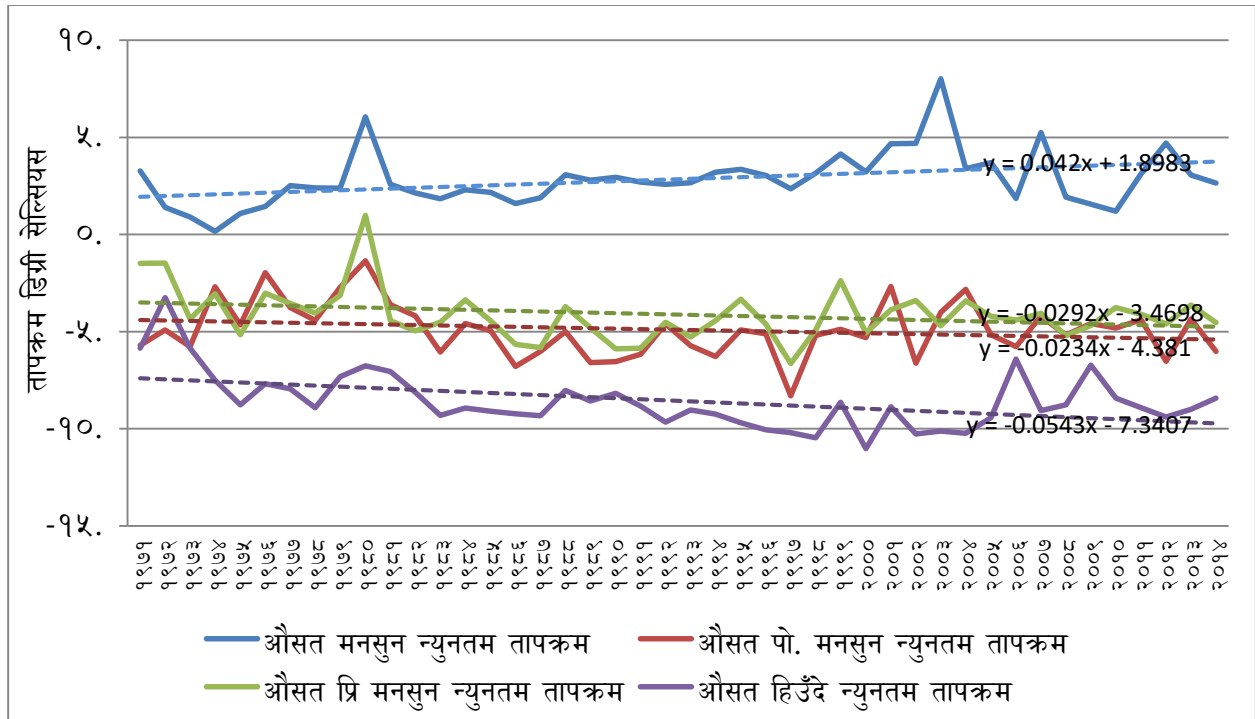
सन् १९७१ देखिको २०१४ सम्मको वार्षिक ऋतुहरुको औसत अधिकतम तापक्रमको तथ्यांकहरुको विश्लेषण गर्दा हालका दिनहरुमा सबै ऋतुहरुको औसत अधिकतम तापक्रम बढ्दो क्रममा छ । मनसुनी अधिकतम तापक्रम ०.०८७ डिग्री सेल्सियस, पोस्ट मनसुनी अधिकतम तापक्रम ०.०७४ डिग्री सेल्सियस, प्री मनसुनी अधिकतम तापक्रम ०.०५९ डिग्री सेल्सियस र हिउँदे अधिकतम तापक्रम ०.०७६ डिग्री सेल्सियसले बढेको छ ।



चित्र नं ८ : जगदुल्ला गाउँपालिकाको ऋतुहरुको औसत अधिकतम तापक्रमको विश्लेषण

#### ४.२.३.३ ऋतुहरुको औसत न्यूनतम तापक्रमको विश्लेषण

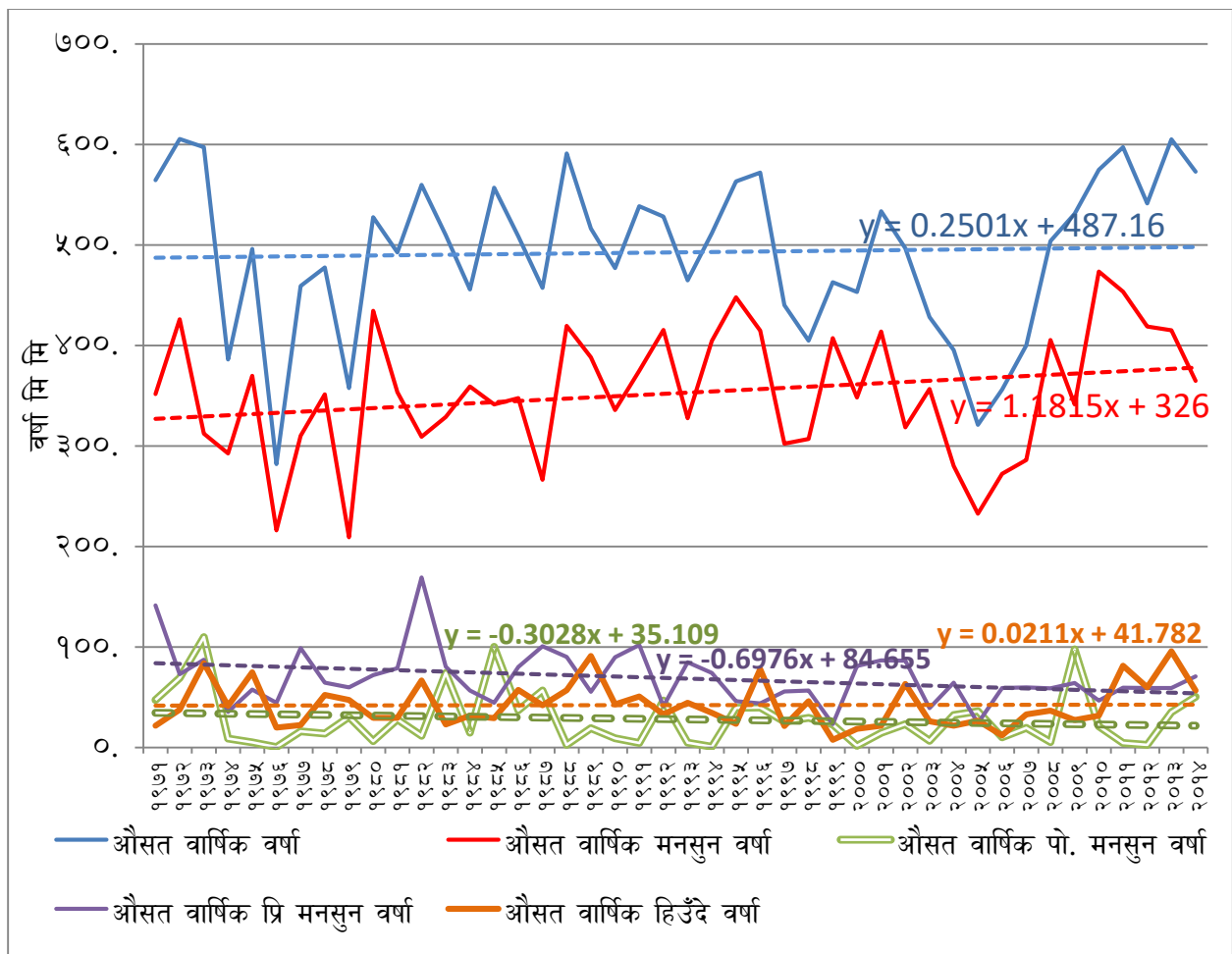
सबैभन्दा नजिकैको तापक्रम तथा वर्षाको मापन केन्द्रको सन् १९७१ देखिको २०१४ सम्मको वार्षिक ऋतुहरुको औसत न्यूनतम तापक्रमको तथ्यांकहरुको विश्लेषण गर्दा हालका दिनहरुमा मनसुनी न्यूनतम तापक्रम ०.०४२ डिग्री सेल्सियसले बढेको छ भने , पो मनसुनी न्यूनतम तापक्रम ०.०२९ डिग्री सेल्सियस, प्री मनसुनी न्यूनतम तापक्रम ०.०२३ डिग्री सेल्सियस, हिउँदै न्यूनतम तापक्रम ०.०५४ डिग्री सेल्सियसले घटेको छ ।



चित्र नं ९ : ऋतुहरूको औसत न्यूनतम तापक्रमको विश्लेषण

#### ४.२.३.४ वर्षाका तथ्यांकहरूको विश्लेषण

सवैभन्दा नजिकैको तापक्रम तथा वर्षाको मापन केन्द्रको सन् १९७१ देखिको २०१४सम्मको वर्षाका तथ्यांकहरूको विश्लेषण गर्दा हालका दिनहरूको औसत वार्षिक वर्षा बढ्दो क्रममा छ। औसत वार्षिक वर्षा ०.२५० मिमि, औसत मनसुनी वर्षा १.१८१ मिमि र औसत हिउँदे वर्षा ०.०२१ मि मिले बढेको छ। पोष्ट मनसुनी वर्षा ०.३०२ मिमि र प्री मनसुनी वर्षा ०.६९७ मिमिले घट्दो क्रममा रहेको छ।

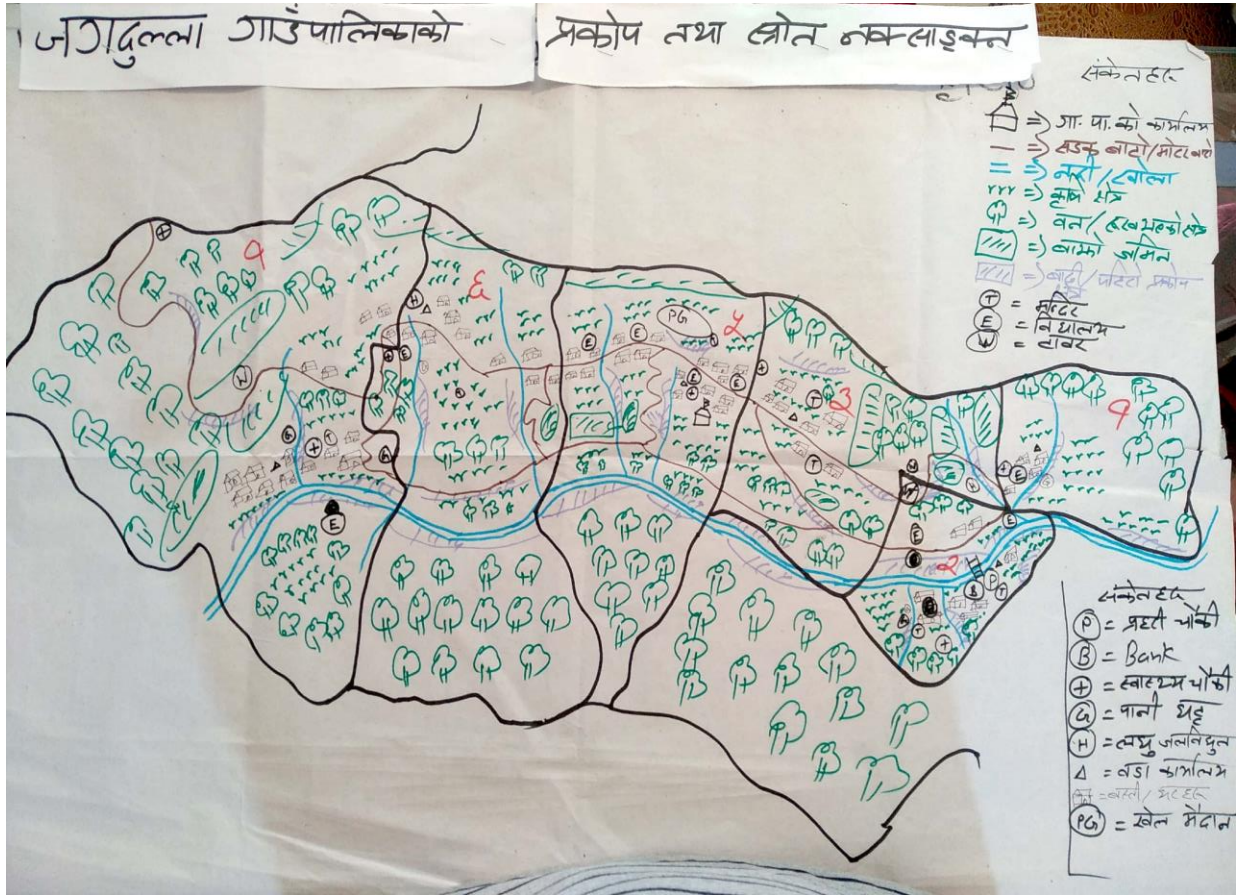


चित्र नं १० : जगदुल्ला गाउँपालिकाको वर्षाका तथ्यांकहरूको विश्लेषण

#### ४.२.४ सामाजिक स्रोत तथा संकटासन्नता नक्सांकन

माथि उल्लेखित मौसमी पात्रो, ऐतिहासिक घटनाक्रमको समयरेखा विश्लेषणको माध्यमबाट एकिन गरिएका प्रमुख प्रकोपले प्रभावित पारेका क्षेत्रलाई जगदुल्ला गाउँपालिकाको नक्सामा चित्रित गर्न यो विधिको प्रयोग गरिएको छ । सहभागितामूलक तरिकाले तयार गरिएको तल उल्लेखित नक्सामा जलवायुजन्य प्रमुख प्रकोप दोहोरिन सक्ने स्थान र प्रभावित हुनसक्ने वस्ती तथा समुदाय देखाइएको छ ।



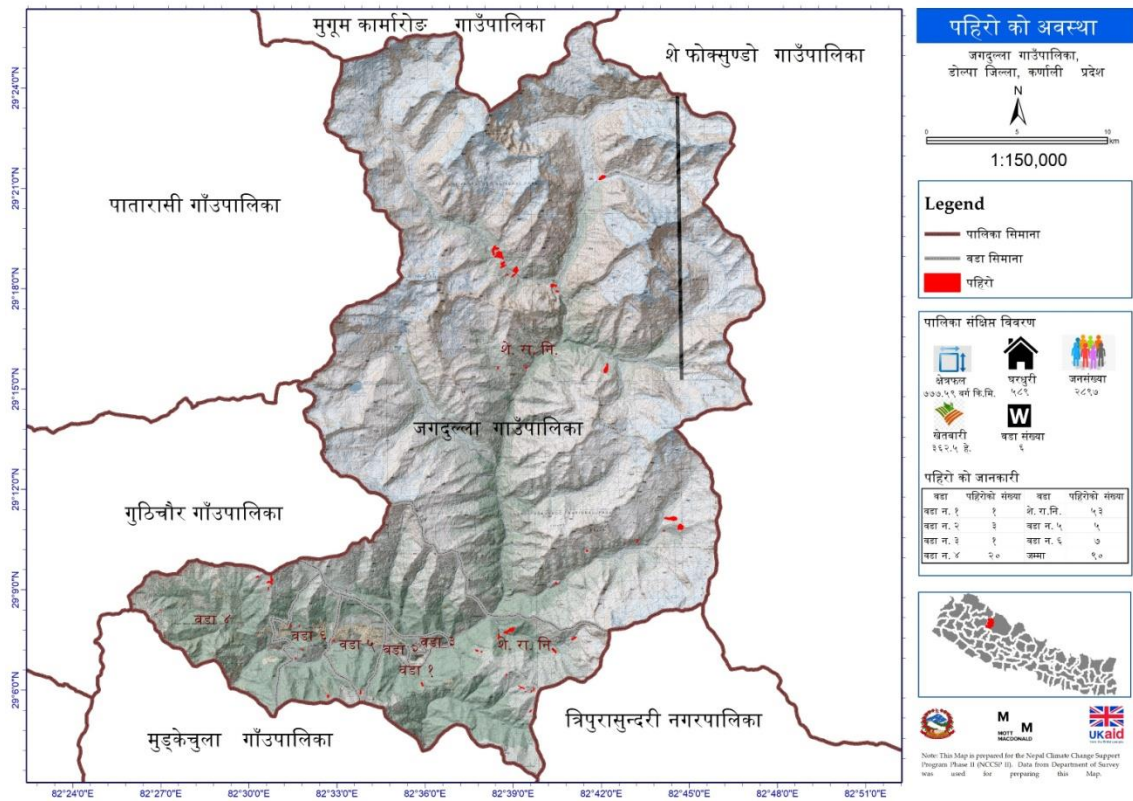


चित्र नं ११ : जगदुल्ला गाउँपालिकाको सामाजिक स्रोत तथा संकटासन्नता नक्सांकन

वडाको सङ्कटासन्नता र क्षमता पहिचान गर्न वडाभित्र रहेको प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक साधन, स्रोत आदि उल्लेख भएको सामाजिक नक्सा समुदायका प्रतिनीधिको प्रत्यक्ष सहभागितामा तयार गरी पालिकाकै वास्तविक अवस्थाको विश्लेषण गरिएको छ। यसरी तयार भएको नक्सामा समुदायको अवस्थिति, विभिन्न प्रकोपहरु तथा प्रकोपले क्षति गर्नसक्ने जिविकापोजर्नका स्रोतहरु, खोला तथा नदीनाला, पोखरी, खेतियोग्य जमिन, बाटो तथा सडक सञ्जालहरु, सामुदायिक भवनहरु, विद्यालय, स्वास्थ्य सेवा केन्द्रहरु, वनजङ्गल, गाउँपालिका भवन, बिजुली, खुला र सुरक्षित आश्रय स्थलहरु वा आश्रयस्थलका लागि उपयुक्त क्षेत्र, खानेपानी, सरसफाइको अवस्था स्पष्ट रूपमा देखाईएको छ। नक्साको दायाँतर्फ पूर्व, बायाँतर्फ पश्चिम, माथितिर उत्तर र तलतिर दक्षिण पर्ने गरी नक्सा बनाइएको छ। संकटासन्न क्षेत्र (बाढी पहिरो) लाई प्याजी रंग वा रंगको घेराभित्र, नदीलाई निलो, बाटोलाई खैरो, वनलाई हरियो आदि रंगले देखाइएको छ भने नक्सामा प्रयोग भएका सूचकहरुको विवरण पनि नक्सामा खुलाइएको छ। नक्सा तयार गर्दा वडा अध्यक्ष र प्रतिनीधीहरु, सबै क्षेत्र र वर्ग (महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, एकल महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु, दलित, आदिवासी, प्रकोप प्रभावित, जलवायुजन्य प्रभावित वा सङ्कटासन्न समुदाय तथा व्यक्तिहरु, बालबालिका एवं नेपाल सरकारले लक्षित समूह भनी परिभाषित गरेका वर्ग) को समानुपातिक सहभागिता सुनिश्चित गरिएको थियो। करिब ८९ प्रतिशत भूभाग शे फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्जले ओगटेको कारण यस नक्साङ्कनमा केवल वडाहरु मात्र देखाएको छ।

### पहिरो जोखिम

पहिरो जोखिम भन्नाले एक निश्चित समय र एक निर्दिष्ट क्षेत्र भित्र एक संभावित क्षतिग्रस्त पहिरोको घटना र सो ले गर्ने क्षतिको सम्भावना हो । जोखिम सामान्यतया नक्शामा देखाइन्छ, जसले जोखिम वर्गहरूको स्थानीय वितरण ( Landslide hazard zonation) चित्रित गर्दछ । पहिरोको जोखिम वस्ती रहेको क्षेत्रहरू वडा नं. १ को लाइज्यु गोठ, पनेरी खोला, वडा नं. २ को काईगाउँ, वडा नं. ३ डुली गुम्बा (गुम्बा चौर), दाते खोला, दह देपाल खोला, वडा नं ४ को छाचु, छाचु दलित वस्ती, चौरी कोट, टमाटौ, ओग्रेना, वडा नं. ५ सिम चौर, माझगाउँ, डुप्लुक र वडा नं. ६ चिउरीभिद्वि, घोरेचा, माझपाखा, पाल्ता, छाचु खोला पहिरोको उच्च जोखिममा रहेका छन् । नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम २ को प्रतिवेदन Hazard Atlast, प्रतिवेदन अनुसार गत २० वर्षमा जगदुल्ला गाउँपालिकामा कूल ९० वटा पहिरो गएको पाईन्छ । यी पहिरोहरू ०.७२ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफलमा फैलिएका छन् । जगदुल्ला गाउँपालिकाका ६ वडाहरू मध्ये वडा नं. ४ मा सबैभन्दा धेरै र वडा न. १ र ३ मा सबैभन्दा कम रहेका छन् । जगदुल्ला गाउँपालिका जटिल हिमाली भूभागमा अवस्थित भएको हुनाले तथा यहाँको भूगर्भ कमजोर भएको कारण पहिरोको उच्च जोखिममा रहेको छ । यस गाउँपालिकाको कूल क्षेत्रफलको २२.८५% कम जोखिम, ४९.९२% मध्यम जोखिम र २७.२३% उच्च जोखिम क्षेत्रमा पर्दछन् ।

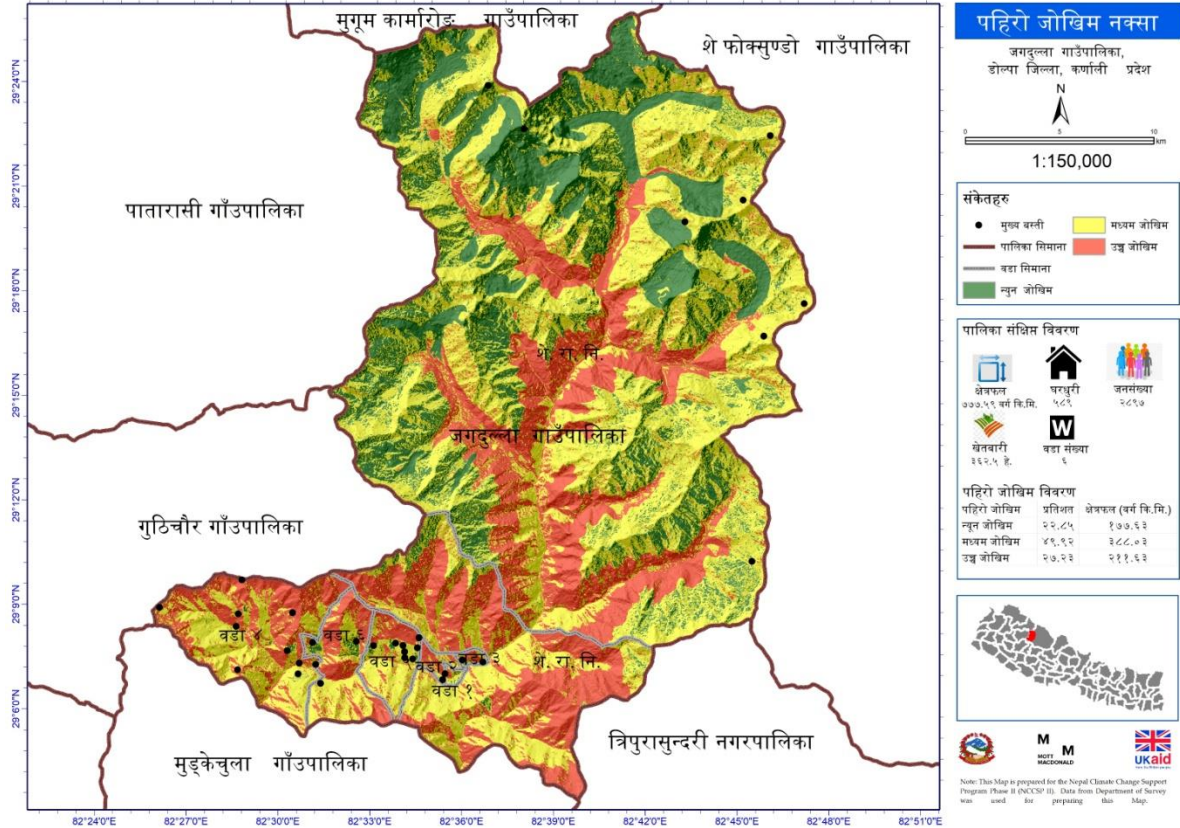


स्रोत: MOFE 2021

चित्र नं १२ : जगदुल्ला गाउँपालिकामा रहेका पहिराहरूको नक्सा

तालिका नं १० : पालिका क्षेत्रमा भएका मुख्य पहिरो तथा प्रभावित समुदाय र घरधुरीको विवरण

वडा	सम्भावित जोखिम स्थल र जोखिमको अवस्था		
	विवरण	जोखिम स्थल	जोखिममा रहेका घरधुरी
१	पहिरो	लाइज्यु गोठ	१६ घर
२	पहिरो	काईगाउँ	२ घर
३	पहिरो	डुली गुम्बा	९ घर
४	पहिरो	टमाटौ	१७ घर
		ओग्रेना	१७ घर
		चौरीकोट	१७ घर
५	पहिरो	सिम	३ घर
६	पहिरो	छाचु खोला	८ घर



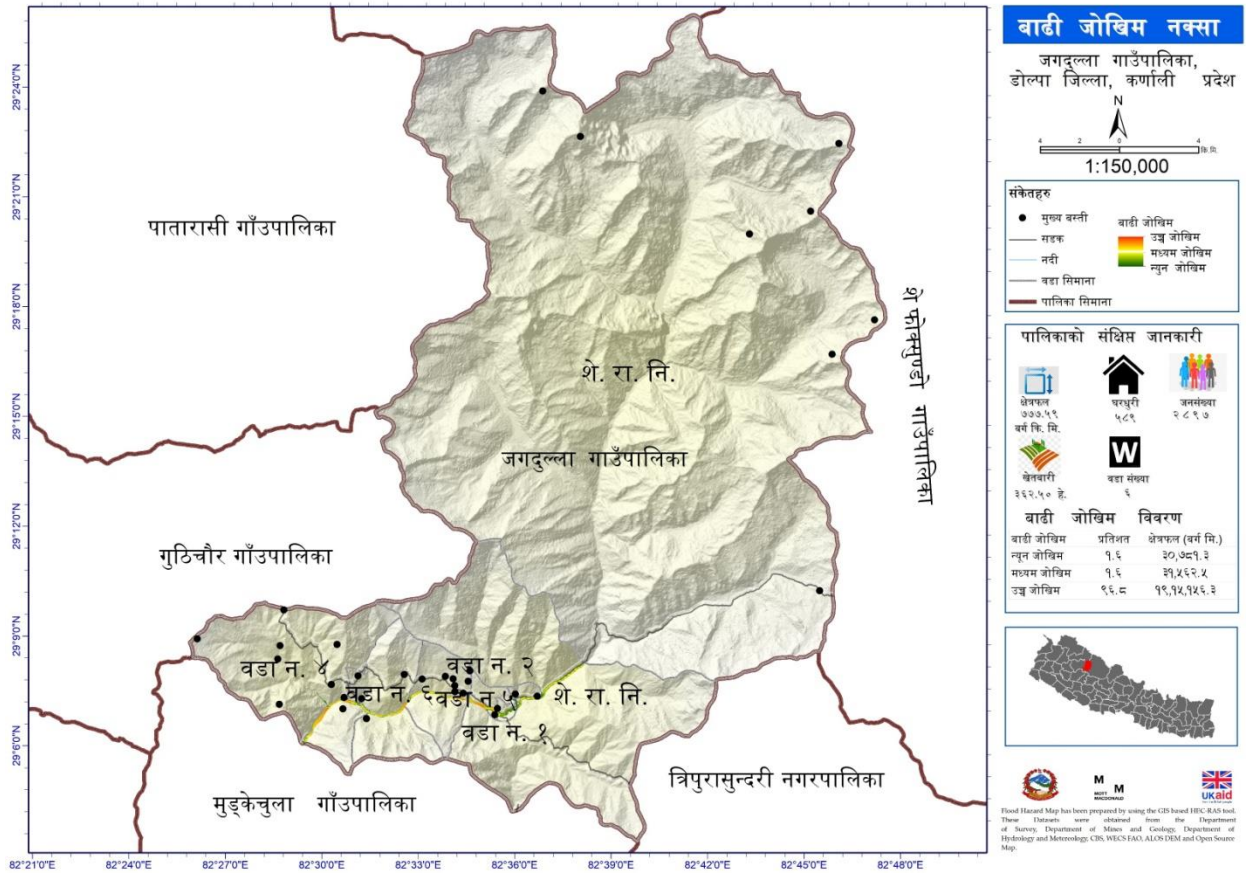
स्रोत: MOFE 2021

चित्र नं १३ : गाउँपालिकाको पहिरो जोखिम नक्सा



## बाढीको जोखिम

कुनै पनि नदी तथा खोलामा सामान्य अवस्था भन्दा पानीको स्तर उच्च हुँदाको अवस्थालाई बाढीको रूपमा लिइन्छ । यसै अनुरूप जगदुल्ला गाउँपालिकाको लागि बाढी जोखिम नक्सा तयार गरिएको छ । जगदुल्ला (भेरी) नदी, पनेरी खोला, गम्बु खोला, उवा खोला, देपाल खोला, दाते खोला, गराल खोला, खारे खोला, फोङ्गतखोला, घट्टे खोला, राउडे खोला, भडाले खोला, पकाना खोला लगायत अन्य तथा यिनका सहायक खोला वरपर र यसको जलाधार क्षेत्र मा रहेका खहरे खोलाहरुमा बाढीको ठूलो समस्या छ । जगदुल्ला नदी वरपर ठूलो भू-भागमा जस्तै वडा नं. १, २, ३, ४, ५, र ६ मा बाढी मुख्य समस्याका रूपमा रहेको छ । गाउँपालिकाको १.६ प्रतिशत न्युन जोखिम, १.६ प्रतिशत मध्यम जोखिम र १६.८ प्रतिशत उच्च जोखिममा रहेको छ ।



चित्र नं १४ : जगदुल्ला गाउँपालिकाको बाढी जोखिम नक्सा

### ४.२.५ जोखिमको रूपरेखा

यस विधिको प्रयोगबाट जगदुल्ला गाउँपालिका क्षेत्रमा हाल विद्यमान प्रकोपहरु, ती प्रकोपहरुबाट भईरहेका र भविष्यमा हुन सक्ने समस्याको अवस्था तथा प्रकोप बाट प्रभावित र प्रभावित हुन सक्ने संकटासन्न समुदायहरुको विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालिका नं ११ : जगदुल्ला गाउँपालिकाको जोखिमको रूपरेखा

प्रकोप	संकटासन्नता तथा जोखिम	अहिलेको अवस्था	भविष्यमा हुन सक्ने
खडेरी	संकटासन्न	गृहिणी महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), जडीबुटी संकलक, पशुपालक	गृहिणी महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), जडीबुटी संकलक, पशुपालक
	जोखिम	वनजंगलहरुमा धेरै सुख्खापन बढी आगलागीका घटनाहरु बढेको, पानीका मुहानहरु सुक्दै गएका, खानेपानीको अभावका साथै दैनिक जीवनका लागि आवश्यक घाँस, दाउराको कमी भएको, खानेपानी र सिँचाइको पर्याप्त सुविधा नभएको ठाँउमा खेतीपाती गर्न कठिनाई भई उत्पादनमा कमी आएको र बोटबिरुवामा वर्षेनी विभिन्न किसिमका रोग र किरा बढ्ने गरेको, ज्यादा सुख्खा भइ भुक्षय भएको, पर्याप्त अनाजको उब्जाउ नभएको, डाले घाँस तथा खर घाँसको अभाव	कृषि उत्पादनमा कमी हुने, खाद्य असुरक्षाको समस्या, मिचाहा प्रजातीको जोखिम बढ्ने, कृषि रोग, पशु रोग, मानवरोगमा वृद्धि, पानीका थप मुहानहरु सुक्ने, आगलागीका घटनाहरु बढ्नै गर्दा भविष्यमा खडेरीका घटनाहरु अझै बढ्ने, मरुभूमिकरण हुन सक्ने, बढ्दो गर्मि तथा पानीका मुहानहरु सुक्ने कारणले गर्दा स्वच्छ पिउने पानीको अभाव भई अझै नयाँ नयाँ खालका रोगहरु देखा पर्ने सम्भावना देखिन्छ ।
बाढी	संकटासन्न	महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), कृषक, घरपालुवा पशुपंछी तथा वन्यजन्तु	महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), कृषक, घरपालुवा पशुपंछी तथा वन्यजन्तु
	जोखिम	बाढीले खोला तथा तटिय क्षेत्रको कृषि योग्य जमिन कटान तथा पटान गर्ने, भौतिक संरचनाहरुमा क्षति गर्ने गरेको, बाढीले घरखेत नै बगाउने गरेको, मानिस पशुपंक्षी तथा धनजनको क्षति गराउने गरेको	पानी पर्ने तरिकामा फेरबदल आउनुका साथै अवैज्ञानिक तरिकाले बाटो घाटो निर्माण, भिरालो क्षेत्रमा भइरहेको खनजोत पुर्वाधार विकास, र भुउपयोगितामा आएको परिवर्तन जस्ता क्रियाकलापहरुले गर्दा भविष्यमा अस्वभाविक स्थानहरुमा अस्वभाविक हिसाबको बाढीका घटनाहरु बढ्ने देखिन्छ ।
पहिरो तथा भू-क्षय	संकटासन्न	महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), कृषक, घरपालुवा पशुपंछी तथा वन्यजन्तु	महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), कृषक, घरपालुवा पशुपंछी तथा वन्यजन्तु
	जोखिम	बाहि वा भलका कारण पहिरो सृजित भएको, सानो सानो हुँदै पहिरोले ठुलो रूप लिएको, उत्पादनयोग्य जमिन कटानी गर्दै गएको, उर्वर माटो बगाइ लगेको	पानी पर्ने तरिकामा फेरबदल आउनुका साथै अवैज्ञानिक तरिकाले बाटो घाटो निर्माण, भिरालो क्षेत्रमा भइरहेको खनजोत जस्ता क्रियाकलापहरुले गर्दा भविष्यमा पहिरोका घटनाहरु बढ्ने देखिन्छ ।
आगलागी/वन डढेलो	संकटासन्न	महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), कृषक, घरपालुवा पशुपंछी तथा वन्यजन्तु, जडीबुटी संकलक	महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), कृषक, घरपालुवा पशुपंछी तथा वन्यजन्तु

	जोखिम	धन जनको क्षती, मानव पशुपंछी मर्ने, घाईते हुने, भण्डारण गरेको खाद्यान्न नाश, रुखविरुवा, चराचुरुंगी तथा अन्य वन्यजन्तुमा क्षति, घाँस तथा जडिवुटिका प्रजातिहरू लोप हुँदै गएको, बोट विरुवाको वृद्धि विकासमा असर, वन्यजन्तुहरू लोप हुँदै गएको	हाल खडेरीको प्रकोप बढ्दै गएकोले आगलागीको घटना पनि बढ्ने देखिन्छ। खरको छाना कमश विस्थापन भई जस्तापाताको छानाको कारण आगलागीको जोखिम कम हुनेछ।
असिनापानी	संकटासन्न	महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), कृषक, घरपालुवा पशुपंछी तथा वन्यजन्तु	महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), कृषक, घरपालुवा पशुपंछी तथा वन्यजन्तु
	जोखिम	रुयाउ र ओखरको फुल र फल बिगारेको, खाद्यबाली, नगदेबालीको क्षति हुने, खाद्यान्नको उत्पादनमा र गुणस्तरमा ह्रास, पशु चौपायामा क्षति, तरकारी खेतीमा उच्च प्रभाव, बाहिरी स्रोतबाट खाद्यान्नको आपूर्ति बढ्ने	असिना पानीको बारम्बारतालाई हेर्दा भविष्यमा असिनापानीको समस्या बढ्दै जाने देखिन्छ जसले गर्दा पालिकाको खाद्यबाली, नगदेबालीको क्षति हुने, खाद्यान्नको उत्पादनमा र गुणस्तरमा ह्रास आउने देखिन्छ। मुख्यत स्याउ र ओखर खेतीमा असर गर्ने।
कृषि बालिमा रोग	संकटासन्न	कृषक, महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक)	पशुपालक किसान, गोठालाहरू, महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक)
	जोखिम	खेती बालिमा विभिन्न किसिमका रोग र किराको प्रकोपमा वृद्धि, बोट विरुवाको जरा काट्ने, पात पहेंलो र कुहिने, फल बिगर्ने, फुल बिगर्ने समस्या देखिएको, स्याउ र ओखरको दाना बिग्रने समस्या	भविष्यमा बालिमा रोग र किराको प्रकोप बढ्दै जाने देखिन्छ, कृषि उत्पादन घटे सँगै कृषि प्रणालीमा परिवर्तन हुने, कृषि प्राविधिक सेवामा मानिसहरूको पहुँच वृद्धि हुनेछ। खेती बालिमा विषादि प्रयोग बढ्ने। उन्नत जातको विउको खेती बढ्ने।
पशुमा रोग	संकटासन्न	पशुपालक किसान, गोठालाहरू, महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक)	पशुपालक किसान, गोठालाहरू, महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक)
	जोखिम	पशुमा विभिन्न किसिमका रोगमा वृद्धि, पशु चौपाया विभिन्न रोगका मर्ने गरेको	पशुपंक्षीबाट मानिसमा संक्रामक रोगहरू सर्न सक्ने, दुध, मासुको उपलब्धता घट्ने, पशु स्वास्थ्य सेवाको खर्च बढ्ने, भविष्यमा पशुमा रोग बढ्दै जाने देखिन्छ, पशुपालनमा मानिसको चाहना हराउन सक्ने, यो सँगसँगै पशु स्वास्थ्य सेवाको पनि विस्तार हुनेछ, पशु स्वास्थ्य सेवामा मानिसहरूको पहुँच वृद्धि हुनेछ।
मानव रोग	संकटासन्न	गृहिणी महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), विद्यार्थी, शिक्षक, अभिभावक, जडीबुटी संकलक, मजदुर, पशुपालक	गृहिणी महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), विद्यार्थी, शिक्षक, अभिभावक

	जोखिम	भाडापखाला, आँखा पाक्ने रोग, औलो, टाईफाइड आदीको संक्रमणमा वृद्धि, गृहिणी महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धाले क्षमता अनुसारको कार्य सम्पादन गर्न नसकेको, स्वास्थ्यका लागी खर्चमा वृद्धि, घरभित्र हुने वायु प्रदुषणका कारणले खाना बनाउने समयमा घरभित्र धेरै समय बिताउने गृहिणी महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), विद्यार्थीलाई श्वासप्रश्वास सम्बन्धी समस्या बढ्दै गएको छ भने कोरोना जस्ता नया भाईरसको प्रकोप देखापरेको	चाउचाउ, फ्रुटी, चिसो पियपदार्थहरुको प्रयोगले सबै स्थानीयहरु, विशेष गरी महिला तथा बालबालिकामा नकारात्मक प्रभाव पर्न सक्छ । दूषित खाद्य पदार्थको उपभोगबाट उत्पन्न हुने रोगहरुको फैलावट बढ्नेछ, बच्चाहरु कुपोषित हुन सक्नेछन् । प्रदुषणजन्य रोग बढ्नेछ, स्वास्थ्य सेवाको पनि विस्तार हुनेछ, स्वास्थ्य सेवामा मानिसहरुको पहुँच वृद्धि हुनेछ, खर्च वृद्धि हुनेछ ।
हावाहुरी	संकटासन्न	गृहिणी महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा ( ज्येष्ठ नागरिक), विद्यार्थी, शिक्षक, अभिभावक, जडीबुटी संकलक, मजदुर, पशुपालक	गृहिणी महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा ( ज्येष्ठ नागरिक), विद्यार्थी, शिक्षक, अभिभावक, जडीबुटी संकलक, मजदुर, पशुपालक
	जोखिम	मकै बोटहरुमा क्षति र उत्पादनमा ह्रास, घर गोठ, विद्यालयहरु छानाको उडाएको, पठनपाठन बन्द भएको, मन्दिर, विद्यालय, आरन, घट्टको छाने उडाएको, फलफुलको बोटहरु भाँचिदिएको र स्याउ र ओखरका फुल र फल झार्ने गरेको	भविष्यमा हावाहुरीका घटनाहरु वृद्धि भई कृषि तथा फलफुल क्षेत्रमा हुने क्षति बढे तापनि भौतिक पूर्वाधारमा कम क्षति पर्ने देखिन्छ ।
चट्याङ्ग	संकटासन्न	गृहिणी महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा ( ज्येष्ठ नागरिक), विद्यार्थी, मजदुर, पशुपालक	गृहिणी महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा ( ज्येष्ठ नागरिक), विद्यार्थी, मजदुर, पशुपालक
	जोखिम	पशु चौपायामा क्षति, मानव जनजिवनको क्षति, विद्युतीय उपकरणहरु, सोलार प्यानलहरुको नाश	गोठ राख्ने चलन कमश हट्दै जाने, सावधानिका उपायहरु अपनाउन जान्ने हुने छन् । विद्युतीकरणसँगै सावधानिका उपायले घरमा चट्याङ्गको प्रभाव कम पर्ने छ । विद्युतीकरणसँगै सावधानिका उपाय व्यवस्थित र स्थानियमा चट्याङ्ग सम्बन्धि जनचेतना कमी भएमा जोखिमका घटनाहरु बढ्न सक्ने ।

#### ४.२.६ संकटासन्न वर्ग तथा समुदाय पहिचान (Differnetial impact)

प्रकोपले सिर्जना गरेका असरहरु विश्लेषण गरी उमेर समुह, लिंग, सामाजिक स्तर, वर्ग र जातजाती अनुसार पर्ने र पारेको प्रभावहरुमा छलफल गरियो । प्रकोपका असरहरुले समुदायका वर्ग, जातजातिमा कस्ता कस्ता प्रभाव पारेका छन् र ति प्रभावहरु कुन समुहमा बढि असर गर्दछन् भन्ने सवालहरुमा छलफल गरि सबै भन्दा उच्च असर पार्ने लाई ३, मध्यमलाई २ र न्यून असर गर्नेलाई १ अंक दिएको थियो ।

तालिका नं १२ : संकटासन्न वर्ग तथा सामाजिक समुहहरूको पहिचान

प्रकोप	प्रकोपका असरहरू	प्रकोप संकटासन्न को वर्ग													
		उमेर समुह				लिंग		आर्थिक स्तर				सामाजिक स्तर		जातजाति	
		बालबालिका	युवा	बयस्क	वृद्ध	महिला	पुरुष	अति विपन्न	विपन्न	मध्यम वर्ग	सम्पन्न वर्ग	अपांगता भएका व्यक्ति	एकल महिला	दलित	बाम्हणर क्षेत्र
खडेरी	पानीका मुहान सुकेका तथा पानीका मात्रा घटेका, कृषि उत्पादनमा कमी, वन तथा जैविक विविधतामा क्षति तथा असर, मानव रोगमा वृद्धि ।	३	२	२	३	३	२	३	२	१	१	३	३	२	२
बाढी	खेती योग्य जमिन कटान, वाली नाली नष्ट, पानी घट्टमा क्षति, पानीका मुहानमा क्षति, पशुचौपायाका क्षति, मानविय क्षति, बाटाघाटामा क्षति,	३	२	२	३	३	२	३	२	२	१	३	२	३	२
पहिरो तथा भूक्षय	खेती योग्य जमिनमा क्षति, घरगोठ तथा चौपायामा क्षति, मानविय क्षति, वालीनाली नष्ट, पानीका मुहानमा क्षति, बाटाघाटामा क्षति, वस्ती जोखिममा	३	२	२	३	३	२	३	२	२	१	३	२	३	२
आगलागी	वोटविरुवाहरु नष्ट, जनावरहरुका क्षति, घर गोठ मा क्षति,	१	३	३	१	२	२	२	२	२	२	२	२	२	२
असिनापानी	मकै, गहुँ, उवा जस्ता अन्नवाली तथा फलफुल खेतीमा क्षति	३	२	२	२	३	३	३	२	१	१	३	३	३	१
बालीमा रोग किरा र महामारी	मकै, गहुँ, धान जस्ता अन्नवाली तथा तरकारीबालीमा विभिन्न रोग लागेर कृषि उत्पादनमा कमी	३	२	२	३	३	२	३	२	१	१	३	२	३	१
पशुरोग र महामारी	पशुचौपायको मृत्यु, आर्थिक नोक्सानी	३	२	२	३	३	२	३	२	१	१	३	२	३	१
मानव रोग	भाडापखला, औलो, ज्वरो जस्ता सरुवा रोगबाट ग्रसित, मानिसको मृत्यु, स्वास्थ्य सुविधाको अभाव	३	१	१	३	२	२	३	३	२	२	३	३	३	२
हावाहुरी	विद्यालय तथा घरका छानाहरु उडाएको, जंगलमा वोटविरुवाहरु ढलेको, मकै वालीमा क्षति	३	२	२	२	३	३	३	२	१	१	३	२	३	१
चट्याङ्ग	वनमा क्षति, भौतिक संरचनामा क्षति	३	१	१	२	३	२	१	१	१	१	१	१	१	१



जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदायको विश्लेषण गर्दा जलवायु परिवर्तन र जलवायुजन्य प्रकोपहरू (बाढी, पहिरो, खडेरी, कृषिमा रोग, हावाहुरी, पशुमा रोग, हिमपात/हिमपहिरो, चट्याङ्ग आदि) बाट सबैभन्दा बढी बालबालिका, महिला, अति विपन्न वर्ग तथा जातजातिको आधारमा दलितहरू र सामाजिक स्तरको हिसाबले एकल महिला र फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरू उच्च संकटासन्न रहेको देखिएको छ भने ती प्रकोपहरूको सामना गर्न सक्ने क्षमता तुलनात्मक रूपमा कम रहेको देखिन्छ ।

#### ४.२.७ प्रकोपको प्राथमिकिकरण

यस विधिको प्रयोगबाट ऐतिहासिक घटनाक्रम तथा प्रकोप नक्शाकनबाट पहिचान गरिएका जगदुल्ला गाउँपालिका अर्न्तगतका ६ वडामा रहेका विभिन्न जलवायुजन्य प्रकोपहरू मध्ये सबैभन्दा बढी असर तथा प्रभाव पारेको प्रकोप कुन हो भनी स्तरीकरण गर्दै विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालिका नं १३ : प्रकोपको जोडागत स्तरीकरण

प्रकोप	खडेरी	बाढी	पहिरो	आगलागी	असिनापानी	बालीमा रोग किरा	पशुरोग	मानव रोग	हावाहुरी	चट्याङ्ग
खडेरी		बाढी	पहिरो	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी
बाढी			पहिरो	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
पहिरो				पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो
आगलागी					आगलागी	बालीमा रोग किरा	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी
असिनापानी						बालीमा रोग किरा	पशुरोग	मानव रोग	असिनापानी	असिनापानी
बालीमा रोग किरा							बालीमा रोग किरा	बालीमा रोग किरा	बालीमा रोग किरा	बालीमा रोग किरा
पशुरोग								मानव रोग	पशुरोग	पशुरोग
मानव रोग									मानव रोग	मानव रोग
हावाहुरी										हावाहुरी
चट्याङ्ग										
जम्मा अंक	८	९	१०	६	३	७	४	५	२	१
स्तर	१	२	३	५	८	४	७	६	९	१०

वडामा पहिचान भएका प्रकोपहरूको आधारमा पालिकास्तरको प्रकोप स्तरीकरण गरिएको छ जस अनुसार पहिलो पहिरो, दोस्रो बाढी, तेस्रो खडेरी, चौथो बालि रोग किराको प्रकोप, पाचौँ आगलागी, छैठौँ मानव रोग, सातौँ पशुरोग, आठौँ असिना, नवौँ हावाहुरी र दशौँ चट्याङ्ग रहेका छन्। संकटासन्न अवस्थामा रहेको यस पालिका भित्रका वडाहरूमा भएको विगतका घटनाहरूलाई हेर्दा र वडामा गरिएको प्रकोप स्तरीकरणबाट पहिरो, बाढी, खडेरी, हुरीबतास, आगलागी, खडेरी असिना, चट्याङ्ग, हिमपात र जस्ता प्रकोपहरू पहिचान भएको छ । वडा स्तरमा भएका प्रकोपहरू तल दिइएको तालिका अनुसार रहेका छन् ।

तालिका नं १४ : जगदुल्ला गाउँपालिकाका वडामा रहेका प्रकोपहरूको विवरण

क्र.सं	वडाहरू					
	१	२	३	४	५	६
१	बाढी	बाढी	खडेरी	पहिरो	पहिरो	पहिरो
२	खडेरी	खडेरी	बाढी	खडेरी	बाढी	बाढी

३	हावाहुरी	बालिमा प्रकोप	किराको	पहिरो	बाढि	खडेरी	खडेरी
४	पहिरो	पहिरो	बालिमा प्रकोप	किराको	बालिमा प्रकोप	बालिमा प्रकोप	बालिमा प्रकोप
५	असिना	असिना	आगालागि	पशु रोग	आगालागि	आगालागि	आगालागि
६	बालिमा प्रकोप	किराको	हावाहुरी	मानव महामार	असिना	पशु रोग	मानव महामार
७	मानव महामारी	आगालागि	असिना	हावाहुरी	मानव महामार	असिना	असिना
८	आगालागि	मानव महामारी	पशु रोग	आगालागि	असिना	पशु रोग	पशु रोग
९	चट्याङ्ग	पशु रोग	चट्याङ्ग	मानव महामार	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी
१०	पशु रोग	चट्याङ्ग	हावाहुरी	चट्याङ्ग	चट्याङ्ग	चट्याङ्ग	चट्याङ्ग

#### ४.२.८ वडा जोखिम स्तरीकरण

जगदुल्ला गाउँपालिका भित्र रहेका ६ वटै वडाहरु जलवायुजन्य प्रकोप तथा जोखिमको कुन स्तरमा रहेको छ, भनेर निर्धारण गरिएको छ। वडाभित्र घटेका जलवायु जन्य प्रकोपको वारम्बारता, प्रकोपले ल्याएको असर, असरसँगको सम्मुखता, प्रकोपबाट अनुकूलित हुने सक्ने क्षमता, सडक तथा स्वास्थ्य लगायतका पूर्वाधारको पहुँच तथा तालिम प्राप्त जनशक्ति तथा मानवीय संसाधनको अवस्थालाई आधार बनाएर वडा जोखिमको स्तरीकरण गरिएको छ।

तुलनात्मक रूपमा अन्य वडाहरु भन्दा बाढि र खडेरी बाहेक अन्य जलवायुजन्य प्रकोपहरुको असर कम भएको वडालाई मध्यम जोखिम, सबैखाले जलवायु जन्य प्रकोपहरुको असर परिरहका भएता पनि वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकी, प्रहरी चौकी/बिट, सडक तथा स्वास्थ्य पूर्वाधारको पहुँच तथा तालिम प्राप्त जनशक्तिहरु भएको वडालाई उच्च जोखिम तथा अन्य वडाहरु जस्तै सबैखाले जलवायु जन्य प्रकोपहरुको असर परिरहेका पहिरो, आगालागी, किराको प्रकोप, हावाहुरी जस्ता प्रकोपहरु अन्य वडाहरुको तुलनामा बढि भएको साथै सडक तथा स्वास्थ्य लगायतका पूर्वाधारको तथा सेवा प्रदायक निकायहरुबाट टाढा भएको वडालाई अति उच्च जोखिम रहेको वडाको रूपमा स्तरीकरण गरिएको छ।

वडा नं	संकटासन्नता स्तरीकरण
वडा नं १, २ र ४	अति उच्च संकटासन्नता
वडा नं ५ र ६	उच्च संकटासन्नता
वडा नं ३	मध्यम संकटासन्नता

Need to insert map

#### चित्र नं १५ : जगदुल्ला गाउँपालिकाको संकटासन्नता स्तरीकरण

घरधुरी संकटासन्नताको विश्लेषण गर्दा देहाय बमोजिमको सुचकहरुको आधारमा हाल ६ वटै वडामा रहेका ६४९ घरधुरी मध्ये अति उच्च जोखिममा ३७.९०%, उच्च जोखिममा ३७.५९%, मध्यम २१.४१% र न्युन जोखिममा ३.०८% घरधुरीहरुको पहिचान भएका छन्। संकटासन्नता स्तरिकरण अनुसुचि २ मा समावेश गरिएको छ।

**क) अतिउच्च जोखिम :** प्रकोप तथा जोखिमको असरबाट प्रत्यक्ष प्रभावितमा परेको, प्राकृतिक, सामाजिक, आर्थिक, राजनैतिक, मानविय सम्पत्तिमा अति नै कमजोर रहेको, ३ महिना मात्र आफ्नो जग्गाको आमदानीले खाना पुग्ने, तथा कुनै जोखिम तथा प्रकोप आएमा आफ्नो पहलमा अनुकूलन तथा न्यूनीकरण लागि गर्न नसक्ने अवस्था रहेको, शारिरिक रूपमा फरक क्षमता भएको, वसाई तथा जग्गाजमिन खोला नदिको किनारमा भएको।

३८

**ख) उच्च जोखिम :** प्रकोप तथा जोखिमको असरबाट प्रत्यक्ष प्रभावितमा परेको, प्राकृतिक, सामाजिक, आर्थिक, राजनैतिक, मानविय सम्पत्तिमा अति नै कमजोर रहेको, ६ महिना मात्र आफ्नो जग्गाको आमदानीले खाना पुग्ने, तथा कुनै जोखिम तथा प्रकोप आएमा आफ्नो पहलमा अनुकूलन तथा न्यूनीकरण लागि गर्न नसक्ने अवस्था रहेको, वसाई तथा जग्गाजमिन खोला नदिको किनारमा भएको ।

**ग) मध्यमजोखिम :** प्रकोप तथा जोखिमको असरबाट प्रत्यक्ष प्रभावितमा परेको, प्राकृतिक, सामाजिक, आर्थिक, राजनैतिक, मानविय सम्पत्तिमा ठिक ठिकै रुपमा पहुँच रहेको, ९ महिना मात्र आफ्नो जग्गाको आमदानीले खाना पुग्ने, तथा कुनै जोखिम तथा प्रकोप आएमा आफ्नो पहलमा अनुकूलन तथा न्यूनीकरण केहि गर्न सक्ने अवस्था रहेको ।

**घ) न्यून जोखिम :** प्रकोप तथा जोखिमको असरबाट प्रत्यक्ष प्रभावितमा परेको, प्राकृतिक, सामाजिक, आर्थिक, राजनैतिक, मानविय सम्पत्तिमा ठिकै रहेको, वर्ष भरि आफ्नो जग्गाको आमदानीले खाना पुग्ने, तथा कुनै जोखिम तथा प्रकोप आएमा आफ्नो पहलमा अनुकूलन तथा न्यूनीकरण गर्न सक्ने अवस्था रहेको ।

#### ४.२.९ प्रकोप तथा जोखिम विश्लेषण

समग्र गाउँपालिकाको प्रकोपको प्रथमिकिकरण भन्दा वडाहरुमा भिन्न किसिमको प्राथमिकता तथा प्रभाव समेत हुन सक्छ भन्ने मान्यताका आधारमा निम्न तालिकाहरुमा ६ वटा वडाहरुमा रहेको प्रकोपको प्रभाव, प्रकोपको प्रभावित क्षेत्रहरु विश्लेषण गर्नुका साथै भविष्यमा प्रकोप हुन सक्ने जोखिम र प्रकोपले पार्न सक्ने जोखिमको विश्लेषण गरिएको थियो । यो विधि प्रयोग गर्दा प्रभावको स्तर, प्रकोप हुन सक्ने जोखिम र प्रभाव पार्न सक्ने जोखिमहरुको स्तर लाई १ देखी ३ अंक भार दिई विश्लेषण गरिएको थियो जसमा १ भन्नाले न्यून प्रभाव तथा प्रयास र ३ भन्नाले सबैभन्दा उच्च प्रभाव तथा प्रयास भन्ने बुझिन्छ । यसरी प्रभावको स्तर, प्रकोप हुन सक्ने जोखिम र प्रभाव पार्न सक्ने जोखिमहरुको अंक भारलाई गुणाक गरी प्रकोपको जोखिमको स्तर तय गरिएको थियो ।

#### तालिका नं १५ : प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरुको विश्लेषण

प्रकोप	असर तथा प्रभावहरु	असरको गम्भिरता	प्रकोप हुनसक्ने सम्भावना	असरको सम्भावना	कुल अंक
खडेरी	वनजंगल सुकेको	१	३	३	९
	अन्नबाली उत्पादनमा कमी	३		३	२७
	बालि लगाउन नपाएको	३		३	२७
	किरोको प्रकोपमा वृद्धि	३		३	२७
	बालीनाली सुकेको	३		३	२७
	सिंचाइको पानी कमी	२		३	१८
	पानीको मूल सुकेको	३		३	२७
	खानेपानीको अभाव भएको	३		३	२७
	वन्यजन्तु र जडिबुटी पाउन छाडेको	३		३	२७
पहिरो	मानिसको मृत्यु	२	३	२	१२
	जमिन भासिएको	२		३	१८
	खेतीयोग्य जमिन पुरेको	३		३	२७
	वनजंगलमा क्षति	२		३	१८

	सडक, बाटोघाटो पुर्ने र भत्काउने	३		२	१८
	चरण क्षेत्र कटानी र भू-क्षय	२		२	१२
	खानेपानीको पाइप बगाउने	३		३	२७
	खेतीयोग्य जमिन बगाउने र पुर्ने	३		३	२७
बाढी	खेतीयोग्य जमिन कटान र बगाउने	३	३	३	२७
	पशुचौपाया बगाएको	२		२	१२
	मानिस घाइते भएको र मानिसको मृत्यु	२		२	१२
	घर बस्ती जोखिम बढ्ने	३		३	२७
	उर्बर शक्ति भएको माटो बगाउने	२		३	१८
	सडक तथा बाटोघाटोमा क्षति	३		३	२७
	चरिचरण क्षेत्रमा असर	१		२	६
	खानेपानीको मुहान बगाउने	३		३	२७
	वनजंगलमा क्षति	३		२	१८
	खानेपानीको पाइप बगाएको	२		३	२७
	पिसानी घट्ट बगाएको	३		३	२७
	काठेपुल तथा भोलुगे पुल बगाएको	३		३	२७
	हावाहुरी	व्यक्तिगत भवनका छाना उडाउने	२	२	१
सामुदायिक भवनको छानो उडाउने		२		२	८
स्याउ र ओखरका फुल झारेको		२		३	१२
वनजंगलको रुखविरुवा भाँचेको		२		३	१२
बालीनाली नष्ट भएको		३		३	१८
उत्पादनमा कमी भएको		२		३	१२
मानिसमा रोग	मानिसको मृत्यु	३	२	२	१२
	गाउँ नै बिरामी परेको	३		१	६
	स्वास्थ्य खर्च बढेको	३		२	१२
असिनापात	फलफूलको फुल झारेको	३	३	३	२७
	अन्नबालीमा क्षति गरेको	३		३	२७
	वन्यजन्तु तथा पशुपक्षि मरेको	१		२	६
आगलागी र डढेलो	वनजंगल विनास भएको	३	३	२	१८
	वन्यजन्तु मरेको र वासस्थान विनास	३		२	१८
	खानेपानीको पाइप डढेको	२		२	१२
	चरिचरण क्षेत्र विनाश	२		२	१२

	मानिस घाइते भएको	२		१	६
चट्याङ	वनजंगलमा क्षति	२	२	२	८
	मानिसको मृत्यु	२		२	८
पशु र कृषिमा रोगकिरार महामारी	घरपालुवा पशुचौपाया नस्ट	३	२	२	१२
	खाद्यान्न उत्पादनमा कमी	३		३	१८
	आर्थिक नोक्सानी	३		३	१८
	पशुचौपायामा रोग लाग्ने	३		३	१८

#### ४.२.१० जोखिमको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयास विश्लेषण

यस विधिको प्रयोग बाट जोखिमको प्रभाव, प्रभावको मुख्य क्षेत्र विश्लेषण गर्नुका साथै जोखिमसँग जुध्नका लागि गरिने अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण गरिएको थियो । यो विधि प्रयोग गर्दा प्रभावको स्तर र अनुकूलनका प्रयासहरूको स्तर दुबैलाई १ देखी ३ अंक भार दिई विश्लेषण गरिएको थियो जसमा १ भन्नाले न्यून प्रभाव तथा प्रयास र ३ भन्नाले सबैभन्दा उच्च प्रभाव तथा प्रयास भन्ने बुझिन्छ ।

तालिका नं १६ : जोखिमको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयास विश्लेषण

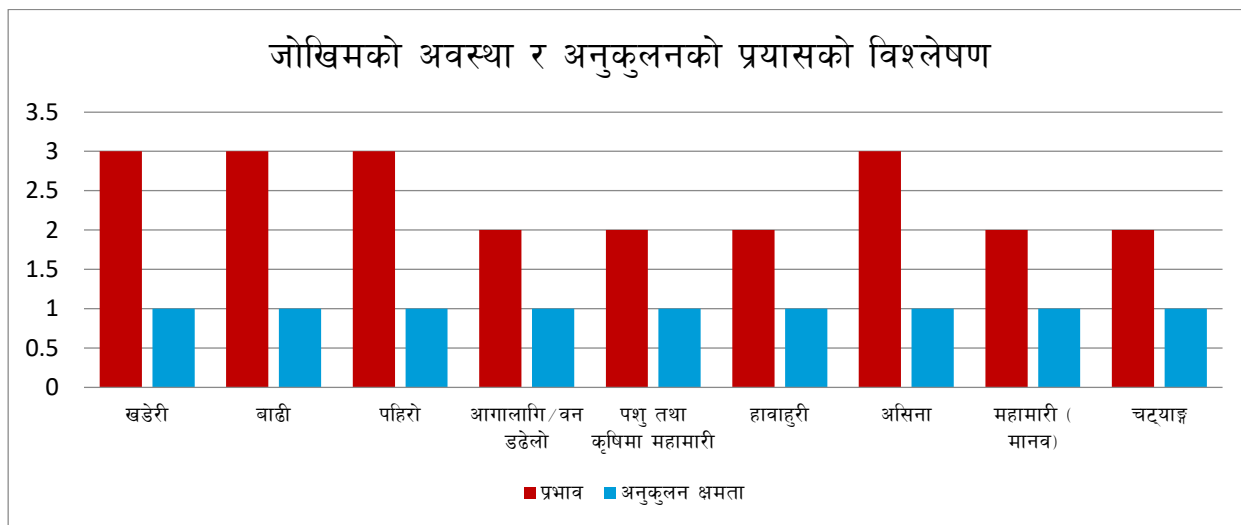
क्र.सं.	जोखिम प्रकोप तथा	प्रभावको मुख्य क्षेत्र	प्रभावहरु	स्तर	अनुकूलनका प्रयासहरु	स्तर
१	खडेरी	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा,स्वास्थ्य, भौतिक पुर्वाधार, वन तथा जैविक विविधता, जलस्रोत तथा उर्जा	खडेरीका कारण पानीका मुलहरु सुकेको, बालीमा नया नया रोगहरुको प्रकोप बढेको, विधुत उत्पादन घटेको, वनजंगलहरुमा धेरै सुख्खापन बढी आगलागीका घटनाहरु बढेको, खानेपानीको अभावका साथै दैनिक जीवनका लागी आवश्यक घाँस, दाउराको कमी भएको, खानेपानी र सिँचाइको पर्याप्त सुविधा नभएको ठाँउमा खेतीपाती गर्न कठिनाई भई उत्पादनमा कमी आएको, ज्यादा सुख्खा भइ भुक्षय भएका र अन्न उब्जनी कम अनि पर्याप्त अनाजको उब्जाउ नभएको, हरियो घासको अभाव, चरण क्षेत्र घटेको	३	अन्य मुलहरुबाट खानेपानीको आवश्यकता पुर्ति गरेको, मुल संरक्षणका कार्यहरु गरेको, खानेपानीको धाराबाट खेती सिचाइ गरेको तर पानी अपुग	१
२	बाढी	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा,स्वास्थ्य, भौतिक पुर्वाधार, वन तथा जैविक विविधता, जलस्रोत तथा उर्जा	बाढीले खोला तथा तटिय क्षेत्रको कृषि योग्य जमिन कटान तथा पटान गरेको, भौतिक संरचनाहरुमा क्षति गर्ने गरेको, बाढीले घरखेत नै बगाउने गरको, मानिस पशुपंक्षी तथा धनजनको क्षति गराउने गरको	३	बाढी नियन्त्रणका लागि तटबन्धन निर्माण गरिए पनि खासै काम नगरेको	१
३	पहिरो	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा,स्वास्थ्य, भौतिक पुर्वाधार, वन तथा जैविक विविधता, जलस्रोत तथा उर्जा	सानो सानो हुँदै पहिरोले ठुलो रुप लिएको, उत्पादनयोग्य जमिन कटानी गर्दै गएको, अन्नबाली नष्ट गरेको, उर्वर माटो बगाइ लगेको , पहिरोले बाटो र बस्तीका घर पनि बगाउन सक्ने अवस्था आएको, तटबन्धनहरु भत्काएको, वन जंगललाई क्षति गरेको, पानीका मुलहरुलाई क्षति गरेको, अव्यवस्थित बाटो निर्माणले थप पहिरो समस्या भएको	३	पहिरो नियन्त्रणका लागि ग्यावियन पर्खाल निर्माण गरिएको भएपनि पर्याप्त नभएको, पहिरो क्षेत्रमा भएका घरहरु विस्थापित भई अन्यत्र बसाईसराई गरिएको	१

४	आगालागि/वन डढेलो	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा,स्वास्थ्य, भौतिक पुर्वाधार, वन तथा जैविक विविधता, जलस्रोत तथा उर्जा	धन जनको क्षती, मानव पशुपंछी मर्ने र घाईते हुने गरेको, भण्डारण गरेको खाद्यान्न नाश, रुखविरुवा, चराचुरुगी तथा अन्य वन्यजन्तुमा क्षति, घाँस तथा जडिवुटिका प्रजातिहरुमा क्षति र लोप हुँदै गएको, बोट विरुवाको वृद्धि विकासमा असर, वन्यजन्तुहरु लोप हुँदै गएको	२	सामुदयिक वन उपभोक्ता समुहले जनचेतना जगाउने गरेको, सुकेका काठहरुलाई प्रयोग गरिएका	१
५	पशु तथा कृषिमा महामारी	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, स्वास्थ्य	कृषि बालिमा विभिन्न किराको प्रकोप, बोट र बालि नोक्सानिका कारण कृषि उत्पादनमा कमी, साधारण अवस्थामा कृषि उब्जनिबाट १२ महिना खाद्यान्न अपुग हुने यस भेगमा थप खाद्य अभावको समस्या, पशुमा विभिन्न किसिमका रोग वृद्धि, पशु चौपाया मर्ने गरेको, कुखुरा र हाँसमा रोगहरु र मर्ने गरेको, स्याउ र ओखरका दानामा पनि विभिन्न समस्या देखिएको	२	स्थानिय स्रोत व्यक्ति तथा कृषि र पशु केन्द्रबाट उपलब्ध औषधिको प्रयोग	१
६	हावाहुरी	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा,स्वास्थ्य, भौतिक पुर्वाधार, वन तथा जैविक विविधता, जलस्रोत तथा उर्जा	मकै, धानका बोटहरु ढालिदिने र उत्पादनमा ह्रास आउने, घर गोठ, विद्यालयहरुको छाना उडाएको, पठनपाठन बन्द भएको, आरन, घट्टको छानाको उडाएको, फलफुलको बोटहरु भाँचिदिएको र लागेको कोपिला र फलहरु भार्ने गरेको	२	टनेलमा खेति गर्न सुरुवात गरिएपनि पर्याप्त नभएको, घरको छानामा ढुगां तथा तारले बाधीएको, खरको छाना सट्टा जस्तापाताको छानाको प्रयोग बढेको	१
७	असिना	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा,स्वास्थ्य, भौतिक पुर्वाधार, वन तथा जैविक विविधता, जलस्रोत तथा उर्जा	खेतीबालीमा क्षति, खाद्यान्नको उत्पादनमा र गुणस्तरमा ह्रास, पशु चौपायामा क्षति, तरकारी खेतीलाई धेरै असर गरेको, स्याउ र ओखरको दाना र फुललाई असर र उत्पादनमा ह्रास, सोलार प्यानलमा क्षति	३	टनेलमा खेति गर्न सुरुवात गरिएपनि पर्याप्त नभएको र थप अनुकूलनका कार्यहरु गर्न नसकिएको	१

८	महामारी (मानव)	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, स्वास्थ्य, भौतिक पुर्वाधार, वन तथा जैविक विविधता, जलस्रोत तथा उर्जा	भाडापखाला, आँखा पाक्ने रोग, औलो, टाईफाईड आदीको संक्रमणमा वृद्धि, घरभित्र हुने वायु प्रदुषणका कारणले खाना बनाउने समयमा घरभित्र धेरै समय बिताउने गृहिणी महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा, विद्यार्थीलाई श्वासप्रश्वास सम्बन्धी समस्या बढ्दै गएको छ	२	पालिकाले कोराना समयमा एकान्त बासको व्यवस्था गरेको साथै उपचारका लागि आवश्यक व्यवस्था गरेको, मास्क, सेनिटाईजर वितरण गरिएको	१
९	चट्याङ्ग	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, स्वास्थ्य, भौतिक पुर्वाधार, वन तथा जैविक विविधता, जलस्रोत तथा उर्जा	पशु चौपायामा क्षति, मानव जनजिवनको क्षति, विद्युतीय उपकरणहरु, सौलार प्यानलहरुको नाश	२	अनुकूलनका कार्यहरु केहि नभएको	१



माथि उल्लेखित जोखिमको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण विधिबाट प्रकोपहरूको विश्लेषण गरी तिनको अनुकूलन क्षमताको पहिचान गरिएको छ। माथिको विश्लेषण अनुसार गाउँपालिका क्षेत्रमा खडेरी, बाढी, पहिरो जस्ता प्रमुख प्रकोपहरूको रूपमा देखा परेको तर समुदायबाट उक्त प्रकोपहरूको असर कम गर्न केहि अनुकूलनका प्रयासहरू भएपनि ति पर्याप्त नभएको पाईएको छ। यस विश्लेषणले प्रकोपहरूसँग जुध्न सक्ने क्षमता कम भएकाले ती प्रकोपहरूसँग जुध्न तुरुन्तै अवलम्बन गर्न सकिने अल्पकालिन तथा दिर्घकालिन अनुकूलनका उपायहरू समावेश गरि यथाशिघ्र कार्यान्वयन गर्नु पर्ने देखिन्छ।



चित्र नं १६ : गाउँपालिकाको जोखिमको अवस्था तथा अनुकूलनको प्रयासको विश्लेषण

#### ४.२.११ जीविकोपार्जनका स्रोतहरू माथिको प्रभाव विश्लेषण

प्रत्येक जीविकोपार्जनका स्रोतहरूमा हरेक प्रकोपहरूले पारेको प्रभावसँग तुलना गरी क्षति नपुऱ्याएको, थोरै क्षति पुऱ्याएको, धेरै क्षति पुऱ्याएको र अति धेरै क्षति पुऱ्याएको आधारमा १, २, ३ र ४ अंक क्रमशः प्रदान गरी सोही बमोजिम विश्लेषण गर्नुका साथै भविष्यमा जीविकोपार्जनका पुँजीको अवस्था कस्तो हुनेछ भनी तलको तालिकामा व्याख्या गरिएको छ।

तालिका नं १७ : जीविकोपार्जनका स्रोतहरूमा प्रभाव विश्लेषण

जिविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	स्तर (१-४)
<b>प्राकृतिक सम्पत्ती</b>			
<b>वन</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>गाउँपालिका क्षेत्रको करीव ८९.२८ प्रतिशत क्षेत्र शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज भित्र पर्दछ भने बाँकि मध्यवर्ति क्षेत्र तथा राष्ट्रिय वनको रूपमा रहेको छ।</li> <li>५ वटा सामुदायिक वन र ३ वटा मध्यवर्ति क्षेत्र उपभोक्ता समिति रहेका छन्</li> <li>वन क्षेत्रमा डांफे, कालिज, मुनाल, चिर तथा हिमचिचुवा, भालु, बंदेल, घोरल, भारल र रतुवा जस्ता दुर्लभ वन्य जन्तु पाइन्छन्। त्यस्तै वनमा सल्ला, देवदार, धुपि, गुरास, खर्स्यू र भोजपत्र</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>सामुदायिक वन तथा मध्यवर्ति क्षेत्रले व्यवस्थापन कडिकडाउ नगर्ने हो भने वनजंगलको क्षेत्रसँगै वन्यजन्तु, वन पैदावार र जडीबुटीका प्रकार र संख्यामा कमी आउन सक्ने</li> <li>बाढि, आगालागी, खडेरी, हावाहुरी जस्ता प्राकृतिक प्रकोपबाट वन क्षेत्र प्रभावित हुने</li> <li>मिचाहा प्रवृत्तिका भारहरू देखा पर्न सक्ने</li> </ul>	२

जिविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	स्तर (१-४)
	<p>जस्ता काष्ठजन्य बोट विरुवाहरु रहेका छन् । वन क्षेत्रका कटुकी, बोजो, सतुवा, पदमचाल, खिराडलो, यासाँ, वन लसुन, पाच औले जस्ता जडिबुटिहरु पाइन्छन भने हालका वर्षहरुमा जडिबुटिहरुको उत्पादनमा कमि आएको छ ।</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• वन फडानी गर्ने गरेको साथै वन डढेलोका घटनाहरु बढ्ने गरेको</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• वृक्षारोपण तथा घेरावार गर्नुपर्ने</li> <li>• बाढि/पहिरो र नदि कटानले वन क्षेत्र घटने</li> <li>• वन र वन्यजन्तुको संरक्षण गरी पर्यटकलाई आकर्षण गरी पर्यटन उद्योग विकास गर्न सकिने</li> </ul>	
जलस्रोत	<ul style="list-style-type: none"> <li>• हिउँ पर्ने समय र मात्रामा कमी आएको तर वर्षाको समय र मात्रा बढेको भएता पनि अतिवृष्टि र अनावृष्टिले समस्या ल्याएको</li> <li>• पानी पर्ने स्वरूपमा आएको परिवर्तनले नदि खोलाको बहावमा एक्कासी घट बढ हुने गरेको र जसकारण बाढि पहिरो जास्ता प्रकोपहरु बढेको</li> <li>• पानीका मुलहरुमा पानिको मात्रा घट्दै गएको र केहि मुहानहरु पनि सुकेको</li> <li>• शुकदह, थारखेलनाउला, जुम्लीखर्क, खाल्टा, माछाचौर, मसिनामेला जस्ता पानीका मुहान सुकेको</li> <li>• वर्षातको पानिले मात्र सिचाइ अपुग भएको</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• पानिका मुलहरु अझै सुक्न सक्ने</li> <li>• पानिका स्रोतहरु संरक्षणका लागी मुहान संरक्षण र सो स्थानमा वृक्षारोपण गर्नु पर्ने</li> <li>• आकाशे पानीले मात्र सिचाई पर्याप्त नभएकोले व्यवस्थित सिचाई प्रणाली विकास गर्नुपर्ने</li> <li>• जंगल र जलाधारको संरक्षण र व्यवस्थित प्रयोग भएमा पानिका स्रोतहरु संरक्षण भई खानेपानी र सिचाईको सुविधा सहज हुने</li> </ul>	
माटो	<ul style="list-style-type: none"> <li>• हिउँ भन्दा पानिको वर्षाले उर्वर माटो क्षय भएर उर्वर शक्ति घटेको</li> <li>• खडेरीका कारण जमिनमा सुख्खापन बढदै गएको जसकारण कृषि बालिमा ह्रास र प्राकृतिक सुख्खा पहिरोका घटना बढेको</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• माटोको क्षय रोकिने किसिमले व्यवस्थित सिचाई प्रणालीको निर्माण र प्रयोग गर्नुपर्छ</li> <li>• गह्वा सुधार गरी खेती गर्नुपर्ने</li> </ul>	
<b>भौतिक सम्पत्ती</b>			
पूर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> <li>• गाउँपालिकामा कादुरी माइक्रो हाइड्रो र घट्टे खोला माइक्रो हाइड्रो गरि २ वटा लघु जलविद्युतहरु रहेका छन् तर वडा न ४ को घट्टे खोला माइक्रो हाइड्रो संचालनमा नरहेको।</li> <li>• १०६ मेगावाटको जगदुल्ला जलविद्युत निर्माण हुँदै</li> <li>• पालिकामा ५६.३० किलोमिटर कच्ची सडक निर्माण गरिएको छ । मुख्य सडकहरुमा मौरे-चौरीकोट-माभगाउँ-काइगाउँ सडक, मौरे-भालु-खिटिला-जाजरकोट सडक, चुखियाना कृषि सडक, महुने खोला सडक, सबै वडा बस्ती जोडिने गरी रिड रोड रहेका छन्</li> <li>• पालिकामा ७ वटा प्राथमिक/आधारभूत विद्यालय (कक्षा १ देखि ८), २ वटा मा.वि रहेका छन् र आपतकालिन अवस्थामा सुरक्षित स्थलको रुपमा प्रयोग गर्न सकिने छ</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• विद्यालय भवन, बाटोघाटो, पुलपुलेसा बनाउनुपर्ने</li> <li>• सडक थप चौडा र ग्राभेल गर्नुपर्ने</li> <li>• सडक नाला र निकास बनाउनु पर्ने</li> <li>• जगदुल्ला जलविद्युतका कारण विद्युतिकरण भइ विद्युतको सुविधा सँगै ठुला उद्योग संचालनका अवसर खुल्नेछन र पर्या पर्यटन थप फस्ताउन सक्ने</li> <li>• भएका ढल निकास भविष्यमा व्यवस्थित हुनेछ</li> <li>• स्वच्छ खानेपानीको विस्तार हुनेछ</li> <li>• सरकारी भवनले गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्ने</li> <li>• स्वास्थ्य चौकीलाई स्तरोन्नती र गुणस्तरीय गर्ने र अस्पतालको</li> </ul>	१

जिविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	स्तर (१-४)
	<ul style="list-style-type: none"> <li>पालिकामा ६ वटा भोलुङ्गे पुलहरू र ३ वटा ट्रष्ट पुल रहेका छन्</li> <li>पालिकामा रहेका मुख्य खेल मैदान सिमचौर खेल मैदान रहेका छन्</li> <li>वडाहरूमा महिला वा आमा समुहको वा सहकारीको सामुदायिक भवन केन्द्रहरू रहेका छन् ।</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>निर्माण हुने</li> <li>भविष्यमा विद्यालयको गुणस्तर बढ्दै जाने उच्च तहका क्याम्पस स्थापना भई विविध विद्याहरू संचालन भई गुणस्तरीय शिक्षाको अवसर प्राप्त हुने</li> <li>पक्की पुलहरू निर्माण हुनेछ</li> <li>विस्तारै शहरीकरण बढी यातायात, उद्योग, रोजगारीका अवसर खुल्नेछन्</li> <li>संचार, सुचना प्रविधिको विकास हुनेछ र नगर बाह्य संसारसँग घुलमिल हुनेछ र प्रदूषण पनि बृद्धि हुनेछ ।</li> </ul>	
सुचना संचार	<ul style="list-style-type: none"> <li>प्रत्येक घरपरिवारको कम्तिमा एक जनासंग मोवाइल फोन भएको</li> <li>नेटवर्कको पहुँच तथा गुणस्तरमा कमी</li> <li>विद्युत आपूर्ति नभएकोले टेलिभिजन सेवाबाट वञ्चित</li> <li>राष्ट्रिय प्रसारणको रेडियो नटिप्ने र स्थानिय रेडियो प्रसारण नभएको</li> <li>स्थानिय स्तरको कुनै छाप वा प्रकाशन नभएको</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>राष्ट्रिय प्रसारण लाइन मार्फत विद्युत सेवाको सहज पहुँच हुने</li> <li>भविष्यमा सबै परिवार सहज नेटवर्कको पहुँचमा हुने</li> <li>विद्युत सेवा सँगै टेलिभिजन र रेडियो प्रसारण सेवा हुने</li> </ul>	
<b>आर्थिक सम्पत्ती</b>			
बैंक तथा वित्तीय संस्था	<ul style="list-style-type: none"> <li>पालिकाको वडा न २ काईगाउँमा नेपाल राष्ट्र बैंक रहेको साथै केहि सहकारी संस्थाहरू पनि सञ्चालन भएका</li> <li>सहकारी र समुहमा नियमित वचत संकलन गर्ने गरेको</li> <li>पालिकामा स्थानिय स्तरको १ वटा बेकरी उद्योग, १ वटा मिल, १ वटा फर्निचर उद्योग रहेका छन् ।</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>भविष्यमा सबै जनताहरू बैंक र सहकारीको पहुँचमा पुग्ने</li> <li>विभिन्न लघु तथा साना उद्योग संचालित भई स्वरोजगार बढ्न सक्ने</li> <li>बैंकहरू, सहकारी संस्था थप गर्ने र लगानी बढाउन सकिने</li> <li>आमा समूह, कृषि समुह तथा शहकारीहरू थपसक्रिय हुनेछन् तथा समुहहरूको सामाजिक कार्यमा प्रभावकारिता बढने छ ।</li> </ul>	१
<b>सामाजिक सम्पत्ती</b>			
सेवा प्रदायक संघसंस्थाहरू	<ul style="list-style-type: none"> <li>वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकी, इलाका प्रहरी, हुलाक कार्यालय रहेका र सो अनुरूप कार्यसम्पादन भएका,</li> <li>हरेक वडामा आमा वा महिला, युवा तथा बाल क्लब रहेको</li> <li>हरेक वडामा मठमन्दिर रहेको र सोही अनुसारका धार्मिक संस्कृति र संस्कार पनि रहेको</li> <li>सेवा प्रदायक संघसंस्थाहरू पहिलेको तुलनामा कम लागू भएका</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>सेवा प्रदायक संघसंस्थाहरूसँग समन्वय नगरे भविष्यमा परियोजना नरहने अवस्था आउने</li> </ul>	२
राजनैतिक	<ul style="list-style-type: none"> <li>राजनीतिक पहुँचमा अभिवृद्धि भएको साथै</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>राजनीतिक पहुँच अझ बढनेछ साथै</li> </ul>	

जिविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	स्तर (१-४)
नेताहरूसंग सम्बन्ध	नेतृत्व विकास भएको • महिलाहरूको निर्णय तहमा सम्मानजनक उपस्थिति रहेको	निर्णय तहमा सबै समुदाय लिंग र जातजातिको सहभागितामुलक उपस्थिति रहने छ	
सामाजिक मुल्य मान्यता	• सामाजिक मुल्य मान्यतामा परिस्कृत हुदै गएको	• सामाजिक मुल्यमान्यतामा सकरात्मक परिवर्तन भई सृसंस्कृत समाज निर्माण हुने	
<b>मानवीय सम्पत्ती</b>			
साक्षरता	• प्रत्येक घरमा सबै बालबालिकाहरू विद्यालय जाने गरेका • साक्षरता प्रतिशत ६६ पुगेको	• नियमित विद्यालय संचालन हुने वातावरण तय हुने • साक्षरता प्रतिशत १०० पुग्ने	१
जनशक्ती उत्पादन तथा रोजगारी	• दक्ष जनशक्ती उत्पादन कम रहे पनि दक्ष जनशक्ती वृद्धिको क्रममा रहेको, सिमित दक्ष जनशक्ती भएकै कारण शिक्षित र दक्ष व्यक्तिले रोजगारी पाएको • निम्न शिक्षित तथा अशिक्षित व्यक्तीहरूका लागी रोजगारीको समस्या रहेका • प्राविधिक विद्यालय धेरै नभएकोले दक्ष जनशक्ति तथा दक्ष शिक्षक नभएको • सिकर्मी, डकर्मी, सिलाइ कटाइ, जाली बुनाइ, कृषि, पशु पालन जस्ता सिप भए पनि पर्याप्त नभएको • जडिबुटि संकलन र सोको व्यापारबाट गुजारा गर्ने धेरै रहेका यो नै अर्थ आर्जनको मुख्य पेशा रहेको • जलवायु परिवर्तनमा सचेतना एवं ज्ञानको अवस्था केही शिक्षित वर्ग सम्म मात्र रहेको	• स्याउ, टिमुर र ओखर खेती व्यवसायीक भई रोजगारीको अवसर बढ्ने • जडिबुटि संकलन क्षेत्रलाई संरक्षण र संकलनलाई नियमन गर्दै पुर्ख्यौली आमदानीको स्रोतलाई बचाई राख्नु पर्ने • दक्ष जनशक्ती उत्पादन हुने तर वेरोजगारीको समस्या रहने • प्राविधिक जनस्रोत बढे स्वरोजगारको जनसंख्या बढ्ने • तालिम, शिक्षा तथा सिप विकास मार्फत दक्ष जनशक्ति तयार गरी आर्थिक सहयोगको व्यवस्था हुने • युवा सशक्तिकरण अभियान हुने र कार्य सञ्चालन हुने • सिपमूलक तालिम संचालन हुने • क्षमता विकास कार्यक्रम गर्ने • सेवामुलक र व्यवसायिक कृषिमा जनस्रोत निर्माण हुने	

#### ४.२.१२ विषयगत क्षेत्रमा पारेको प्रभाव

परीमार्जीत स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको खाका २०७६ ले दस वटा विषयगत क्षेत्र र यस विधिबाट जगदुल्ला गाउँपालिकामा विगत ३० वर्षमा जलवायुमा देखिएको परिवर्तनले विभिन्न क्षेत्रगत प्रभाव तथा हालको अवस्था र भविष्यको अनुमान प्रस्तुत गरिएको छ । पहिलेको अवस्थाबाट वर्तमान अवस्थामा भएको परिवर्तन र भविष्यमा पार्न सक्ने नकारात्मक असरको चित्रण गरिएको छ । जसले जलवायु परिवर्तनको असरबाट अनुकूलन हुन गर्नुपर्ने कामहरूको प्राथमिकीकरण र लेखाजोखा गर्न मद्दत भएको छ ।

तालिका नं १८ : विषयगत क्षेत्रमा पारेको प्रभाव

३० वर्ष अगाडीको अवस्था	हाल सम्म महसुस गरेको प्रभाव	भविष्यको अनुमान	महिला तथा बालबालिकामा पर्ने सक्ने प्रभाव
<b>कृषि तथा खाद्य सुरक्षा</b>			
<p>पराम्परागत कृषि प्रणालीमा जिविकोपार्जन आश्रित थियो । खोरिया खेतीको प्रचलन थियो । मलको प्रयोग कम हुन्थ्यो । वर्षाको पानीमा भर पर्नु पर्ने हुन्थ्यो । सिचाईको सुविधा थिएन । स्थानीय उत्पादनहरूमा मात्र पहुँच थियो । रैथाने गहुँ, उवा, मकै, आलु, चिनो खेति गरिन्थ्यो र उत्पादन पनि राम्रो थियो । अन्नबालीहरू पोषण युक्त थिए ।</p>	<p>नयाँ नयाँ बिउ विजनहरूको प्रयोग बढेको छ । रैथाने बालीसँगै तरकारी बालीको प्रवर्द्धन गर्ने प्रयास भएको छ । स्याउ, टिमु र ओखर खेतीलाई नगदजन्य खेतीको रूपमा प्रवर्द्धन तथा विकास गर्दै। कृषि, जैविक विविधीकरण व्यवस्थापन तथा जमिन व्यवस्थापनको तालिम भएको छ । रासायनिक मलको प्रयोग कम हुने गरेको छ, केही स्थानहरूमा सिचाई सुविधा पुगेको छ । आकाश पानीको भर मात्र अब कृषिमा हास आएको त्यसैले सिचाईका वैकल्पिक उपाय खोजी बढेको र सिचाईका वैकल्पिक उपायको पहल पनि बढेको । कृषि समूह र कृषि सहकारीका सदस्यहरूको क्षमता विकास, सशक्तिकरण भएको छ । गोठसुधारका प्रयासहरू भएका छन् । पशु तथा खाद्यान्न विमाको अवधारणा सुरु भएको छ । खाद्यसुरक्षामा पोषणको कुरा बुझेका छन् । यद्यपी शहरीकरण सँगै तयारी तथा पाकेटजन्य खाद्य पदार्थको उपभोग बढेको छ ।</p>	<p>सिचाई प्रणालीमा आधारित खेतीको विकास हुने । सडक र बजारको पहुच सँगै स्याउ, टिमु र ओखर खेतीको वृद्धि हुने । भू क्षय रहित खुल्ला चरणको व्यवस्थापन सहित व्यवसायिक पशुपालनको विकास हुने। कृखुरा तथा कालिज पालनको विकास राम्रो हुने । खडेरी थेंगेने विउ वितरण भएको हुनेछ । खाद्य सामग्री भण्डारण, तरकारी तथा फलफुल संकलन केन्द्र, सामुदायिक चल्ला उत्पादन केन्द्रको स्थापना हुनेछ । पशु तथा खाद्यान्न विमा सबैले गरेका हुनेछन् ।</p>	<p>दूषित खाद्य पदार्थको उपभोगबाट उत्पन्न हुने रोगहरूको फैलावट बढ्नेछ । पाकेटका र बोटलका खानेकुराका कारण बच्चाहरू कुपोषित हुन सक्नेछन् । खेति बालिमा विषादिको प्रयोगले विभिन्न दिर्घ रोगको समस्या र पोषको समस्या हुने।</p>
<b>वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण</b>			
<p>वनमा प्रशस्त जडिबुटीहरू जस्तै जटामसी, कुटकी, बोजो, सतुवा, पदमचाल, पाँचऔले, सेतो चिनी, पाखनवेद, अतिस, सुगन्धवाल, वन लसुन, गुच्ची च्याउ, सेतोचिनी, चिराइतो, लौठ सल्लो, चिराइतो, धूप जरी,</p>	<p>वन र वन पैदावारमा आश्रित जिविकोपार्जन र अर्थपार्जन तर वन र जैविक विविधताको संरक्षण भएको छैन । वन, जैविक विविधता तथा जलाधार सम्बन्धी अध्ययन भएको छैन । ५ सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति र ३ मध्यवर्ति क्षेत्र उपभोक्ता समिति रहेको तर सक्रिय नभएको । मिचाहा प्रजातिहरू</p>	<p>वन्यजन्तुमा आधारित पर्यापर्यटनको विकास भएको हुनेछ । राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय बजारको विश्लेषण गरी गैरकाष्ठ पैदावारमा आधारित जडिबुटी प्रशोधन उद्योगको प्रवर्धन भएको हुनेछ । मिचाहा प्रजाति लगायतका अन्य प्रजातिको प्रयोग गरेर बायो ब्रिकेट तथा बायोचार निर्माण गरिने छ । माथिल्लो तथा तल्लो तटिय क्षेत्रहरूको अन्तर</p>	<p>रोजगारीका सिलसिलामा पुरुषहरू घरमा नहुँदा दाउरा संकलनमा गर्न जाने महिलाहरू वन्यजन्तुसँगको द्वन्द्वको जोखिम रहेको हुन्छ । खाना पकाउन अरु</p>

३० वर्ष अगाडीको अवस्था	हाल सम्म महसुस गरेको प्रभाव	भविष्यको अनुमान	महिला तथा बालबालिकामा पर्न सक्ने प्रभाव
कटुके, विष जरा, धुपी, हात्तीजरा, यासांगुम्वा, खिरडला पाइन्थियो। खुल्ला चोरीशिकारी हुने गरेको थियो। थुप्रै वन्यजन्तु जस्तै भारल, कस्तुरी, हाब्रे देखिने गरेको थियो। स्थानीयहरु गैरकाष्ठ पैदावार तथा जडिबुटी उत्पादन र विक्रिवितरण हुने गरेको थियो।	जस्तै वनमारा, निलो गन्धे भार, नक्कली पातीको आगमन बढेको छ र डढेलोको जोखिम बढ्दो क्रममा रहेको छ। वनको गुणस्तर खसकिदै गएको छ। जडिबुटीको मात्रा घट्दै गएको र लोप पनि हुँदै गएको। वन्यजन्तुको शिकारमा कमि आएको। जडिबुटीका अवैध संकलन बढेको।	सम्बन्ध र सहकार्य सहितको जलाधार व्यवस्थापन सम्बन्धि प्राविधिक तालिम पाएका हुनेछन्।	ऊर्जाको प्रयोग बढि बालबालिकाको दाउर खोज्ने र बोक्ने कार्य बोझ घटने छ।
<b>जल तथा उर्जा</b>			
दियालो बाल्ने गरेको, खाना पकाउन सबै परिवारहरुले दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको, वैकल्पिक उर्जा सम्बन्धि ज्ञान नभएको, जलको उपयोग सामान्य पिउने, पशुचौपायालाई दिने, सिचाईका साथै घट्ट संचालन प्रयोजनका लागि हुने गरेको थियो। मुहान ठाउँठाउँमा फुट्ने। ती मुहानबाट घण्टौं पानी बोकेर धाउनुपर्ने अवस्था थियो।	खडेरी आदिका कारण हालका वर्षमा मात्र सिचाई सुविधाका लागि सिचाई प्रणालीको विकास हुँदै छ। लघु जलविद्युत मार्फत केवल ३ वटा वडा मात्र विद्युत सुविधा पुगेको छ। पालिकाको आधा भूगोल वा आधा घरधुरी सोलारको प्रयोग गर्छन्। खाना पकाउन ९५ प्रतिशतले दाउराको प्रयोग गर्छन् भने ५ प्रतिशतले एल पि जि ग्यास प्रयोग गर्छन्। खाना पकाउन अधिकांश परिवार दाउरा र बजार क्षेत्रमा केही परिवारहरु एल. पि. जि ग्यास प्रयोग गर्दछन्। जलको बहुउपयोग हुन सकेको छैन तर प्रयास र कार्यक्रमहरु हुँदै छ। खानेपानी आयोजनाहरुले टोलटोल पाईप मार्फत् पानी वितरण भएको छ। पानीको गुणस्तर सम्बन्धि खास अध्ययन भएको छैन।	पालिकामा पूर्णरूपमा विद्युतीकरण हुनेछ। वैकल्पिक उर्जा सम्बन्धि तालिम संचालन भई प्रयोगमा आएको हुनेछ। एल. पि. जि ग्यासको प्रयोग अधिक हुनेछ। जलको बहुउपयोग हुने र उद्योग कलकारखानाका लागि माग पनि बढ्दो हुनेछ र प्रति व्यक्ति पानिको माग बढ्ने छ।	खाना पकाउन अधिकांश परिवारले दाउराको प्रयोग गर्ने हुँदा र स्वच्छ उर्जाको प्रयोग नहुँदा महिला, दुधे बालबालिका र वृद्धवृद्धाहरुमा श्वासप्रश्वासको जोखिम अधिक रहेको छ। खाना पकाउने दाउराको प्रयोग र रोजगारीका सिलसिलाका पुरुषहरु घरमा नहुँदा दाउरा संकलनमा गर्न जाने महिलाहरु वन्यजन्तुसंगको द्वन्द्वको जोखिम रहेको हुन्छ।
<b>स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई</b>			
रुडीवादी अन्धविश्वासमा आधारित उपचार पद्धति थियो। धामीभाँकीले स्थानीय जडिबुटी प्रयोग गर्दथे। आपतकालीन स्वास्थ्यसेवा संचालनका	भएका शौचालय व्यवस्थित छैन, सेप्टी ट्याङ्कीको व्यवस्था राम्रो छैन, ढल नालाको व्यवस्था छैन, गाई गोठको मल मुत्र विसर्जन व्यवस्थित छैन। यही कारण र व्यक्तिगत सरसफाई राम्रो	पालिका स्तरिय अस्पताल संचालनमा आउने छ। पालिका भित्र नै ठुला रोगको उपाचर भएको हुने छ। खानेपानीको गुणस्तर मापन भई सोही अनुसार वितरण प्रणालीको विकास भएको हुने छ। सहरीकरण र	किशोरी मैत्री शौचालय नभएका विद्यालयमा महिनावारीको समयमा अप्ठेरो पर्ने गरेको छ।

३० वर्ष अगाडीको अवस्था	हाल सम्म महसुस गरेको प्रभाव	भविष्यको अनुमान	महिला तथा बालबालिकामा पर्न सक्ने प्रभाव
लागि संचार, सवारी केही थिएन । चर्पी थिएन । पानी येथेष्ट थिएन । खुल्ला शौच गर्ने अवस्था थियो । साबुन पानीले हात धुने चलन थिएन । घर र पशुका गोठ खोर नजिकै हुन्थे । असुरक्षित महिनावारी र असुरक्षित गर्भधान हुने अवस्था थियो ।	नभएकोले वर्षेनी स्वास्थ्यका विभिन्न समस्या देखिन्छ । खानेपानिको गुणस्तर सम्बन्धि अध्ययन भएको छैन र पानि शुद्धिकरणको कुनै विधि प्रयोगमा आएको छैन । केही रूपमा प्राथमिक उपचार सम्बन्धी तालिम, सरसफाई कार्यक्रम बजारमा देखिन थालेको छ । खुल्ला दिशामुक्त क्षेत्र घोषणा भएको छ र चर्पीको प्रयोग गरिएको छ । स्वास्थ्य शिविर सञ्चालनमा छ । प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र र प्रसुती गृह छन् । स्टेचर तथा आवश्यक औषधिहरुको व्यवस्था छ । सुरक्षित महिनावारी प्याडको प्रयोग बढ्दो छ । ठूलो रोगको लागी पालिका बाहिर गएर उपचार गर्ने चलन सुरु भएको छ ।	आधुनिकरणसँगै व्यवस्थित योजनाबद्ध विकासकाले ढल निकास तथा फोहोर व्यवस्थापन भएको हुने छ । कोभिड-१९, कोरोनाजस्ता महामारीका लागि क्वारिन्टिन तथा होल्डीङ सेन्टर सहित अत्यावश्यक उपचारको व्यवस्था भएको हुनेछ । कोभिड १९ जस्ता महामारीका विरामीको सम्पर्क ट्रेसिङ गरी उपचारको व्यवस्था भएको हुनेछ । मानव महामारी साथै पुश तथा बालीको महामारी प्रकोप क्षेत्रका लागि महामारी प्रकोप आँकलन, नक्शाङ्कन र प्रकोपक्षेत्र निर्धारण गर्ने र यसलाई सार्वजनिक रूपमा उपलब्ध भएको हुनेछ । लिङ्ग, उमेर र अपाङ्गताका आधारमा महामारी जोखिमयुक्त क्षेत्रहरूमा Geo Spatial प्रविधि समेत प्रयोग गरी सम्मुखता र संकटउन्मुखता आँकलन गर्ने र सार्वजनिक रूपमा उपलब्ध भएको हुनेछ । वडामा किशोर किशोरी मैत्री सेवा उपलब्ध हुनेछ ।	
<b>स्थानीय ग्रामिण तथा शहरी बस्ती</b>			
ग्रामिण बस्ती तथा भौतिक पूर्वाधारहरूको विकास ज्येष्ठ नागरीक र आदिवासीहरूको वर्षौ देखिको ज्ञान, सीप, अनुभव र परम्परागत अभ्यासका आधारमा आवश्यकता अनुसार स्रोतको पहुँचका आधारमा हुन्थ्यो ।	विपद तथा भूकपीय सुरक्षित आवास तथा संरचनाको निर्माण हुन सकेको छैन । जल विद्युतको पहुँच सबै वडामा नहुँदा आधुनिक उपकरण प्रयोग सहित विलासी जिवनबाट बञ्चित स्थानियहरु । गुणस्तरिय शिक्षा र स्वास्थ्यको सुविधा पुग्न सकेको छैन । बाटो विकास नभएकोले यातायातको सुविधा छैन । पालिका घोषण पश्चात गुरु योजना, कार्यविधि निर्माण भएतापनि कार्यान्वयन हुन सकेको छैन ।	भवन तथा आवास निर्माण मापदण्ड बमोजिम हुनेछ । वर्गिकृत हिसाबमा व्यवस्थित पालिकाको विकास भएको हुनेछ । सडक संजाल र यातायातको सुविधा राम्रो हुनेछ । भौतिक पूर्वाधारहरूको योजना सहित निर्देशित जग्गा विकास कार्यक्रम जग्गा एकीकरण कार्यक्रम घडेरी तथा सेवा सुविधा कार्यक्रम विकासमा पहल भएको हुनेछ । महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा, अपाङ्गमैत्री पूर्वाधार विकासका विनियमको निर्माण भएको हुनेछ ।	महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा, अपाङ्ग, संकटान्मुख समुदायहरू र सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूको मुद्धा समेटिने गरी स्थानीय ग्रामिण तथा शहरी बस्ती निर्माण नभएको ।
<b>जलवायुजन्य प्रकोप न्यूनीकरण तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन</b>			
सरकारी कार्यालयहरू, सामुदायिक भवनहरू,	विपद् जोखिम व्यवस्थापनका लागि समुदायमा आधारित	पालिकामा महत्वपूर्ण पूर्वाधारहरू ( आवास, सिंचाई, उद्योग, कृषि,	दलित, महिला, बालबालिका,



३० वर्ष अगाडीको अवस्था	हाल सम्म महसुस गरेको प्रभाव	भविष्यको अनुमान	महिला तथा बालबालिकामा पर्न सक्ने प्रभाव
<p>विद्यालयहरू, स्वास्थ्य चौकीहरू र आश्रयस्थलहरू बालबालिका, वृद्धवृद्धा तथा अपाङ्ग मैत्री थिएनन् । खाद्य असुरक्षाको चुनौतिलाई सम्बोधन गर्न कृषि बीमा, कृषक लाभ कार्यक्रम र खाद्य तथा बिउ भण्डारहरू थिएनन् । विपद्का समयमा ढुक्टी, अँचोपैचो गर्ने चलन थियो । आदिवासीहरूको वर्षौं देखिको ज्ञान, सीप, अनुभव र परम्परागत अभ्यासका आधारमा खोज उद्धार हुने गरेको थियो ।</p>	<p>संस्थाहरूका कार्यक्रम लागु भएको छ । पहिरो जोखिम न्यूनीकरणका लागि संरचनागत प्रविधि अवलम्बन गर्दै तटबन्ध, ग्याविन पर्खाल निर्माण भएको छ । पालिकाको जलवायु अनुकूलन कार्ययोजना तयार हुने क्रममा छ । सरकारी कार्यालयहरू, सामुदायिक भवनहरू, विद्यालयहरू, स्वास्थ्य चौकीहरू र आश्रयस्थलहरू बालबालिका, वृद्धवृद्धा तथा अपाङ्ग मैत्री छैनन् । विद्यालयहरूका विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तयार भएको छैनन् । पालिकाका भण्डारण गृहहरूमा आपत्कालिन उद्धार सामग्रीहरू तथा उपकरणहरू ( डुङ्गा, लाइफ ज्याकेट, दमकल, एम्बुलेन्स, स्ट्रेचर आदि) सहित पेय तथा खाद्य सामग्रीहरू, बीउबिजन, पशुपन्छीका दानाहरू पर्याप्त मात्रामा भण्डारण भएका छैनन् । समुदायमा आधारित, तालिम प्राप्त, पूर्व अभ्यासशील स्वयंसेवकहरूको प्रथम उद्धारक (First Responder) संयन्त्रको विकास र क्षमता अभिवृद्धि भएको छैन । बहुप्रकोप जोखिमको आँकलन तथा नक्शाङ्कनहरू गरी त्यस्ता जोखिम समेट्न गरी स्थानीय ऐन कानून, नितिनियम तयार भएको छैन ।</p>	<p>सडक, ऊर्जा, पशुधन, वन, सिमसार, जलासय, जीविकोपार्जन, विद्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी, खानेपानीका संरचना आदि), आश्रयस्थल र जनसंख्याको लागि बहु-मापदण्डमा आधारित विस्तृत बहु-प्रकोप जोखिम आँकलन तथा नक्शाङ्कन भएको हुनेछ । प्रत्येक सार्वजनिक, सरकारी र व्यवसायिक भवनमा निकासी मार्ग र भेला हुने स्थान छुट्याई रेखाङ्कन र सिमाङ्कन भएको हुनेछ । स्थानीय विद्यालयहरूका विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तयार भएको हुनेछ । कृषिमा बढ्दो विपद् जोखिम र खाद्य असुरक्षाको चुनौतिलाई सम्बोधन गर्न कृषि बीमा, कृषक लाभ कार्यक्रम र खाद्य तथा बिउ भण्डारहरूको स्थापनाभएको हुनेछ । पालिकाका भण्डारण गृहहरूमा आपत्कालिन उद्धार सामग्रीहरू तथा उपकरणहरू (डुङ्गा, लाइफ ज्याकेट, दमकल, एम्बुलेन्स, स्ट्रेचर आदि) महिला, सुत्केरी, बालबालिका, वृद्धवृद्धा, अपाङ्ग तथा विरामीहरूका लागि आवश्यक पर्ने विशेष खाद्यान्न, औषधि, सरसफाईका सामान तथा सहायक उपकरणहरू, खाद्य सामग्रीहरू, बीउबिजन, पशुपन्छीका दानाहरू पर्याप्त मात्रामा भण्डारण भएको हुनेछ । सबै सार्वजनिक भवनहरू, विद्यालयहरू, अस्पतालहरू तथा महत्वपूर्ण पूर्वाधारहरूमा धुँवा डिटेक्टर र आगलागी अलार्मको विकास र जडान भएको हुनेछ । सरकारी कार्यालयहरू, सामुदायिक भवनहरू, विद्यालयहरू, स्वास्थ्य चौकीहरू र आश्रयस्थलहरू बालबालिका, वृद्धवृद्धा तथा अपाङ्ग मैत्री हुनेछन् । जलवायुजन्य प्रकोप न्यूनीकरण तथा विपद् जोखिम</p>	<p>वृद्धवृद्धा, अपाङ्ग, संकटाउन्मुख समुदायहरू र सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूका लागि जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी प्रशिक्षण कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने । समाजका सीमान्तकृत समूह, महिला, अपाङ्ग, बाल-बालिका तथा वृद्ध-वृद्धाहरू जस्ता अतिसंकटाउन्मुख समूहहरूका लागि प्राथमिकताका आधारमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा अनुकूलन सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरूको विकास गरी संचालन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।</p>



३० वर्ष अगाडीको अवस्था	हाल सम्म महसुस गरेको प्रभाव	भविष्यको अनुमान	महिला तथा बालबालिकामा पर्न सक्ने प्रभाव
		व्यवस्थापनका लागि वैकल्पिक तथा सृजनशील आर्थिक साधनहरू जस्तै पूर्वानुमानमा आधारित लगानी, साना लगानी, लघु ऋण, बीमा, पुनर्बीमा आदिको विकास तथा प्रवर्द्धन भएको हुनेछ। विपद् प्रभावित व्यक्ति तथा समुदायहरूलाई लघुवित्त, निर्व्याजी ऋण, ससर्त नगद स्थानान्तरण आदिको व्यवस्था स्थापित भएको हुनेछ। व्यवसायिक सामाजिक जिम्मेवारी कार्यक्रम मार्फत विपद् पश्चातको पुनर्लाभ र पुर्ननिर्माणमा निजी लगानी बृद्धि भएको हुनेछ।	
<b>उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार</b>			
ज्येष्ठ नागरीक र आदिवासीहरूको वर्षौं देखिको ज्ञान, सीप, अनुभव र परम्परागत अभ्यासका आधारमा भौतिक पूर्वाधार बन्ने गरेको थियो। उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार खासै विकास भएको थिएन।	सरकारी कार्यालयहरू, सामुदायिक भवनहरू, विद्यालयहरू, स्वास्थ्य चौकी, बाटो, संचारका टावर, सेवा केन्द्रहरू, धारा र पुल निर्माण भएका छन्। सबै वडासम्म पुग्ने मोटर बाटोको विस्तार क्रममा रहेको छ। स साना बेकरी, फर्निचर, मिल उद्योग संचालनमा आएको छ। होटल तथा अन्य व्यापार बढेको छ। ट्याक्टर र केही दुई पाङ्गे साधन नियमित संचालनमा आएको छ। गाउँपालिका भित्र रहेका सडक मार्गहरू लयागत अन्य भौतिक पूर्वाधार निर्माणमा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ ले निर्दिष्ट गरेका वातावरणीय अध्ययनहरू नभएको पाईन्छ।	यातायातको सहज सुविधा हुनेछ। स्थानिय स्रोतमा आधारित उद्योग संचालनमा आउनेछ। नगर क्षेत्र भित्र रहेका सडक मार्गहरूको आपतकालिन रणनीतिक महत्व पहिचान गरी तिनको जोखिम र विपद् सहनशीलताको मुल्यांकन गरी प्रवलीकरण गरिएको हुनेछ। वैकल्पिक मार्गको स्पष्ट पहिचान, प्राथमिकीकरण र निर्माण भएको हुनेछ। पूर्वाधार योजना डिजाइन र निर्माणका लागि विद्यमान मापदण्डहरू र मानकहरू, योजनामापदण्डको पालना भएको हुनेछ।	लैंगिक हिंसा, बालमजदुरी जस्ता जोखिमहरू उद्योग, यातायातमा तथा भौतिक पूर्वाधार विकासका क्रममा देखिन सक्छ।
<b>पर्यटन एवं प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा</b>			
सुन्दर जगदुल्ला ताल, लाताङ ताल, कान्जिरोवा हिमाल, मौरे लेक, सुक दह जस्ता रमणीय स्थानहरू पहिचान भए पनि राष्ट्रिय हिसाबमा प्रवर्द्धन भएको थिएन। स्थानीय पर्यटनको पनि	सुन्दर जगदुल्ला ताल, लाताङ ताल, कान्जिरोवा हिमाल, मौरे लेक, सुक दह जस्ता रमणीय स्थानहरूलाई पर्यटन एवं प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक रूपमा प्रवर्द्धन गर्ने प्रयास भएको छ। सामाजिक संजालको प्रयोगकर्ताहरूको वृद्धिले स्थानीय मेला, पर्यटनमा थप टेवा	पर्यटन एवं प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाको प्रवर्द्धन हुनेछ। पर्यटनको विकासका लागि पूर्वाधार निर्माण र प्राकृतिक र सांस्कृतिक संरक्षण र प्रचार हुनेछ। पर्यटकका लागि आवश्यक पूर्वाधारको निर्माण र विकासको भएको हुनेछ।	स्थानीय मेला, चाडमा महिला तथा किशोरी माथिको सम्भावित यौनजन्य आक्रमणजस्ता अपराध कर्मको जोखिम रहने हुन्छ।

३० वर्ष अगाडीको अवस्था	हाल सम्म महसुस गरेको प्रभाव	भविष्यको अनुमान	महिला तथा बालबालिकामा पर्न सक्ने प्रभाव
खासै प्रवर्द्धन भएको थिएन ।	पुगेको छ । पर्यटनको विकासका लागी पूर्वाधार र पर्यटकका लागी आवश्यक सुविधाको विकास भएको छैन ।		

### लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिता, जीविकोपार्जन र सुशासन

लैङ्गिक तथा सामाजिक विभेद थियो । अभिभावक नभएका बालबालिका, एकल महिला, ज्येष्ठ नागरिक, रोगी, सुत्केरी, गर्भवती, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, हेरचाह गर्ने कोही नभएका महिलाका लागि सङ्क्रमणकालीन पुर्नस्थापना केन्द्र स्थापना गरी राहत र पुर्नस्थापनाको कार्यक्रम सञ्चालन हुँदैन थियो । प्रभावितको समतामूलक पहुँच स्थापना हुँदैन थियो । कृषी तथा पशुपालनमा आधारित जीविकोपार्जन थियो ।	लैङ्गिक समानता बुझेको तर व्यवहारमा नभएको । औपचारिकता र औपचारिक कार्यमा मात्र लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिताले ठाउँ पाएको । कृषि र जडिबुटि संकलन र व्यापार नै जीविकोपार्जनको मुख्य आधार रहेको । जीविकोपार्जनका बहु आयमको विकास हुन सकेको छैन । अभिभावक नभएका बालबालिका, एकल महिला, ज्येष्ठ नागरिक, रोगी, सुत्केरी, गर्भवती, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, हेरचाह गर्ने कोही नभएको, महिलाका लागि सङ्क्रमणकालीन पुर्नस्थापना केन्द्रको स्थापना भएको अवस्था छैन । नेपाल सरकारको प्रचलित कानूनअनुसार विधिको शासन हुन्छ ।	नीति निर्माणमा महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा, अपाङ्ग र संकटाउन्मुख समुदायको पहुँच, प्रतिनिधित्व र प्रभावकारी सहभागिता सुनिश्चित गर्ने प्रयास भएको हुनेछ । लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिताको पुर्ण सुनिश्चितता हुनेछ । अभिभावकविहीन बालबालिकाको खोजीनिती, संरक्षण; गर्भवती, सुत्केरी आमा, नवजात शिशु, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, एकल महिला, विरामी, ज्येष्ठ नागरिकको आवश्यकीय हेरचाहको भएको हुनेछ । प्रभावितको समतामूलक पहुँच स्थापना र सामुदायिक पुर्ननिर्माण, स्रोत संरक्षण एवं सेवा सञ्चालनमा वृद्धि भएको हुनेछ । समुदायमा मनोविमर्श सहायता चाहिने प्रभावितहरूको पहिचान गरी उनीहरूको समूहहरूको मागपक्षीय जागृति (Demand-side awareness)उपयोगी क्रियाकलापहरू संचालन भएको हुनेछ । व्यापार, उद्योगमा आधारित जीविकोपार्जनका स्रोतहरूको पहिचान भएको हुनेछ ।	महिला तथा किशोरी माथिको सम्भावित यौनजन्य आक्रमण जस्ता अपराध कर्मको जोखिम रहने हुन्छ । विशेष गरी जीविकोपार्जनको अवसर पुर्नसिर्जना गर्ने गरी समूह, समिति, संस्थाका गतिविधिहरूको निरन्तरता, तीव्रता सबै वडामा भएको पाईदैन । व्यापार, उद्योगमा आधारित जीविकोपार्जनका स्रोतहरूमा महिला, दलितको पहुँच कम हुन सक्नेछ ।
--	--	---	---

### जनचेतना अभिवृद्धि तथा क्षमता विकास

जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनका सबालमा जनचेतना अभिवृद्धि तथा क्षमता विकासमा कमी थियो । प्रकोप, संकटाउन्मुखता तथा जोखिम आँकलन, व्याख्या र समय समयमा	राजनीतिक दल तथा भातृ संगठनहरूका सदस्यहरू, निर्वाचित जनप्रतिनिधि, विषयगत निकायका सम्पर्क व्यक्ति, विपद् जोखिम व्यवस्थापन क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्थाहरूलाई जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन ऐन, नियम, नीति, रणनीतिक कार्ययोजना बारे	महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा, अपाङ्ग, आदिवासी, दलित, विपन्नको लागि पूर्वसूचना प्रणालीबारे जानकारीमूलक सामाग्रीहरूको तयारी हुनेछ । विद्यालयका पाठ्यक्रममा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन सम्बन्धी पाठ्यक्रम निर्माण गरी अध्ययन, अध्यापनलाई संस्थागत भएको हुनेछ । दलित,	दलित, महिलाहरूले यस्ता जनचेतना अभिवृद्धि तथा क्षमता विकास कार्यक्रममा प्रतिनिधित्व गर्ने अवसर कम पाउने सक्ने संभावना हुन्छ ।
---	---	--	--

३० वर्ष अगाडीको अवस्था	हाल सम्म महसुस गरेको प्रभाव	भविष्यको अनुमान	महिला तथा बालबालिकामा पर्न सक्ने प्रभाव
अद्यावधिक गर्ने, जोखिम संवेदनशील भूउपयोग योजना तयारी, विपद् प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धमा सरोकारवाला र पेशाकर्मिहरूको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम हुँदैन थिए । समुदायमा आधारित, तालिम प्राप्त, पूर्व अभ्यासशील स्वयंसेवकहरू थिएनन् ।	अभिवृद्धि भएको छ । जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धमा सचेतना जगाउने कार्यक्रमहरूको विकास तथा संचालन गर्नका लागि समुदायमा आधारित संघ संस्था, गैरसरकारी सङ्गठन तथा अन्य सरोकारवालाहरूसँग सहकार्य भएको छ । जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी चेतना तथा प्रशिक्षणका लागि विस्तृत पालिका स्तरको कार्यक्रमको विकास गरी संचालन भएको छ । वन तथा वन्यजन्तु संरक्षण सम्बन्धि कानुनहरूको सचेतिकरण तथा क्षमता अभिवृद्धिका विशेष कार्यक्रमहरू संचालन भएको छैन । प्रकोप, संकटउन्मुखता तथा जोखिम आँकलन, व्याख्या र समय समयमा अद्यावधिक गर्ने, जोखिम संवेदनशील भूउपयोग योजना तयारी, विपद् प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धमा सरोकारवाला र पेशाकर्मिहरूको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम भएको छ ।	महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा, अपाङ्ग, संकटउन्मुख समुदायहरू र सरोकारवालाहरूका लागि जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रशिक्षण कार्यक्रमहरू भएको हुनेछ । विद्यार्थी, अविभावक, शिक्षक, स्वास्थ्यकर्मी, खानेपानी सेवा प्रदायक, सामुदायिक संस्था तथा उपभोक्ताहरूका लागि जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनमा खेल्नुपर्ने भूमिकाबारे जानकारीमूलक सामग्री बनाई प्रचारप्रसार गर्ने, तालिम प्रदान भएको हुनेछ । वन तथा वन्यजन्तु संरक्षण सम्बन्धि कानुनहरूको सचेतिकरण तथा क्षमता अभिवृद्धिका विशेष कार्यक्रमहरू संचालन भएको हुनेछ । विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका सवाल, समस्या र समाधान माथि अनुसन्धान भएको हुनेछ । तालिम प्राप्त, स्वयंसेवकहरूको प्रथम उद्धारक(First Responder)संयन्त्रको विकास र क्षमता अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।	

#### ४.२.१३ पारिस्थितिकीय प्रणालीको संकटासन्नता चित्रण तथा विश्लेषण

जगदुल्ला गाउँपालिकामा जलवायु परिवर्तनका प्रभाव तथा संभावित जोखिम र तिनीहरूले जैविक विविधता/वन जङ्गल, कृषि र जल पारिस्थितिकीय प्रणालीमा कस्तो असर पारिरहेको छ भनी पत्ता लगाउनु यस विश्लेषणको उद्देश्य थियो ।

#### ४.२.१३.१ वन जङ्गल पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरूको विश्लेषण

यस गाउँपालिकामा जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरू तथा संभावित जोखिमहरूले वनको अवस्था तथा जैविक विविधतामा के कस्तो असर पारिरहेको छ भनी पत्ता लगाउनु यस विधिको प्रयोग गरीएको थियो । वन जङ्गलको पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरूको जानकारी समुह छलफल र अर्न्तक्रियाबाट संकलन गरिएको थियो । पत्ता लगाईएका जोखिमहरूलाई उच्च-३, मध्यम-२ तथा न्युन-१ वर्गमा विभाजन गरी वन प्रजातीमा परिवर्तन, जीवजन्तुका प्रजातीमा परिवर्तन, वनको अवस्था, यसका संयोजन तथा पारिस्थितिकीय प्रणालीको सेवामा कस्तो परिवर्तन आएको छ भनी विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालिका नं १९ : वन जंगल पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण

क्र. सं.	जोखिमहरु	वन प्रजातीमा परिवर्तन	जिवजन्तु प्रजातीमा परिवर्तन	वनको अवस्था/ गुणस्तर	संयोजन	वनको पारिस्थितिकिय प्रणाली सेवामा परिवर्तन	जम्मा
१	खडेरी	२	१	३	१	२	९
२	किराको प्रकोप	१	१	१	१	१	५
३	हावाहुरी	१	१	१	१	१	५
४	आगलागी/वन डढेलो	१	१	३	१	२	८
५	पहिरो तथा भू-क्षय	१	१	३	२	२	९
६	बाढी	१	१	२	२	३	९
	जम्मा	७	६	१३	८	११	४५
	औसत	१.६	१	२.१	१.३	१.८	७.५

४.२.१३.२ कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण

जलवायु परिवर्तनका प्रकोपहरुले कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालीमा पारेको प्रभाव विश्लेषण गर्नलाई यो विधि प्रयोग गरिएको थियो । समुहमा छलफल र अर्न्तक्रियाबाट जानकारी संकलन गरिएको थियो । पत्ता लगाईएका जोखिमहरुलाई उच्च-३, मध्यम-२ तथा न्युन-१ वर्गमा विभाजन गरी प्रमुख बालीहरुलाई आधारमानि विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालिका नं २० : कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण

क्र. सं.	जोखिमहरु	खेती प्रणालीमा परिवर्तन	कृषि भूमिमा बसोबास गर्ने जिवजन्तु प्रजातीमा परिवर्तन	कृषिजन्य उत्पादन गुणस्तर	कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालीको सेवामा परिवर्तन	जम्मा
१	खडेरी	३	२	३	२	१०
२	किराको प्रकोप	३	१	३	३	१०
३	हावाहुरी	१	१	२	१	५
४	असिनापानी	१	१	३	१	६
५	आगलागी/वन डढेलो	१	२	२	२	७
६	पहिरो तथा भू-क्षय	२	२	२	२	८
७	बाढी	२	१	३	२	८
८	चट्याङ्ग	१	१	१	१	४
	जम्मा	१४	११	१९	१४	४८
	औसत	१.७५	१.३७५	२.३७५	१.७५	६

४.२.१३.३ जल (खोला, ताल, नदी) पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण

यस गाउँपालिकामा भएका खोलानाला, पानीका मुहानमा जलवायु परिवर्तनले पारेको असर विश्लेषण गर्न यो विधिको प्रयोग गरिएको थियो । एकातिर जोखिमहरु राखेर र अर्कोतिर पानीका स्रोतहरुमा रहेका वनस्पति र जीवजन्तुमा परिवर्तन, पानीको गुणस्तरमा परिवर्तन, पारिस्थितिकिय प्रणालीको संयोजन तथा तिनका सेवामा परिवर्तन राखी जोखिमको अवस्था विश्लेषण गरिएको थियो । समुहमा छलफल र अर्न्तक्रियाबाट जानकारी संकलन गरिएको थियो । पत्ता लगाईएका जोखिमहरुलाई उच्च-३, मध्यम-२ तथा न्युन-१ वर्गमा विभाजन गरी विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालिका नं २१ : जल (खोला, ताल, नदी) पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण

क्र.सं.	जोखिमहरु	वनस्पती जल प्रजातीमा परिवर्तन	जिवजन्तु प्रजातीमा परिवर्तन	पानीको अवस्था गुणस्तर	संयोजन	जल पारिस्थितिकिय प्रणालीको सेवामा परिवर्तन	जम्मा
१	खडेरी	१	२	३	२	२	१०
२	किराको प्रकोप	२	१	१	२	१	७
३	हावाहुरी	१	१	१	१	१	५
४	असिनापानी	१	१	१	१	१	५
५	आगलागी/वन डढेलो	२	२	३	२	२	११
६	पहिरो तथा भू-क्षय	३	३	३	२	२	१३
७	बाढी	३	१	३	२	३	१३
८	चट्याङ्ग	१	२	१	१	१	६
	जम्मा	१४	१३	१६	१३	१३	७०
	औसत	१.७५	१.६२५	२	१.६२५	१.६२५	८.७५

४.२.१३.४ पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको तुलनात्मक रुपमा जोखिम विश्लेषण

विभिन्न पारिस्थितिकिय प्रणालीहरुको विश्लेषण गरे पश्चात निम्न बमोजिमको तालिकामा राखी तुलनात्मक जोखिम विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालिका नं २२ : पारिस्थितिकिय प्रणालीहरुको तुलनात्मक जोखिम विश्लेषण

क्र.सं.	पारिस्थितिकिय प्रणाली	विविधता	अवस्था/ गुणस्तर	संयोजन	पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परिवर्तन	जम्मा	औसत
१	वन पारिस्थितिकिय प्रणाली						
२	कृषि पारिस्थितिकिय प्रणाली						
३	जल पारिस्थितिकिय प्रणाली						

## ४.३ जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका रणनीतिहरूको पहिचान

### ४.३.१ अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना

विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तनका असरहरूको सामना गरी परिवर्तित सहज जीवनयापन गर्न सक्ने अवस्थाको सृजना गर्ने प्रक्रिया, स्थानीय परिस्थिति अनुसार अल्पकालीन र दीर्घकालीन अनुकूलनका रणनीतिहरूको अवलम्बन गर्न सकिन्छ। यस रणनीति तथा उपायहरू अवलम्बन गरी गाउँपालिकाले तयार गरेको जलवायु परिवर्तन अनुकूलन योजना कार्यान्वयनमा सबै सरोकारवालाहरूको सहयोगमा सम्पन्न गरिने छ।

#### तालिका नं २३ : अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना

जलवायु जन्य प्रकोपहरू	प्रभावित जीविकोपार्जनका स्रोतहरू	प्रकोपका असरहरू	समुदायले अपनाएका अनुकूलनका उपायहरू	के ती उपायहरूले काम गरेको छन् ?	के ती उपायहरू दिगो छन्?	वैकल्पिक अनुकूलनका उपायहरू तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण
खडेरी	प्राकृतिक सम्पति, भौतिक सम्पति, आर्थिक सम्पति तथा मानवीय सम्पति	मुहान सुकेको, कुवा तथा धाराहरूमा पानी कम भएको, खडेरीका कारण समयमा वालीनाली नलाग्दा उत्पादनमा ह्रास आएको, पिउने पानी, सिँचाईको अभाव भएको फलफुल र तरकारी वालीहरूको उत्पादनमा कमी भएको, घाँस र डालेघाँसहरूको उत्पादन घट्दै जाँदा पशु आहारमा कमी भएको, रैथाने वनपैदावरहरू, जडीबुटीहरूको ह्रास हुनुका साथै आगलागी वृद्धि हुँदै गएको, चरिचरण क्षेत्रको अभाव हुँदै गएको,	टाढाको पानीको मुहानबाट पानी ल्याएर खाएको खानेपानीका मुहानहरूको संरक्षण, वाली लगाउने समय परिवर्तन गरेको खाद्यान्न किनेर खाएको, खानेपानीको पाइपबाट सिँचाई गरेको	केहि काम गरेका छन्	केहि छन्	सिँचाईको लागि दिगो आयोजना व्यवस्था गर्ने, खडेरी प्रतिरोधी विउबिजनको व्यवस्थापन, संरक्षण पोखरी तथा सिँचाई पोखरी निर्माण, थोपा तथा फिरफिरे सिँचाई प्रवर्द्धन गर्ने, मुहान संरक्षण तथा वृक्षारोपण, कम पानीमा हुने वाली प्रवर्द्धन गर्ने,

बाढी	प्राकृतिक सम्पति, भौतिक सम्पति, आर्थिक सम्पति, सामाजिक सम्पति तथा मानवीय सम्पति	खेति योग्य जमिन कटान गरेको, बालीनाली बगाएको, पशुबस्तु बगाएको, पानीघट्ट बगाएको, खानेपानीको पाइप बगाएको, भोलुंगे पुल बगाएको, मानविय क्षति	सुक्खा तटबन्धन निर्माण, जग्गा घेरबार, वृक्षारोपण, खाद्यान्न खरिद गरि आपूर्ति गरेको	केहि काम गरेका छन्	केहि छन्	बृहत तटबन्धन, वृक्षारोपण, भोलुंगे पुल तथा ट्रेसपुल निर्माण, सुधारिएको घट्ट निर्माण
पहिरो	प्राकृतिक सम्पति, भौतिक सम्पति, आर्थिक सम्पति, सामाजिक सम्पति तथा मानवीय सम्पति	अन्नबालि पुरेको, खानेपानीको मुहान पुरेको, बाटोघाटो बगाएको, वनजंगल क्षति भएको, भौतिक संरचना क्षति, वस्ति विस्थापन, जमिन भासिएको, मानविय क्षति	वृक्षारोपण, खेतीमा गद्दा बनाएको, कच्ची पर्खालहरु लगाएर तथा ग्यावियन पर्खाल निर्माण गरी पहिरो रोकथामको प्रयास भएका	केहि काम गरेका छन्	केहि छन्	तटबन्धन, ढल निकाश, जनचेतना, कुलो निर्माण, वृक्षारोपण, बायो-इन्जिनरिंग पद्धति द्वारा पहिरो नियन्त्रण, गद्दा सुधार गर्ने
असिना	प्राकृतिक सम्पति, आर्थिक सम्पति,	अन्नवाली, तरकारीवाली, फलफुल क्षति भएका	खाद्यान्न खरिद गरि आपूर्ति गरेको	केहि छन्	छैनन्	प्लास्टिकको टनेल खेती प्रवर्द्धन गर्ने, असिना सहने खेती प्रवर्द्धन गर्ने
हावाहुरी	प्राकृतिक सम्पति, भौतिक सम्पति, आर्थिक सम्पति, सामाजिक सम्पति	घर, विद्यालयको छाना उडाएका, कृषिवाली, फलफुल, अन्नवाली र रुखका हाँगाहरुमा क्षति भएको, मकै तथा गहुँ बालीमा क्षति भएको	केहि भौतिक पुर्वाधारहरुको पुनर्मर्मत भएका ,भाँचेको वनपैदावार सदुपयोग गरिएका	केहि काम गरेका छन्	केहि छन्	पक्क सामुदायिक भवनको व्यवस्था, काठ र माटोको छानो भएको घर बनाउन प्रोत्साहन दिने, हावाहुरी प्रतिरोधी बालि (स्याउ, ओखर) लगाउन प्रोत्साहित गर्ने
आगलागि/वन डढेलो	प्राकृतिक सम्पति, भौतिक सम्पति, आर्थिक सम्पति, सामाजिक सम्पति तथा मानवीय सम्पति	वन्यजन्तु र वनजंगल डढेको, वनमा आगलागी भई बोटविरुवा तथा र आर्थिक क्षति भएको , चरि चरणमा असर वन्यजन्तुमा असर, चिरानी काठ नस्ट भएको, खानेपानीको पाइपमा क्षति, आगो नियन्त्रणका क्रममा घाइते भएको	समुदायको प्रयासमा निभाउने र नियन्त्रणमा लिने प्रयास भएको, खानेपानी मर्मत सम्भार	केहि काम गरेका छन्	केहि छन्	वृक्षारोपण गर्ने, जनचेतनामूलक कार्यक्रम गर्ने, संरक्षण पोखरी निर्माण गर्ने, अग्नि नियन्त्रण रेखा निर्माण गर्ने तथा अग्नि नियन्त्रण तालिम प्रदान गर्ने अग्नि नियन्त्रण सामग्री वितरण गर्ने

महामारी ( मानव)	आर्थिक सम्पति, सामाजिक सम्पति तथा मानवीय सम्पति	भाडापखाला, हैजा टाईफाईड,भाईरल ज्वरो, छाला चिलाउने, आखा पाक्ने, प्रेसर तथा श्वासप्रश्वास जस्ता रोगहरु वढ्दै गएका, नयाँ, नयाँ भाइरसहरु जस्तै कोरोना देखा परेको	पालिका मार्फत एकान्त बासको व्यवस्थापन, मास्क, सेनिटाईजर वितरण, स्वास्थ्य शिविर	केहि काम गरेका छन्	केहि छन्	स्वास्थ्य जनचेतना, घुम्ती शिविर, स्वास्थ्य चौकीमा पर्याप्त औषधि व्यवस्था गर्ने,स्वास्थ्य संस्थाहरुको स्तरोन्नती गर्ने
किराको प्रकोप	आर्थिक सम्पति	सवै खालका कृषिवालीहरुमा जरा, पात, विरुवा, गुदी, टुप्पा खाने किराहरु ( बँशेलु,फटयाडग्रा, कमिला) हरू बृद्धि भई कृषि उत्पादनमा क्षति भएको ,अन्नवाली उत्पादनमा ह्रास आएको	स्थानीय प्रविधि बाट किटनाशक औषधि बनाई प्रयोग, सलह किरालाई ढोल/भ्याली बजाएर धपाउने,	केहि काम गरेका छन्	छैनन्	एकीकृत शत्रुजीव व्यवस्थापन, जैविक किटनाशक औषधि, कृषि बिमा, रोगकिरा प्रतिरोधी वाली लगाउने, माटो सुधार तालिम दिने
पशु महामारी	आर्थिक सम्पति	लुटो र खोरेत जस्ता रोग लागेर मर्ने, कुखुराहरु, बाखा तथा गाईहरु एकैचोटी मर्ने	भेटेनरी जे.टि.ए. बाट समेत रोग पत्ता नलागेकोले केहि नगरिएको, घरायसी औषधिको प्रयोग	छैनन्	छैनन्	औषधि तथा खोपको व्यवस्थापन, पशु चिकित्सकद्वारा नियमित चेकजाँच, पशु बिमा र गोठ सुधार गर्ने



### ४.३.२ अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरूको प्राथमिकीकरण

पहिचान भएका जोखिम तथा प्रकोपहरूको प्रभावहरू तथा त्यसको लाभ लागत अनुपात लाभान्वित वर्ग आदिलाई मध्यनजर गरी अनुकूलनका उपायहरूको प्राथमिकीकरण तय गरिएको छ । प्राथमिकीकरण गर्ने क्रममा प्रभावकारिता, खर्चको मितव्ययीता, सम्भावना, महिलाप्रति संवेदनशिलता जस्ता उल्लेखित विषय वस्तुहरूलाई अङ्क १ देखि ३ निर्धारण गरिएको थियो जसमा अङ्क १ ले आधार राम्ररी पुरा गर्न नसक्ने तथा अङ्क ३ ले राम्ररी पुऱ्याउन सक्ने जनाउँछ । यस विधिमा खर्चको मितव्ययीता भने कम खर्चिलोलाई अङ्क ३ र धेरै खर्चिलोलाई अङ्क १ मानिएको छ । सबै विश्लेषणको नतिजालाई जोडेर आएको कुल अङ्कहरूलाई ३ भागमा विभाजन गरिएको थियो जसमध्ये १४-१५ अङ्क आएका उपायहरूलाई तत्काल र अत्यावश्यक अवलम्बन गर्नुपर्ने १२-१३ अङ्कलाई उच्च आवश्यक र ११ भन्दाकमका अङ्क आएकाहरूलाई आवश्यक भनी वर्गीकरण गरिएको थियो । सोअनुसार प्राथमिकीकरण क्रमशः प्रथम, द्वितीय र तृतीय गरी क्रमशः श्रेणीबद्ध गरिएको छ ।

तालिका नं २४ : अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरूको प्राथमिकीकरण

विषयगत क्षेत्र	अनुकूलनका उपायहरू	प्रभावकारिता	सम्भाव्यता	उपयोगिता, दिगोपन तथा सार्वभिकता	मितव्ययीता	लैंगिक सम्वेदशिलाता जम्मा	स्तर	कैफियत	
कृष तथा खाद्य सुरक्षा	बोका वितरण	२	३	२	३	३	१३	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	खोर सुधार	३	२	१	२	२	१०	तेस्रो	आवश्यक
	खनिज ढिक्का निर्माण सम्वन्धि तालिम	१	२	१	१	१	६	तेस्रो	आवश्यक
	माटो परिक्षण शिविर	३	३	२	२	१	११	तेस्रो	आवश्यक
	वेमौसमी तरकारी खेती तालिम तथा सामाग्रि वितरण	३	३	२	३	३	१४	पहिलो	अत्यावश्यक
	भुक्षय नियन्त्रणका लागि गह्वा सुधार	३	२	२	२	२	११	तेस्रो	आवश्यक
	विउ भण्डारण गर्ने प्लाष्टिक थैलि (सुपर ग्रेन व्याग ) खरिद	३	३	३	३	१	१३	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	३	३	२	२	२	१२	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	एकिकृत शत्रुजिव व्यवस्थापनका लागि कृषक पाठशाला संचालन	३	२	२	२	३	१२	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	घास रोपण (भुइँ घाँस तथा डाले घाँस)	१	२	१	२	१	७	तेस्रो	आवश्यक
	पोषण सुधारका लागि घर वगैचा व्यवस्थापन तालिम तथा सहयोग	३	२	३	३	३	१४	पहिलो	अत्यावश्यक
	फलफुलका वेर्ना खरिद (ओखर, स्याउ, अनार, किवी )	१	२	२	१	१	७	तेस्रो	आवश्यक
	व्यवसायिक ओखर खेतीमा सहयोग	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	व्यवसायिक स्याउ खेतीमा सहयोग	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक

								लो	क
	व्यवसायिक टिमुर् खेतीमा सहयोग	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	फलफुल कलमी सम्बन्धि तालिम	२	२	२	२	१	९	तेस्रो	आवश्यक
	सामुदायिक विउ बैंकको स्थापना	३	२	२	२	१	१०	तेस्रो	आवश्यक
	तरकारी वालीमा औषधी छर्ने टाँकि खरिद	२	३	३	३	२	१३	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	कृषि जमिन घेरवार तथा शंरक्षण	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	स्याउको बगैचा व्यवस्थापन तालिम	२	२	३	१	२	१०	तेस्रो	आवश्यक
	स्याउ बगैचा व्यवस्थापन औजार खरिद	१	२	२	१	१	७	तेस्रो	आवश्यक
	माहुरीपालन तालिम	२	२	२	२	२	१०	तेस्रो	आवश्यक
	मिनि टिलर खरिदमा सहयोग	२	२	२	२	३	११	तेस्रो	आवश्यक
	कोल्ड स्टोर निर्माण	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	उन्नत जातको विउ वितरण	३	३	३	२	३	१४	पहिलो	अत्यावश्यक
	प्लाष्टिक टनेल र थोपा सिचाई कार्यक्रम	२	२	१	२	२	९	तेस्रो	आवश्यक
	कुखुरा पालन कार्यक्रम	२	२	२	२	३	११	तेस्रो	आवश्यक
	सिचाईका लागी सिचाई पोखरी निर्माण	३	२	३	२	३	१३	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	व्यवसायिक मौरी पालन कार्यक्रम	३	२	३	२	३	१३	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	कालिज पालन तथा बजार प्रवर्द्धन कार्यक्रम	३	३	३	३	२	१४	पहिलो	अत्यावश्यक
	बट्टाई पालन कार्यक्रम	२	२	२	२	३	११	तेस्रो	आवश्यक
	व्यवसायिक भेडा बाखा पालन कार्यक्रम	३	३	३	२	३	१४	पहिलो	अत्यावश्यक
	व्यवसायिक टर्कि पालन तकार्यक्रम	२	३	३	२	२	१२	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	वंगुरपालनमा सहयोग	३	३	३	२	२	१३	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	पशुपालनको लागि भेटनरी शाखा स्थापनामा सहयोग	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	पशुपालन सम्बन्धि तालिम	३	३	३	२	३	१४	पहिलो	अत्यावश्यक
वन, जैविक	बहुउदेशिय नर्सरी स्थापना	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक

	वृक्षारोपण	३	२	२	२	२	११	तेस्रो	आवश्यक
	डहेलो नियन्त्रणका लागि सचेतना कार्यक्रम	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	शंरक्षण पोखरी निर्माण	३	२	३	२	२	१२	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	वन व्यवस्थापन तालिम	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	वन व्यवस्थापनका लागि औजार खरिद	२	३	२	१	२	१०	तेस्रो	आवश्यक
	आगलागि नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम तथा औजार खरिद	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	अग्नी रेखा निर्माण	२	२	२	२	२	१०	तेस्रो	आवश्यक
	मानव वन्यजन्तु बीच द्वन्द तथा द्वन्द न्यूनकरण अध्ययन	३	२	२	२	२	११	तेस्रो	आवश्यक
	मन्दिर तथा घरमा धुपी तथा सल्लाको लिङ्गेको सट्टा जि आई पाइप वितरण	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	सामुदायिक स्मृति वृक्ष कार्यक्रम	२	२	३	२	२	११	तेस्रो	आवश्यक
	सडक वाटो वरिपरि वृक्षारोपण	१	२	१	२	१	७	तेस्रो	आवश्यक
	१ घर १० विरुवा रोपण कार्यक्रम	२	१	२	२	१	८	तेस्रो	आवश्यक
उद्योग यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र	तरकारी खेतीमा सिंचाईका लागि पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण	३	३	२	३	३	१४	पहिलो	अत्यावश्यक
	सिंचाईकुलो निर्माण	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	सिंचाई पाइप योजना	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	भोलुङ्गे पुल निर्माण	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	गलैचा उद्योग स्थापना	२	२	२	२	३	११	तेस्रो	आवश्यक
	होजेरी (स्वीटर, भोला, कोट) उद्यम स्थापना	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	फर्निचर उद्योग स्थापना	३	२	२	३	२	१२	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	तेल मिल उद्योग स्थापना	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	कुटानी पिसानि उद्योग व्यवस्थापन	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	महिला समुहका लागी भवन निर्माण	२	३	२	२	३	१२	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	सेल्टर हाउस (सुरक्षित आवस गृह) निर्माण	३	२	३	२	३	१३	दोस्रो	उच्च आवश्यक

	सिरक, डसना बनाउने उद्योग स्थापना	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	सामुदायिक रेडियो स्टेसन स्थापना	२	२	२	२	१	९	तेस्रो	आवश्यक
	वेलिब्रिज निर्माण	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	अल्लो प्रशोधन उद्योग स्थापना	२	२	२	२	२	१०	तेस्रो	आवश्यक
	डेरी उद्यम स्थापना	३	२	३	३	३	१४	पहिलो	अत्यावश्यक
	फलफुल जुस उद्योग स्थापना	२	२	३	२	२	११	तेस्रो	आवश्यक
	अलुमुनियम उद्योग स्थापना	३	३	३	२	२	१३	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	एक घर एक सिंचाई आयोजना	३	१	२	१	३	१०	तेस्रो	आवश्यक
ग्रामिण तथा शहरी बसोबास	पनेरीखोला ढल निकास कार्यक्रम	३	३	३	२	२	१३	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	हुरिकोट वस्तिको वाटो आर.सि.सि. गर्ने	३	२	३	२	२	१२	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	लिङ्गो गाडनका लागी प्रत्येक घरधुरीलाई जि आई पाइप वितरण	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	स्वास्थ्य चौकी देखी सिमाकुना सम्म ढल निर्माण	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	मस्ट थान देखि सिमा चौर सम्म ढल निकास	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	स्वास्थ्य चौकी देखी सिमाकुना सम्म बाटो आर सि सि निर्माण	३	३	३	२	२	१३	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	मस्ट थान देखि सिमा चौर सम्म ढल निकास बाटो आर सि सि निर्माण	३	३	३	१	२	१२	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	थापागाउँ ढल निर्माण	२	२	३	२	२	११	तेस्रो	आवश्यक
	दलित वस्तिको शौचालय धारा सहितको स्तरोन्नति	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	महारुद्रगाउँ ढल निर्माण	३	३	३	२	२	१३	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	गाउको पानीको ढल निकास	३	३	२	२	२	१२	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	दलित वस्तिको चिल्लीखेरा घेरवार	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	ईल्ली कृषि सडक निर्माण	३	२	३	१	२	११	तेस्रो	आवश्यक
	भट्टेखोला दुनेला घेरवार	३	३	२	१	१	१०	तेस्रो	आवश्यक
माभचौर स्याउ फर्म घेरवार	३	३	३	२	३	१४	पहिलो	अत्यावश्यक	

	तल्लो छाचौर देखि कुलिवाधा स्याउ फर्म घेरवार	२	३	२	१	३	११	तेस्रो	आवश्यक
	घट्टेचौर फर्म घेरवार	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	पारीवलासा चचिखेला घेरवार	२	३	२	१	३	११	तेस्रो	आवश्यक
	पकानाखोला देखि भगवती मा.वि. हुदै हापर खोला ढल निकास	३	३	३	२	२	१३	दोस्रो	उच्च आवश्यक
स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाई	स्टेचर खरिद	३	३	२	२	३	१३	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	प्राथमिक उपचार सम्बन्धि तालिम तथा प्राथमिक उपचार वाकस सहयोग	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	पोषण सम्बन्धि तालिम	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	जन चेतनामुलक कार्यक्रम (सरसफाई, मानव रोग, सरुवा रोग, खोप, बालविवाह, मातृशिक्षा, यौनशिक्षा)	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	हुरिकोट खा.पा. योजनामा अर्को मुहान थप गर्नुपर्ने	३	३	३	२	३	१४	पहिलो	अत्यावश्यक
	खाडसरा कुला देखि थेम्का खा.पा. योजना	३	२	२	२	३	१२	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारवार तथा वृक्षारोपण	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि अध्ययन	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	डम्पिङ साईट निर्माण	२	२	२	१	२	९	तेस्रो	आवश्यक
	फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	३	३	२	२	३	१३	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	स्वास्थ्य चौकीमा ल्याब, एक्स रे र भिडियो एक्स रे उपकरण को व्यवस्था र उपकरण प्रयोग सम्बन्धि स्वास्थ्यकर्मीलाई तालिम	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	सरसफाई, स्वास्थ्य तथा वातावरणमैत्री स्थानिय शासन सम्बन्धि तालिम	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	काईगाउँ खानेपानी योजना	३	३	३	२	३	१४	पहिलो	अत्यावश्यक
	भित्ते खोला खानेपानी मुहान संरक्षण	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	जुकेपानी खानेपानी मुहान संरक्षण	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	थापागाउँ र महारुद्र गाउँ खानेपानी योजना	३	२	३	२	३	१३	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	स्वास्थ्य शिविर संचालन	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक

	तीनमुले खानेपानी मुहान संरक्षण	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	धुपी डाँडा खानेपानी मुहान संरक्षण	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	कोटछाचु खा.पा. योजना	३	३	३	२	३	१४	पहिलो	अत्यावश्यक
	वयल्दी खाल्टा खा.पा. योजना	३	२	३	२	३	१३	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	पथरा वलासा खा.पा. योजना	३	३	३	२	३	१४	पहिलो	अत्यावश्यक
	पारीवलासा खा.पा. योजना	३	२	३	२	३	१३	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	ईल्ली खा.पा. योजना	३	३	३	२	३	१४	पहिलो	अत्यावश्यक
	स्वास्थ्य ईकाई सवलिकरण	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	याप्चा खा.पा. योजना	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
विपत जोखिम न्युनिकरण	वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण, खोला किनारामा वृक्षारोपण	३	३	३	२	३	१४	पहिलो	अत्यावश्यक
	मलखोला देखि च्याली घौरासम्म तटबन्ध	३	३	३	२	३	१४	पहिलो	अत्यावश्यक
	मानथान देखि पारी घट्ट सम्म तटबन्ध	३	३	३	२	३	१४	पहिलो	अत्यावश्यक
	कालछरी देखि चैत खोला सम्म तटबन्ध निर्माण	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	धुनेली चौर देखि फुलफुल्ने चौरसम्म तटबन्ध निर्माण	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	दह देखि मेलगराले सम्म तटबन्ध निर्माण	३	३	३	२	३	१४	पहिलो	अत्यावश्यक
	विपद तथा आगलागी नियन्त्रण सम्बन्धि सामाग्री वितरण	३	३	२	२	३	१३	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	भल नियन्त्रणका लागी तटबन्ध, पानी कटाउने नाला निर्माण	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	पहिरो नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण, वायोईन्जिनियरिंग तथा वृक्षारोपण	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	चुकेना भोलुंगे पुल शंरक्षणका लागी तटबन्ध	३	३	३	२	३	१४	पहिलो	अत्यावश्यक
	हुंगेसाघु पहिरो तथा खोल्सी कटान नियन्त्रणका लागी मेसिनरी वाल तथा वृक्षारोपण	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	सिमचौर नुन्दिना मेसिनरी पर्खाल निर्माण तथा वृक्षारोपण	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक

	वाटो कटानका कारण विद्यालयमा आर.सि.सि. वाल निर्माण	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
जलस्रोत तथा उर्जा	सुधारिएको पानी घट्ट निर्माण	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	मिल निर्माणमा सहयोग	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	स्वास्थ्य चौकीको लागी सोलार प्यानल र ब्याट्री सहयोग	३	३	३	३	२	१४	पहिलो	अत्यावश्यक
	बायो बिकेट निर्माण तालिम र निर्माण सामग्री वितरण	२	३	२	३	३	१३	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	जगदुल्ला नदिबाट सोलार लिफ्ट सिचाइ	२	२	२	२	३	११	तेस्रो	आवश्यक
	बायो बिकेट निर्माण उद्योगका लागी सहयोग	३	२	२	२	३	१२	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	कुटानी पिसानी तथा पेलानी मिल निर्माणमा सहयोग	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	छेपारीखोला लघु जलविद्युत योजना निर्माण	३	३	३	२	३	१४	पहिलो	अत्यावश्यक
पर्यटन एवम सांस्कृतिक सम्पदा	प्रदेश स्तरीय जलवायु सम्मेलन (पर्यापर्यटनका हिसावले प्रवर्द्धन गर्ने)	३	२	३	३	३	१४	पहिलो	अत्यावश्यक
	पर्यापर्यटनका हिसावले प्रवर्द्धन गर्ने क्षेत्र (पदमार्ग लगायत अन्य आवश्यक सामग्री)	३	२	३	२	३	१३	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	पर्यटन प्रवर्द्धनका लागी दोसान्त टापुमा ट्रस्ट पुल निर्माण	३	२	३	२	२	१२	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	दोसान्त Eco Park निर्माणका लागी सहयोग	३	३	३	२	२	१३	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	पालिका स्तरीय लोक सांस्कृतिक तथा पर्यटकीय मियुजियम निर्माणमा सहयोग	२	३	२	२	२	११	तेस्रो	आवश्यक
	गुम्बाचौर पर्यटकिय सिमसार क्षेत्र संरक्षण र प्रवर्द्धन	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	जलवायु परिवर्तनका मुद्दा सहित लोक सांस्कृतिक प्रतियोगिता	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
	पर्यापर्यटनका हिसावले प्रवर्द्धन गर्ने क्षेत्र	३	३	३	२	३	१४	पहिलो	अत्यावश्यक
लैंगिक समानता र क्षमता विकास	जलवायु परिवर्तन ज्ञान केन्द्र स्थापना ( वडा स्तरिय)	३	३	२	३	३	१४	पहिलो	अत्यावश्यक
	जलवायु परिवर्तन तथा वन डढेलो सम्बन्धि सचेतनामुलक होर्डिड बोर्ड	३	३	२	२	२	१२	दोस्रो	उच्च आवश्यक
	आरन सुधार सहयोग	३	३	३	२	२	१३	दोस्रो	उच्च आवश्यक

बौद्ध धर्म मान्ने प्रचलनका कारण प्रत्येक वर्ष काठको लिंगो काटने भएकोले वन फडानी वाट वचाउनको लागि फलामको पाईप सहयोग	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
महिला तथा बन्चित वर्गलाई लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धि तालिम	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
लापा कार्यान्वयन का लागी अभिमुखीकरण गोष्ठी	३	३	३	३	२	१४	पहिलो	अत्यावश्यक
वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठी	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
सरोकारवालाहरुवाट संयुक्त अनुगमन तथा मूल्यांकन	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
चौमासिक समिक्षा गोष्ठी	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
वडा कार्यालयको संस्थागत विकास	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
त्रिपुरा मा वि मा Eco Club स्थापना र जलवायु अनुकुलन कार्यक्रमका लागी क्षमता विकास र समुदायमा परिचालन	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
महिला, लक्षित वर्ग र बालबालिकालाई जलवायु शिक्षा	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
विपद तथा आगलागी नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
पाइले हिमाल युवा क्लव सवलिकरण	३	३	३	२	२	१३	दोस्रो	उच्च आवश्यक
शिक्षक तथा श्रोत व्यक्तिहरुलाई जलवायु परिवर्तन तथा अनुकुलन सम्बन्धि क्षमता अभिवृद्धि तालिम	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
महादेव आ. विद्यालयमा eco club स्थापना तथा जलवायु परिवर्तन तथा अनुकुलन सम्बन्धि शिक्षा कार्यक्रम	३	३	३	३	३	१५	पहिलो	अत्यावश्यक
दुधकुण्ड युवा क्लव सवलिकरण	३	३	३	२	२	१३	दोस्रो	उच्च आवश्यक
सहकारी संस्थाको लागि फलफुल तथा नगदेवाली बजारीकरणमा सहयोग तथा सवलिकरण	२	३	२	३	३	१३	दोस्रो	उच्च आवश्यक

### ४.३.३ अनुकूलन कार्ययोजनाको निर्माण

अघिल्ला खण्डहरुमा भएका प्राथमिकता अनुसार सहभागितामूलक खुल्ला छलफलको आधारमा र हालसम्म भएकोप्रगति तथा बाँकी क्रियाकलापहरु समेतलाई ध्यानमा राखी निम्नानुसार योजना (२०७९/०८० देखि २०८३/८४सम्म) जलवायु परिवर्तन स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ । यस योजनामा बजेट अनुमान गर्दा सहभागितामूलक छलफलबाट स्थानीय अनुभव तथा वर्तमान दररेटका आधारमा गरिएको छ । उन्नत जातको



बिउ भन्नाले नगर तथा जिल्ला कृषि ज्ञान केन्द्रले सिफारिश गरेका उन्नत जात वा खडेरी सहन सक्ने मकै, गहु, सिमी, आलु, आदि जात मात्रै प्रयोग गर्नुपर्ने हुन्छ ।

तलिका नं २५ : अनुकूलन कार्ययोजनाहरुको विस्तृत विवरण

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाम्बित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१	<b>कृषि तथा खाद्य सुरक्षा</b>																	
१.१	नश्ल सुधारका लागि उन्नत बोका खरिदमा सहयोग (वोयर)	ओटा	४	५०	७८	०	०	२	१००	२	१००	०	०	०	०	२००	वडा नं. १, हुरिकोट	वडा कार्यालय, गाँउपालिका, पशु शाखा, NCCSP, अन्य सरोकारवाला निकाय
१.२	बाखाको खोर सुधार	ओटा	७८	३०	५०	२०	६००	२०	६००	१८	५४०	१०	३००	१०	३००	२३४०	वडा नं. १, हुरिकोट	वडा कार्यालय, गाँउपालिका, पशु शाखा, NCCSP, अन्य सरोकारवाला निकाय
१.३	खनिज ढिक्का निर्माण सम्बन्धि तालिम	पटक	५	२५	७५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१२५	वडा नं. १, हुरिकोट	वडा कार्यालय, गाँउपालिका, पशु शाखा, NCCSP, अन्य सरोकारवाला निकाय
१.४	माटो परिक्षण शिविर	पटक	१	१००	७८	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१००	वडा नं. १, हुरिकोट	वडा कार्यालय, गाँउपालिका, कृषि शाखा, NCCSP, अन्य सरोकारवाला निकाय
१.५	बेमौषमी तरकारी खेतीका लागि थोपा सिंचाई सहितको प्लाष्टिक टनेल निर्माण	ओटा	७८	२५	७८	२०	५००	२०	५००	२०	५००	१८	४५०	०	०	१९५०	वडा नं. १, हुरिकोट	वडा कार्यालय, गाँउपालिका, कृषि शाखा, NCCSP, अन्य सरोकारवाला निकाय
१.६	भुक्षय नियन्त्रणका लागि गद्दा सुधार	हेक्टर	२५	५०	७८	५	२५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	१२५०	वडा नं. १, हुरिकोट	
१.७	विउ भण्डारण गर्ने प्लाष्टिक थैलि (सुपर ग्रेन व्याग ) खरिद	ओटा	७८	०।५	७८	०	०	७८	३९	०	०	०	०	०	०	३९	वडा नं. १, हुरिकोट	

१.८	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	५	३०	७५	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१५०	वडा नं. १, हुरिकोट	
१.९	एकिकृत शत्रुजिव व्यवस्थापनका लागि कृषक पाठशाला संचालन	पटक	५	५०	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. १, हुरिकोट	
१.१०	घास रोपण (भुइँ घाँस तथा डाले घाँस)	रोपनी	४०	५	१६०	२०	१००	२०	१००	०	०	०	०	०	०	२००	वडा नं. १, हुरिकोट	
१.११	पोषण सुधारका लागि घर वगैचा व्यवस्थापन तालिम तथा सहयोग	पटक	७८	५	१६०	२०	१००	२०	१००	२०	१००	१८	९०	०	०	३९०	वडा नं. १, हुरिकोट	
१.१२	फलफुलका वेर्ना खरिद ( ओखर, स्याउ, अनार, किवी )	बटा	७८०	०।१५	१६०	४००	६०	३८०	५७	०	०	०	०	०	०	११७	वडा नं. १, हुरिकोट	
१.१३	व्यवसायिक ओखर खेतीमा सहयोग	जना	१०	२०	१०	०	०	१०	२००	०	०	०	०	०	०	२००	वडा नं. १, हुरिकोट	
१.१४	व्यवसायिक स्याउ खेतीमा सहयोग	जना	१०	२०	१०	०	०	०	०	१०	२००	०	०	०	०	२००	वडा नं. १, हुरिकोट	
१.१५	व्यवसायिक टिमुर खेतीमा सहयोग	जना	१०	२०	१०	०	०	०	०	०	०	१०	२००	०	०	२००	वडा नं. १, हुरिकोट	
१.१६	फलफुल कलमी सम्बन्धि तालिम	पटक	१	२५	१५	१	२५	०	०	०	०	०	०	०	०	२५	वडा नं. १, हुरिकोट	
१.१७	सामुदायिक विउ बैंकको स्थापना	पटक	१	५००	७८	०	०	१	५००	०	०	०	०	०	०	५००	वडा नं. १, हुरिकोट	
१.१८	तरकारी वालीमा औषधी छर्ने टर्कि खरिद	पटक	७८	४	१६०	२०	८०	२०	८०	२०	८०	१८	७२	०	०	३१२	वडा नं. १, हुरिकोट	
१.१९	चरिचरण नियन्त्रणका लागि कृषि योग्य जमिन घेरवार तथा शंरक्षण	पटक	१	७०००	७८	०	०	१	७०००	०	०	०	०	०	०	७०००	वडा नं. १, हुरिकोट	
१.२०	स्याउको वगैचा व्यवस्थापन तालिम	पटक	१	५०	२०	१	५०	०	०	०	०	०	०	०	०	५०	वडा नं. १, हुरिकोट	
१.२१	स्याउ वगैचा व्यवस्थापन औजार खरिद	पटक	१	२००	४०	१	२००	०	०	०	०	०	०	०	०	२००	वडा नं. १, हुरिकोट	
१.२२	माहुरीपालन तालिम	पटक	१	२५	१०	०	०	१	२५	०	०	०	०	०	०	२५	वडा नं. १, हुरिकोट	
१.२३	मिनि टिलर खरिदमा सहयोग	ओटा	५	३००	७८	२	६००	२	६००	१	३००	०	०	०	०	१५००	वडा नं. १, हुरिकोट	
१.२४	कोल्ड स्टोर निर्माण	पटक	१	४०००	१६०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	४०००	४०००	वडा नं. १, हुरिकोट	
१.२५	बेमौसमी तरकारी खेती तालिम तथा सामाग्रि वितरण	पटक	१	५००	१००	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	वडा नं. २, काईगाउँ	जगदुल्ला गाउँपालिका, NCCSP, कृषि

																		ज्ञान केन्द्र,	
१.२६	मकै, आलु, सिमि, तोरी र केराउको उन्नत जातको विउ वितरण	घरघुरी	१००	२.५	१००	१००	२५०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२५०	वडा नं. २, काईगाउँ	जगदुल्ला गाउँपालिका, NCCSP, कृषि ज्ञान केन्द्र,
१.२७	लक्षित कृषकका लागि प्लाष्टिक टनेल र थोपा सिचाई कार्यक्रम	घरघुरी	५०	३०	५०	२५	७५०	०	०	२५	७५०	०	०	०	०	१५००	वडा नं. २, काईगाउँ	जगदुल्ला गाउँपालिका, NCCSP, कृषि ज्ञान केन्द्र,	
१.२८	आमा तथा महिला समुहलाई कुखुरा पालन कार्यक्रम	बटा	१	७००	१००	०	०	०	०	०	०	१	७००	०	०	७००	वडा नं. २, काईगाउँ	जगदुल्ला गाउँपालिका, NCCSP पशु अस्पताल तथा पशु सेवा कार्यालय, प्रदेश सरकार	
१.२९	सिचाईका लागि सिचाई पोखरी निर्माण	बटा	२	१०००	१००	१	१०००	०	०	१	१०००	०	०	०	०	२०००	वडा नं. २, काईगाउँ	जगदुल्ला गाउँपालिका, NCCSP, कृषि ज्ञान केन्द्र,	
१.३०	माथि डाँडा बिच डाँडा र तल्लो डाँडा कृषि घेराबार	कि मि	३	१५००	११०	३	४५००	०	०	०	०	०	०	०	०	४५००	वडा नं. ३	जगदुल्ला गाउँपालिका, प्रदेश मन्त्रालय, NCCSP, कृषि ज्ञान केन्द्र	
१.३१	चैत, कुल्याना, मुनेपानी कृषि घेराबार	कि मि	३	१५००	११०	०	०	०	०	०	०	३	४५००	०	०	४५००	वडा नं. ३	जगदुल्ला गाउँपालिका, प्रदेश मन्त्रालय, NCCSP, कृषि ज्ञान केन्द्र	
१.३२	आलु, मकै, सिमि को उन्नत जातको विउ वितरण	घरघुरी	११०	२	११०	०	०	११०	२२०	०	०	०	०	०	०	२२०	वडा नं. ३	जगदुल्ला गाउँपालिका, NCCSP कृषि ज्ञान केन्द्र	
१.३३	बेमौसमी तरकारी खेती (प्लाष्टिक टनेल वितरण)	घरघुरी	११०	१०	११०	५५	५५०	०	०	५५	५५०	०	०	०	०	११००	वडा नं. ३	जगदुल्ला गाउँपालिका, NCCSP कृषि ज्ञान केन्द्र	
१.३४	कृषक समुह तथा कृषि सहकारीलाई व्यवसायिक	समुह	२	३००	११०	०	०	१	३००	०	०	१	३००	०	०	६००	वडा नं. ३	जगदुल्ला गाउँपालिका,	

	मौरी पालन कार्यक्रम																	NCCSP कृषि ज्ञान केन्द्र
१.३५	आमा तथा महिला समुहलाई कुखुरा पालन कार्यक्रम	समुह	२	७००	५००	१	७००	०	०	०	०	०	०	१	७००	१४००	वडा नं. ३	जगदुल्ला गाउँपालिका, लम्जुङ्ग, पशु अस्पताल तथा पशु सेवा कार्यालय
१.३६	व्यवसायिक कालिज पालन तथा बजार प्रवर्द्धन कार्यक्रम	वटा	१	२०००	११०	०	०	१	२०००	०	०	०	०	०	०	२०००	वडा नं. ३	जगदुल्ला गाउँपालिका, लम्जुङ्ग, पशु अस्पताल तथा पशु सेवा कार्यालय, प्रदेश सरकार
१.३७	व्यवसायिक भेडा बाखा पालन कार्यक्रम बजार प्रवर्द्धन कार्यक्रम	घरघुरी	५०	५०	५०	२५	१२५०	०	०	२५	१२५०	०	०	०	०	२५००	वडा नं. ३	जगदुल्ला गाउँपालिका, लम्जुङ्ग, पशु अस्पताल तथा पशु सेवा कार्यालय, प्रदेश सरकार
१.३८	बट्टाई पालन कार्यक्रम	घरघुरी	५०	२०	५०	२५	५००	०	०	०	०	२५	५००	०	०	१०००	वडा नं. ३	जगदुल्ला गाउँपालिका, लम्जुङ्ग, पशु अस्पताल तथा पशु सेवा कार्यालय, प्रदेश सरकार
१.३९	व्यवसायिक टर्कि पालन तकार्यक्रम	घरघुरी	४०	५०	४०	०	०	०	०	४०	२०००	०	०	०	०	२०००	वडा नं. ३	जगदुल्ला गाउँपालिका, लम्जुङ्ग
१.४०	बाखाको खोर सुधार	ओटा	५०	५०	५०	१०	५००	१०	५००	१०	५००	१०	५००	१०	५००	२५००	वडा नं. ४, छाचु	
१.४१	लोकल कुखुरापालनमा सहयोग	जना	५	१००	५	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	वडा नं. ४, छाचु	
१.४२	वंगुरपालनमा सहयोग	जना	५	१००	५	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	वडा नं. ४, छाचु	
१.४३	पशुपालनको लागि भेटनरी शाखा स्थापनामा सहयोग	जना	१	१०००	१३९	१	१०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१०००	वडा नं. ४, छाचु	
१.४४	खनिज ढिक्का निर्माण सम्वन्धि तालिम	पटक	५	२५	१००	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१२५	वडा नं. ४, छाचु	

१.४५	माटो परिक्षण शिविर	पटक	१	१००	१३९	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१००	वडा नं. ४, छाचु
१.४६	बेमौषमी तरकारी खेतीका लागि थोपा सिंचाई सहितको प्लाष्टिक टनेल निर्माण	ओटा	१३९	२५	२००	३५	८७५	३४	८५०	३५	८७५	३५	८७५	०	०	३४७५	वडा नं. ४, छाचु
१.४७	भुक्षय नियन्त्रणका लागि गह्वा सुधार	हेक्टर	५०	५०	२००	१०	५००	१०	५००	१०	५००	१०	५००	१०	५००	२५००	वडा नं. ४, छाचु
१.४८	विउ भण्डारण गर्ने प्लाष्टिक थैलि (सुपर ग्रेन व्याग ) खरिद	ओटा	२००	०१४	२००	१००	४०	१००	४०	०	०	०	०	०	०	८०	वडा नं. ४, छाचु
१.४९	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	५	३०	१२५	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१५०	वडा नं. ४, छाचु
१.५०	एकिकृत शत्रुजिव व्यवस्थापनका लागि कृषक पाठशाला संचालन	पटक	५	५०	३०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. ४, छाचु
१.५१	घास रोपण (भुइ घाँस तथा डाले घाँस)	रोपनी	१००	५	१३९	०	०	५०	२५०	५०	२५०	०	०	०	०	५००	वडा नं. ४, छाचु
१.५२	पोषण सुधारका लागि घर बगैचा व्यवस्थापन तालिम तथा सहयोग	घरधुरी	२००	५	१३९	४०	२००	४०	२००	४०	२००	४०	२००	४०	२००	१०००	वडा नं. ४, छाचु
१.५३	फलफुलका वेर्ना खरिद ( ओखर, स्याउ, अनार, किवी )	ओटा	१३९०	०१५	१३९	८००	१२०	५९०	८८५	०	०	०	०	०	०	२०८५	वडा नं. ४, छाचु
१.५४	व्यवसायिक ओखर खेतीमा सहयोग	जना	१५	२०	१५	१५	३००	०	०	०	०	०	०	०	०	३००	वडा नं. ४, छाचु
१.५५	व्यवसायिक स्याउ खेतीमा सहयोग	जना	१५	२०	१५	०	०	१५	३००	०	०	०	०	०	०	३००	वडा नं. ४, छाचु
१.५६	व्यवसायिक फलफुल खेती सम्बन्धि तालिम	पटक	१	५०	२०	१	५०	०	०	०	०	०	०	०	०	५०	वडा नं. ४, छाचु
१.५७	फलफुल कलमी सम्बन्धि तालिम	पटक	१	२५	२०	०	०	१	२५	०	०	०	०	०	०	२५	वडा नं. ४, छाचु
१.५८	सामुदायिक विउ बैंकको स्थापना	पटक	१	५००	१३९	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	वडा नं. ४, छाचु
१.५९	तरकारी वालीमा औषधी छर्ने टाँकि खरिद	ओटा	१३९	४	१३९	३५	१४०	३४	१३६	३५	१४०	३५	१४०	०	०	५५६	वडा नं. ४, छाचु
१.६०	स्याउको बगैचा व्यवस्थापन तालिम	पटक	१	५०	२०	१	५०	०	०	०	०	०	०	०	०	५०	वडा नं. ४, छाचु
१.६१	स्याउ बगैचा व्यवस्थापन औजार खरिद	पटक	१	२००	२५	०	०	१	२००	०	०	०	०	०	०	२००	वडा नं. ४, छाचु
१.६२	माहुरीपालन तालिम	पटक	१	२५	१०	१	२५	०	०	०	०	०	०	०	०	२५	वडा नं. ४, छाचु

१.६३	कोल्ड स्टोर निर्माण	पटक	१	४०००	२००	०	०	१	४०००	०	०	०	०	०	०	४०००	वडा नं. ४, छाचु
१.६४	पशुपालन सम्बन्धि तालिम	पटक	५	५०	१०३	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. ५, माभगाउ
१.६५	वाखाको खोर सुधार	ओटा	१०३	५०	१०३	२०	१०००	२०	१०००	२०	१०००	२०	१०००	२३	११५०	५१५०	वडा नं. ५, माभगाउ
१.६६	पशु स्वास्थ्य शिविर	पटक	५	१००	१०३	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	वडा नं. ५, माभगाउ
१.६७	नशल सुधारका लागि उन्नत बोका खरिद	ओटा	४	५०	१०३	२	१००	२	१००	०	०	०	०	०	०	२००	वडा नं. ५, माभगाउ
१.६८	खनिज ढिक्का निर्माण सम्बन्धि तालिम	पटक	५	२५	१००	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१२५	वडा नं. ५, माभगाउ
१.६९	माटो परिक्षण शिविर	पटक	१	१००	१०३	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१००	वडा नं. ५, माभगाउ
१.७०	बेमौषमी तरकारी खेतीका लागि थोपा सिंचाई सहितको प्लाष्टिक टनेल निर्माण	ओटा	१०३	२५	१०३	४०	१०००	४०	१०००	२३	५७५	०	०	०	०	२५७५	वडा नं. ५, माभगाउ
१.७१	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	५	३०	१००	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१५०	वडा नं. ५, माभगाउ
१.७२	एकिकृत शत्रुजिव व्यवस्थापनका लागि कृषक पाठशाला संचालन	पटक	५	५०	१००	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. ५, माभगाउ
१.७३	तरकारी खेतीका लागि नर्सरी स्थापना	पटक	२	२०	१०३	१	२०	१	२०	०	०	०	०	०	०	४०	वडा नं. ५, माभगाउ
१.७४	भुक्षय नियन्त्रणका लागि गह्ना सुधार	हेक्टर	१०	५०	१०३	५	२५०	५	२५०	०	०	०	०	०	०	५००	वडा नं. ५, माभगाउ
१.७५	घास रोपण (भुइँ घाँस तथा डाले घाँस)	रोपनी	१०३	५	१०३	२०	१००	२०	१००	२३	११५	२०	१००	२०	१००	५१५	वडा नं. ५, माभगाउ
१.७६	पोषण सुधारका लागि घर वगैचा व्यवस्थापन तालिम तथा सहयोग	पटक	१०३	५	१०३	४०	२००	४०	२००	२३	११५	०	०	०	०	५१५	वडा नं. ५, माभगाउ
१.७७	व्यवसायिक स्याउ खेतीमा सहयोग	बटा	२०	२०	२०	०	०	२०	४००	०	०	०	०	०	०	४००	वडा नं. ५, माभगाउ
१.७८	व्यवसायिक टिमुर खेतीमा सहयोग	बटा	२०	२०	२०	०	०	२०	४००	०	०	०	०	०	०	४००	वडा नं. ५, माभगाउ
१.७९	व्यवसायिक ओखर खेतीमा सहयोग	बटा	२०	२०	२०	०	०	२०	४००	०	०	०	०	०	०	४००	वडा नं. ५, माभगाउ
१.८०	फलफुल कलमी सम्बन्धि तालिम	बटा	१	५०	२०	१	५०	०	०	०	०	०	०	०	०	५०	वडा नं. ५, माभगाउ
१.८१	सामुदायिक विउ बैंकको स्थापना	पटक	१	५००	१०३	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	वडा नं. ५, माभगाउ

१.८२	तरकारी वालीमा औषधी छर्ने टाँकि खरिद	पटक	१०३	४	१०३	४०	१६०	४०	१६०	२३	९२	०	०	०	०	४१२	वडा नं. ५, माझगाउ
१.८३	स्याउको बगैचा व्यवस्थापन तालिम	पटक	१	५०	२५	१	५०	०	०	०	०	०	०	०	०	५०	वडा नं. ५, माझगाउ
१.८४	स्याउ बगैचा व्यवस्थापन औजार खरिद	पटक	१	२००	१०३	०	०	१	२००	०	०	०	०	०	०	२००	वडा नं. ५, माझगाउ
१.८५	कोल्ड स्टोर निर्माण	पटक	१	४५००	१०३	०	०	०	०	०	०	१	४५००	०	०	४५००	वडा नं. ५, माझगाउ
१.८६	पशुपालन सम्बन्धि तालिम	ओटा	१	५०	२५	१	५०	०	०	०	०	०	०	०	०	५०	वडा नं. ६, भ्याकोट
१.८७	वाखाको खोर सुधार	ओटा	५०	५०	५०	१०	५००	१०	५००	१०	५००	१०	५००	१०	५००	२५००	वडा नं. ६, भ्याकोट
१.८८	भेडाको खोर सुधार	ओटा	५०	५०	५०	१०	५००	१०	५००	१०	५००	१०	५००	१०	५००	२५००	वडा नं. ६, भ्याकोट
१.८९	पशु स्वास्थ्य शिविर	पटक	५	१००	१२३	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	वडा नं. ६, भ्याकोट
१.९०	नशल सुधारका लागि उन्नत वोका खरिद	पटक	४	५०	१२३	०	०	०	०	२	१००	२	१००	०	०	२००	वडा नं. ६, भ्याकोट
१.९१	खनिज ढिक्का निर्माण सम्बन्धि तालिम	पटक	५	२५	१००	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१२५	वडा नं. ६, भ्याकोट
१.९२	लोकल कुखुरापालनमा सहयोग	जना	१०	१००	१०	२	२००	२	२००	२	२००	२	२००	२	२००	१०००	वडा नं. ६, भ्याकोट
१.९३	बेमौषमी तरकारी खेतीका लागि थोपा सिंचाई सहितको प्लाष्टिक टनेल निर्माण	पटक	१२३	२५	१२३	२५	६२५	२५	६२५	२५	६२५	२५	६२५	२३	५७५	३०७५	वडा नं. ६, भ्याकोट
१.९४	माटो परिक्षण शिविर	पटक	१	१००	१२३	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१००	वडा नं. ६, भ्याकोट
१.९५	विउ भण्डारणका लागि शुरक्षित भोला खरिद		१२३	०१५	१२३	१२३	६१५	०	०	०	०	०	०	०	०	६१५	वडा नं. ६, भ्याकोट
१.९६	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	५	३०	१००	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१५०	वडा नं. ६, भ्याकोट
१.९७	एकिकृत शत्रुजिव व्यवस्थापनका लागि कृषक पाठशाला संचालन	बटा	५	५०	१००	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. ६, भ्याकोट
१.९८	तरकारी खेतीका लागि नर्सरी स्थापना	पटक	२	२५	२	२	५०	०	०	०	०	०	०	०	०	५०	वडा नं. ६, भ्याकोट
१.९९	भुक्षय नियन्त्रणका लागि गह्वा सुधार	हेक्टर	२५	५०	२०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	१२५०	वडा नं. ६, भ्याकोट, खादीगाउ
१.१००	घास रोपण (भुइँ घाँस तथा डाले घाँस)	रोपनी	१२३	५	१२३	२५	१२५	२५	१२५	२५	१२५	२५	१२५	२३	११५	६१५	वडा नं. ६, भ्याकोट



१.१०१	पोषण सुधारका लागि घर वगैचा व्यवस्थापन तालिम तथा सहयोग	पटक	१२३	५	१२३	२५	१२५	२५	१२५	२५	१२५	२५	१२५	२३	११५	६१५	वडा नं. ६, भयाकोट
१.१०२	फलफुलका वेर्ना खरिद ( ओखर, स्याउ, अनार, किवी )	बटा	१२३०	०।२	१२३	५१०	१०२	७२०	१४४	०	०	०	०	०	०	२४६	वडा नं. ६, भयाकोट
१.१०३	व्यवसायिक ओखर खेतीमा सहयोग	हेक्टर	२०	२०	२०	२०	४००	०	०	०	०	०	०	०	०	४००	वडा नं. ६, भयाकोट
१.१०४	व्यवसायिक स्याउ खेतीमा सहयोग	बटा	२०	२०	२०	०	०	२०	४००	०	०	०	०	०	०	४००	वडा नं. ६, भयाकोट
१.१०५	व्यवसायिक टिमुर खेतीमा सहयोग	बटा	२०	२०	२०	०	०	०	०	२०	४००	०	०	०	०	४००	वडा नं. ६, भयाकोट
१.१०६	फलफुल कलमी सम्बन्धि तालिम	बटा	१	२५	२०	०	०	१	२५	०	०	०	०	०	०	२५	वडा नं. ६, भयाकोट
१.१०७	सामुदायिक विउ वैकको स्थापना	पटक	१	५००	१२३	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	वडा नं. ६, भयाकोट
१.१०८	तरकारी वालीमा औषधी छर्ने टाँके खरिद	पटक	१२३	४	१२३	२५	१००	२५	१००	२५	१००	२५	१००	२३	९२	४९२	वडा नं. ६, भयाकोट
१.१०९	स्याउको वगैचा व्यवस्थापन तालिम	पटक	१	५०	२०	१	५०	०	०	०	०	०	०	०	०	५०	वडा नं. ६, भयाकोट
१.११०	स्याउ वगैचा व्यवस्थापन औजार खरिद	पटक	१	२००	२०	१	२००	०	०	०	०	०	०	०	०	२००	वडा नं. ६, भयाकोट
१.१११	कोल्ड स्टोर निर्माण	पटक	१	४०००	१२३	०	०	०	०	१	४०००	०	०	०	०	४०००	वडा नं. ६, भयाकोट
१.११२	भेटनरी क्लिनिक ल्याव सहित	बटा	१	२५००	६५०	०	०	१	२५००	०	०	०	०	०	०	२५००	गाउँपालिका स्तरिय
१.११३	सेतोचिनी प्रवर्द्धन सम्बन्धि व्यवसायिक खेती	पटक	३	५००	६५०	०	०	०	०	१	५००	१	५००	१	५००	१५००	गाउँपालिका स्तरिय
२	वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																
२.१	वहुउदेशिय नर्सरी स्थापना	ओटा	१	५००	७८	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	वडा नं. १, हरिकोट
२.२	वृक्षारोपण (द्वारसल्ला, धुपि)	हेक्टर	२५	४०	७८	५	२००	५	२००	५	२००	५	२००	५	२००	१०००	वडा नं. १, हरिकोट
२.३	डडेलो नियन्त्रणका लागि सचेतना कार्यक्रम (नाटक, रेडियो, एफएम बाट सुचना प्रसारण) विद्यालयमा निवन्ध, वक्तृत्वकला प्रतियोगिता	पटक	५	५०	७८	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. १, हरिकोट
२.४	शंरक्षण पोखरी निर्माण	ओटा	२	२०	७८	०	०	२	४०	०	०	०	०	०	०	४०	वडा नं. १, हरिकोट

२.५	वन व्यवस्थापन तालिम	पटक	५	२५	७८	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१२५	वडा नं. १, हुरिकोट	
२.६	वन व्यवस्थापनका लागि औजार खरिद	पटक	१	५०	७८	१	५०	०	०	०	०	०	०	०	०	५०	वडा नं. १, हुरिकोट	
२.७	आगलागि नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम तथा औजार खरिद	पटक	१	१००	७८	०	०	१	१००	०	०	०	०	०	०	१००	वडा नं. १, हुरिकोट	
२.८	अग्नी रेखा निर्माण	मि.	१५००	०।२	७८	३००	६०	३००	६०	३००	६०	३००	६०	३००	६०	३००	वडा नं. १, हुरिकोट	
२.९	सल्यान चौर वृक्षारोपण (सल्ला, धुपि, देवदार)	बोट	५००	१	१००	०	०	०	०	०	०	१	५००	०	०	५००	वडा नं. २, काईगाउँ	जगदुल्ला गाउँपालिका, NCCSP डिभिजन वन कार्यालय, शे फोक्सुन्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ति कार्यालय
२.१०	मानव वन्यजन्तु बीच द्वन्द तथा द्वन्द न्यूनकरण अध्ययन	पटक	१	५००	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	५००	५००	वडा नं. २, काईगाउँ	जगदुल्ला गाउँपालिका, NCCSP डिभिजन वन कार्यालय, शे फोक्सुन्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ति कार्यालय
२.११	धुपी डाँडा देखि गुम्ब चौर सम्म धुपि, सल्ला, दियार वृक्षारोपण	बोट	१०००	१	३००	५००	५००	०	०	०	०	५००	५००	०	०	१०००	वडा नं. ३	जगदुल्ला गाउँपालिका, NCCSP, डिभिजन वन कार्यालय, शे फोक्सुन्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ति कार्यालय
२.१२	मन्दिर तथा घरमा धुपी तथा सल्लाको लिङ्गोको सट्टा जि आई पाइप वितरण	बटा	५०	५	१००	५०	२५०	०	०	०	०	०	०	०	०	२५०	वडा नं. ३	जगदुल्ला गाउँपालिका, NCCSP, डिभिजन वन कार्यालय, शे फोक्सुन्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ति कार्यालय
२.१३	सामुदायिक स्मृति वृक्ष	पटक	१	७००	१५०	०	०	०	०	०	०	१	७००	०	०	७००	वडा नं. ३	जगदुल्ला

कार्यक्रम																		गाउँपालिका, NCCSP
२.१४	वन डहेलो नियन्त्रका लागी अग्निरेखा निर्माण	कि मि	५	१६०	३००	०	०	०	०	५	८००	०	०	०	०	८००	वडा नं. ३	जगदुल्ला गाउँपालिका, NCCSP, डिभिजन वन कार्यालय, शे फोक्सुन्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ति कार्यालय
२.१५	वहुउदेशिय नर्सरी स्थापना	ओटा	१	५००	१३९	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	वडा नं. ४, छाचु	
२.१६	वृक्षारोपण (देवदार)	हेक्टर	२५	४०	१३९	५	२००	५	२००	५	२००	५	२००	५	२००	१०००	वडा नं. ४, छाचु	
२.१७	डहेलो नियन्त्रणका लागि सचेतना कार्यक्रम (नाटक, रेडियो, एफएम बाट सुचना प्रसारण) विद्यालयमा निबन्ध, वक्तृत्वकला प्रतियोगिता	पटक	५	५०	१३९	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. ४, छाचु	
२.१८	शंरक्षण पोखरी निर्माण	ओटा	६	२०		२	४०	२	४०	२	४०	०	०	०	०	१२०	वडा नं. ४, छाचु	
२.१९	वन व्यवस्थापन तालिम	पटक	५	२५	१३९	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१२५	वडा नं. ४, छाचु	
२.२०	वन व्यवस्थापनका लागि औजार खरिद	पटक	१	५०	१३९	१	५०	०	०	०	०	०	०	०	०	५०	वडा नं. ४, छाचु	
२.२१	आगलागि नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम तथा औजार खरिद	पटक	१	१००	१३९	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१००	वडा नं. ४, छाचु	
२.२२	अग्नी रेखा निर्माण	मि.	१२५०	०।२	१३९	२५०	५०	२५०	५०	२५०	५०	२५०	५०	२५०	५०	२५०	वडा नं. ४, छाचु	
२.२३	वहुउदेशिय नर्सरी स्थापना	ओटा	१	५००	१०३	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	वडा नं. ५, माभगाउ	
२.२४	वृक्षारोपण (द्वार, धुपि, टिमुर, भोटेपिपल)	हेक्टर	२५	४०	१०३	५	२००	५	२००	५	२००	५	२००	५	२००	१०००	वडा नं. ५, माभगाउको खामपानी, चैत, बैलेनी, नुन्दीना	
२.२५	डहेलो नियन्त्रणका लागि सचेतना कार्यक्रम (नाटक, रेडियो, एफएम बाट सुचना प्रसारण) विद्यालयमा	पटक	५	५०	१०३	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. ५, माभगाउ	

	निवन्ध, वक्तृतोकला प्रतियोगिता																	
२.२६	शंरक्षण पोखरी निर्माण	ओटा	२	२०		१	२०	१	२०	०	०	०	०	०	०	४०	वडा नं. ५, माभगाउ	
२.२७	वन व्यवस्थापन तालिम	पटक	५	२५	१०३	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१२५	वडा नं. ५, माभगाउ	
२.२८	वन व्यवस्थापनका लागि औजार खरिद	पटक	१	५०	१०३	१	५०	०	०	०	०	०	०	०	०	५०	वडा नं. ५, माभगाउ	
२.२९	आगलागि नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम तथा औजार खरिद	पटक	१	१००	१०३	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१००	वडा नं. ५, माभगाउ	
२.३०	सडक वाटो वरिपरि वृक्षारोपण	मि.	४०००	०१२	१०३	१०००	२००	१०००	२००	१०००	२००	१०००	२००	०	०	८००	वडा नं. ५, माभगाउ	
२.३१	अग्नी रेखा निर्माण	मि.	५०००	०१२	१०३	०	०	२०००	४००	२०००	४००	१०००	२००	०	०	१०००	वडा नं. ५, माभगाउ	
२.३२	वहुउदेशिय नर्सरी स्थापना	ओटा	१	५००	१२३	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	वडा नं. ६, भ्याकोट	
२.३३	वृक्षारोपण	हेक्टर	२५	४०	१२३	५	२००	५	२००	५	२००	५	२००	५	२००	१०००	वडा नं. ६, भ्याकोट	
२.३४	डडेलो नियन्त्रणका लागि सचेतना कार्यक्रम (नाटक, रेडियो, एफएम बाट सुचना प्रसारण) विद्यालयमा निवन्ध, वक्तृतोकला प्रतियोगिता	पटक	५	५०	१२३	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. ६, भ्याकोट	
२.३५	१ घर १० विरुवा रोपण कार्यक्रम	पटक	१	२००	१२३	०	०	१	२००	०	०	०	०	०	०	२००	वडा नं. ६, भ्याकोट	
२.३६	वाटो किनारामा वृक्षारोपण	मि.	५०००	०१२	१२३	१०००	२००	१०००	२००	१०००	२००	१०००	२००	१०००	२००	१०००	वडा नं. ६, भ्याकोट	
२.३७	वन व्यवस्थापन तालिम	पटक	५	२५	१२३	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१२५	वडा नं. ६, भ्याकोट	
२.३८	वन व्यवस्थापनका लागि औजार खरिद	पटक	१	५०	१२३	१	५०	०	०	०	०	०	०	०	०	५०	वडा नं. ६, भ्याकोट	
२.३९	आगलागि नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम तथा औजार खरिद	पटक	१	१००	१२३	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१००	वडा नं. ६, भ्याकोट	
३	उद्योग यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र																	
३.१	तरकारी खेतीमा सिंचाईका लागि पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण	ओटा	१	५००	२०	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	हुरीकोट	
३.२	तरकारी खेतीमा सिंचाईका लागि पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण	ओटा	१	५००	२५	०	०	१	५००	०	०	०	०	०	०	५००	हुरीकोट	

३.३	पनेरीखोला हुरीकोट सिंचाईकुलो निर्माण	ओटा	१	२०००	७८	१	२०००	०	०	०	०	०	०	०	०	२०००	वडा नं. १, हुरीकोट	
३.४	दमखोला हुरीकोट पाईप सिंचाई योजना	ओटा	१	३०००	७८	०	०	१	३०००	०	०	०	०	०	०	३०००	वडा नं. १, हुरीकोट	
३.५	भोगपानी खोला भो.पु. निर्माण	ओटा	१	८०००	७८	१	८०००	०	०	०	०	०	०	०	०	८०००	वडा नं. १, हुरीकोट	
३.६	गलैचा उद्योग स्थापना	पटक	१	१५००	७८	०	०	१	१५००	०	०	०	०	०	०	१५००	वडा नं. १, हुरीकोट	
३.७	होजेरी (स्वीटर, भोला, कोट) उद्यम स्थापना	पटक	१	१०००	१५	०	०	०	०	०	०	१	१०००	०	०	१०००	वडा नं. १, हुरीकोट	
३.८	फर्निचर उद्योग स्थापना	पटक	१	१०००	१०	०	०	०	०	०	०	१	१०००	०	०	१०००	वडा नं. १, हुरीकोट	
३.९	तेल मिल उद्योग स्थापना	थान	१	१५००	१००	०	०	१	१५००	०	०	०	०	०	०	१५००	वडा नं. २, काईगाउँ	जगदुल्ला गाउँपालिका, NCCSP
३.१०	महिला समुहका लागि कुटानी पिसानि उद्योग व्वस्थापन	थान	१	१५००	१००	०	०	०	०	१	१५००	०	०	०	०	१५००	वडा नं. २, काईगाउँ	जगदुल्ला गाउँपालिका, NCCSP
३.११	महिला समुहका लागि भवन निर्माण	बटा	१	३०००	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	३०००	३०००	वडा नं. २, काईगाउँ	जगदुल्ला गाउँपालिका, प्रदेश मन्त्रालय, NCCSP
३.१२	सेल्टर हाउस (सुरक्षित आवस गृह) निर्माण	बटा	१	२५००	१२०	०	०	१	२५००	०	०	०	०	०	०	२५००	वडा नं. २, काईगाउँ	जगदुल्ला गाउँपालिका, NCCSP, प्रदेश मन्त्रालय, संघिय सरकार
३.१३	तरकारी खेतीमा सिंचाईका लागि पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण	ओटा	२	५००	१००	१	५००	०	०	१	५००	०	०	०	०	१०००	वडा नं. २, काईगाउँ	
३.१४	सेल्टर हाउस (सुरक्षित आवस गृह) निर्माण	बटा	१	३५००	३००	०	०	०	०	३	३५००	०	०	०	०	३५००	वडा नं. ३	जगदुल्ला गाउँपालिका, NCCSP, प्रदेश मन्त्रालय, संघिय सरकार
३.१५	ज्याकेट, स्वीटर, टोपी, कोट बनाउने उद्यम स्थापना	पटक	१	८००	२०	०	०	१	८००	०	०	०	०	०	०	८००	वडा नं. ३, थापागाउँ	
३.१६	सिरक, डसना बनाउने उद्योग स्थापना	पटक	१	६००	२०	०	०	१	६००	०	०	०	०	०	०	६००	वडा नं. ३, थापागाउँ	
३.१७	सामुदायिक रेडियो स्टेसन स्थापना	बटा	१	१२००	७००	०	०	०	०	०	०	१	१२००	०	०	१२००	वडा नं. ३, थापागाउँ	

३.१८	भुना खोला देखी टोल्कोटा सम्म (90 mm) को पाइप सिंचाइ योजना	कि मि	४	२५००	२५०	०	०	२	५०००	२	५०००	०	०	०	०	१००००	वडा नं. ३	जगदुल्ला गाउँपालिका, संघिय सरकार, प्रदेश मन्त्रालय र पूर्वाधार विकास कार्यालय
३.१९	तरकारी खेतीमा सिंचाइका लागि पक्की सिंचाइ पोखरी निर्माण	ओटा	१	५००	३५	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	छाचु	
३.२०	तरकारी खेतीमा सिंचाइका लागि पक्की सिंचाइ पोखरी निर्माण	ओटा	१	५००	५०	०	०	१	५००	०	०	०	०	०	०	५००	कोटछाचु	
३.२१	तरकारी खेतीमा सिंचाइका लागि पक्की सिंचाइ पोखरी निर्माण	ओटा	१	५००	३०	०	०	०	०	१	५००	०	०	०	०	५००	दलित टोल	
३.२२	छाचु पाइप सिंचाइ योजना	ओटा	१	६०००	६०	१	६०००	०	०	०	०	०	०	०	०	६०००	वडा नं. ४, छाचु	
३.२३	चिल्लीखेरा कोटछाचु वेलिब्रिज निर्माण	पटक	१	१००००	१३९	१	१००००	०	०	०	०	०	०	०	०	१००००	वडा नं. ४, छाचु	
३.२४	अल्लो प्रशोधन उद्योग स्थापना	पटक	१	१०००	१३९	१	१०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१०००	वडा नं. ४, छाचु	
३.२५	फर्निचर उद्योग स्थापनामा सहयोग	पटक	१	८००	१५	०	०	०	०	०	०	१	८००	०	०	८००	वडा नं. ४, छाचु	
३.२६	तरकारी खेतीमा सिंचाइका लागि पक्की सिंचाइ पोखरी निर्माण	ओटा	१	५००	५०	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	माभगाउ	
३.२७	तरकारी खेतीमा सिंचाइका लागि पक्की सिंचाइ पोखरी निर्माण	ओटा	१	५००	५०	०	०	१	५००	०	०	०	०	०	०	५००	गैरीगाउ	
३.२८	वृक्षारोपण क्षेत्रमा पाइप सिंचाइ योजना	ओटा	१	४०००	१०३	१	४०००	०	०	०	०	०	०	०	०	४०००	वडा नं. ५, माभगाउ	
३.२९	अल्लो प्रशोधन उद्योग स्थापना	पटक	१	१०००	१०३	१	१०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१०००	वडा नं. ५, माभगाउ	
३.३०	होजेरी (स्वीटर, टोपी, कोट) वनाउने उद्यम स्थापना	पटक	१	८००	२०	०	०	१	८००	०	०	०	०	०	०	८००	वडा नं. ५, माभगाउ	
३.३१	तरकारी खेतीमा सिंचाइका लागि पक्की सिंचाइ पोखरी निर्माण	बटा	१	५००	५०	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	जाखोर	
३.३२	तरकारी खेतीमा सिंचाइका लागि पक्की सिंचाइ पोखरी निर्माण	बटा	१	५००	४०	०	०	१	५००	०	०	०	०	०	०	५००	गोईलेनी	

३.३३	तरकारी खेतीमा सिंचाईका लागि पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण	बटा	१	५००	२५	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	छाचौर	
३.३४	तरकारी खेतीमा सिंचाईका लागि पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण	बटा	१	५००	८०	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	डाडा	
३.३५	तरकारी खेतीमा सिंचाईका लागि पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण	बटा	१	५००	५०	०	०	१	५००	०	०	०	०	०	०	५००	माभुचौर	
३.३६	तरकारी खेतीमा सिंचाईका लागि पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण	बटा	१	५००	१५	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	ओवारी	
३.३७	तरकारी खेतीमा सिंचाईका लागि पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण	बटा	१	५००	४९	०	०	१	५००	०	०	०	०	०	०	५००	बल्दीचौर	
३.३८	एक घर एक सिंचाई आयोजना	पटक	१	१००००	१२३	१	१००००	०	०	०	०	०	०	०	०	१००००	वडा नं. ६, भयाकोट	
३.३९	मार्सेवारी पाईप सिंचाई योजना	पटक	१	३०००	५०	०	०	१	३०००	०	०	०	०	०	०	३०००	वडा नं. ६, भयाकोट	
३.४०	अल्लो प्रशोधन उद्योग स्थापना	पटक	१	१०००	१२३	१	१०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१०००	वडा नं. ६, भयाकोट	
३.४१	होजेरी (स्वीटर, टोपी, कोट) बनाउने उद्यम स्थापना	पटक	१	८००	२५	०	०	१	८००	०	०	०	०	०	०	८००	वडा नं. ६, भयाकोट	
३.४२	डेरी उद्यम स्थापना	पटक	१	१०००	१२३	०	०	०	०	१	१०००	०	०	०	०	१०००	वडा नं. ६, भयाकोट	
३.४३	फलफुल जुस उद्योग स्थापना	पटक	१	१०००	१२३	०	०	०	०	०	०	१	१०००	०	०	१०००	वडा नं. ६, भयाकोट	
३.४४	अलुमुनियम उद्योग स्थापना	पटक	१	२०००	१२३	०	०	०	०	०	०	०	०	१	२०००	२०००	वडा नं. ६, भयाकोट	
४	ग्रामिण तथा शहरी बसोबास																	
४.१	पनेरीखोला ढल निकास कार्यक्रम	स्थान	१	२०००	७८	१	२०००	०	०	०	०	०	०	०	०	२०००	वडा नं. १, हरिकोट	
४.२	हरिकोट बस्तिको बाटो आर.सि.सि. गर्ने	स्थान	१	२५००	७८	०	०	१	२५००	०	०	०	०	०	०	२५००	वडा नं. १, हरिकोट	
४.३	लिङ्गो गाडनका लागी प्रत्येक घरधुरीलाई जि आई पाइप वितरण	थान	३००	३	१००	३००	९००	०	०	०	०	०	०	०	०	९००	वडा नं. २, काईगाउँ	जगदुल्ला गाउँपालिका, संघिय सरकार, प्रदेश मन्त्रालय
४.४	स्वास्थ्य चौकी देखी सिमाकुना सम्म ढल निर्माण	मिटर	४००	४	१००	०	०	४००	१६००	०	०	०	०	०	०	१६००	वडा नं. २, काईगाउँ	जगदुल्ला गाउँपालिका, प्रदेश मन्त्रालय र

																		पूर्वाधार विकास कार्यालय, NCCSP
४.५	मस्ट थान देखि सिमा चौर सम्म ढल निकास	मिटर	४००	४	१००	४००	१६००	०	०	०	०	०	०	०	०	१६००	वडा नं. २, काईगाउँ	जगदुल्ला गाउँपालिका, प्रदेश मन्त्रालय र पूर्वाधार विकास कार्यालय, NCCSP
४.६	स्वास्थ्य चौकी देखी सिमाकुना सम्म बाटो आर सि सि निर्माण	मिटर	४००	५	१००	०	०	४००	२०००	०	०	०	०	०	०	२०००	वडा नं. २, काईगाउँ	
४.७	मस्ट थान देखि सिमा चौर सम्म ढल निकास बाटो आर सि सि निर्माण	मिटर	४००	५	१००	०	०	०	०	०	०	०	४००	२०००	२०००	वडा नं. २, काईगाउँ		
४.८	थापागाउँ ढल निर्माण	पटक	१	२०००	१२०	०	०	१	२०००	०	०	०	०	०	०	२०००	वडा नं. ३	
४.९	दलित वस्तिको शौचालय धारा सहितको स्तरोन्नति	वटा	४५	५	४५	०	०	४५	२२५	०	०	०	०	०	०	२२५	वडा नं. ३, महारुद्रगाउँ	
४.१०	महारुद्रगाउँ ढल निर्माण	पटक	१	१०००	१२०	०	०	१	१०००	०	०	०	०	०	०	१०००	वडा नं. ३	
४.११	गाउको पानीको ढल निकास	मि.	५००	८	६०	१००	८००	१००	८००	१००	८००	१००	८००	१००	८००	४०००	वडा नं. ४, छाचु	
४.१२	दलित वस्तिको चिल्लीखेरा घेरवार	मि.	१	२०००	३५	१	२०००	०	०	०	०	०	०	०	०	२०००	वडा नं. ४, छाचु	
४.१३	ईल्ली कृषि सडक निर्माण	पटक	१	५०००	१०३	०	०	१	५०००	०	०	०	०	०	०	५०००	वडा नं. ५, माभगाउ	
४.१४	भट्टेखोला दुनेला घेरवार	पटक	१	४५००	९५	०	०	१	४५००	०	०	०	०	०	०	४५००	वडा नं. ५, माभगाउ	
४.१५	माभचौर स्याउ फर्म घेरवार	स्थान	१	५०००	६१	१	५०००	०	०	०	०	०	०	०	०	५०००	वडा नं. ६, भयाकोट	
४.१६	तल्लो छाचौर देखि कुलिवाधा स्याउ फर्म घेरवार	स्थान	१	३०००	३०	०	०	१	३०००	०	०	०	०	०	०	३०००	वडा नं. ६, भयाकोट	
४.१७	घट्टेचौर फर्म घेरवार	स्थान	१	२५००	४०	०	०	०	०	१	२५००	०	०	०	०	२५००	वडा नं. ६, भयाकोट	
४.१८	पारीवलासा चचिखेला घेरवार	स्थान	१	२५००	३५	०	०	०	०	०	०	१	२५००	०	०	२५००	वडा नं. ६, भयाकोट	
४.१९	पकानाखोला देखि भगवती मा.वि. हुदै हापर खोला ढल निकास	स्थान	१	४०००	८९	०	०	०	०	०	०	०	०	१	४०००	४०००	वडा नं. ६, भयाकोट	
५	स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाइ																	



५.१	स्टेचर खरिद	ओटा	४	१०	७८	४	४०	०	०	०	०	०	०	०	०	४०	वडा नं. १, हुरिकोट
५.२	आमा समुहलाई प्राथमिक उपचार सम्बन्धि तालिम तथा प्राथमिक उपचार वाकस सहयोग	पटक	३	१०	३	०	०	३	३०	०	०	०	०	०	०	३०	वडा नं. १, हुरिकोट
५.३	पोषण सम्बन्धि तालिम	पटक	५	२५	७५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१२५	वडा नं. १, हुरिकोट
५.४	जन चेतनामुलक कार्यक्रम (सरसफाई, मानव रोग, सरुवा रोग, खोप, बालविवाह, मातृशिशु, यौनशिक्षा)	पटक	५	२५	७८	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१२५	वडा नं. १, हुरिकोट
५.५	हुरिकोट खा.पा. योजनामा अर्को मुहान थप गर्नुपर्ने	ओटा	१	२५००	३५	१	२५००	०	०	०	०	०	०	०	०	२५००	वडा नं. १, हुरिकोट
५.६	खाडसरा कुला देखि थेम्का खा.पा. योजना	ओटा	१	२०००	७८	०	०	१	२०००	०	०	०	०	०	०	२०००	वडा नं. १, हुरिकोट
५.७	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारवार तथा वृक्षारोपण	ओटा	१	३००	७८	१	३००	०	०	०	०	०	०	०	०	३००	पनेरीखोला
५.८	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारवार तथा वृक्षारोपण	ओटा	१	३००	५०	०	०	१	३००	०	०	०	०	०	०	३००	नुनछिम्बाखोला
५.९	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारवार तथा वृक्षारोपण	ओटा	१	३००	२०	०	०	०	०	१	३००	०	०	०	०	३००	थारखेलनाउला
५.१०	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारवार तथा वृक्षारोपण	ओटा	१	३००	१०	०	०	०	०	०	०	१	३००	०	०	३००	जुम्लीखर्क
५.११	फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि अध्ययन	पटक	१	७००	१००	०	०	१	७००	०	०	०	०	०	०	७००	वडा नं. २, काईगाउँ
५.१२	डम्पिड साईट निर्माण	बटा	१	१५००	१००	०	०	०	०	०	०	१	१५००	०	०	१५००	वडा नं. २, काईगाउँ
५.१३	फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	पटक	१	५००	१००	०	०	०	०	१	५००	०	०	०	०	५००	वडा नं. २, काईगाउँ
५.१४	स्वास्थ्य चौकीमा ल्याब, एक्स रे र भिडियो एक्स रे उपकरण को व्यवस्था र उपकरण प्रयोग सम्बन्धि स्वास्थ्यकर्मीलाई तालिम	पटक	१	२५००	७००	०	०	१	२५००	०	०	०	०	०	०	२५००	वडा नं. २, काईगाउँ

५.१५	सरसफाई, स्वास्थ्य तथा वातावरणमैत्री स्थानिय शासन सम्बन्धि तालिम	पटक	२	५००	१००	१	५००	०	०	०	०	०	०	१	५००	१०००	वडा नं. २, काईगाउँ	जगदुल्ला गाउँपालिका, संघिय सरकार, प्रदेश मन्त्रालय
५.१६	काईगाउँ खानेपानी योजना	मिटर	२०००	२	१००	०	०	१०००	२०००	१०००	२०००	०	०	०	०	४०००	वडा नं. २, काईगाउँ	जगदुल्ला गाउँपालिका, संघिय सरकार, प्रदेश मन्त्रालय
५.१७	भित्ते खोला खानेपानी मुहान संरक्षण	ओटा	१	६००	१००	०	०	०	०	०	०	१	६००	०	०	६००	वडा नं. २, काईगाउँ	
५.१८	जुकेपानी खानेपानी मुहान संरक्षण	ओटा	१	६००	१००	०	०	०	०	०	०	१	६००	०	०	६००	वडा नं. २, काईगाउँ	
५.१९	स्वास्थ्य चौकीको लागी सामाग्री वितरण तथा स्वास्थ्यकमीलाई क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	पटक	१	६००	११०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	६००	६००	वडा नं. ३	जगदुल्ला गाउँपालिका, NCCSP
५.२०	थापागाउ र महारुद्र गाउ खानेपानी योजना	मिटर	३०००	२	१००	०	०	०	०	०	०	१५००	३०००	१५००	३०००	६०००	वडा नं. ३	जगदुल्ला गाउँपालिका, संघिय सरकार, प्रदेश मन्त्रालय
५.२१	सरसफाई, स्वास्थ्य तथा वातावरणमैत्री स्थानिय शासन सम्बन्धि तालिम	पटक	२	५००	१००	१	५००	०	०	०	०	०	०	१	५००	१०००	वडा नं. ३	जगदुल्ला गाउँपालिका, संघिय सरकार, प्रदेश मन्त्रालय
५.२२	स्वास्थ्य शिविर संचालन	पटक	५	१००	१३९	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	वडा नं. ३	
५.२३	तीनमुले खानेपानी मुहान संरक्षण	ओटा	१	६००	१००	०	०	०	०	०	०	१	६००	०	०	६००	वडा नं. ३	
५.२४	धुपी डाँडा खानेपानी मुहान संरक्षण	ओटा	१	६००	१००	०	०	०	०	०	०	१	६००	०	०	६००	वडा नं. ३	
५.२५	स्टेचर खरिद	ओटा	३	१०	१३९	३	३०	०	०	०	०	०	०	०	०	३०	वडा नं. ४, छाचु	
५.२६	आमा समुहलाई प्राथमिक उपचार सम्बन्धि तालिम तथा प्राथमिक उपचार वाकस सहयोग	पटक	३	१०	३	३	३०	०	०	०	०	०	०	०	०	३०	वडा नं. ४, छाचु	
५.२७	पोषण सम्बन्धि तालिम	पटक	५	२५	१२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१२५	वडा नं. ४, छाचु	
५.२८	जन चेतनामुलक कार्यक्रम (सरसफाई, मानव रोग, सरुवा रोग, खोप, बालविवाह, मातृशिशु, यौनशिक्षा)	पटक	५	२५	१३९	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१२५	वडा नं. ४, छाचु	

५.२९	स्वास्थ्य शिविर संचालन	पटक	५	१००	१३९	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	वडा नं. ४, छाचु
५.३०	कोटछाचु खा.पा. योजना	ओटा	१	६०००	५०	१	६०००	०	०	०	०	०	०	०	०	६०००	वडा नं. ४, छाचु
५.३१	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारवार तथा वृक्षारोपण	ओटा	१	३००	६०	१	३००	०	०	०	०	०	०	०	०	३००	सुकदह
५.३२	स्टेचर खरिद	ओटा	४	१०	१०३	४	४०	०	०	०	०	०	०	०	०	४०	वडा नं. ५, माभगाउ
५.३३	आमा समुहलाई प्राथमिक उपचार सम्बन्धि तालिम तथा प्राथमिक उपचार वाकस सहयोग	पटक	३	१०	३	०	०	३	३०	०	०	०	०	०	०	३०	वडा नं. ५, माभगाउ
५.३४	पोषण सम्बन्धि तालिम	पटक	५	२५	१००	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१२५	वडा नं. ५, माभगाउ
५.३५	जन चेतनामुलक कार्यक्रम (सरसफाई, मानव रोग, सरुवा रोग, खोप, वालविवाह, मातृशिशु, यौनशिक्षा)	पटक	५	२५	१०३	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१२५	वडा नं. ५, माभगाउ
५.३६	स्वास्थ्य ईकाई सवलिकरण	ओटा	१	१५००	१०३	१	१५००	०	०	०	०	०	०	०	०	१५००	वडा नं. ५, माभगाउ
५.३७	स्वास्थ्य शिविर संचालन	पटक	५	१००	१०३	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	वडा नं. ५, माभगाउ
५.३८	ईल्ली खा.पा. योजना	ओटा	१	५०००	९०	१	५०००	०	०	०	०	०	०	०	०	५०००	वडा नं. ५, माभगाउ
५.३९	याच्चा खा.पा. योजना	ओटा	१	४५००	७०	०	०	१	४५००	०	०	०	०	०	०	४५००	वडा नं. ५, माभगाउ
५.४०	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारवार तथा वृक्षारोपण	ओटा	१	३००	२०	१	३००	०	०	०	०	०	०	०	०	३००	ठुलासिम
५.४१	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारवार तथा वृक्षारोपण	ओटा	१	३००	३०	०	०	१	३००	०	०	०	०	०	०	३००	नुन्थला
५.४२	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारवार तथा वृक्षारोपण	ओटा	१	३००	१३	०	०	०	०	१	३००	०	०	०	०	३००	गोईलेनी
५.४३	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारवार तथा वृक्षारोपण	ओटा	१	३००	२०	०	०	०	०	०	०	१	३००	०	०	३००	गुम्वाचौर
५.४४	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारवार तथा वृक्षारोपण	ओटा	१	३००	२५	०	०	०	०	०	०	०	१	३००	३००	ठाकुरधारा	
५.४५	स्टेचर खरिद	ओटा	४	१०	१२३	४	४०	०	०	०	०	०	०	०	०	४०	वडा नं. ६, भयाकोट
५.४६	आमा समुहलाई प्राथमिक उपचार सम्बन्धि तालिम तथा प्राथमिक उपचार	पटक	३	१०	३	०	०	३	३०	०	०	०	०	०	०	३०	वडा नं. ६, भयाकोट

	वाकस सहयोग																	
५.४७	पोषण सम्बन्धि तालिम	पटक	५	२५	१००	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१२५	वडा नं. ६, भ्याकोट	
५.४८	जन चेतनामुलक कार्यक्रम (सरसफाई, मानव रोग, सरुवा रोग, खोप, बालविवाह, मातृशिशु, यौनशिक्षा)	पटक	५	२५	१२३	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१२५	वडा नं. ६, भ्याकोट	
५.४९	स्वास्थ्य शिविर संचालन	पटक	५	१००	१२३	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	वडा नं. ६, भ्याकोट	
५.५०	वयल्दी खाल्टा खा.पा. योजना	पटक	१	८०००	८०	१	८०००	०	०	०	०	०	०	०	०	८०००	वडा नं. ६, भ्याकोट	
५.५१	पथरा बलासा खा.पा. योजना	पटक	१	३०००	५०	०	०	१	३०००	०	०	०	०	०	०	३०००	वडा नं. ६, भ्याकोट	
५.५२	पारीबलासा खा.पा. योजना	पटक	१	१५००	२५	०	०	०	०	१	१५००	०	०	०	०	१५००	वडा नं. ६, भ्याकोट	
५.५३	ईल्ली खा.पा. योजना	पटक	१	१०००	५०	०	०	०	०	०	०	१	१०००	०	०	१०००	वडा नं. ६, भ्याकोट	
५.५४	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारवार तथा वृक्षारोपण	बटा	१	३००	३०	१	३००	०	०	०	०	०	०	०	०	३००	सिमढुंगा	
५.५५	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारवार तथा वृक्षारोपण	बटा	१	३००	५०	०	०	१	३००	०	०	०	०	०	०	३००	भकानेमुल	
५.५६	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारवार तथा वृक्षारोपण	बटा	१	३००	३५	०	०	०	०	१	३००	०	०	०	०	३००	पिनाराखर्क	
५.५७	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारवार तथा वृक्षारोपण	बटा	१	३००	२०	०	०	०	०	०	०	१	३००	०	०	३००	भदाले	
५.५८	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारवार तथा वृक्षारोपण	बटा	१	३००	२२	०	०	०	०	०	०	०	०	१	३००	३००	खाल्टा	
५.५९	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारवार तथा वृक्षारोपण	बटा	१	५००	६०	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	मसिनामेला	
५.६०	पालिका स्तरिय फोहोर व्यवस्थापन अध्ययन	पटक	१	१०००	६५०	०	०	१	१०००	०	०	०	०	०	०	१०००	गाउँपालिका स्तरिय	
५.६१	पालिकास्तरिय स्वास्थ्य चौकी सवलिकरण - काईगाउँ र भ्याकोट	पटक	२	५००	६५०	०	०	०	०	०	०	१	५००	१	५००	१०००	गाउँपालिका स्तरिय	
६	विपत जोखिम न्युनिकरण र व्यवस्थाप																	
६.१	वाढी नियन्त्रणका लागी तटवन्ध निर्माण, खोला किनारामा वृक्षारोपण	घ.मि.	७००	६	२८	२००	१२००	२००	१२००	२००	१२००	१००	६००	०	०	४२००	दमखोला	
६.२	वाढी नियन्त्रणका लागी तटवन्ध निर्माण, खोला	घ.मि.	४००	६	२४	०	०	२००	१२००	१००	६००	१००	६००	०	०	२४००	भोगपानी खोला	

	किनारामा वृक्षारोपण																	
६.३	मलखोला देखि च्याली घौरासम्म तटबन्ध	मिटर (L*H) 800*3	800	१०	१००	८००	८०००	०	०	०	०	०	०	०	०	८०००	वडा नं. २, काईगाउँ	जगदुल्ला गाउँपालिका, संघिय सरकार, प्रदेश मन्त्रालय
६.४	मानथान देखि पारी घट्ट सम्म तटबन्ध	मिटर (L*H) 500*3	500	१०	१००	०	०	०	०	५००	५०००	०	०	०	५०००	वडा नं. २, काईगाउँ	जगदुल्ला गाउँपालिका, संघिय सरकार, प्रदेश मन्त्रालय	
६.५	कालछरी देखी चैत खोला सम्म तटबन्ध निर्माण	मिटर (L*H) 1000*7	1000	10	300	500	5000	500	5000	0	0	0	0	0	१००००	वडा नं. ३	जगदुल्ला गाउँपालिका, संघिय सरकार, प्रदेश मन्त्रालय र पूर्वाधार विकास कार्यालय	
६.६	धुनेली चौर देखि फुलफुल्ने चौरसम्म तटबन्ध निर्माण	मिटर (L*H) 1000*7	1000	१०	२५०	०	०	५००	५०००	५००	५०००	०	०	०	१००००	वडा नं. ३	जगदुल्ला गाउँपालिका, संघिय सरकार, प्रदेश मन्त्रालय र पूर्वाधार विकास कार्यालय	
६.७	दह देखि मेलगराले सम्म तटबन्ध निर्माण	मिटर (L*H) 50*20	५०	४०	२००	५०	२०००	०	०	०	०	०	०	०	२०००	वडा नं. ३	जगदुल्ला गाउँपालिका, संघिय सरकार, प्रदेश मन्त्रालय	
६.८	विपद तथा आगलागी नियन्त्रण सम्बन्धि सामाग्री वितरण	पटक	१	५००	११०	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	५००	वडा नं. ३	जगदुल्ला गाउँपालिका, NCCSP	
६.९	भल नियन्त्रणका लागि तटबन्ध, पानी कटाउने नाला निर्माण	घ.मि.	५००	६	१५	२००	१२००	२००	१२००	१००	६००	०	०	०	३०००	भलखोला		
६.१०	वाढी नियन्त्रणका लागि तटबन्ध निर्माण, खोला किनारामा वृक्षारोपण	घ.मि.	१०००	६	६०	२००	१२००	२००	१२००	२००	१२००	२००	१२००	२००	१२००	६०००	जगदुल्ला नदी	
६.११	पहिरो नियन्त्रणका लागि तटबन्ध निर्माण, वायोईन्जिनियरिंग तथा वृक्षारोपण	घ.मि.	१००	६	१५	१००	६००	०	०	०	०	०	०	०	६००	दलित बस्ति		
६.१२	वाढी नियन्त्रणका लागि तटबन्ध निर्माण, खोला किनारामा वृक्षारोपण	घ.मि.	१०००	६	५५	२००	१२००	२००	१२००	२००	१२००	२००	१२००	२००	१२००	६०००	जगदुल्ला नदी	

६.१३	वाढी नियन्त्रणका लागी तटवन्ध निर्माण, खोला किनारामा वृक्षारोपण	घ.मि.	१०००	६	२५	२००	१२००	२००	१२००	२००	१२००	२००	१२००	२००	१२००	६०००	देपालीखोला
६.१४	वाढी नियन्त्रणका लागी तटवन्ध निर्माण, खोला किनारामा वृक्षारोपण	घ.मि.	२००	६	२२	०	०	२००	१२००	०	०	०	०	०	०	१२००	कुलदेउखोला
६.१५	वाढी नियन्त्रणका लागी तटवन्ध निर्माण, खोला किनारामा वृक्षारोपण	घ.मि.	१००	६	६०	०	०	०	०	१००	६००	०	०	०	०	६००	धुनखोला देखि चैत
६.१६	पहिरो नियन्त्रणका लागी तटवन्ध निर्माण, वायोईन्जिनियरिंग तथा वृक्षारोपण	घ.मि.	१५००	६	३४	३००	१६००	३००	१६००	३००	१६००	३००	१६००	३००	१६००	९०००	घट्टेखोला
६.१७	चुकेना भोलुंगे पुल शंरक्षणका लागि तटवन्ध	घ.मि.	४००	६	१०३	१००	६००	०	०	०	०	०	०	३००	१६००	२४००	वडा नं. ५, माभगाउ
६.१८	ढुंगेसाघु पहिरो तथा खोल्सी कटान नियन्त्रणका लागि मेसिनरी वाल तथा वृक्षारोपण	घ.मि.	३००	६	३०	०	०	३००	१६००	०	०	०	०	०	०	१६००	वडा नं. ५, माभगाउ
६.१९	सिमचौर नुन्दिना मेसिनरी पर्खाल निर्माण तथा वृक्षारोपण	घ.मि.	१२००	६	४५	३००	१६००	३००	१६००	३००	१६००	३००	१६००	०	०	७२००	वडा नं. ५, माभगाउ
६.२०	पहिरो नियन्त्रणका लागी तटवन्ध निर्माण, वायोईन्जिनियरिंग तथा वृक्षारोपण	घ.मि.	२००	६	१०	१००	६००	१००	६००	०	०	०	०	०	०	१२००	कागमारा आ.वि., माभगाउ
६.२१	वाढी नियन्त्रणका लागी तटवन्ध निर्माण, खोला किनारामा वृक्षारोपण	घ.मि.	१२५०	६	३५	२५०	१५००	२५०	१५००	२५०	१५००	२५०	१५००	२५०	१५००	७५००	गरुलखोला
६.२२	वाढी नियन्त्रणका लागी तटवन्ध निर्माण, खोला किनारामा वृक्षारोपण	घ.मि.	५००	६	५०	१००	६००	१००	६००	१००	६००	१००	६००	१००	६००	३०००	पकानाखोला
६.२३	वाढी नियन्त्रणका लागी तटवन्ध निर्माण, खोला किनारामा वृक्षारोपण	घ.मि.	७००	६	४०	१००	६००	२००	१२००	१००	६००	२००	१२००	१००	६००	४२००	जगदुल्ला नदी
६.२४	वाढी नियन्त्रणका लागी तटवन्ध निर्माण, खोला किनारामा वृक्षारोपण	घ.मि.	५००	६	२५	१००	६००	१००	६००	१००	६००	१००	६००	१००	६००	३०००	पदमीखोला
६.२५	पहिरो नियन्त्रणका लागी तटवन्ध निर्माण, वायोईन्जिनियरिंग तथा वृक्षारोपण	घ.मि.	१०००	६	३०	२००	१२००	२००	१२००	२००	१२००	२००	१२००	२००	१२००	६०००	पोवारी घोरेचा

६.२६	पहिरो नियन्त्रणका लागी तटवन्ध निर्माण, वायोईन्जिनियरिंग तथा वृक्षारोपण तथा आर.सि.सि. पर्खाल	घ.मि.	१०००	६	६०	२००	१२००	२००	१२००	२००	१२००	२००	१२००	२००	१२००	६०००	चचिखेल पारिवलासा	
६.२७	पहिरो नियन्त्रणका लागी तटवन्ध निर्माण, वायोईन्जिनियरिंग तथा वृक्षारोपण	घ.मि.	१५००	६	४५	३००	१६००	३००	१६००	३००	१६००	३००	१६००	३००	१६००	९०००	चिउरीभिता	
६.२८	पहिरो नियन्त्रणका लागी तटवन्ध निर्माण, वायोईन्जिनियरिंग तथा वृक्षारोपण	घ.मि.	६००	६	७०	२००	१२००	२००	१२००	२००	१२००	१००	६००	१००	६००	४६००	बलानेडाडा लेखचौरी	
६.२९	पहिरो नियन्त्रणका लागी तटवन्ध निर्माण, वायोईन्जिनियरिंग तथा वृक्षारोपण	घ.मि.	२४०	६	२०	६०	४६०	६०	४६०	६०	४६०	०	०	०	०	१४४०	भगवती मा.वि.	
६.३०	वाटो कटानका कारण विद्यालयमा आर.सि.सि. बाल निर्माण	घ.मि.	१००	६	२०	५०	३००	५०	३००	०	०	०	०	०	०	६००	भगवती मा.वि.	
७	जलस्रोत तथा उर्जा																	
७.१	सुधारिएको पानी घट्ट निर्माण	बटा	४	५०	७६	२	१००	२	१००	०	०	०	०	०	०	२००	वडा नं. १, हरिकोट	
७.२	मिल निर्माणमा सहयोग	बटा	१	१०००	७६	१	१०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१०००	वडा नं. १, हरिकोट	
७.३	स्वास्थ्य चौकीको लागी सोलार प्यानल र ब्याट्री सहयोग	पटक	१	५००	७००	०	०	१	५००	०	०	०	०	०	०	५००	वडा नं. २, काईगाउँ	
७.४	सुधारिएको पानी घट्ट निर्माण	बटा	३	७०	१००	२	१४०	०	०	१	७०	०	०	०	०	२१०	वडा नं. २, काईगाउँ	
७.५	बायो बिक्रेट निर्माण तालिम र निर्माण सामाग्री वितरण	पटक	१	५००	१००	०	०	०	०	१	५००	०	०	०	०	५००	वडा नं. २, काईगाउँ	
७.६	जगदुल्ला नदिबाट सोलार लिफ्ट सिचाइ	पटक	१	१५००	१००	०	०	०	०	०	०	१	१५००	०	०	१५००	वडा नं. ३	
७.७	बायो बिक्रेट निर्माण तालिम र निर्माण सामाग्री वितरण	पटक	१	५००	१००	०	०	०	०	१	५००	०	०	०	०	५००	वडा नं. ३	
७.८	बायो बिक्रेट निर्माण उद्योगका लागी सहयोग	पटक	१	१५००	१००	०	०	०	०	०	०	१	१५००	०	०	१५००	वडा नं. ३	
७.९	सुधारिएको पानी घट्ट निर्माण	बटा	३	५०	२००	२	१००	१	५०	०	०	०	०	०	०	१५०	वडा नं. ४, छाचु	
७.१०	मिल निर्माणमा सहयोग	बटा	१	१०००	२००	१	१०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१०००	वडा नं. ४,	

																		छात्र	
७.११	सुधारिएको पानी घट्ट निर्माण	बटा	२	५०	१०३	२	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१००	१००	वडा नं. ५, माझगाउ	
७.१२	कुटानी पिसानी तथा पेलानी मिल निर्माणमा सहयोग	बटा	२	१५००	१०३	१	१५००	१	१५००	०	०	०	०	०	०	३०००	३०००	वडा नं. ५, माझगाउ	
७.१३	छेपारीखोला लघु जलविद्युत योजना निर्माण	बटा	१	१००००	१०३	०	०	१	१००००	०	०	०	०	०	०	१००००	१००००	वडा नं. ५, माझगाउ	
७.१४	मिल निर्माणमा सहयोग	बटा	१	१५००	१२३	१	१५००	०	०	०	०	०	०	०	०	१५००	१५००	वडा नं. ६, भ्याकोट	
७.१५	छेपारीखोला लघु जलविद्युत आयोजना निर्माण	पटक	१	१००००	६५०	०	०	०	०	१	५०००	१	५०००	०	०	१००००	१००००	गाउँपालिका स्तरिय	
<b>८ पर्यटन एवम सांस्कृतिक सम्पदा</b>																			
८.१	प्रदेश स्तरीय जलवायु सम्मेलन (पर्यापर्यटनका हिसावले प्रवर्द्धन गर्न)	पटक	१	४०००	७८	०	०	०	०	१	४०००	०	०	०	०	४०००	४०००	वडा नं. १, हुरिकोट	
८.२	पर्यापर्यटनका हिसावले प्रवर्द्धन गर्ने क्षेत्र (पदमार्ग लगायत अन्य आवश्यक सामग्री)	पटक	१	५०००	१६०	०	०	०	०	०	०	१	५०००	०	०	५०००	५०००	वडा नं. १, हुरिकोट	
८.३	पर्यटन प्रवर्द्धनका लागी दोसान्त टापुमा ट्रस्ट पुल निर्माण	थान	१	५०००	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	५०००	५०००	वडा नं. २, काईगाउँ	जगदुल्ला गाउँपालिका, प्रदेश मन्त्रालय र पूर्वाधार विकास कार्यालय, NCCSP	
८.४	दोसान्त Eco Park निर्माणका लागी सहयोग	पटक	२	१०००	१००	०	०	०	०	०	०	१	१०००	१	१०००	२०००	वडा नं. २, काईगाउँ		
८.५	पालिका स्तरीय लोक सांस्कृतिक तथा पर्यटकीय मियुजियम निर्माणमा सहयोग	पटक	२	१०००	१००	०	०	०	०	०	०	१	१०००	१	१०००	२०००	वडा नं. ३		
८.६	गुम्बाचौर पर्यटकिय सिमसार क्षेत्र संरक्षण र प्रवर्द्धन	पटक	१	१०००	१००	०	०	०	०	०	०	१	१०००	०	०	१०००	१०००	वडा नं. ३	
८.७	जलवायु परिवर्तनका मुद्दा सहित लोक सांस्कृतिक प्रतियोगिता	पटक	१	१०००	१००	०	०	०	०	०	०	१	१०००	०	०	१०००	१०००	वडा नं. ३	
८.८	पर्यापर्यटनका हिसावले प्रवर्द्धन गर्ने क्षेत्र	पटक	१	२०००	१२३	०	०	०	०	१	२०००	०	०	०	०	२०००	२०००	मष्टाथान मन्दिर	



८.९	राष्ट्रिय स्तरीय जलवायु सम्मेलन (पर्यापर्यटनका हिसावले प्रवर्द्धन गर्न)	पटक	१	१०००	६५०	०	०	०	०	०	०	१	१०००	०	०	१०००	गाउँपालिका स्तरिय	
<b>९ लैगिक समानता र क्षमता विकास</b>																		
९.१	जलवायु परिवर्तन ज्ञान केन्द्र स्थापना ( वडा स्तरिय)	ओटा	१	१००	७८	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१००	वडा नं. १, हुरिकोट	
९.२	जलवायु परिवर्तन तथा वन डहेलो सम्बन्धि सचेतनामुलक होर्डिड बोर्ड	ओटा	१०	३०	७८	२	६०	२	६०	२	६०	२	६०	२	६०	३००	वडा नं. १, हुरिकोट	
९.३	आरन सुधार सहयोग	पटक	५	३०	५	५	१५०	०	०	०	०	०	०	०	०	१५०	वडा नं. १, हुरिकोट	
९.४	बौद्ध धर्म मान्ने प्रचलनका कारण प्रत्येक वर्ष काठको लिंगो काटने भएकोले वन फडानी वाट वचाउनको लागि फलामको पाईप सहयोग	पटक	७८	१०	७८	४०	४००	३८	३८०	०	०	०	०	०	०	७८०	वडा नं. १, हुरिकोट	
९.५	महिला तथा बन्चित वर्गलाई लैगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धि तालिम	पटक	५	३०	७५	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१५०	वडा नं. १, हुरिकोट	
९.६	लापा कार्यान्वयन का लागी अभिमुखीकरण गोष्ठी	पटक	१	२०		१	२०	०	०	०	०	०	०	०	०	२०	वडा नं. १, हुरिकोट	
९.७	वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठी	ओटा	५	२५		१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१२५	वडा नं. १, हुरिकोट	
९.८	सरोकारवालाहरुवाट संयुक्त अनुगमन तथा मूल्यांकन	ओटा	५	५०		१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. १, हुरिकोट	
९.९	चौमासिक समिक्षा गोष्ठी	पटक	१५	१०		३	३०	३	३०	३	३०	३	३०	३	३०	१५०	वडा नं. १, हुरिकोट	
९.१०	वडा कार्यालयको संस्थागत विकास	पटक	१	१००		०	०	१	१००	०	०	०	०	०	०	१००	वडा नं. १, हुरिकोट	
९.११	जलवायु परिवर्तन तथा वन डहेलो सम्बन्धि सचेतनामुलक होर्डिड बोर्ड	ओटा	१०	३०	७८	२	६०	२	६०	२	६०	२	६०	२	६०	३००	वडा नं. २	
९.१२	त्रिपुरा मा वि मा Eco Club स्थापना र जलवायु अनुकुलन कार्यक्रमका लागी क्षमता विकास र समुदायमा परिचालन	पटक	५	५०	१००	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. २	
९.१३	महिला, लक्षित वर्ग र	पटक	५	५०	१००	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. २	

	बालबालिकालाई जलवायु शिक्षा																	
९.१४	विपद तथा आगलागी नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम	पटक	१	३००	११०	१	३००	०	०	०	०	०	०	०	०	३००	वडा नं. २	
९.१५	पाइले हिमाल युवा क्लव सबलिकरण	पटक	१	३००	१००	०	०	१	३००	०	०	०	०	०	०	३००	वडा नं. २	
९.१६	महिला तथा बन्चित बर्गलाई लैगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धि तालिम	पटक	५	३०	१००	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१५०	वडा नं. २	
९.१७	लापा कार्यान्वयन का लागी अभिमुखीकरण गोष्ठी	पटक	५	२०		१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	१००	वडा नं. २	
९.१८	वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठी	ओटा	५	२५		१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१२५	वडा नं. २	
९.१९	सरोकारवालाहरुवाट संयुक्त अनुगमन तथा मूल्यांकन	ओटा	५	५०		१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. २	
९.२०	चौमासिक समिक्षा गोष्ठी	पटक	१५	१०		३	३०	३	३०	३	३०	३	३०	३	३०	१५०	वडा नं. २	
९.२१	वडा कार्यालयको संस्थागत विकास	पटक	१	१००		१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१००	वडा नं. २	
९.२२	विपद तथा आगलागी नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम	पटक	१	२००	११०	१	२००	०	०	०	०	०	०	०	०	२००	वडा नं. ३	जगदुल्ला गाउँपालिका, NCCSP
९.२३	शिक्षक तथा श्रोत व्यक्तिहरुलाई जलवायु परिवर्तन तथा अनुकूलन सम्बन्धि क्षमता अभिवृद्धि तालिम	पटक	१	४००	११०	०	०	०	०	०	०	१	४००	०	०	४००	वडा नं. ३	जगदुल्ला गाउँपालिका, NCCSP
९.२४	महादेव आ. विद्यालयमा eco club स्थापना तथा जलवायु परिवर्तन तथा अनुकूलन सम्बन्धि शिक्षा कार्यक्रम	पटक	२	१००	११०	०	०	०	०	०	०	१	१००	१	१००	२००	वडा नं. ३	जगदुल्ला गाउँपालिका, NCCSP
९.२५	महिला तथा बन्चित बर्गलाई लैगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धि तालिम	पटक	५	३०	१००	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१५०	वडा नं. ३	
९.२६	लापा कार्यान्वयन का लागी अभिमुखीकरण गोष्ठी	पटक	५	२०		१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	१००	वडा नं. ३	
९.२७	वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठी	ओटा	५	२५		१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१२५	वडा नं. ३	
९.२८	सरोकारवालाहरुवाट संयुक्त	ओटा	५	५०		१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. ३	

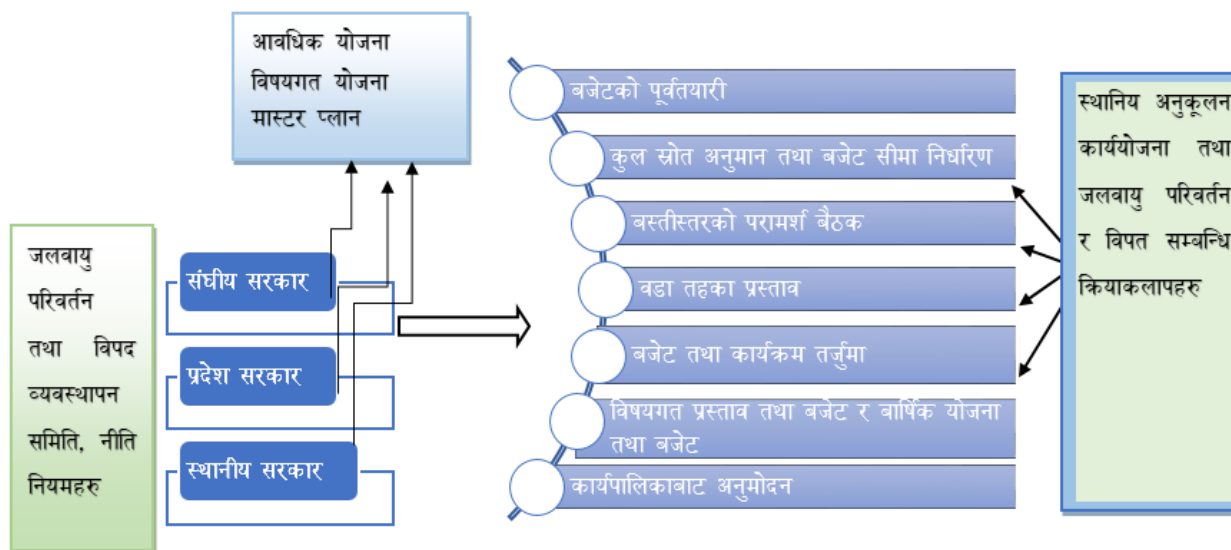
	अनुगमन तथा मूल्यांकन																
९.२९	चौमासिक समिक्षा गोष्ठी	पटक	१५	१०		३	३०	३	३०	३	३०	३	३०	३	३०	१५०	वडा नं. ३
९.३०	वडा कार्यालयको संस्थागत विकास	पटक	१	१००		१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१००	वडा नं. ३
९.३१	जलवायु परिवर्तन ज्ञान केन्द्र स्थापना ( वडा स्तरिय)	ओटा	१	१००	१३९	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१००	वडा नं. ४
९.३२	जलवायु परिवर्तन तथा वन डहेलो सम्बन्धि सचेतनामुलक होर्डिड बोर्ड	ओटा	१०	३०	१३९	२	६०	२	६०	२	६०	२	६०	२	६०	३००	वडा नं. ४
९.३३	आरन सुधार सहयोग	जना	४	३०	४	४	१२०	०	०	०	०	०	०	०	०	१२०	वडा नं. ४
९.३४	महिला तथा बन्चित बर्गलाई लैगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धि तालिम	पटक	५	३०	१२५	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१५०	वडा नं. ४
९.३५	लापा कार्यान्वयन का लागी अभिमुखीकरण गोष्ठी	पटक	५	२०		१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	१००	वडा नं. ४
९.३६	वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठी	पटक	५	२५		१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१२५	वडा नं. ४
९.३७	सरोकारवालाहरुवाट संयुक्त अनुगमन तथा मूल्यांकन	पटक	५	५०		१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. ४
९.३८	चौमासिक समिक्षा गोष्ठी	पटक	१५	१०		३	३०	३	३०	३	३०	३	३०	३	३०	१५०	वडा नं. ४
९.३९	वडा कार्यालयको संस्थागत विकास	पटक	१	१००		१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१००	वडा नं. ४
९.४०	जलवायु परिवर्तन ज्ञान केन्द्र स्थापना ( वडा स्तरिय)	ओटा	१	१००	१०३	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१००	वडा नं. ५, माभगाउ
९.४१	जलवायु परिवर्तन तथा वन डहेलो सम्बन्धि सचेतनामुलक होर्डिड बोर्ड	ओटा	५	३०	१०३	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१५०	वडा नं. ५, माभगाउ
९.४२	आरन सुधार सहयोग	जना	१०	३०	१०	०	०	५	१५०	५	१५०	०	०	०	०	३००	वडा नं. ५, माभगाउ
९.४३	महिला तथा बन्चित बर्गलाई लैगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धि तालिम	पटक	५	३०	१००	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१५०	वडा नं. ५, माभगाउ
९.४४	लापा कार्यान्वयन का लागी अभिमुखीकरण गोष्ठी	पटक	५	२०		१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	१००	वडा नं. ५, माभगाउ
९.४५	वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठी	ओटा	५	२५		१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१२५	वडा नं. ५, माभगाउ

९.४६	सरोकारवालाहरुबाट संयुक्त अनुगमन तथा मूल्यांकन	ओटा	५	५०		१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. ५, माझगाउ
९.४७	चौमासिक समिक्षा गोष्ठी	पटक	१५	१०		३	३०	३	३०	३	३०	३	३०	३	३०	१५०	वडा नं. ५, माझगाउ
९.४८	वडा कार्यालयको संस्थागत विकास	पटक	१	१००		१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१००	वडा नं. ५, माझगाउ
९.४९	जलवायु परिवर्तन ज्ञान केन्द्र स्थापना ( वडा स्तरिय)	ओटा	१	१००	१२३	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१००	वडा नं. ६, भ्याकोट
९.५०	जलवायु परिवर्तन तथा वन डहेलो सम्बन्धि सचेतनामुलक होर्डिड बोर्ड	ओटा	१०	३०	१२३	२	६०	२	६०	२	६०	२	६०	२	६०	३००	वडा नं. ६, भ्याकोट
९.५१	आरन सुधार सहयोग	पटक	२०	३०	२०	५	१५०	५	१५०	५	१५०	५	१५०	०	०	६००	वडा नं. ६, भ्याकोट
९.५२	दुधकुण्ड युवा क्लव सवलिकरण	पटक	१	५००	१२३	०	०	१	५००	०	०	०	०	०	०	५००	वडा नं. ६, भ्याकोट
९.५३	सहकारी संस्थाको लागि फलफुल तथा नगदेवाली बजारीकरणमा सहयोग तथा सवलिकरण	पटक	१	२०००	१२३	०	०	१	२०००	०	०	०	०	०	०	२०००	वडा नं. ६, भ्याकोट
९.५४	महिला तथा बन्चित वर्गलाई लैगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धि तालिम	पटक	५	३०	१००	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१५०	वडा नं. ६, भ्याकोट
९.५५	लापा कार्यान्वयन का लागी अभिमुखीकरण गोष्ठी	पटक	५	२०		१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	१००	वडा नं. ६, भ्याकोट
९.५६	वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठी	ओटा	५	२५		१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१२५	वडा नं. ६, भ्याकोट
९.५७	सरोकारवालाहरुबाट संयुक्त अनुगमन तथा मूल्यांकन	ओटा	५	५०		१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. ६, भ्याकोट
९.५८	चौमासिक समिक्षा गोष्ठी	पटक	१५	१०		३	३०	३	३०	३	३०	३	३०	३	३०	१५०	वडा नं. ६, भ्याकोट
९.५९	वडा कार्यालयको संस्थागत विकास	पटक	१	१००		१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१००	वडा नं. ६, भ्याकोट
९.६०	जलवायु अनुकूलन क्षमता विकासका लागि विभिन्न क्षेत्रको अनुकूलन प्रयासहरुको अवलोकन भ्रमण	पटक	२	७००		०	०	०	०	१	७००	०	०	१	७००	१४००	गाउँपालिका स्तरिय
९.६१	जलवायु जोखिम तथा जलवायु अनुकूलन सम्बन्धि डकुमेन्ट्री निर्माण	पटक	१	७००		०	०	०	०	०	०	०	०	१	७००	७००	गाउँपालिका स्तरिय



## परिच्छेद ५: जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण मूलप्रवाहिकरण

जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनिकरणका सवालहरूलाई निति, नियम, आवधिक योजनामा र वार्षिक योजना तर्जुमा मूलप्रवाहिकरण गर्न विभिन्न तहमा भएका तहगत संरचना, मन्त्रालय, स्थानीय सरकार र सरोकारवालाहरूको ठाडो र तेस्रो समन्वयन हुनुपर्ने देखिन्छ।



नियमित अनुगमन तथा पृष्ठपोषण (सम्पूर्ण चरण तथा तहहरूमा)

चित्र नं १७ : जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण मूलप्रवाहिकरण

स्थानीय योजना प्रक्रियामा छनौटमा परेका तर स्थानीय सरकारले लगानी गर्न नसक्ने, बहुवर्षे योजनाहरूलाई समेत प्रदेश र सघंबाट विनियोजन हुने बजेटहरूबाट विनियोजित गर्ने साथै विभिन्न तहबाट नियमित अनुगमन तथा पृष्ठपोषण गरेमा बस्ति वा वडा स्तरमा समेत जलवायु र विपद् सम्बन्धिका योजनाहरूले प्राथमिकता पाउनेछन्।

### ५.१ आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरूमा मूलप्रवाहीकरण

जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी स्थानीय सूचना, जोखिमको अवस्था, श्रोत साधनको उपलब्धता, गुणस्तर तथा त्यस माथिको पहुँच र अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणको आवश्यकता पहिचानको आधारमा जलवायु परिवर्तनलाई जगदुल्ला गाउँपालिकाका आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरूमा मूलप्रवाहीकरण गरी जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापनलाई संस्थागत गरिनेछ। जलवायु परिवर्तनको जोखिममा रहेका परिवार, समुदाय, वडालाई आफ्ना अनुकूलन प्राथमिकताबारे प्रष्टसँग अभिव्यक्त गर्न र प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि सरकारी, गैरसरकारी र निजी क्षेत्रका श्रोत परिचालन गरिनेछ। जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी विश्लेषण, अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरणका रणनीतिहरू स्थानीय आवधिक योजना अथवा दिर्घकालिन योजनामा समावेश गरिनेछ।

राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक योजना आयोगहरूको आधार पत्र तथा आवधिक विकास योजनालाई प्रस्थान बिन्दु बनाएर जलवायु उत्थानशीलताका दीर्घकालीन लक्ष्य तथा सोचहरू आवधिक योजनामा समायोजन गरिनेछ। प्राविधिक रूपले

कार्यान्वयन गर्न कठिन तथा धेरै श्रोत लाग्ने अनुकूलनका योजनाहरू बहुवर्षीय, दीर्घकालीन तथा आवधिक योजनामा समायोजन गरेर कार्यान्वयन गर्ने । स्थानीय तह बीच वा स्थानीय तह र प्रदेश एवं संघसँग समन्वय गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने प्रकृतिका जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका आयोजनाहरू आवधिक योजनामा एकीकरण गरी कार्यान्वयनमा सहजीकरण गर्ने । स्थानीय आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि सरकारी निकाय, गैरसरकारी संघ संस्था, विकास साभेदार र निजी क्षेत्रका श्रोत परिचालन गर्न मार्गचित्र तथा खाका तयार गरिनेछ ।

## ५.२ स्थानीय तहको वार्षिक योजना, बजेट तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण

अनुकूलन योजनालाई विकास र विषयगत योजनामा साथै स्थानीय सेवा प्रदान गर्ने निजी तथा गैर सरकारी संस्थाहरूको योजना प्रक्रियामा समायोजन गर्नका लागि वडा एवं गाउँपालिकाको जनप्रतिनिधि, राजनैतिक दलहरू, अन्य बहुसरोकारवालाहरू र एकीकृत योजना तर्जुमा समितिसँग यस अनुकूलन योजना तर्जुमा प्रक्रिया देखि नै छलफल र समन्वय गरिएको छ । यसरी नै पालिका स्तरमा अनुकूलन कार्य योजनाका र प्रक्रियाको सम्बन्धमा प्रस्तुतिकरण गरी पालिकाका सेवा प्रदायक निकायहरूसँग छलफल गरियो । जगदुल्ला गाउँपालिकाको हरेक वडा स्तरका स्थानीय राजनीतिक दल, सामाजिक संस्थाहरू, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरू संग विस्तृत छलफल तयार गरी अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ र गाउँपालिकाबाट अनुमोदन भए पश्चात यो लागु हुनेछ । यसरी नै गाउँपालिकाको वार्षिक योजनामा समावेश नभएका योजनाहरूलाई नियमित योजना तर्जुमा प्रक्रिया मार्फत जिल्ला समन्वय समिति तथा सम्बद्ध विषयगत कार्यालयहरू तथा अन्य सरोकारवाला निकायमा पनि पेश गरी मूलप्रवाहिकरणको लागि पहल हुनेछ । भविष्यमा गाउँपालिकाले तयार गर्ने आवधिक तथा वार्षिक योजना तथा रणनीतिहरूमा यस अनुकूलन योजनालाई उच्च प्राथमिकताका साथमा समायोजन गरिनेछ । यस योजनाका प्राथमिकताहरूलाई केन्द्रिय स्तरमा वन तथा वातावरण मन्त्रालय मार्फत राष्ट्रिय योजना आयोगबाट तयार गरिने रातो किताब मार्फत राष्ट्रिय विकास योजनामा समायोजन गर्न समेत आवश्यक पहल गरिनेछ । योजना समायोजनका लागि निम्नानुसार कार्यहरू समेत पहिचान गरिएका छन् ।

### क) तत्काल गर्नुपर्ने

- योजनाका बारेमा सचेतना जागरण गर्ने र अपनत्वको विकास गर्ने ।
- योजना पुस्तिका वा सो अन्तर्गत प्राथमिकतामा परेका क्रियाकलापहरू आवश्यक प्रक्रिया पुऱ्याई सम्बन्धित विषयगत तथा अन्य सरोकारवालाहरू समक्ष पेश गरी सहयोगको लागि पहल र पैरवी गर्ने ।

### ख) योजना तर्जुमा प्रक्रियाको समयमा समायोजन गर्नुपर्ने

तालिका नं २६ : योजना तर्जुमा प्रक्रियाको समयमा समायोजन गर्नुपर्ने

योजना तर्जुमाको स्तर	आवश्यक तयारी	जिम्मेवारी
टोल बस्ती स्तर	यस योजना बमोजिम आ-आफ्नो टोल बस्तीमा प्राथमिकतामा परेका योजनाहरू निर्धारित ढाँचामा पेश गर्ने ।	सम्बन्धित टोल बस्तीबाट पालिकामा प्रतिनिधित्व गर्ने व्यक्ति - पालिका सभा सदस्य) वा प्रभावित समुदाय वा सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रको व्यक्ति
वडा स्तर	वडा स्तरमा गनुपर्ने कार्यहरू विभिन्न वडासँग सम्बन्धित कार्यक्रम भए	वडा अध्यक्ष, सचिव वा तोकिएको व्यक्ति, वडा समितिका सदस्यहरू

	सबैसँग समन्वय गर्नुपर्ने	
गाउँपालिका स्तरमा	गाउँ सभा अनुमोदन गराउन पहल गर्ने ।	गाउँ कार्यपालिका सदस्यहरू, वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरू राजनितिक दलका प्रतिनिधि
विषयगत क्षेत्रका योजनाहरू	वन संग सम्बन्धित योजनाहरू सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको साधारणसभा पूर्व नै कार्यसमितिमा पेश माथिल्लो स्तरमा लैजानु पर्ने योजना भएपनि सम्बन्धित निकायको तल्लो तह (जस्तै: सब डिभिजन वन कार्यालय) को सिफारिस सेक्टर स्तरको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा योजना पेश	सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रसँग सम्बन्धित तथा अनुभवी व्यक्ति भएमा राम्रो
विभिन्न परियोजनाहरू	परियोजनाका तल्लो तहका योजना तर्जुमा प्रक्रियामा वा सोभै परियोजनाको पायकको कार्यालयमा निर्धारित ढाँचामा कार्यक्रम पेश	परियोजनाका स्थानीय सामाजिक परिचालक तथा कर्मचारी मार्फत गर्दा राम्रो

घ) जगदुल्ला गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना २०७८/७९ -०८३/८४मा समेत स्थानिय अनुकूलनका क्रियाकलापहरूलाई मुल प्रवाहिकरण गर्दै कार्यान्वयन गर्नुपर्ने देखिन्छ । पालिका विकासको लक्ष्य प्राप्तिका लागि समेत स्थानिय अनुकूलनका क्रियाकलापहरूलाई मुल प्रवाहिकरण गर्नु पर्ने देखिन्छ । सम्भाव्य अनुकूलनका क्रियाकलापहरूलाई आवधिक विकास योजनामा तपशिल अनुसारको तालिका अनुसार सहामित गरेमा गाउँपालिकाको विकास लक्ष्य प्राप्तिका साथै अनुकूलन क्षमतामा समेत उल्लेख्य वृद्धि हुने अपेक्षा गर्न सकिन्छ ।



## परिच्छेद ६: अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना

जगदुल्ला गाउँपालिका अर्न्तगत अनुकूलन योजनामा समेटिएका सबै घरधुरी तथा सरोकारवालाहरूको प्रत्यक्ष सहभागिता तथा गाउँपालिकाको विद्यमान वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समन्वय समिति, कार्यपालिका सदस्यहरू र खासगरी पालिका स्तरिय अनुगमन मूल्यांकन समितिको अगुवाईमा अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनको अनुगमन अर्ध वार्षिक रूपमा गरिनेछ । अभिलेखिकरणमा उल्लेखित आवश्यक सूचनाहरूलाई ध्यान दिई अनुगमन गर्नु पूर्व अनुगमनको खाका तयार गरी सोही अनुसार अनुगमन र प्रतिवेदन तयार गरिनेछ । अनुगमनको लागि समितिका पदाधिकारीहरू अनुगमन सम्बन्धि अभिमुखीकरणमा सहभागि भएर मात्र अनुगमन कार्यमा संलग्न हुनेछन् जसबाट गरिएका प्रभावकारिताको लेखाजोखा गर्न सहज हुनेछ । त्यसैगरी वार्षिक रूपमा मूल्याङ्कन गरिनेछ भने योजनाको अन्तमा अन्तिम मूल्याङ्कन गरी पुनःआगामी दिनको मूल्याङ्कन योजना तयार गरिनेछ । यसरी नै अनुकूलन कार्ययोजनालाई सघाउन अनुगमन तथा मूल्याङ्कनले सिकाइ, चिन्तन-मनन र पृष्ठपोषणका लागि अवसर प्रदान गर्दछ । कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा कार्यक्रम गुणस्तरीय तथा उद्देश्य मुलक बनाउन सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग तथा सम्बन्धित सरोकारवाला संस्थाहरूको सुझावलाई सम्बोधन गरिने छ । साथै गाउँपालिका तथा सम्बन्धित समूहले स्व अनुगमन मूल्याङ्कन गरिनुका साथै सहयोगी निकायहरूसंग संयुक्त रूपमा समेत कार्यक्रमको नियमित अनुगमन मूल्याङ्कन गरिनेछ । कार्यक्रम सम्पादन पश्चात सम्बन्धित क्रियाकलापको सार्वजनिक लेखा परिक्षण गरिने छ ।

### तालिका नं २७ : अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना

अनुगमनका तहहरू	किन	कसले	कहिले	कसरी
वडा तहको अनुगमन ( क्रियाकलापहरूको तहमा)	<ul style="list-style-type: none"> <li>पारदर्शीता र अपनत्व कायम गर्न</li> <li>अनुकूलन कार्यहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>वडा समिति</li> <li>वडा स्तरिय अनुगमन समिति</li> </ul>	कार्यक्रम सञ्चालन पूर्व, सञ्चालनको क्रममा र सम्पन्न भएको १ महिनाभित्र ( हरेक कार्यक्रममा)	सार्वजनिक लेखा परिक्षण, स्वः अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, होडिंग बोर्ड अवलोकन
गाउँपालिका तहको अनुगमन (प्रक्रिया र प्रगतिहरू तहमा)	<ul style="list-style-type: none"> <li>कार्यक्रमको गुणस्तर कायम गर्न ।</li> <li>योजना र प्रगतिको लेखाजोखा गर्न ।</li> <li>कार्यक्रमको प्रभावकारीता वृद्धि गर्दै समयमा कार्य सम्पन्न गर्न ।</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>कार्यपालिका सदस्य</li> <li>पालिका स्तरिय अनुगमन समिति</li> <li>वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति</li> <li>स्थानीय पत्रकार</li> <li>गाउँपालिकाका कर्मचारी तथा सहयोगी निकायहरू</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>अर्धवार्षिक रूपमा (पौष र असारमा)</li> <li>त्रैमासिक</li> <li>त्रैमासिक</li> <li>नियमित</li> <li>वार्षिक</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>समिक्षा तथा योजना तर्जुमा बैठक तथा गोष्ठी</li> <li>फिल्ड अनुगमन भ्रमण</li> <li>संकटासन्न वर्गहरूसँग अन्तरक्रिया</li> <li>फोटो तथा घटना अध्ययनको संकलन</li> <li>वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन</li> </ul>
जिल्ला तहको अनुगमन	अन्तर पालिका समन्वय तथा राम्रा अभ्यासहरूको सिकाई आदान प्रदान गर्न पारदर्शीता र प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्न	समन्वयन समितिका पदाधिकारीहरू	अर्धवार्षिक वा वार्षिक	फिल्ड अनुगमन भ्रमण
प्रदेश तथा संघिय मन्त्रालय	पारदर्शीता र प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्न, कार्यक्रम संचालको प्रभावकारिता आवश्यकता औल्याउन	प्रदेश :- सामाजिक विकास, उद्योग पर्यटन वन वातावरण र सम्बन्धित मन्त्रालय संघ :- वन तथा वातावरण र सम्बन्धित मन्त्रालय	वार्षिक	फिल्ड अनुगमन भ्रमण

कार्यक्रम संचालनको क्रममा कार्यक्रम गुणस्तरीय तथा उद्देश्य मुलक बनाउन सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग तथा सम्बन्धित सरोकारवाला संस्थाहरूको सुझावलाई सम्बोधन गरिनेछ । साथै वडा, गाउँपालिका तथा सम्बन्धित समूहले स्व अनुगमन मूल्याङ्कन गरिनुका साथै सहयोगी निकायहरूसंग संयुक्त रूपमा समेत कार्यक्रमको नियमित अनुगमन मूल्याङ्कन गरिनेछ । कार्यक्रम सम्पादन पश्चात सम्बन्धित क्रियाकलापको सार्वजनिक लेखा परीक्षण गरिने छ ।

## परिच्छेद ७ : अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनका कार्यहरुको तर्जुमा र कार्यान्वयन

अनुकूलन योजनाको तर्जुमा तथा कार्यान्वयनको नेतृत्व गाउँपालिकाले गर्नेछ । गाउँपालिकाले योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन बाहेक स्थानीय स्तरमा घरधुरी, स्थानीय समुदाय र परियोजनाहरुले स्थानीय अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्य, समुदायमा आधारित अनुकूलन कार्यक्रम, पारिस्थितिकीय प्रणाली, संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन र विषयगत क्षेत्रसँग सम्बन्धि र समूहको योजनामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका कार्यहरु समायोजन गर्नेछ । जोखिम तथा संकटासन्नता र यसका अन्तरनिहित कारणहरु व्यक्ति, घरधुरी र समुदाय स्तरमा फरक फरक भएका कारण स्थानीय योजना तर्जुमा प्रकृत्यामा जलवायु परिवर्तनबाट बढी प्रभावित महिला तथा संकटासन्न घरधुरीको विशिष्ट समस्यालाई समाधान गर्ने अनुकूलनका कार्यक्रमहरु समावेश गरिनेछ । अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरणका योजनाहरु घरधुरी, स्थानीय समुदाय, उपभोक्ता समूह, संघ-संस्था र परियोजनास्तरमा निर्माण र कार्यान्वयन गर्नलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यहरु व्यक्ति, घरधुरी, स्थानीय समुदाय र उपभोक्ता समूहको जीविकोपार्जन तथा पारिस्थितिकीय प्रणालीमा आधारित हुन सक्नेछ ।

यस योजनाको सफल तर्जुमा तथा कार्यान्वयन र समन्वयात्मक भूमिकाका लागि वडा समिति तथा कार्यपालिका समिति क्रियाशील रहनेछ । पालिकाले प्रदेश, संघिय सरकार, गै.स.स को सहयोग तथा समन्वयनमा क्रियाकलापहरुको कार्यान्वयन गर्ने छ । जलवायु वित्तका लागि पनि स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना महत्वपूर्ण दस्तावेज हुनेछ । अनुकूलन योजनामा उल्लेखित कार्यहरुलाई गाउँपालिका, विषयगत शाखा, समुदायमा स्थापित भई क्रियाशील रहेका विद्यमान समूह, संस्था, क्लब तथा उपभोक्ता समितिहरु मार्फत कार्यान्वयन गरिनेछ । भौतिक पूर्वाधार सम्बन्धि कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनमा आवश्यकता अनुरूप प्राविधिक तथा उपलब्ध अन्य विज्ञहरुबाट विस्तृत लागत अनुमान (इष्टिमेट) गराउनुका साथै कार्यान्वयनमा समेत सहयोग लिईनेछ । अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनको सहजिकरण वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति (विद्यमान समिति)ले गर्ने छ । जलवायु परिवर्तन, विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रमहरुलाई थप प्रभावकारी बनाउने, स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनलाई थप प्रभावकारी बनाउन आवश्यक पृष्ठपोषण गर्ने काम वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति मार्फत गरिने छ । वार्षिक बजेट तर्जुमा तथा जलवायु परिवर्तन, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रमहरुलाई मुलप्रवाहिकरण गर्न आवश्यक सहजिकरण गर्ने तथा बजेट विनियोजनका लागि कार्यपालिकामा पैरवि समेत यस समिति मार्फत गरिने छ । यस समितिको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने आवश्यक क्रियाकलापहरु समेत समावेश गरिने छ ।

यस योजनामा अन्य सरोकारवाला निकायहरुको सहयोग पनि आवश्यक पर्ने हुनाले सो कार्यक्रमहरुका लागि सरोकारवाला निकायको वार्षिक योजनामा समावेश गर्नका लागि वडा एवं गाउँपालिकाले पहल गर्नेछ । प्राथमिकतामा परेका हरेक क्रियाकलापहरुको विस्तृत कार्यान्वयन योजना र जिम्मेवारी तय गरी सम्बन्धित व्यक्ति, संस्था निकायहरुसँगको समन्वय र सहकार्यमा स्रोत तथा सेवा जुटाई कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ । योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि व्यक्तिगत बानी व्यवहार देखि नै परिवर्तनको खाँचो देखिएको छ । त्यसैगरी यस योजनाको कार्यान्वयनमा नीजि क्षेत्रको भूमिका अहम् हुन सक्छ । नीजि क्षेत्रको संभावित भूमिका यसै योजनामा उल्लेख गरिएको छ । यसका लागि वडा तथा गाउँपालिकाले सम्बन्धित नीजि क्षेत्र, व्यवसायिक क्षेत्र एवं स्थानीय उद्योग वाणिज्य संघ मार्फत समेत पहल गर्नेछ ।

अनुसुचि १ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माणमा सहभागिहरुको विवरण

## अनुसुचि २ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माणका फोटाहरु



छाचु दलित बस्तीको पहिरो

माझगाउँको पहिरो



लापा निर्माणको कार्यशाला गोष्ठी



वडा तथा लक्षित समुह छलफल वडा न २ र ३





वडा तथा लक्षित समुह छलफल वडा न ४

## अनुसुचि ३ जगदुल्ला गाउँपालिकाको घरधुरी संकटासन्नताको स्तरीकरण

क्र.स.	वडा नं	वस्ति	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/क्षे/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर	कैफियत
१	१	हुरिकोट	शेर व. लामा	लक्ष्मीदेवी	जनजाती	v2	
२	१	हुरिकोट		पञ्चुदेवी रावल	क्षेत्री	v4	
३	१	हुरिकोट	छिउटुडुप लामा	मान्का	जनजाती	v4	
४	१	हुरिकोट	धावा छिरिङ लामा	फु	जनजाती	v4	
५	१	हुरिकोट	कर्ण व. वैजी	काली		v4	
६	१	हुरिकोट	देव शंकर रोकाय	कपधनी	क्षेत्री	v4	
७	१	हुरिकोट	सम्झुक रोकाय	जसकुमारी	क्षेत्री	v2	
८	१	हुरिकोट	यदु प्रसाद रोकाय	खाडा	क्षेत्री	v2	
९	१	हुरिकोट	लालचन्द्र बैजी	तनज्याडम		v4	
१०	१	हुरिकोट	काली व. रोकाय	मनकुमारी	क्षेत्री	v4	
११	१	हुरिकोट	गम व. रोकाय		क्षेत्री	v4	
१२	१	हुरिकोट	धनचन्द्र बैजी	पेमासाङमा		v2	
१३	१	हुरिकोट	नन्द प्रसाद रोकाय	पेमाटोमा	क्षेत्री	v4	
१४	१	हुरिकोट	रुपेश बुढा	धनमती	क्षेत्री	v4	
१५	१	हुरिकोट	लोग व. बुढा	थाक्चे	क्षेत्री	v4	
१६	१	हुरिकोट	भिम प्रसाद बुढा	विष्णु	क्षेत्री	v4	
१७	१	हुरिकोट	टसी बैजी	तचेन		v4	
१८	१	हुरिकोट	धन व. घर्ति	सतल	जनजाती	v4	
१९	१	हुरिकोट	सेराप लामा	विषमती	जनजाती	v4	
२०	१	हुरिकोट	गोपाल लामा	राधिका	जनजाती	v2	
२१	१	हुरिकोट	कान्छोमान वरुवाल	आडमु	क्षेत्री	v4	
२२	१	हुरिकोट		सावित्री वरुवाल	क्षेत्री	v4	
२३	१	हुरिकोट	कृष्ण वरुवाल	सर्मिला	क्षेत्री	v4	
२४	१	हुरिकोट		लक्ष्मिकुमारी घर्ति	क्षेत्री	v4	
२५	१	हुरिकोट	पेमाटसी घर्ति	सुकदेवी	जनजाती	v4	
२६	१	हुरिकोट		लाक्पाटोमा घर्ति	जनजाती	v4	
२७	१	हुरिकोट	कृष्ण घर्ति	लामु	जनजाती	v4	
२८	१	हुरिकोट	बहादुर रोकाय	तारु	क्षेत्री	v4	
२९	१	हुरिकोट	नन्द व. रोकाय	सन्तोकी	क्षेत्री	v2	
३०	१	हुरिकोट	रविन्द्र रोकाय	तारा सिंह	क्षेत्री	v3	
३१	१	हुरिकोट	नरदेव रोकाय	विष्णु	क्षेत्री	v2	
३२	१	हुरिकोट	ईन्द्रजित रोकाय	विष्णु	क्षेत्री	v3	

३३	१	हुरिकोट	प्रताप रोकाय	माया	क्षेत्री	v2	
३४	१	हुरिकोट	केशव रोकाय	विष्णु	क्षेत्री	v4	
३५	१	हुरिकोट	विवेन्द्र ऐडी	रुपकली	क्षेत्री	v4	
३६	१	हुरिकोट	जित व. वरुवाल	हिमाली	क्षेत्री	v4	
३७	१	हुरिकोट	राजभक्त रोकाय	पार्वती	क्षेत्री	v2	
३८	१	हुरिकोट	निमा छिरिङ रोकाय	निमा साङ्मु	क्षेत्री	v4	
३९	१	हुरिकोट	प्रकाश रोकाय	सर्केनी	क्षेत्री	v4	
४०	१	हुरिकोट	चन्द्र व. रोकाय	राधिका	क्षेत्री	v4	
४१	१	हुरिकोट	कर्मा छिरिङ महतारा	कन्नरुपा	क्षेत्री	v2	
४२	१	हुरिकोट	तन्जिन लामा	क्यामु	जनजाती	v4	
४३	१	हुरिकोट	पर्वत वरुवाल	काली	क्षेत्री	v4	
४४	१	हुरिकोट	ज्ञानेन्द्र लामा	सुनकली	जनजाती	v4	
४५	१	हुरिकोट	तिर्थ लामा	दुल्डिम	जनजाती	v4	
४६	१	हुरिकोट	रामचन्द्र लामा	आशादेवी	जनजाती	v4	
४७	१	हुरिकोट	प्रेम व. बुढा	सेरु	क्षेत्री	v4	
४८	१	हुरिकोट	हरिलाल बैजी	कलशा		v4	
४९	१	हुरिकोट		अरिता बैजी		v4	
५०	१	हुरिकोट	बम व. बुढा	सगिता	क्षेत्री	v4	
५१	१	हुरिकोट	गणेश बुढा	सुनिता	क्षेत्री	v4	
५२	१	हुरिकोट	सैलेश वरुवाल	विपना	क्षेत्री	v4	
५३	१	हुरिकोट	ताके लामा	कमला	जनजाती	v4	
५४	१	हुरिकोट		छिरिङफुटी रोकाय	क्षेत्री	v4	
५५	१	हुरिकोट	शक्तसिंह रावल	कूडफुटी	क्षेत्री	v2	
५६	१	हुरिकोट	आनन्द सिं. रावल	पवित्रा	क्षेत्री	v2	
५७	१	हुरिकोट	नान्को वि.क.	चन्द्ररुपा	दलित	v4	
५८	१	हुरिकोट	सुनिल वि.क.	हितकुमारी	दलित	v4	
५९	१	हुरिकोट	राजकुमार वि.क.	उर्मिला	दलित	v4	
६०	१	हुरिकोट	राज व. वि.क.		दलित	v4	
६१	१	हुरिकोट	युवराज वि.क.	सिमा	दलित	v4	
६२	१	हुरिकोट	हरिकण्ठ सुनार	कलरुपा	दलित	v4	
६३	१	हुरिकोट	मन व. सुनार	बम	दलित	v4	
६४	१	हुरिकोट	बलचन्द्र वि.क.	मतिसरा	दलित	v4	
६५	१	हुरिकोट	फागुने वि.क.	काली	दलित	v4	
६६	१	हुरिकोट	विसराम वि.क.	कमला	दलित	v4	
६७	१	हुरिकोट	विरलाल वि.क.	लालकुमारी	दलित	v4	
६८	१	हुरिकोट	विशाल वि.क.	अनिता	दलित	v4	

६९	१	हुरिकोट	सरत लामा	धावाक्याल्मु	जनजाती	v4	
७०	१	हुरिकोट	शूरेश घर्ति	टिकादेवी	जनजाती	v2	
७१	१	हुरिकोट	इन्द्र रावल		क्षेत्री	v3	
७२	१	हुरिकोट	जय बहादुर रोकाय		क्षेत्री	v3	
७३	१	हुरिकोट	निमाहोसर लामा		जनजाती	v2	
७४	१	हुरिकोट	नमराज रोकाय	कृष्णा	क्षेत्री	v4	
७५	१	हुरिकोट	कमल बरुवाल	ईटुन	पेत्री	v2	
७६	१	हुरिकोट		सत्यकुमारी रोकाय	क्षेत्री	v2	
७७	१	हुरिकोट	कमल सुनार	कुसुम	दलित	v3	
७८	१	हुरिकोट		अञ्जु वि.क.	दलित	v4	
७९	२	काईगाउँ	नर बहादुर बुढाथोकी	ललिता बुढाथोकी	क्षेत्री	V1	
८०	२	काईगाउँ	प्रसाद बुढाथोकी	सुनकुमारी बुढाथोकी	क्षेत्री	V1	
८१	२	काईगाउँ	अर्जुन न्यौपाने	पम्फा बुढाथोकी	क्षेत्री	V3	
८२	२	काईगाउँ		शितल बुढाथोकी	क्षेत्री	V1	एकल महिला
८३	२	काईगाउँ		मोतिरूपा रावत	क्षेत्री	V3	एकल महिला
८४	२	काईगाउँ	विष्णु बुढाथोकी	मैना बुढाथोकी	क्षेत्री	V3	
८५	२	काईगाउँ	सुकराम वि सि	लक्ष्मी वि सि	क्षेत्री	V2	
८६	२	काईगाउँ	हुकुम वि सि	टिका गौतम	क्षेत्री	V2	
८७	२	काईगाउँ	सूर्य बरुवाल	हिराधनि बरुवाल	क्षेत्री	V2	
८८	२	काईगाउँ	पूर्व बरुवाल	फुट्याडमु बरुवाल	क्षेत्री	V2	
८९	२	काईगाउँ	कुलप्रसाद रोकाया	राधिका बुढाथोकी	क्षेत्री	V2	
९०	२	काईगाउँ	भिम बहादुर बुढाथोकी	कामा बुढाथोकी	क्षेत्री	V4	
९१	२	काईगाउँ	भानुभक्त बुढाथोकी	चन्द्राकुमारी बुढाथोकी	क्षेत्री	V3	
९२	२	काईगाउँ	शंकर बुढाथोकी		क्षेत्री	V2	एकल पुरुष
९३	२	काईगाउँ	जरू महत	लक्ष्मी बुढाथोकी	क्षेत्री	V3	
९४	२	काईगाउँ		धनसरी महतरा	क्षेत्री	V4	एकल महिला
९५	२	काईगाउँ	विर्षसिंह बुढा		क्षेत्री	V4	एकल पुरुष
९६	२	काईगाउँ	मन बहादुर रोकाया	पासाडटोमा रोकाया	क्षेत्री	V2	
९७	२	काईगाउँ		फुटोमा रोकाया	क्षेत्री	V2	एकल महिला
९८	२	काईगाउँ	सिंगराज बुढाथोकी	टिकालक्ष्मी बुढाथोकी	क्षेत्री	V2	
९९	२	काईगाउँ	कुमार वि सि	विशु वि सि	क्षेत्री	V2	
१००	२	काईगाउँ	दल बहादुर महतरा	गगनकली महतरा	क्षेत्री	V2	
१०१	२	काईगाउँ	टेक बहादुर बुढा		क्षेत्री	V3	
१०२	२	काईगाउँ	मिम बहादुर थकाली	चन्दा थकाली	जनजाती	V2	
१०३	२	काईगाउँ	सिंहमान थकाली	मेसीकला थकाली	जनजाती	V2	
१०४	२	काईगाउँ	काली बहादुर के सी	चन्दकला के सी	क्षेत्री	V2	



१०५	२	काईगाउँ	तारासिं बुढा		क्षेत्री	V2	एकल पुरुष
१०६	२	काईगाउँ	कालि बहादुर बुढा	रिलाम् बुढा	क्षेत्री	V2	
१०७	२	काईगाउँ		बुद्धिकला बुढा	क्षेत्री	V3	एकल महिला
१०८	२	काईगाउँ		वाटुलि घर्ति	जनजाती	V2	एकल महिला
१०९	२	काईगाउँ	नविन कुमार पुन	तारा देवि घर्ति	जनजाती	V2	
११०	२	काईगाउँ	प्रेम गुरुड	गगनकली घर्ति	जनजाती	V2	
१११	२	काईगाउँ	राजेन्द्र घर्ति	मनमुजा घर्ति	जनजाती	V3	
११२	२	काईगाउँ	भरत बुढाथोकी	राधिका बुढाथोकी	क्षेत्री	V2	
११३	२	काईगाउँ		चन्चली घर्ति	जनजाती	V2	
११४	२	काईगाउँ	काली बहादुर घर्ति	विष्णु घर्ति	जनजाती	V3	
११५	२	काईगाउँ	संगम बुढाथोकी	हितकुमारी बुढाथोकी	क्षेत्री	V3	
११६	२	काईगाउँ	प्रेम शाही	उजेली शाही	क्षेत्री	V2	
११७	२	काईगाउँ	पूर्ण शाही		क्षेत्री	V1	
११८	२	काईगाउँ	समप्रसाद बुढा	सर्केनि बुढा	क्षेत्री	V3	
११९	२	काईगाउँ	बामदेव बुढाथोकी	अमृता बुढाथोकी	क्षेत्री	V3	
१२०	२	काईगाउँ	निमाछिरिड बुढा	सतल बुढा	क्षेत्री	V2	
१२१	२	काईगाउँ	पाण्डप बरूवाल	देवि बरूवाल	क्षेत्री	V2	
१२२	२	काईगाउँ	मंगलमान महतारा	हिरा महतारा	क्षेत्री	V2	
१२३	२	काईगाउँ	अमृत थापा	लालमाया थापा	क्षेत्री	V2	
१२४	२	काईगाउँ		तिर्सना बुढाथोकी	क्षेत्री	V3	
१२५	२	काईगाउँ		सत्य कुमारी बरूवाल	क्षेत्री	V2	
१२६	२	काईगाउँ	देशभक्त घर्ति	गर्ति घर्ति	जनजाती	V2	
१२७	२	काईगाउँ	लालप्रसाद बरूवाल		क्षेत्री	V2	
१२८	२	काईगाउँ	विमल बुढाथोकी	माया बस्नेत	क्षेत्री	V2	
१२९	२	काईगाउँ	नवराज घर्ति	गणेशी घर्ति	जनजाती	V4	
१३०	२	काईगाउँ	बुद्धिमान बुढाथोकी	हिमाली बुढाथोकी	क्षेत्री	V3	
१३१	२	काईगाउँ	बल बुढाथोकी	खाडु बुढाथोकी	क्षेत्री	V3	
१३२	२	काईगाउँ	ढोली बुढाथोकी	पासाडलामा बुढाथोकी	क्षेत्री	V3	
१३३	२	काईगाउँ	छेवाड बरूवाल		क्षेत्री	V4	
१३४	२	काईगाउँ	तेजेन्द्र वि सि	विमला वि सि	क्षेत्री	V3	
१३५	२	काईगाउँ	सूर्य बुढा	धाटोमा बुढा	क्षेत्री	V3	
१३६	२	काईगाउँ	कृष्ण महतारा	सरस्वती महतारा	क्षेत्री	V1	
१३७	२	काईगाउँ	हरिराम महतारा	चिन्ता महतारा	क्षेत्री	V2	
१३८	२	काईगाउँ	दिल बहादुर घर्ति	हरिमाया घर्ति	जनजाती	V4	
१३९	२	काईगाउँ	भक्त बहादुर घर्ति	सुनमति घर्ति	जनजाती	V2	
१४०	२	काईगाउँ	राम भक्त घर्ति	दुधा घर्ति	जनजाती	V2	

१०९

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना २०७९, जगदुल्ला गाउँपालिका, डोल्पा

१४१	२	काईगाउँ	भूलकमान जि सि	विष्णुकुमारी घर्ति	जनजाती	V3	
१४२	२	काईगाउँ		काली घर्ति	जनजाती	V4	एकल महिला
१४३	२	काईगाउँ	तिल घर्ति		जनजाती	V3	
१४४	२	काईगाउँ	नन्द बरूवाल	फुटोमा बरूवाल	क्षेत्री	V2	
१४५	२	काईगाउँ	जनमत घर्ति	सत्य देवि घर्ति	जनजाती	V2	
१४६	२	काईगाउँ	विर बहादुर बरूवाल	विनिता बरूवाल	क्षेत्री	V3	
१४७	२	काईगाउँ	सन्तराम बरूवाल	काली बरूवाल	क्षेत्री	V4	
१४८	२	काईगाउँ	काले बरूवाल	धनरूपी बरूवाल	क्षेत्री	V4	
१४९	२	काईगाउँ	हरि बहादुर घर्ति	स्वारा घर्ति	जनजाती	V3	
१५०	२	काईगाउँ	विरविक्रम घर्ति	सुशीला घर्ति	जनजाती	V4	
१५१	२	काईगाउँ	भिम बहादुर घर्ति	पुतली घर्ति	जनजाती	V3	
१५२	२	काईगाउँ	पेम्बा घर्ति	धर्मशिला घर्ति	जनजाती	V2	
१५३	२	काईगाउँ	दिप बहादुर घर्ति	रूपसि	जनजाती	V4	
१५४	२	काईगाउँ		लालमाया पुन	जनजाती	V3	एकल महिला
१५५	२	काईगाउँ	अंगत बुढा		क्षेत्री	V3	
१५६	२	काईगाउँ	गोपाल बुढा		क्षेत्री	V4	
१५७	३	थापागाउँ	विवेक थापा	विमला थापा	क्षेत्री	V3	
१५८	३	थापागाउँ	राज बहादुर थापा	गोरीकला थापा	क्षेत्री	V3	
१५९	३	थापागाउँ	मेक्क थापा	धनसरी थापा	क्षेत्री	V3	
१६०	३	थापागाउँ	रमेश थापा	सन्ता थापा	क्षेत्री	V3	
१६१	३	थापागाउँ		सर्केनी बुढा (थापा)	क्षेत्री	V3	एकल महिला
१६२	३	थापागाउँ	चाउरे थापा	विष्णुरूपा बुढा (थापा)	क्षेत्री	V4	
१६३	३	थापागाउँ	प्रकास थापा	भिमकुमारी थापा	क्षेत्री	V2	
१६४	३	थापागाउँ	डम्मर थापा	विष्णु कुमारी थापा	क्षेत्री	V3	
१६५	३	थापागाउँ	हिमाल थापा	आशा थापा	क्षेत्री	V3	
१६६	३	थापागाउँ	विर बहादुर थापा	केशी थापा	क्षेत्री	V2	
१६७	३	थापागाउँ	हरि बहादुर थापा	दुर्गा थापा	क्षेत्री	V3	
१६८	३	थापागाउँ	शंकर थापा	भूमिका थापा	क्षेत्री	V3	
१६९	३	थापागाउँ	कर्ण प्रसाद थापा	सुनकुमारी थापा	क्षेत्री	V3	
१७०	३	थापागाउँ	हिरा बहादुर थापा	गिता थापा	क्षेत्री	V2	
१७१	३	थापागाउँ	राजेन्द्र थापा	दुर्गा थापा	क्षेत्री	V3	
१७२	३	थापागाउँ	सूर्य बहादुर थापा	देविसरा थापा	क्षेत्री	V2	
१७३	३	थापागाउँ	मरिचमान थापा	ललिता थापा	क्षेत्री	V3	
१७४	३	थापागाउँ	चन्द बहादुर थापा	सरस्वती थापा	क्षेत्री	V3	
१७५	३	थापागाउँ	दिलिप थापा	उमादेवि थापा	क्षेत्री	V3	
१७६	३	थापागाउँ	हरिलाल थापा	रितु थापा	क्षेत्री	V3	

१७७	३	थापागाउँ	जक्ति थापा	सुपा थापा	क्षेत्री	V3	
१७८	३	थापागाउँ	प्रेमनिधि थापा	साधना थापा	क्षेत्री	V3	
१७९	३	थापागाउँ	अशोक लामा	जुनि लामा	जनजाती	V2	
१८०	३	थापागाउँ	बसन्त लामा	जयलक्ष्मी लामा	जनजाती	V3	
१८१	३	थापागाउँ	मनकेश लामा	मृगवति लामा	जनजाती	V3	
१८२	३	थापागाउँ	रमेश लामा	पदम कली लामा	जनजाती	V3	
१८३	३	थापागाउँ	हरी बहादुर शाही	सपी शाही	क्षेत्री	V3	
१८४	३	थापागाउँ	दिप बहादुर शाही	सुनसरी शाही	क्षेत्री	V3	अपाङ्ग
१८५	३	थापागाउँ	भक्त बोहोरा	जुनी बोहोरा	क्षेत्री	V2	
१८६	३	थापागाउँ	सुरेन्द्र बोहोरा	जालापा बोहोरा	क्षेत्री	V3	
१८७	३	थापागाउँ	सुरेश बोहोरा	पम्फा बोहोरा	क्षेत्री	V3	
१८८	३	थापागाउँ	जयराम बोहोरा	प्रमिता बोहोरा	क्षेत्री	V3	
१८९	३	थापागाउँ	याम बहादुर बोहोरा	मन्दरी बोहोरा	क्षेत्री	V2	
१९०	३	थापागाउँ	लाल बहादुर बोहोरा	धनलक्ष्मी बोहोरा	क्षेत्री	V2	
१९१	३	थापागाउँ	धन बहादुर बोहोरा	पञ्चरुपा बोहोरा	क्षेत्री	V3	
१९२	३	थापागाउँ	भद्र बोहोरा	लाल धनि बोहोरा	क्षेत्री	V3	
१९३	३	थापागाउँ	वृष बोहोरा	पिमा बोहोरा	क्षेत्री	V3	
१९४	३	थापागाउँ	गोर्ख बोहोरा	शसुली बोहोरा	क्षेत्री	V3	
१९५	३	थापागाउँ	अनन्त बोहोरा	रूपधनि बोहोरा	क्षेत्री	V2	
१९६	३	थापागाउँ	सन्तोष बोहोरा	खगीसरा बोहोरा	क्षेत्री	V3	
१९७	३	थापागाउँ	लक्ष्मीप्रसाद बोहोरा	हिमावती बोहोरा	क्षेत्री	V3	
१९८	३	थापागाउँ	ईसल रोकाया	पशुपति बोहोरा	क्षेत्री	V3	
१९९	३	थापागाउँ	लिलाराज बोहोरा	चन्द्ररुपा बोहोरा	क्षेत्री	V3	
२००	३	थापागाउँ	हस्तमान बोहोरा	निर्मला बोहोरा	क्षेत्री	V3	
२०१	३	थापागाउँ	हरिराम बोहोरा	पार्वती बोहोरा	क्षेत्री	V3	
२०२	३	थापागाउँ	देवराज बोहोरा	सिता बोहोरा	क्षेत्री	V3	
२०३	३	थापागाउँ	सोनामसागमो बोहोरा	कल्पना बोहोरा	क्षेत्री	V3	
२०४	३	थापागाउँ	मनसा बोहोरा	आशा बोहोरा	क्षेत्री	V3	
२०५	३	थापागाउँ	मात्रीकाप्रसाद लामा	आरती लामा	जनजाती	V3	
२०६	३	थापागाउँ	लाल बहादुर लामा	केशकुमारी लामा	जनजाती	V3	
२०७	३	थापागाउँ	गगन कुमार लामा	मिरुता लामा	जनजाती	V3	
२०८	३	थापागाउँ	नन्द बहादुर लामा	जुनकुमारी लामा	जनजाती	V3	
२०९	३	थापागाउँ	ललिप्रसाद लामा	मंगला लामा	जनजाती	V3	
२१०	३	थापागाउँ	पठाने लामा	सितला लामा	जनजाती	V2	
२११	३	थापागाउँ	प्रेम बहादुर लामा	रामकली लामा	जनजाती	V2	
२१२	३	थापागाउँ	अंगत लामा	उमादेवी लामा	जनजाती	V3	

२१३	३	थापागाउँ	टेक बहादुर शाही	मेलीना शाही	क्षेत्री/ठकुरी	V3	
२१४	३	थापागाउँ	विशाल शाही	जयनन्दा शाही	क्षेत्री/ठकुरी	V3	
२१५	३	थापागाउँ	रविन्द्र शाही	रोशनी शाही	क्षेत्री/ठकुरी	V2	
२१६	३	थापागाउँ	काली बहादुर शाही	पन्चवती शाही	क्षेत्री/ठकुरी	V3	
२१७	३	महारुद्रगाउँ	जय बहादुर कामी	गोरिकला कामी	दलित	V3	ज्येष्ठ नागरिक
२१८	३	महारुद्रगाउँ	पूर्णसिं वि क	सुमिला वि क	दलित	V4	
२१९	३	महारुद्रगाउँ	धनविर वि क	पार्वति वि क	दलित	V4	
२२०	३	महारुद्रगाउँ	धन बहादुर वि क		दलित	V4	ज्येष्ठ नागरिक
२२१	३	महारुद्रगाउँ	सर्वलाल वि क	फुलकुमारी वि क	दलित	V3	
२२२	३	महारुद्रगाउँ	कपधनी वि क	सेते कामी	दलित	V4	
२२३	३	महारुद्रगाउँ	टाउके कामी	कपकैली वि क	दलित	V4	
२२४	३	महारुद्रगाउँ	वैचन्द्र वि क	थुमा वि क	दलित	V4	
२२५	३	महारुद्रगाउँ	हर्क बहादुर वि क	विसालु वि क	दलित	V4	
२२६	३	महारुद्रगाउँ	नन्दलाल वि क	रमिला वि क	दलित	V3	
२२७	३	महारुद्रगाउँ	कुम्भ वि क	नानि वि क	दलित	V4	
२२८	३	महारुद्रगाउँ	मन बहादुर वि क	तिलकन्नी वि क	दलित	V4	
२२९	३	महारुद्रगाउँ	मनविर वि क	विशा वि क	दलित	V4	
२३०	३	महारुद्रगाउँ	हरिलाल वि क	खुरपेनी वि क	दलित	V4	
२३१	३	महारुद्रगाउँ	हरिमले वि क	विसा वि क	दलित	V4	
२३२	३	महारुद्रगाउँ	इमान कुमार वि क	सरिता वि क	दलित	V3	
२३३	३	महारुद्रगाउँ	राम बहादुर वि क	विसा वि क	दलित	V3	ज्येष्ठ नागरिक
२३४	३	महारुद्रगाउँ	तुल बहादुर वि क	जानकि वि क	दलित	V4	
२३५	३	महारुद्रगाउँ	जयलाल वि क	मनसरी वि क	दलित	V4	
२३६	३	महारुद्रगाउँ	विरचन्द्र वि क	केशा वि क	दलित	V3	
२३७	३	महारुद्रगाउँ	गोविन्द वि क	नन्दा वि क	दलित	V3	
२३८	३	महारुद्रगाउँ	शंकर वि क	पूर्णा सुनार	दलित	V3	ज्येष्ठ नागरिक
२३९	३	महारुद्रगाउँ	हरि बहादुर वि क	धनमति वि क	दलित	V3	
२४०	३	महारुद्रगाउँ	अनिस वि क	आशा वि क	दलित	V4	
२४१	३	महारुद्रगाउँ	गणेश वि क		दलित	V4	
२४२	३	महारुद्रगाउँ	प्रवेश वि क	दुर्गा वि क	दलित	V4	
२४३	३	महारुद्रगाउँ	हरिचन्द्र वि क	कुसुम वि क	दलित	V4	
२४४	३	महारुद्रगाउँ	खडक बहादुर वि क	निर्मला वि क	दलित	V3	
२४५	३	महारुद्रगाउँ	हिरासिं वि क	धना वि क	दलित	V4	
२४६	३	महारुद्रगाउँ	सुकलाल वि क	चन्द्ररूपा वि क	दलित	V4	ज्येष्ठ नागरिक
२४७	३	महारुद्रगाउँ	रामदल वि क	कैली वि क	दलित	V4	
२४८	३	महारुद्रगाउँ	नगेन्द्र वि क	सरिता वि क	दलित	V4	

२४९	३	महारुद्रगाउँ	धनरूपे वि क	लुर्कि वि क	दलित	V3	
२५०	३	महारुद्रगाउँ	श्रीलाल वि क	बदिरूपा वि क	दलित	V3	
२५१	३	महारुद्रगाउँ	कर्ण प्रसाद वि क	हिरादुनि वि क	दलित	V4	
२५२	३	महारुद्रगाउँ	सुउरे वि क	पदमि वि क	दलित	V4	
२५३	३	महारुद्रगाउँ	मरे कामी	दुगी वि क	दलित	V3	
२५४	३	महारुद्रगाउँ	हरि प्रसाद वि क	राजिता वि क	दलित	V3	
२५५	३	महारुद्रगाउँ	बालकृष्ण वि क	शक्तिसरा वि क	दलित	V3	
२५६	३	महारुद्रगाउँ	राजबहादुर वि क	रूपि वि क	दलित	V3	
२५७	३	महारुद्रगाउँ	इच्छा वि क	दिलमाया वि क	दलित	V3	
२५८	३	महारुद्रगाउँ	मनचन्द्र वि क	जुनि वि क	दलित	V3	
२५९	३	महारुद्रगाउँ	गोरि प्रसाद वि क	रन्ति वि क	दलित	V4	अपाङ्ग
२६०	४	छाचु	अजय व. वुढा	धनमती	क्षेत्री	v2	
२६१	४	छाचु	अनिल कु. महतारा	कविता	क्षेत्री	v3	
२६२	४	छाचु	अभिनाश रावल	कल्पना	क्षेत्री	v3	
२६३	४	छाचु	अम्मर सिं. महतारा	धनमती	क्षेत्री	v3	
२६४	४	छाचु	अंगद रोकाय	अमृता	क्षेत्री	v3	
२६५	४	छाचु	अर्जुन वुढा	ममता	क्षेत्री	v3	
२६६	४	छाचु	अर्जुन रोकाय	तेसामु	क्षेत्री	v2	
२६७	४	छाचु	अशोक कु. महतारा	धनरूपा	क्षेत्री	v3	
२६८	४	छाचु	नर व. वस्नेत	आशादेवी	क्षेत्री	v3	
२६९	४	छाचु	ओम व. वुढा	दयामा	क्षेत्री	v4	
२७०	४	छाचु	अंगलराज वुढा	मिना	क्षेत्री	v4	
२७१	४	छाचु	ईश्वर वुढा	जयरूपी	क्षेत्री	v3	
२७२	४	छाचु	एकराज रोकाय	एलिशा	क्षेत्री	v1	
२७३	४	छाचु	विजय कु. रोकाय	अंख	क्षेत्री	v2	
२७४	४	छाचु	अंगद व. महतारा	सुनकुमारी	क्षेत्री	v3	
२७५	४	छाचु	मन व. रोकाय	कमलदेवी	क्षेत्री	v2	
२७६	४	छाचु	देवराज गिरी	कमला	क्षेत्री	v2	
२७७	४	छाचु	ताज व. महतारा		क्षेत्री	v2	
२७८	४	छाचु	कर्ण सिं. महतारा	पेमा	क्षेत्री	v2	
२७९	४	छाचु	कर्णविर रोकाय	छिचे	क्षेत्री	v3	
२८०	४	छाचु	भिम व. वस्नेत	कर्मि	क्षेत्री	v2	
२८१	४	छाचु	डिल्ली वि.क.	कलसा	दलित	v4	
२८२	४	छाचु	दत्त वि.क.	कल्चु	दलित	v4	
२८३	४	छाचु	काजि वस्नेत	रानीकला	क्षेत्री	v4	
२८४	४	छाचु	हर्क व. वि.क.	कालीकुमारी	दलित	v4	

२८५	४	छात्रु	विखं व. महतारा	काली	क्षेत्री	v4	
२८६	४	छात्रु	काली व. वस्नेत	विष्णु	क्षेत्री	v2	
२८७	४	छात्रु	काले सिं. वस्नेत	हौसिला	क्षेत्री	v3	
२८८	४	छात्रु	जय व. वुढाथोकी	मन्सरी	क्षेत्री	v4	
२८९	४	छात्रु	जयलाल कामी	मनकली	दलित	v4	
२९०	४	छात्रु	जयलाल वस्नेत	रुपा	क्षेत्री	v4	
२९१	४	छात्रु	युवराज वुढा	जरसरा	क्षेत्री	v3	
२९२	४	छात्रु	जित व. वि.क.	पार्वती	दलित	v4	
२९३	४	छात्रु	वाग व. वस्नेत	जुनकुमारी	क्षेत्री	v3	
२९४	४	छात्रु	मकें वस्नेत	जुना	क्षेत्री	v3	
२९५	४	छात्रु	भलक वुढा	चन्दा	क्षेत्री	v4	
२९६	४	छात्रु	राज व. महतारा	टिकादेवी	क्षेत्री	v2	
२९७	४	छात्रु	डम्मर व. वुढा	सतलादेवी	क्षेत्री	v4	
२९८	४	छात्रु	समराज रोकाय	तारादेवी	क्षेत्री	v3	
२९९	४	छात्रु	तिर्थराज महतारा	वुद्धिमाया	क्षेत्री	v1	
३००	४	छात्रु	तिल रोकाय	सुनाम	क्षेत्री	v3	
३०१	४	छात्रु	सुर व. वस्नेत	तुथी	क्षेत्री	v3	
३०२	४	छात्रु	अर्जुन रोकाय	तेसाडमु	क्षेत्री	v4	
३०३	४	छात्रु	दल व. वस्नेत	निर्मला	क्षेत्री	v4	
३०४	४	छात्रु	दान व. वस्नेत	मुनाकला	क्षेत्री	v4	
३०५	४	छात्रु	दिपक रोकाय	लक्ष्या	क्षेत्री	v4	
३०६	४	छात्रु	दिपक वुढा	धनरुपा	क्षेत्री	v4	
३०७	४	छात्रु	बालकृष्ण वुढा	दुधसरा	क्षेत्री	v4	
३०८	४	छात्रु		देवीलक्ष्मी रोकाय	क्षेत्री	v4	
३०९	४	छात्रु	लोक व. रोकाय	देवी	क्षेत्री	v4	
३१०	४	छात्रु	देविदत्त वोहोरा	भुरा	क्षेत्री	v4	
३११	४	छात्रु	धदुल रोकाय	सुनकुमारी	क्षेत्री	v3	
३१२	४	छात्रु	नर व. वोहोरा	धनरुपा	क्षेत्री	v4	
३१३	४	छात्रु	सत्त प्रसाद रोकाय	धनलक्ष्मी	क्षेत्री	v3	
३१४	४	छात्रु	फुन्जो रावल	कुमारी	क्षेत्री	v4	
३१५	४	छात्रु	कृत सिं. महतारा	हासकुमारी	क्षेत्री	v3	
३१६	४	छात्रु	कृष्ण महतारा		क्षेत्री	v3	
३१७	४	छात्रु	केशव वुढा	चन्द्ररुपा	क्षेत्री	v4	
३१८	४	छात्रु	प्रेम व. रोकाय	कोईली	क्षेत्री	v4	
३१९	४	छात्रु	धन व. वि.क.	पोक्ची	दलित	v4	
३२०	४	छात्रु	लोक व. रोकाय		क्षेत्री	v3	

३२१	४	छाचु	खगेन्द्र वृढा	मनसरा	क्षेत्री	v4	
३२२	४	छाचु	खडक वृढा	नाडमासागम्	क्षेत्री	v3	
३२३	४	छाचु	गंगालाल वृढा	मंगली	क्षेत्री	v3	
३२४	४	छाचु	गणेश वृढा	सितला	क्षेत्री	v3	
३२५	४	छाचु	गोविन्द महतारा	दुर्गादेवी	क्षेत्री	v3	
३२६	४	छाचु	गोरख व. वृढा		क्षेत्री	v4	
३२७	४	छाचु	मान व. सिंह	गंगादेवी	क्षेत्री	v4	
३२८	४	छाचु	जय व. वृढा	चन्द्रादेवी	क्षेत्री	v3	
३२९	४	छाचु	हंश व. वृढा	चुरा	क्षेत्री	v4	
३३०	४	छाचु	चेत कृ. रोकाया खम्वा	शरस्वती	क्षेत्री	v4	
३३१	४	छाचु	उजेल कुमार वरुवाल	छिरिड	क्षेत्री	v2	
३३२	४	छाचु	छिमेतोछे वृढा	छिरिड	क्षेत्री	v3	
३३३	४	छाचु	भिम प्रसाद रोकाय	छुजुड	क्षेत्री	v4	
३३४	४	छाचु	जगत वस्नेत	सुकदेवी	क्षेत्री	v4	
३३५	४	छाचु	जगत व. रोकाय	राजकुमारी	क्षेत्री	v1	
३३६	४	छाचु	जनक वृढा	लिला	क्षेत्री	v2	
३३७	४	छाचु	जय व. वस्नेत	भिमसरा	क्षेत्री	v1	
३३८	४	छाचु	जय व. वि.क.	सितला	दलित	v4	
३३९	४	छाचु	धनरासी वि.क.	बेलकुमारी	दलित	v4	
३४०	४	छाचु	धर्मराज वृढा	लालकुमारी	क्षेत्री	v4	
३४१	४	छाचु	भक्तलाल वृढा	धसी	क्षेत्री	v4	
३४२	४	छाचु	देव व. रोकाया	धावाटोमा	क्षेत्री	v2	
३४३	४	छाचु	श्रवण कृ. रोकाया	धावाफुटी	क्षेत्री	v1	
३४४	४	छाचु		धुन वस्नेत	क्षेत्री	v4	
३४५	४	छाचु	भरत कृ. महतारा	नन्ददेवी	क्षेत्री	v3	
३४६	४	छाचु	नर प्र. रोकाया	पशुपती	क्षेत्री	v4	
३४७	४	छाचु	नर प्र. रोकाया	शान्ती	क्षेत्री	v2	
३४८	४	छाचु	नवराज वृढा	दुर्गादेवी	क्षेत्री	v2	
३४९	४	छाचु	नार सिं. रोकाया	भासु	क्षेत्री	v1	
३५०	४	छाचु	प्रताप सिं. वृढा	नयनकुमारी	क्षेत्री	v4	
३५१	४	छाचु	चोर्ते छिरिड वृढा	पदमकली	क्षेत्री	v4	
३५२	४	छाचु	पदमराज महतारा	मनकुमारी	क्षेत्री	v1	
३५३	४	छाचु	पुर्ण व. वृढा	रुपा	क्षेत्री	v4	
३५४	४	छाचु	पृथ्वी वोहोरा	रनेकुवारा	क्षेत्री	v4	
३५५	४	छाचु	पुर्ण सिं. रावल	कल्पना	क्षेत्री	v2	
३५६	४	छाचु	पेम्वा छिरिड वृढा	च्याफुटी	क्षेत्री	v3	

३५७	४	छाचु	प्रेम व. रोकाया	लक्ष्मी	क्षेत्री	v4	
३५८	४	छाचु	फन्ज रावल	मनकमारी	क्षेत्री	v4	
३५९	४	छाचु		वव्लु रावल	क्षेत्री	v4	
३६०	४	छाचु	वलविर वुढा	विमला	क्षेत्री	v4	
३६१	४	छाचु	बहादुर वस्नेत		क्षेत्री	v4	
३६२	४	छाचु	बहादुर रोकाया	मलामसाडमु	क्षेत्री	v3	
३६३	४	छाचु	सुर्य व. वुढा	वुद्धिकला	क्षेत्री	v4	
३६४	४	छाचु	भक्त सिं. रोकाया	शान्तीकुमारी	क्षेत्री	v2	
३६५	४	छाचु	भानुभक्त वस्नेत	लालसरा	क्षेत्री	v4	
३६६	४	छाचु	भिम प्र. बोहोरा	मनवती	क्षेत्री	v2	
३६७	४	छाचु	विसलाल वि.क.	भिमसरा	दलित	v4	
३६८	४	छाचु	भुवन वुढा	सविना	क्षेत्री	v2	
३६९	४	छाचु	भोलानाथ महतारा	तिलककुमारी	क्षेत्री	v4	
३७०	४	छाचु	रंगालाल वुढा	मंगली	क्षेत्री	v4	
३७१	४	छाचु	मदन महतारा	संगीता	क्षेत्री	v2	
३७२	४	छाचु	हरि व. वस्नेत	मनरुपा	क्षेत्री	v4	
३७३	४	छाचु	मान व. थापा	सुन्तली	क्षेत्री	v3	
३७४	४	छाचु	मान व. वस्नेत	सावित्री	क्षेत्री	v3	
३७५	४	छाचु	मान व. रोकाया	विष्णु	क्षेत्री	v3	
३७६	४	छाचु		माया वुढा	क्षेत्री	v4	
३७७	४	छाचु	निम व. रोकाया	सुकदेवी	क्षेत्री	v3	
३७८	४	छाचु	मिलन रोकाया		क्षेत्री	v3	
३७९	४	छाचु	मोहोनलाल के.सी.	रुपसरा	क्षेत्री	v1	
३८०	४	छाचु	याम व. वुढा	सुनरुपी	क्षेत्री	v3	
३८१	४	छाचु	युवराज शाही		क्षेत्री	v4	
३८२	४	छाचु	रत्न व. वुढा	सितली	क्षेत्री	v4	
३८३	४	छाचु	षडानन्द रोकाया	राजकुमारी	क्षेत्री	v3	
३८४	४	छाचु	राजिमान वस्नेत	ज्योती	क्षेत्री	v3	
३८५	४	छाचु	सुर्य वुढा	राजु	क्षेत्री	v3	
३८६	४	छाचु	राजकुमार महतारा	लक्ष्मी	क्षेत्री	v3	
३८७	४	छाचु	लक्ष्मीशरण रोकाया	नवीना	क्षेत्री	v4	
३८८	४	छाचु	अंगद व. महतारा	लक्ष्मी	क्षेत्री	v3	
३८९	४	छाचु	सिंग महतारा	लक्ष्मिणादेवी	क्षेत्री	v4	
३९०	४	छाचु	लालभक्त रावल		क्षेत्री	v3	
३९१	४	छाचु	विनय रावल		क्षेत्री	v2	
३९२	४	छाचु	शंकर वुढाथोकी	शान्ती	क्षेत्री	v3	



३९३	४	छात्रु	सैलेन्द्र रोकाया	निर्मला	क्षेत्री	v3	
३९४	४	छात्रु	श्रीलाल वस्नेत	फूलमाया	क्षेत्री	v3	
३९५	४	छात्रु	क्याल्चो वुढा	सन्तकी	क्षेत्री	v4	
३९६	४	छात्रु	चन्द्रमान रोकाया	शरस्वती	क्षेत्री	v1	
३९७	४	छात्रु	सार्कि कामी	मगी	दलित	v4	
३९८	४	छात्रु	सुलाल रोकाया	चन्द्रावती	क्षेत्री	v2	
३९९	४	छात्रु	सुमन बोहोरा	सुनमती	क्षेत्री	v3	
४००	४	छात्रु	हरि व. वि.क.	भिमसरा	दलित	v4	
४०१	४	छात्रु	हरि व. वस्नेत	मनरुपा	क्षेत्री	v4	
४०२	४	छात्रु	हापुले वस्नेत	वुद्धिकला	क्षेत्री	v4	
४०३	५	माफगाउँ	दल व. शाही	मईकुमारी	क्षेत्री	v3	
४०४	५	माफगाउँ	दिप व. शाही	पार्वती	क्षेत्री	v3	
४०५	५	माफगाउँ	भुपेन्द्र शाही	निर्मला	क्षेत्री	v1	
४०६	५	माफगाउँ	धन व. शाही	दन्तकली	क्षेत्री	v4	
४०७	५	माफगाउँ	विमल शाही	वतिसरा	क्षेत्री	v2	
४०८	५	माफगाउँ	गोर व. शाही	हजारी	क्षेत्री	v2	
४०९	५	माफगाउँ	वृष व. शाही	दुर्गादेवी	क्षेत्री	v2	
४१०	५	माफगाउँ	राम व. शाही	कौशिला	क्षेत्री	v2	
४११	५	माफगाउँ	राज व. शाही	राजुदेवी	क्षेत्री	v2	
४१२	५	माफगाउँ	मन व. शाही	राजकुमारी	क्षेत्री	v3	
४१३	५	माफगाउँ	राम व. भाक्री	गंगादेवी	दलित	v2	
४१४	५	माफगाउँ	तुल व. भाक्री	सान्ता	दलित	v2	
४१५	५	माफगाउँ	धनरासी भाक्री	पम्फा	दलित	v2	
४१६	५	माफगाउँ	पुर्ण व. भाक्री		दलित	v3	
४१७	५	माफगाउँ	दत्त व. भाक्री	राजकुमारी	दलित	v2	
४१८	५	माफगाउँ		नन्दादेवी बोहोरा	क्षेत्री	v2	
४१९	५	माफगाउँ	दत्त व. बोहोरा	ओमकुमारी	क्षेत्री	v2	
४२०	५	माफगाउँ	पुर्ण व. बोहोरा	रायदेवी	क्षेत्री	v3	
४२१	५	माफगाउँ	दिप व. बोहोरा	लक्ष्मी	क्षेत्री	v3	
४२२	५	माफगाउँ	सुरेन्द्र बोहोरा	सिमा	क्षेत्री	v3	
४२३	५	माफगाउँ		विसरुपा बोहोरा	क्षेत्री	v3	
४२४	५	माफगाउँ	भिम व. बोहोरा	कमला	क्षेत्री	v3	
४२५	५	माफगाउँ	शिवलाल बोहोरा	रुपकुमारी	क्षेत्री	v3	
४२६	५	माफगाउँ	डिल व. बोहोरा	लालदेवी	क्षेत्री	v3	
४२७	५	माफगाउँ	कुम व. बोहोरा	कर्मवती	क्षेत्री	v2	
४२८	५	माफगाउँ	कमल बोहोरा	हरिकुमारी	क्षेत्री	v2	

४२९	५	माझगाउँ	टोप व. बोहोरा	धनकुमारी	क्षेत्री	v2	
४३०	५	माझगाउँ	ऐन व. बोहोरा	बछिकला	क्षेत्री	v1	
४३१	५	माझगाउँ	मान व. बोहोरा	मायादेवी	क्षेत्री	v2	
४३२	५	माझगाउँ	ईन्द्र व. बोहोरा	गंगादेवी	क्षेत्री	v2	
४३३	५	माझगाउँ	सरन कुमार बोहोरा	सुन्तली	क्षेत्री	v2	
४३४	५	माझगाउँ	भरुने बोहोरा		क्षेत्री	v4	
४३५	५	माझगाउँ	लालभक्त बोहोरा	दन्तकली	क्षेत्री	v4	
४३६	५	माझगाउँ	लाल व. बोहोरा	रुपकुमारी	क्षेत्री	v4	
४३७	५	माझगाउँ	धनचन्द्र बोहोरा	रेवती	क्षेत्री	v2	
४३८	५	माझगाउँ	धर्कराज बोहोरा	रमिता	क्षेत्री	v4	
४३९	५	माझगाउँ	खडक व. बोहोरा	टिका	क्षेत्री	v4	
४४०	५	माझगाउँ	बुद्धिमान बोहोरा	विष्णु	क्षेत्री	v4	
४४१	५	माझगाउँ	दल सिं. बोहोरा	रतिसरा	क्षेत्री	v3	
४४२	५	माझगाउँ	हरि व. बोहोरा	जुना	क्षेत्री	v4	
४४३	५	माझगाउँ	बल व. बोहोरा	वसन्ती	क्षेत्री	v3	
४४४	५	माझगाउँ	आकाश बोहोरा	तिलसरा	क्षेत्री	v2	
४४५	५	माझगाउँ	देवि बोहोरा	हिरु	क्षेत्री	v4	
४४६	५	माझगाउँ	भिम व. बोहोरा	पम्फा	क्षेत्री	v3	
४४७	५	माझगाउँ	टेक व. बोहोरा	सरस्वती	क्षेत्री	v4	
४४८	५	माझगाउँ	हरि व. बोहोरा	हिराधनी	क्षेत्री	v4	
४४९	५	माझगाउँ		पुल्लिसरा बोहरा	क्षेत्री	v4	
४५०	५	माझगाउँ		लक्षिणा शाही मल्ल	क्षेत्री	v4	
४५१	५	माझगाउँ		विष्णु कुमारी शाही	क्षेत्री	v4	
४५२	५	माझगाउँ		पम्फी बुढा बोहोरा	क्षेत्री	v4	
४५३	५	माझगाउँ	सिद्धमान बोहोरा	नन्दसरा	क्षेत्री	v2	
४५४	५	माझगाउँ	लाकेन्द्र बोहोरा	ल्वान्ना	क्षेत्री	v3	
४५५	५	माझगाउँ	तिर्थ बोहोरा		क्षेत्री	v4	
४५६	५	माझगाउँ	धन व. बोहोरा		क्षेत्री	v3	
४५७	५	माझगाउँ	विष्णुभक्त बोहोरा	दिक्षा	क्षेत्री	v4	
४५८	५	माझगाउँ		धनशिला बोहोरा	क्षेत्री	v4	
४५९	५	माझगाउँ	रामलाल बोहोरा		क्षेत्री	v3	
४६०	५	माझगाउँ	धन सिं. बोहोरा	कृष्णकुमारी	क्षेत्री	v2	
४६१	५	माझगाउँ	कृष्ण बोहोरा	लक्षिणा	क्षेत्री	v4	
४६२	५	माझगाउँ	नवराज बोहोरा	सरती	क्षेत्री	v3	
४६३	५	माझगाउँ	नगन्द्र बोहोरा	जयलक्ष्मी	क्षेत्री	v3	
४६४	५	माझगाउँ	भैरव व. बोहोरा	कल्सुदेवी	क्षेत्री	v3	

४६५	५	माझगाउँ	लालु बोहोरा	विउरी	क्षेत्री	v4	
४६६	५	माझगाउँ	प्रेमराज बोहोरा	निर्मला	क्षेत्री	v2	
४६७	५	माझगाउँ	श्रीलाल बोहोरा	कृष्णकुमारी	क्षेत्री	v3	
४६८	५	माझगाउँ	किर्ति व. बोहोरा	तुलसी	क्षेत्री	v3	
४६९	५	माझगाउँ	कर्ण व. बोहोरा	विजसरी	क्षेत्री	v4	
४७०	५	माझगाउँ	लालचन्द्र वुढा	मन्दरी	क्षेत्री	v3	
४७१	५	माझगाउँ	विष्णु व. कामी	रिउली	दलित	v2	
४७२	५	माझगाउँ	ज्ञान व. कामी	कमलादेवी	दलित	v4	
४७३	५	माझगाउँ	सेते कामी	नेप्टे	दलित	v4	
४७४	५	माझगाउँ	रुपचन्द्र वि.क.	विन्दु	दलित	v3	
४७५	५	माझगाउँ	सुर्य व. वि.क.	संगिता	दलित	v3	
४७६	५	माझगाउँ	विषरुप कामी	काली	दलित	v3	
४७७	५	माझगाउँ	कालि व. वि.क.	सितली	दलित	v3	
४७८	५	माझगाउँ	हरिमान कामी	सुमती	दलित	v3	
४७९	५	माझगाउँ	राम व. कामी	मायादेवी	दलित	v4	
४८०	५	माझगाउँ	रामकुमार कामी	कल्चु	दलित	v3	
४८१	५	माझगाउँ	दुर्गा व. वि.क.	जुनमाया	दलित	v4	
४८२	५	माझगाउँ		वाचु वि.क.	दलित	v4	
४८३	५	माझगाउँ	कृष्ण वि.क.		दलित	v4	
४८४	५	माझगाउँ	कूचिलो कामी	किट्टी	दलित	v3	
४८५	५	माझगाउँ	गजविर कामी	तुली	दलित	v4	
४८६	५	माझगाउँ	श्याम व. कामी		दलित	v3	
४८७	५	माझगाउँ	मोहाने कामी	लक्ष्मी	दलित	v3	
४८८	५	माझगाउँ	हरिलाल कामी	विशकला	दलित	v3	
४८९	५	माझगाउँ	राम व. कामी	रुपकुमारी	दलित	v3	
४९०	५	माझगाउँ	डिल व. वि.क.	विष्णुदेवी	दलित	v3	
४९१	५	माझगाउँ	हाँस कामी	कुमसरा	दलित	v4	
४९२	५	माझगाउँ	शेर व. वि.क.	चिन्ता	दलित	v4	
४९३	५	माझगाउँ	तिखं कामी	कालीकुमारी	दलित	v4	
४९४	५	माझगाउँ	सेते कामी	सेतु	दलित	v3	
४९५	५	माझगाउँ	राजे कामी	सुकमती	दलित	v4	
४९६	५	माझगाउँ	कुजे कामी	पुल्लिसरा	दलित	v4	
४९७	५	माझगाउँ	नैने कामी	पिपला	दलित	v4	
४९८	५	माझगाउँ	राकेश कामी	ज्योती	दलित	v3	
४९९	५	माझगाउँ	सन्तोष वि.क.	सर्मिला	दलित	v4	
५००	५	माझगाउँ	जग व. कामी	विमला	दलित	v4	

५०१	५	माझगाउँ		मैनासरी वि.क.	दलित	v4	
५०२	५	माझगाउँ	हरिचन्द्र वि.क.		दलित	v3	
५०३	५	माझगाउँ	डिल्ली वि.क.	धनरुपा	दलित	v4	
५०४	५	माझगाउँ	नन्दलाल वि.क.	विमला	दलित	v3	
५०५	५	माझगाउँ	सेते व. कामी	सुकधनी	दलित	v3	
५०६	५	माझगाउँ	सुकराम कामी	पानमती	दलित	v4	
५०७	५	माझगाउँ	विष्णु व. कामी	सुस्मीता	दलित	v4	
५०८	५	माझगाउँ	दिपक वि.क.	रुपा	दलित	v4	
५०९	५	माझगाउँ	गाम व. वि.क.	सितल	दलित	v4	
५१०	५	माझगाउँ		जुना वि.क.	दलित	v4	
५११	५	माझगाउँ	अवितर वि.क.		दलित	v4	
५१२	५	माझगाउँ		चाउरी वि.क.	दलित	v4	
५१३	५	माझगाउँ	गोपाल वि.क.		दलित	v4	
५१४	५	माझगाउँ	तुलविर कामी		दलित	v4	
५१५	५	माझगाउँ		हाँसकुमारी वि.क.	दलित	v4	
५१६	५	माझगाउँ	शेर व. वि.क.	विष्णु	दलित	v4	
५१७	५	माझगाउँ	काली व. वि.क.	वसन्ती	दलित	v4	
५१८	६	भयाकोट	सत्यसिंह एडी	सुनकली	क्षेत्री	v2	
५१९	६	भयाकोट	राम प्रसाद एडी	तुलसी	क्षेत्री	v4	
५२०	६	भयाकोट	हर व. बुढा	जुनी	क्षेत्री	v2	
५२१	६	भयाकोट	धन सिं. बुढा	मनसरा	क्षेत्री	v2	
५२२	६	भयाकोट	मनराज एडी	देवी	क्षेत्री	v3	
५२३	६	भयाकोट	विशु एडी	धनरासी	क्षेत्री	v3	
५२४	६	भयाकोट	विर्ष व. रोकाया	विशु	क्षेत्री	v4	
५२५	६	भयाकोट	तुल बुढा	मनसरी	क्षेत्री	v4	
५२६	६	भयाकोट	शिवलाल एडी		क्षेत्री	v2	
५२७	६	भयाकोट	अशोक एडी	लालकुमारी	क्षेत्री	v3	
५२८	६	भयाकोट	रमेश कामी	भिमसरा	क्षेत्री	v4	
५२९	६	भयाकोट	गोर व. रोकाया	लक्ष्मी	क्षेत्री	v4	
५३०	६	भयाकोट		जैरुपी रोकाया	क्षेत्री	v4	
५३१	६	भयाकोट	विर्ज व. रोकाया	सावित्रा	क्षेत्री	v2	
५३२	६	भयाकोट	बली रोकाया	चन्द्ररुपा	क्षेत्री	v4	
५३३	६	भयाकोट	नान्को वि.क.	गोवु	दलित	v4	
५३४	६	भयाकोट	मनहरी विटालु		दलित	v4	
५३५	६	भयाकोट	भक्ती बुढा	मल्ला	क्षेत्री	v4	
५३६	६	भयाकोट	कजु कामी		दलित	v3	

५३७	६	भयाकोट	तारा व. रोकाया	देवी	क्षेत्री	v2	
५३८	६	भयाकोट		कमला वुढा	क्षेत्री	v4	
५३९	६	भयाकोट	जग व. रोकाया		क्षेत्री	v3	
५४०	६	भयाकोट	राजेन्द्र वि.क.	रेशमी	दलित	v3	
५४१	६	भयाकोट	नवराज नेपाली		दलित	v4	
५४२	६	भयाकोट	मनि व. नेपाली	डल्ली	दलित	v4	
५४३	६	भयाकोट	गोरख रोकाया		क्षेत्री	v3	
५४४	६	भयाकोट	राजेन्द्र रोकाया	जगुमाया	क्षेत्री	v3	
५४५	६	भयाकोट	बम व. वुढा		क्षेत्री	v2	
५४६	६	भयाकोट	उम्र एडी	नैसरी	क्षेत्री	v4	
५४७	६	भयाकोट	गोर सिं. एडी	कल्पना	क्षेत्री	v3	
५४८	६	भयाकोट	मिन व. शाही	पम्फा	क्षेत्री	v2	
५४९	६	भयाकोट	शेख व. वुढा	कुसुमा	क्षेत्री	v3	
५५०	६	भयाकोट	लक्ष्मि व. रोकाया	गणेशी	क्षेत्री	v2	
५५१	६	भयाकोट	दत्त व. वुढा	चन्द्ररुपा	क्षेत्री	v3	
५५२	६	भयाकोट	राज व. वि.क.	सक्यौनी	दलित	v3	
५५३	६	भयाकोट	मान व. नेपाली	डल्ली	दलित	v3	
५५४	६	भयाकोट		हरिकला वि.क.	दलित	v3	
५५५	६	भयाकोट	विष्ण व. एडी	शान्ता	क्षेत्री	v3	
५५६	६	भयाकोट		मानपुरा वुढा	क्षेत्री	v2	
५५७	६	भयाकोट	काली व. वुढा	पदमी	क्षेत्री	v3	
५५८	६	भयाकोट	गोपी रोकाया		क्षेत्री	v4	
५५९	६	भयाकोट	बल व. वुढा	कल्पना	क्षेत्री	v4	
५६०	६	भयाकोट	कान्छामान कामी	लाउरी	दलित	v2	
५६१	६	भयाकोट	हरि व. वि.क.	धनरुपा	दलित	v2	
५६२	६	भयाकोट	विष्ण वि.क.	आईतकली	दलित	v2	
५६३	६	भयाकोट	सिंग वि.क.	कादरी	दलित	v3	
५६४	६	भयाकोट	देव सिं. एडी		क्षेत्री	v2	
५६५	६	भयाकोट	वरुण एडी	उर्मिला	क्षेत्री	v3	
५६६	६	भयाकोट	हरि व. वि.क.		दलित	v3	
५६७	६	भयाकोट	जच्मी कामी	लालकली	दलित	v3	
५६८	६	भयाकोट	बुद्धिराम वि.क.	ललिता	दलित	v3	
५६९	६	भयाकोट	कुमलाल कामी	रुपधनी	दलित	v3	
५७०	६	भयाकोट	युवराज वुढा	जयसरा	क्षेत्री	v3	
५७१	६	भयाकोट	भक्त व. वुढाथोकी	भगवती	क्षेत्री	v1	
५७२	६	भयाकोट	नर व. वस्नेत	आशा	क्षेत्री	v1	

५७३	६	भयाकोट	नविन कामी	मृगी	दलित	v3	
५७४	६	भयाकोट	सुवा वृद्धा		क्षेत्री	v4	
५७५	६	भयाकोट	गजविर एडी	पुतली	क्षेत्री	v3	
५७६	६	भयाकोट	नन्द एडी	दुधकुमारी	क्षेत्री	v3	
५७७	६	भयाकोट	गोर सिं. रोकाय	प्याक्	क्षेत्री	v3	
५७८	६	भयाकोट	तिलकन्था वि.क.	पुनिमला	दलित	v3	
५७९	६	भयाकोट	विरीलाल वस्नेत	मनसरी	क्षेत्री	v2	
५८०	६	भयाकोट	ज्ञान व. रोकाया		क्षेत्री	v4	
५८१	६	भयाकोट	हिरामणी वि.क.	निशा	दलित	v2	
५८२	६	भयाकोट	सुरेन्द्र वि.क.		दलित	v4	
५८३	६	भयाकोट		गनकली वि.क.	दलित	v4	
५८४	६	भयाकोट	धनराज एडी	सुनिता	क्षेत्री	v3	
५८५	६	भयाकोट	राम व. वि.क.		दलित	v3	
५८६	६	भयाकोट	गोरीलाल वि.क.	निली	दलित	v3	
५८७	६	भयाकोट	हरि व. रावल	सितला	क्षेत्री	v2	
५८८	६	भयाकोट	धनविर एडी	दुर्गा कुमारी	क्षेत्री	v2	
५८९	६	भयाकोट	विण्डी कामी	सुन्तकली	दलित	v3	
५९०	६	भयाकोट	कैलो कामी	मना	दलित	v3	
५९१	६	भयाकोट	राम व. वि.क.	विमला	दलित	v3	
५९२	६	भयाकोट	भुलक वि.क.		दलित	v3	
५९३	६	भयाकोट	राम व. कामी	सितला	दलित	v3	
५९४	६	भयाकोट	देव व. वि.क.		दलित	v3	
५९५	६	भयाकोट	सुकु कामी	मनकुमारी	दलित	v3	
५९६	६	भयाकोट	गोरे वि.क.		दलित	v3	
५९७	६	भयाकोट	विद्यामान रोकाया		क्षेत्री	v2	
५९८	६	भयाकोट	दान व. वि.क.	कमला	दलित	v3	
५९९	६	भयाकोट	मर्म सिं. वि.क.		दलित	v3	
६००	६	भयाकोट	विसराम कामी	उमसरी	दलित	v2	
६०१	६	भयाकोट	भिम प्र. वृद्धा	सुपारी	क्षेत्री	v3	
६०२	६	भयाकोट		सिता वृद्धा	क्षेत्री	v4	
६०३	६	भयाकोट		धनसरी ऐडी	क्षेत्री	v4	
६०४	६	भयाकोट	चन्द्र व. रोकाया		क्षेत्री	v4	
६०५	६	भयाकोट	पुन रोकाया	कल्पना	क्षेत्री	v4	
६०६	६	भयाकोट	कुमलाल रोकाया	सत्य	क्षेत्री	v3	
६०७	६	भयाकोट	गणेश वृद्धाथोकी	निसा	क्षेत्री	v4	
६०८	६	भयाकोट	सेते रोकाया	समुन्दी	क्षेत्री	v2	

६०९	६	भयाकोट	प्रेम व. बुढाथोकी	हस्तैती	क्षेत्री	v4	
६१०	६	भयाकोट	नैन सिं. एडी	लक्ष्मी	क्षेत्री	v2	
६११	६	भयाकोट	कृष्ण व. एडी	मायादेवी	क्षेत्री	v4	
६१२	६	भयाकोट	रूप व. रोकाया	कौशीला	क्षेत्री	v1	
६१३	६	भयाकोट	बल व. रोकाया	सलिना	क्षेत्री	v1	
६१४	६	भयाकोट	हरियो विटालु	डवली	दलित	v2	
६१५	६	भयाकोट		डवली रोकाया	क्षेत्री	v4	
६१६	६	भयाकोट	दल व. वि.क.		दलित	v3	
६१७	६	भयाकोट	मान व. कामी		दलित	v3	
६१८	६	भयाकोट	धनसर एडी	मनकली	क्षेत्री	v3	
६१९	६	भयाकोट	हस्त व. बुढा	भगवती	क्षेत्री	v3	
६२०	६	भयाकोट		बुद्धिरूपा वि.क.	दलित	v3	
६२१	६	भयाकोट	मनभक्त बुढा	मनहरा	क्षेत्री	v2	
६२२	६	भयाकोट	पान सिं. वि.क.	ठेमा	दलित	v3	
६२३	६	भयाकोट	काली व. वि.क.		दलित	v3	
६२४	६	भयाकोट	हरि सिं. एडी	उमसरा	क्षेत्री	v3	
६२५	६	भयाकोट	हर्क व. बुढा	जयरुपा	क्षेत्री	v3	
६२६	६	भयाकोट	तुल व. लामा	उमैदेवी	जनजाती	v3	
६२७	६	भयाकोट	रामदत्त वि.क.	भौरा	दलित	v3	
६२८	६	भयाकोट	नन्दराम बोहोरा	हरिसरा	क्षेत्री	v3	
६२९	६	भयाकोट	दल रोकाया	कन	क्षेत्री	v4	
६३०	६	भयाकोट	कमल नेपाली	विशु	दलित	v3	
६३१	६	भयाकोट	कालि व. नेपाली	गगनसरा	दलित	v2	
६३२	६	भयाकोट	धन व. नेपाली	विष्णु	दलित	v3	
६३३	६	भयाकोट	सुर्य व. वि.क.	मनसरी	दलित	v3	
६३४	६	भयाकोट	राम व. कामी	दुर्गी	दलित	v2	
६३५	६	भयाकोट	धनजित कामी		दलित	v4	
६३६	६	भयाकोट	शिवलाल कामी	किति	दलित	v4	
६३७	६	भयाकोट	काली व. वि.क.	बदुकली	दलित	v3	
६३८	६	भयाकोट	देउबर कामी		दलित	v2	
६३९	६	भयाकोट	विर सिं. कामी	लालकुमारी	दलित	v3	
६४०	६	भयाकोट	उजेल वि.क.		दलित	v2	
६४१	६	भयाकोट	वादी वि.क.		दलित	v4	
६४२	६	भयाकोट	लाल व. बुढा	सरादेवी	क्षेत्री	v2	
६४३	६	भयाकोट	मोर बुढा	शान्ती	क्षेत्री	v3	
६४४	६	भयाकोट	चन्द्र व. बुढा	विष	क्षेत्री	v3	

६४५	६	भयाकोट	श्रीलाल एडी	जानकी	क्षेत्री	v2	
६४६	६	भयाकोट	कमल वि.क.	सुमिता	दलित	v4	
६४७	६	भयाकोट	मुनान्द एडी	दवली	क्षेत्री	v4	
६४८	६	भयाकोट	गोरीलाल एडी	सुकमती	क्षेत्री	v4	
६४९	६	भयाकोट	राज व. एडी	विष्णु	क्षेत्री	v4	



## सन्दर्भ सामग्री

राष्ट्रीय जलवायु परिवर्तन नीति, २०७६

स्थानीय अनुकूलन योजनाको राष्ट्रिय संरचना(Revised LAPA Framework) २०७६

विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१८-२०३०

विपद् जोखिम न्यूनीकरण नीति २०७५

गाउँपालिका वस्तुगत विवरण (Profile of Rural Municipality), जगदुल्ला गाउँपालिका २०७६

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना २०६८

केन्द्रिय तथांक विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८ र राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को प्रारम्भिक प्रतिवेदन

राष्ट्रीय अनुकूलन कार्यक्रम (National Adaptation Programme of Action-NAPA), २०६६

सेन्डाइ कार्यढाँचा २०१५-२०३०

बाढी तथा पहिरो जोखिम चित्रावली, जगदुल्ला गाउँपालिका, MoFE/NCCSP2, 2021

Vulnerability and Risk Assessment and identifying adaptation measures, Summary for Policy Makers, 2021, MoFE

नक्शा श्रोत :ICIMOD 2010

## थप सम्पर्कका लागि

माउन्टेन रिसर्च एण्ड डेभलपमेन्ट फाउन्डेसन प्रा. ली.

बालुवाटार, काठमाण्डौं

फोन नं.: ०१४४३२८१४

इमेल : [mrdf.pvt@gmail.com](mailto:mrdf.pvt@gmail.com)